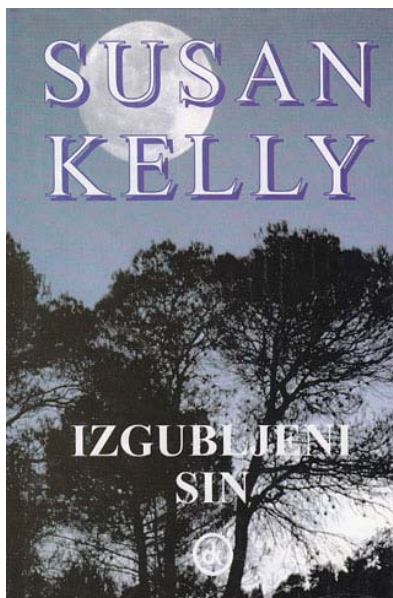

Susan Kelly

Izgubljeni sin

Killing the Fatted Calf: Gregory Summers 2.

Glavni istražitelj Gregory Summers surađuje s Nacionalnim kriminalističkim timom na operaciji Kukavica u namjeri da se razbije ilegalni lanac krijumčarenja imigranata. Thames Valley glavni je cilj za suvremene trgovce robljem koji naplaćuju nesretnim robovima putovanje u obećanu zemlju. U međuvremenu, Antony Lucas pronalazi bogatu udovicu Elise Weissman, majku koja ga je prije trideset godina dala na usvajanje. S oprezom je primljen u obitelj, usprkos početnom neprijateljstvu polusestre Cresside koja se uvijek smatrala jedinicom. Ono što Weissmanovi ne znaju jest da je Antony bio zlostavljan od strane posvojitelja, trauma koja ga je lišila ljudskih osjećaja, te je tražio samo osvetu, a ne ljubav. A ono što Antony ne zna jest da Elise nije uglađena dama kakvom se čini. Njezina je prošlost šarenija i ona neće mirno sjediti i gledati ga kako uništava sve što je ona stvorila. Slijedi spirala nasilja i uništenja, nasilja koje mora završiti smrću jednog člana obitelji. No čiji je motiv bio jači? I gdje se uklapa iznenadna smrt staroga muškarca u jednome hotelu? Gregory Summers uvučen je u istragu i mora posložiti činjenice – zadatak koji je svakim danom sve teži...

*Brzo iznesite haljinu najljepšu i obucite ga! Stavite mu prsten na ruku i obuću na noge!
Tele ugojeno dovedite i zakoljite pa da se pogostimo i provedelimo.*

Luka 15,22

Predgovor

Telefonski poziv u ponoć rijetko je donosio dobre vijesti, pogotovo policajcu. A kada je ta ponoć bila dva dana prije Božića, to su najvjerojatnije bile vrlo loše vijesti koje će zasigurno pokvariti sve planove koje je glavni istražitelj Gregory Summers imao za blagdane.

Nadao se odmoru od nekoliko dana, što je bilo razumno nakon nedavnih uhićenja u operaciji Kukavica, bez ikakvih planova sve do predviđene ekshumacije dan nakon Stjepanja. Sigurno će kišiti. Uvijek je kišilo tijekom ekshumacija. On će upasti do gležnjeva u blato, a netko će nadajmo se netko drugi pasti u rupu.

Prao je zube u kupaonici, četkajući ih duže nego što je bilo potrebno jer gaje pri nedavnom posjetu zubaru, ovaj – upitao: – Želite li izgubiti sve zube? Kakvo glupo pitanje!

I tako se psihički pripremao na ritual sa zubnim koncem, kad je telefon zazvonio. Pretpostavio je da će se Angelica javiti, no nakon četiri, pet neprekinutih zvukova, zaletio se u spavaću sobu s ustima punim pjene. Angie je bila naslonjena na jastuke, nosila je njegov gornji dio pidžame i čitala je knjigu iz psihologije. Kao odgovor na pitanje koje nije ni izrekao, rekla je:

– Mora biti za tebe.

Obrisao je usta ručnikom koji mu je visio na ramenu, podignuo slušalicu s noćnog ormarića na svojoj strani kreveta i povikao: – Summers!

– Oprostite, gospodine. Jesam li vas probudila? Pouzdana istražiteljica Barbara Carey koja mu nikada ne bi ovako kasno smetala da je bilo beznačajno. On odgovori: – Ne, ne i sjedne na rub kreveta.

– Imamo sumnjiv smrtni slučaj. Čini se daje kućevlasnik stigao kući, zasmetao lopovu, a ovaj gaje ubo nožem. To je sve što trenutačno znamo. Osoba koja je pozvala u pomoć, nije bila odveć suvisla.

– Gdje? – upita skidajući sa sebe kućni ogrtač.

– Alderbright. Kuća se zove Alders End. Pripada dotičnoj lady Weissman. Na zapadnoj je strani mjestašca.

– Znam gdje je to – reče on potihom. Naći ćemo se tamo za dvadeset minuta. Poklopio je slušalicu i ostao sjediti razmišljajući u tišini dok Angelica nije – upitala: – Teškoće?

– Čini se ubojstvo. Naslonio se na krevet i nježno je poljubio u obraz. Vidimo se kad se vidimo.

– Nasmiješila se vragolasto: – Ako ne dođeš kući na vrijeme za božićni ručak s mojom mamom, doista ćeš spoznati pravo značenje riječi teškoće.

Brzo se odijevajući, Greg se pitao da li si je umislio, gledajući unatrag, osjećaj slutnje koji je u njemu rastao zadnja tri mjeseca, od onoga jutra kada je prvi put primijetio Elise Weissman i Antonya Lucasa na ulici u Hungerfordu.

Vidjeti dvostruko

Žena je bila u ranim četrdesetima, ako je Greg mogao dobro procijeniti. Muškarac je bio mlađi, mnogo mlađi, možda tridesetak. Primijetio ih je dok je uzbrdo hodao toga subotnjega jutra početkom listopada, jer je ona, Elise, vozila žutoga lotusa i spretno se parkirala u uzak prostor između dva luksuznija automobila, jaguara i aston martina, na uglu hungerfordske Ulice High, nekoliko metara iznad Corn Exchangea.

Mlađi je muškarac izašao s mjesta suvozača, a ona je čekala dok nije zaobišao auto i došao joj otvoriti, zatim se pomaknula postrance i zamahnula dugim nogama po zraku mladenačkom živahnošću te otmjeno kročila na pločnik. Njezin je pratitelj izvadio žućkastobijelu svilenu jaknu sa stražnje vješalice i tiho zatvorio za njom vrata.

Ogrnuo ju je jaknom preko ramena, a ona se okrenula prema njemu i nasmijala se.

Greg ju je promatrao s divljenjem, a mlađi je muškarac opipavao džepove svog elegantnog odjela i kupio pronađenim sitnijem parkirnu karticu na automatu. Bila je visoka oko metar i sedamdeset i ne toliko mršava koliko su obično bile žene iz mondenog društva, popunjavajući suknju do koljena zanimljivim oblinama ponad lijepo oblikovanih nogu u najlonskim čarapama i najboljim kožnim cipelama. Kosa joj je bila tamna, zagasita, gotovo čađava, kratko podšišana, s kovrčama koje su uokvirivale njezino srcoliko lice, a kada je pogledala u njegovu smjeru, vidio je da su joj oči iznenađujuće plave.

Pogled joj se nekoliko trenutaka zaustavio na njemu, ili je samo tako mislio, ali onda se okrenula prema svome pratitelju, a on je samome sebi rekao da sije to umislio. Zaključala je automobil i uhvatila ispruženu mladićevu ruku. Uskoro su nestali u Hungerford Arcade i izgubio ih je iz vida među trgovinama antikvitetima koje su se ondje nalazile. Greg je nastavio uzbrdo i više nije na njih mislio.

Bio je iznenađen što je fotografski studio Piersa Hamiltona zatvoren, sa znakom istaknutim na vratima. Iznenađen i razočaran. Možda je njegov prijatelj bio pozvan da za buduće naraštaje zabilježi kakvo vjenčanje ili krštenje. Pritisnuo je na zvono za stan iznad radnje, a minutu poslije je nagrađen koracima koji su se spuštali niza stube i nasmiješenim Piersovim licem koje mu je otvorilo vrata.

– Gregory! Drago mi je što si svratio. Ovdje je netko s kime bih te želio upoznati.

Okrenuo se ne sačekavši odgovor, i Greg gaje polako slijedio uza drvene stube. Pomirio se s time da je jedan od njegovih najbližih prijatelja prilično čudan, no to nije značilo daje želio upoznati Piersova novog partnera.

Muškarac zavaljen u stolici pored prozora u Piersovu dnevnome boravku, nije potpadao pod tu kategoriju. Za početak, izgledao je oko stotinu godina star: – skupio se u visini i prilično je bio ćelav, a bore koje su započinjale oko obrva, završavale su na osunčanome vratu. Zbog ćelavosti, njegove su se uši doimale golemima, no govorilo se da su uši jedina stvar koja raste i u starosti, osim ciroze jetre, a činilo se kao da bi i to mogao imati.

Njegova je rascvjetala korpulentnost ispunjavala odijelo od tvida, vrhunski skrojeno, ali staro i predebelo za sunčan ranojesenji dan. U rukama je vrtio crni štap sa srebrnim vrhom, kao kicoš iz doba kralja Edvarda, a cipele su bile ručne izrade od fine smeđe kože, ali nagrizle od zuba vremena kao i njihov vlasnik.

– Ovo je moj prijatelj Gregory Summers najavio je Piers blago povišenim glasom kojim se mladi obraćaju vremešnim ljudima iz newburyskog Suretea. Gregory, ovo je moj prastric, Piers Hamilton.

– Zbunjujuće, zar ne? – reče stari čovjek vidjevši Gregovu iznenađenost.

Podignuo se na noge prije nego što mu je Greg uspio reći da to ne čini, i pružio mu ruku neobično je jako stisnuvši. Nazvali su ga po meni, misleći da ću mu sve ostaviti kada odapnem, ali to je bilo prije više od trideset godina, a ja nemam namjeru odapeti ni sada, kao što nisam imao ni onda. Nasmiješio se svome nećaku. Loša sreća.

– Mogu pričekati, striče – reče Piers prenemažući se.

– Ha, a tko je rekao da ću tebi sve ostaviti?

Promatrao je Grega malenim, blijedim očima koje su sjale snažnim osjećajem: – od radosti življenja ili od zlobe, Greg nije znao. Mora da je imao svijetlu kosu, pomisli, kao Piers, u danima kada je imao kose. Vjerojatno je nekada bio zgodan, visok i vitak, arogantan u svojoj mladenačkoj ljepoti.

– I vi ste homoseksualac? – upita starac bez ustručavanja.

– Ja? Ne! Ne. Nikako. Ne.

– Nije – doda Piers u slučaju da Greg nije bio potpuno jasan.

– Ima mladu djevojku kojoj je uistinu odan.

Stari se muškarac ponovno vratio u stolicu, sjevši s uzdahom.

– Slabo mi je! zaurkao je, a Greg se uzbudio. Kada sam ja bio mlad nisi mogao naći djevojku koja bi legla s tobom. Čak ni nakon Prvoga svjetskog rata, kada je navodno bio manjak muškaraca, nisu željele s tobom spavati, ni zbog ljubavi ni zbog novca. Uperio je štap prema Piersu. A onda kada se ovaj deran rodio, djevojke su se besplatno nudile, a ja sam bio previše star da bih u tome uživao. A on je onda ispaao homoseksualac, a homoseksualci nisu nikada imali problema s time, zato ih mi ostali mrzimo. Ha?

Pogledao je Grega tražeći potvrdu. Nisam nikada na to tako gledao – reče Greg uvidjevši da starac čeka njegov odgovor.

– Vjeruj mi na riječ. Seks bez komplikacija. Samo pomisli: – nema žena koje cvile da im kažeš koliko ih voliš, nema trudnoća, nema zahtjeva za brakom. Pederima je sve riješeno. Priznaj.

Možda imate pravo – reče spremno Greg jer je bio odgojen da bude uljudan prema starijima, a takvih je bilo sve manje. No još uvijek mu to nije bio dovoljan razlog da bi preskočio ogradu i prešao u drugi autobus, ako to nije proturječna metafora, što vjerojatno jest.

Starac je nastavio razlagati svoju tezu. Sve te kupelji, nekoliko partnera u jedno poslijepodne.

Greg se začudio rječniku staroga čovjeka, iako nije znao zašto bi starije osobe trebale biti pristojnije od ostalih.

– To je bilo sve prije side promrmlja Piers. Sada moramo biti oprezniji.

– Znete – nastavio je gospodin Hamilton jednom sam i ja završio na orgiji. Prije nekih trideset godina. U Salisbury. Pobožan grad, uvijek sam mislio, pun bogobojaznih ljudi i ničeg osim one katedrale.

Greg je pogledao Piersa, a ovaj je podignuo oči prema nebu kao najpobožniji stanovnik Salisburyja. Čuo je tu priču već previše puta.

– Kakva noć! govorio je starac. Bila je jedna djevojka, sjećam se, svježja i mlada drukčija od ostalih isluženih jandica koja se pravila da se otima, igrala se.

Greg je zurio u njega, zatečen implikacijama onoga što je govorio, ali bez sumnje starac je malo uveličavao, kao što stariji uvijek čine.

– Da sam barem imao više noći kao što je bila ta gospodin Hamilton – nasmiješio se lukavo Piersu, gledajući svoga imenjaka s ljubavlju. Novac će biti tvoj jednog dana. Mahao je prstom. Ali ne još. Onda! lupio je po bedru. Neka slavlje započne. Zakoljite ugojeno tele za dvije crne ovce obitelji Hamilton.

– Ostajete ovdje? – upita Greg. U posjetu.

– Pa, ne ovdje gospodin Hamilton bacio je ugasli pogled po Piersovu skućenu i neurednu stanu. Za početak ima previše stuba. Istekao mi je najam za moju kućicu u Chelsea. Ne znam! Unajmiš kuću na šezdeset godina, niti se ne okreneš, a oni ti već govore da ti je vrijeme isteklo i da se moraš iseliti. Sada sam u Boxford Hallu dok nešto ne smislim. Nije loše.

Greg je podignuo obrve. Nije uopće loše. Boxford Hali bio je najskuplji hotel u okrugu. Palača iz devetnaestog stoljeća, koja se uzdizala pored jezera, a okruživale su je baršunaste livade. Hotel je imao chefa s dvije zvjezdice i škotskom naravi s pomoću koje je odbijao uslugu gostima koji mu se nisu sviđali, čak i kada su rezervirali obveznih mjesec dana unaprijed.

Mislim da Giacomo McFee priprema dobro ugojeno tele a lafagon de Touraine dodao je mladi Piers.

– Dobro – reče – stari Piers. Neka ti bude, večera u Hallu.

Boxford Hali bila je fantazija provincijalnog skorojevića: – francuski dvorac koji je u prirodi Berkshirea dao sagraditi prvi lord Boxford 1780. godine. Lord Boxford bio je proizvođač oružja i obogatio se u američkom ratu za nezavisnost, a plemićem gaje učinila zahvalna domovina.

Vrlo ekscentričan, Boxford je posljednjih trideset godina proveo tu, gotovo kao samotnjak, a služili su ga samo muškarci. Nije nikada napuštao Hali, čak ni kada je navala antifrancuskih osjećaja tijekom napoleonskih ratova navela tamošnje stanovništvo da sravni sa zemljom toga galskog uljeza.

Nisu uspjeli jer je lord Boxford bio dobro opskrbljen vlastitim oružjem, a njihovi su vode poslije obješeni na tržnici u Newburyu.

Mrzio je žene i bojao ih se, a legenda govori da je jednoga ljetnog jutra u svome vrtu opazio mladu mljekariju koja je donosila mlijeko s obližnje farme, ugrabio je kosu koju je vrtlar ostavio na travnjaku, i bacio je prema njoj, ranivši je u vrat. Srećom, napad nije bio koban, a osvetoljubiva djevojčina obitelj primirena je zlatnikom.

No, što je iznenađujuće, bio je prvi i zadnji lord Boxford; kratka i neugledna loza.

Greg se toga mjesta sjećao kao privatne škole u doba svoje mladosti. Za dosadnih večeri on i njegovi prijatelji odlazili bi ondje biciklima i pračkama se natjecali tko će pogoditi više boxfordskih mlakonja. U ljubičasto-srebrnim uniformama bilo ih je teško promašiti.

Zgrada je osamdesetih godina bila prazna i propadala je, sve dok 1991. nije raskošno preuređena u ono što je danas. Godinama Greg nije bio ondje i s nostalgijom je gledao oko sebe. Uljudno je odbio poziv, bilo je to gostoprinstvo koje nikada ne bi mogao uzvratiti, ali starije muškarac bio odlučan.

– Novac ne mogu uzeti sa sobom – rekao je a ovaj dečko ovdje potrošit će ga na piće i razuzdane momke.

– Aha! rekao je Piers razuzdani momci su besplatni, striče.

Stric je samo otpuhnuo. I povedi i djevojku rekao je, a njegove su male oči zasjale pogledom koji se mogao opisati samo kao lascivan. Mlada, rekao si? Koliko mlada?

Gregu je bilo drago što je mogao odgovoriti, iskreno, da je Angelica tek započela s predavanjima iz psihologije na Sveučilištu Reading, te da im se neće moći pridružiti jer tamo ostaje preko noći.

– Još je uvijek na fakultetu? gospodin Hamilton pogledao je Grega s novootkrivenim poštovanjem. Dovraga!

Stariji student brzo je dodao, iako je Angie tek napunila dvadeset i četiri.

Otišao je kući i odjenuo najbolje odijelo prije no što se sastao s dvojicom Piersa u baru Boxford Halla u 19:30. Tamo se osjećao kao da je previše elegantno odjeven. Zar više nitko ne želi izgledati otmjeno, čak ni u ovome svetištu elegancije? Istina, nitko nije nosio traperice, ali on

je bio jedini s kravatom. Opuštena elegancija. – Što je to, dovraga, uopće značilo? Bilo je puno lakše odjenuti sivo odijelo, plavu košulju i jednobojnu kravatu.

Nije bilo teškoća oko slaganja, miješanja, nije bilo mogućnosti za pogrešku.

Gospodin Hamilton bio je obučen u isto odijelo od tvida koje je imao toga jutra. Greg je sumnjao da ga nosi tjednima prije no što ga pošalje na čišćenje, jer je odavao onaj starački miris: – malo znoja pomiješanog s odbijanjem prozračivanja čak i za najljepših dana. Mladi Piers bio je nonšalantno elegantan kao i uvijek, na čemu mu je Greg zavidio. Tješio se daje to dar homoseksualaca, iako je znao daje takva pomisao potpuno politički neispravna.

Pogledao je po prostoriji i udahnuo svježiji miris novca. Nije znao koliko stoji noćenje, ali se činilo da gospodin Hamilton namjerava ovdje ostati tjednima, ako ne i mjesecima. Nije mogao ni zamisliti kolika je to brojka.

Pili su džin, on s tonikom, naranča za mladog fotografa, a grejpfrut za staroga muškarca. Greg se uhvatio kako pokušava dokučiti koliko točno godina ima njegov domaćin, dok ih je on uveseljavao slikovitim pričama o djevojkama koje je poznao u nekom biblijskome smislu te riječi. Morao je imati sigurno više od devedeset, ako je već u 1920-ima hvatao djevojke.

– Oh! uskliknuo je nakon jednog prilično perverzno prisjećanja lupajući čašom po uglancanome stolu poput buntovna dječaka i proljevajući ružičastu tekućinu. Kako se priroda okrutno šali s nama, Summers! Dani vina i ruža ne traju dugo.

– Niste se nikada ženili? – upita Greg, misleći kako je gospodin Hamilton prilično dobro produžio svoje dane vina i ruža.

– Pas si bte! Njegov je francuski naglasak bio vrlo dobar. Nastavio je govoriti o vremenu koje je proveo u društvu de Gaulla i Slobodnih Francuza 1943. godine, stoje brzo zamijenilo razgovor o prednostima i manama Francuskinja u usporedbi s njihovim engleskim rođakinjama.

Dlakavi pazusi prisjećao se uvijek su me uzbuđivali. Francuzi znaju da djevojka ne smije biti odveć čista, kao kad je Napoleon poslao Jozefini onu poruku da dolazi kući i da se ne pere. Američke djevojke! Stresao se melodramatski. Ne izlaze ispod tuša. Kao da su ih sterilizirali. Ha?

Greg je spasio konobar koji je prišao gospodinu Hamiltonu i poručio mu da je njegov stol spreman. Zahvalno je pogledao mladića, a njegov se domaćim iznenađujuće čilo podignuo izjavljujući da umire od gladi.

Idući prema salonu, prošli su pored visoka, vitka muškarca od četrdesetak godina, čije je lice bilo poznato iz novina i časopisa, čak i s televizije. Bio je savršeno čist u bijelome kuharskome odijelu i stajao je kao stražar u svome kraljevstvu s rukama ratnički prekriženim na prsima. Kosa mu je bila platinasto plave boje, neobičan kontrast njegovim tamnim očima, i kratko podšišana, zbog čega se doimao poput kakva razbijača.

Imao je samo jednu naušnicu na desnome uhu, zlatni bodež.

Greg je prvi prošao kroz vrata i susreo se oči u oči sa zloglasnim chefom. Blago se nasmiješio, ali ga je dočekao hladan pogled. Došlo mu je da pokaže svoju iskaznicu, to bi ga potaknulo da pokaže malo poštovanja. Zatim je chef ugledao gospodina Hamiltona i lice mu se raznježilo. Kimnuo im je i pustio ih unutra. Gregu je bilo neugodno kad je osjetio olakšanje, bio je tipičan Englez koji nije volio scene u javnosti.

– Piers, posljednji u redu, – poslao je iznenađenom chefu poljubac.

Konobari su ih otpratili do stolica njihova stola pored prozora. Bio je to okrugao stol, gotovo metar i pedeset u promjeru, prekriven besprijekorno izglačanim bijelim stolnjakom, s odgovarajućim ubrusima i dovoljno srebrnine da nahrani cijeli vod, s elegantnim porculanom, tri različite čaše za svakoga i velikom vazom svježih ruža u sredini.

Jelovnik se sastojao od samo jedne rukom ispisane stranice, ali je vinska lista to nadoknađivala: – kožno uvezena knjiga poput manjega telefonskog imenika, koju je gospodin

Hamilton proučavao kao da želi upamtiti sadržaj i nadugačko raspravljao s glavnim konobarom za vina. Greg je načuo riječi poput keksast i tračak vanilije.

– Kuha li onaj tip uopće? – prošaptao je dok su čekali da se konklava završi.

– Veličanstveno! uzvratilo je Piers, sakrivši jelovnikom osmijeh. Kuhinja je puna njegovih robova koji mukotrpno rade u toplome i masnome kao proklete duše. Dječak vrti ražanj, pocrnio od čađe, ispečen.

– Dobro, u redu – reče Greg. Shvaćam.

Konobar za vina napokon je otišao s velikim osmijehom na licu, a prišla im je jedna djevojka kako bi uzela narudžbu. Bila je u kasnim tinejdžerskim godinama, mršava i ravnih grudi poput dječaka, šiljasta lica kao u lisice, što je još više isticala sjajna riđa kosa koja je bila dobar kontrast crno-bijeloj uniformi.

– Što želite? – upitala je s naglaskom iz Berkshirea.

Nije bila lijepa, ali nešto u njezinoj mladosti činilo ju je privlačnom i Greg je vidio vršak jezika gospodina Hamiltona kako si oblizuje usne.

– Ja ću dimljenu patku – reče on brzo zatim, ovaj.

Podignuo je pogled sa svoga jelovnika kada je vani škripa pijeska najavila dolazak novih gostiju. Bio je to žuti lotus, gledao je već poznatu pantomimu dok je vozačica čekala da joj njezin ljepotan dođe otvoriti vrata.

Imala je kratku, ali elegantnu haljinu ono što bi njegova majka nazvala koktel-haljinom jednostavnu, savršena kroja, crnu i boje trešnje. Mladi je muškarac na sebi imao žućkastobijelo odijelo, Greg je pomislio da je sigurno svileni, s crvenom košuljom. Imao je kovrčavu smeđu kosu i blijedu put i malo mu je boje dobro pristajalo. Očito da su se i neki heteroseksualci znali dobro odjenuti.

Predali su auto posluži i nestali iz vidokruga, a gotovo su se istodobno pojavili u salonu. Chef se u trenu trgnuo iz svoga stava i uzeo obje ženine ruke u svoje, poljubio je u jedan pa u drugi obraz, a zatim još jednom da ne bi bilo malo. Činilo se kao da mu predstavlja svoga pratitelja i dvojica su se muškaraca rukovala.

Čudno, pomisli Greg, vidjeti taj par dva puta u istome danu. Bilo je to kao kada bi čuo neku novu riječ i, odjednom, nalazio si je posvuda. Pomislio je da gaje ponovno pogledala, njezine su se oči zaustavile na trojici muškaraca pored prozora, no zatim se okrenula.

Završio je sa svojom narudžbom, a onda je konobarica nečujno otišla.

Giacomo McFee osobno je ispratio nove goste do njihova stola i sam ih poslužio. Kada su sjeli, Greg ih više nije mogao vidjeti, pa se vratio svome poslu odrađivanja luksuzne večere time što će biti idealan gost.

– Netko koga poznajete? – upita gospodin Hamilton koji nije ništa propuštao.

– Mislim da ne.

– Nije loša – komentirao je starac za svoje godine. – Ha? Greg se nije potrudio odgovoriti već je kušao vino koje je bilo izvrsno, iako u njemu nije mogao razaznati niti kekse niti vaniliju.

Bio je siguran da prije toga jutra nije nikada vidio tog muškarca, iako je bilo nečega poznatog u njemu; u obliku lica, možda, ili načinu na koji je hodao. No pomisao da odnekud poznaje ženu, iz nekoga drugog života, mučila ga je cijelu večer.

Elsie Riley

Nije znao koliko je već dugo u ormariću ispod sudopera. Vrijeme ovdje nije teklo kao vani gdje je sjalo sunce, a zrak mirisao na cvijeće. Mora da je prošlo nekoliko sati; dovoljno dugo da se uprlja, to je sigurno, a time će zaraditi još jednu kaznu.

Pažljivo se kretao. Prostor je bio tijesan, čak se i mršavi desetogodišnjak mogao udariti o grube drvene rubove i ozlijediti iverom ionako već bolnu kožu. Hladan, bijeli sudoper iznad njega još je više otežavao kretanje.

Izbjegavajući što je bolje mogao vlažnu mrlju koja je odisala na izmet, ispružio je noge prema zidu i začuo grebanje miševa iza drva. Nije se bojao miševa; nisu mu nikada učinili ništa nažao.

Bilo mu je hladno jer je bio gol, iako je vani bilo ljeto. Kada bi se zimi upalila obližnja pećica, bilo mu je previše vruće. Znoj bi mu tekao niz hladna i ljepljiva leda i imao bi osjećaj gušenja u astmatičnim plućima, kao da se željezne šipke polagano stišću oko njegovih pluća i njegova srca.

Hladnoća je bila bolja; na hladnome je mogao disati.

Bio je zločest. To je bilo očito. Samo je jako zločest dječak zaslužio toliku okrutnost, i tako često. Bio je zločest do srži. Bio je truo do kosti i takav je rođen, kopile kurve i njezina svodnika.

A ipak mu se činilo da težina kazne nije povezana s opakošću njegova zločina. Kada bi napravio dvadeset matematičkih zadataka koje mu je otac svaki dan zadavao, a točno izračunao samo devetnaest; kada bi iz škole stigao kući pet minuta kasnije; kada bi razbio šalicu ili tanjur zbog svoje nespretnosti jer bi pokušavao izbjeći očevu šaku: – bilo je očito da ti grijesi zaslužuju kaznu. No danas jedino nije odgovorio ocu s Da, gospodine, na optužbu daje oštetio ružin grm u vrtu, a nije bio ni blizu njega, već je rekao Alija nisam.

Vidio je kada je Isobel prigušila hihot. Znači, ona je uništila grm. Nije imalo smisla da to i kaže.

Gurnuo je vratašca bezrazložno se nadajući da su se možda otključala. Htio je vikati, derati se da više to ne može trpjeti, da mora imati zraka, svjetla, odjeću za prepubertetsko tijelo kojega se toliko sramio, no nije bilo nikoga tko bi ga čuo, na čemu je bio i zahvalan.

U mraku, stavio je palac u usta i pronašao utjehu u tom dodiru, poput novorođenčeta, u slankastom okusu kože. To je često radio kada je bio sam, u svome tvrdom krevetu noću, no sigurno je i to bio grijeh za koji će uslijediti odmazda, kao i za sve ostale grehove.

Taj je dečko zaostao! povikao je jednom njegov otac kad gaje uhvatio da to radi. Pogledaj, Annie, siše prst kao beba! Zaostao i nezahvalan.

Nezahvalan: – morao je biti jer oni su mu pružili tako mnogo njemu koji nije zasluživao njihovu dobrotu. Kuća je bila prostrana, dovoljno udobna, iako malo staromodna. Bila je prepuna lijepih predmeta koji su u obitelji bili generacijama, a koje se nije usudio ni dotaknuti. Majka ju je održavala čistom i ulaštenom. Bilo je prostoriya u koje nitko nikada nije zalazio, jer nisu imali gostiju. Zaključane sobe koje se nisu grijale.

Na lijepim vrtovima zavidjeli su im svi susjedi. Nije ih uređivao profesionalni vrtlar već ruke njegova oca, tako nježno popustljive kada bi mazile cvijeće ili grmlje.

Išao je u privatnu školu u obližnjemu gradu i to nije bilo jeftino, što mu je otac neprestano govorio, a vjerojatno je bilo bacanje novca budući da je bio tupavac, zaostao i sramota za časno ime koje je nosio. Nije se družio s tamošnjom djecom jer su oni išli u seosku školu. Ionako ga nisu voljeli, zadirkivali su ga zbog načina na koji je govorio.

Njegov jedini pokušaj da uspostavi ljudski kontakt završio je kada je jedan stariji dječak pustio svoga psa na njega, a svi su se smijali dok je on trčao prema kući. Stigao je tako zadihan da se sklupčao na podu u hodniku i čekao da ga smrt spasi, a zatim je razočarano jecao kada se to nije dogodilo.

Kuća je već satima bila tiha, no sada je čuo kako se automobil vani zaustavlja, lupanje vrata, ključ kako grebe u bravi ulaznih vrata, a zatim tihe glasove.

Koraci su se približavali njegovu zatvoru.

Bili su to lagani koraci, ležerno trčkanje devetogodišnje djevojčice, njegove sestre Isobel. Vrata su otključana, a piskutavi je glasić povikao: – Puh! Tatice, Antony se ponovno pomokrio. Tatice! Oslobodit će ga. Počeo je hriпати.

Greg je znao da je Sir Joachim Weissman, akademik, imao oko osamdeset godina kada je prije dvije godine umro, pa je pretpostavio da je i udovica toliko stara. No žuti lotus parkiran na šljunku ispred raskošne kuće zvane Aldars End, naveo gaje da promijeni mišljenje.

Lady Weissman prijavila je sumnjivu osobu, a budući da je njezin suprug bio nešto poput lokalne zvijezde židovski izbjeglica iz salsburškoga geta koji je postao veliki mecena britanske umjetnosti a ona je bila u istim odborima kao supruga njegova pretpostavljenog, jednog ju je poslijepodneva nakon posla otišao posjetiti kako bi vidio da li ima opravdanih razloga za zabrinutost ili to stara gospođa samo umišlja.

Ima nekih vrijednih stvari rekao mu je načelnik Barkiss neuobičajeno vrijednih pa dodao umjetnine.

Živjela je na rubu sela zvanog Alderbright, niti sedam kilometara od njegove skromne kuće u Kintburyu i pet kilometara cestom od Boxford Halla koji joj je vjerojatno bio tamošnje mjesto za izlazak.

Nitko ne bi opisao Aldars End kao skromnu kuću; dražesna kuća na dva kata i hektar čistog zelenila uokolo. Pročelje kuće doimalo se kao iz devetnaestoga stoljeća, no Greg je primijetio daje mnogo toga i iz ranijih razdoblja, možda šesnaestoga stoljeća, i zaključio da je nova zgrada nadodana u osamnaestome stoljeću, a pročelje okrenuto na drugu stranu tako da je prijašnje skromnije zdanje ostalo kao jedno krilo kuće.

Penjačica kozja krv koja je prekrivala ulaznu terasu, sada je venula, a posljednji su joj cvjetovi otpadali pri listopadskim vjetrovima. Povukao je staromodno zvonce. Mrtva je osa pala s biljke pored njegovih nogu. Pritisnuo ju je petom, za svaki slučaj.

Osmijeh koji mu je podarila otvorivši vrata, bio je topao i iskren. Bila je to ona: – crna kosa, plave oči, ta rijetka i zamamna kombinacija koja se javljala samo u nekih Kelta. Shvatio je da je malo starija no što je bio pomislio onoga subotnjeg jutra u Hungerfordu prije dva tjedna. Izdavalu su je nabori na vratu.

Bila je njegovih godina.

Imala je na sebi sportske, ali dobro krojene hlače koje su njega podsjećale na stare filmove Katherine Hepburn, svijetlokrem-boje, s tamnoplavom košuljom i džemperom iste boje. Debela ogrlica od koralja visjela joj je za vratom, a pratile su je naušnice u njezinim izduženim usnim resicama.

– Lady Weissman?

– Ja sam Elise Weissman.

Predstavio se i pokazao joj ispravu. Uzela ju je i promatrala fotografiju, pa onda stvarnu pojavu. Njezine su se oči smijale dok mu je vraćala ispravu, a on je pomislio da mu je valjda nešto promaknulo jer ne shvaća šalu.

- Prijavili ste neku sumnjivu osobu podsjetio ju je.
- Zaista. Baš lijepo od vas što ste tako brzo došli. Molim vas, uđite.

Okrenula se, a on ju je slijedio u kuću zatvarajući za sobom ulazna vrata. Grebanje pandži na podu hodnika najavilo je dolazak terijera. Zaustavio se pored Gregovih nogu, sjeo, pa podignuo jednu šapu na njegovo koljeno. Nije ništa posebno osjećao prema psima, ali smeđe oči ovoga psa gledale su ga s takvim povjerenjem, takvom vjerom daje maženje dobrodošlo, da nije imao srca razočarati ga, pa se sagnuo i počeošao ga iza ušiju.

Zastenjao je od užitka, gotovo kao mijauk mačke.

- Bellini – reče Lady Weissman upoznavajući ga. – Ona je zapadnjak, West Highland Terrier.

Pasje je krzno bilo besprijeckorno bijelo, poput bezgrješnoga svijeta. Mora da ju je teško održavati ovako čistom rekao je.

– Ne, uopće – reče vlasnica cinično. Kada dođemo do lokve ili blata, strpljivo me sačeka daje podignem i prenesem.

- Dobro vas je istrenirala.

Oboje su se nasmijali i kada je uspostavljeno dobro ozračje, ona mu je ispričala cijelu priču.

– Sinoć sam se spremala za spavanje i začula sam nešto u vrtu, zvuk kao da se netko probija je najbolji opis što se mogu sjetiti. Pogledala sam kroz prozor i mislim da sam vidjela kretanje pored stražnjeg zida. Odjenula sam ogrtač i spustila se. Kada sam upalila vanjsku rasvjetu, vidjela sam spodobu kako trči u zaklon. Preskočio je zid.

- Jeste li vidjeli išta od njega u mraku?

– Bojim se da vam ne mogu dati koristan opis. Visok, mršav, u nečemu što mi se činilo kao traperice i avijatičarska jakna. To je sve. Brzo se kretao, kao mlađi muškarac, možda tinejdžer. Nasmiješila se svome dlakavome prijatelju. Bellini nije baš neki pas čuvar, iako iznenađujuće glasno laje kada joj se prohtje.

- Bilo je niz provala u zadnje vrijeme na ovome području.

- Čula sam.

– Gotovo je sigurno da je to isti čovjek i željeli bismo ga uhvatiti. Uzima uglavnom nosive stvari, gotovinu, nakit, a ima i vandalizma, čini se, iz čistog inata.

– To me najviše zabrinjava – reče s blagim drhtajem. Ne držim mnogo gotovine u kući, a ne volim nakit, ali namjerno uništavanje.

- Mogu li vidjeti pogled s vašeg prozora?

Povela ga je na gornji kat. Bio je u pravu što se tiče povijesti zgrade jer su stari i novi dio bili razdvojeni debelim hrastovim vratima. Lady Weissman provela gaje kroz njih, niz jednu stubu u stari dio kuće. Kratki je hodnik završavao u sobi niska stropa, koja je imala pogled na stražnje dvorište.

Soba je bila široka i dugačka, ali se zbog nedostatka visine doimala intimnom. Greg bi na prstima mogao dotaknuti strop. Bila je i nepravilna oblika, s kutovima na neuobičajenim mjestima. Dva prozora s okomitim šipkama bila su izbočena na stranu i otraga, jedan od njih bio je malo otvoren.

Bila je blaženo jednostavna: – jednostruki krevet, presvučen u bijeli muslin, ukošeno je stajao između dva prozora; na noćnom ormariću stajala je čaša vode i knjiga; u prozoru sa strane nalazio se ulašteni stolić na kojemu je stajala vaza s gotovo uvenulim krizantemama.

Joachim i ja izabrali smo ovu sobu za nas, udaljenu od gužve ostatka kuće objasnila je. Sada je moja, moje svetište.

Dvoja obična drvena vrata otvarala su se nalijevo. Mogao je raspoznati kupaonicu i garderobu više kao ormar u koji se moglo ući, s policama odjeće neutralnih boja, s tu i tamo primjesama tirkizne i jarkoružičaste. Prešao je sobu i stao pored stražnjega prozora.

– Ovaj? – upitao ju je.

Kimnula je i pridružila mu se. Kao što vidite, odavde se vidi cijeli vrt.

Vrt je bio uredan, a ipak ne previše strog, engleska mješavina travnjaka i grmlja, vočki i ružinih grmova. Nekoliko je joha, prilično velikih, stražarilo nad puteljkom koji je krivudao prema drvenoj konstrukciji za koju je Greg isprva pomislio daje sjenica. Bila je to najčudnija sjenica koju je ikada vidio; sagrađena od svijetlog drva, po strani nije imala prozora, ali cijeli je kosi krov bio velik prozor i bio je nagnut na jug.

Upitno ju je pogledao.

Joachimov studio – reče ona. Posebno su ga izgradili. Nitko nije ondje bio zadnje dvije godine. Šteta.

Mnogo prozaičnije, pored ograde nalazila se nadstrešnica za automobil ispod koje je bio otvoreni kombi prepun vrtlarskoga pribora. Mišićavi stariji muškarac, koji je očito proveo cijeli život na zraku, metodično je grabljama skupljao lišće.

– Gospodin Weatherby – objasnila je lady Weissman. – Dolazi dva puta na tjedan. Zovemo ga gospodin Weatherbeaten, no samo njemu iza leđa.

– Živi li on u selu? – upita Greg.

– U kući blizu crkve, sa sinom i kćeri tinejdžerima.

– Tinejdžerima? Greg se bolje zagleda u staroga muškarca. Imao je šešir i bilo je teško raspoznati njegove crte lica ili boju kože. Ruke su mu bile gipke i mišićave, gole ispod majice kratkih rukava, koja je nekada bila bijela, i kockaste jakne bez rukava boje blata.

– Kasno se oženio – reče lady Weissman a onda ubrzo izgubio ženu. Najgore od svega.

Starac je gurao napunjene tačke prema najudaljenijem uglu vrta gdje je gorjela vatra, ispraznio lišće i drvcima ga slegnuo. Vratio se ostavivši tačke pored vatre i iako se nije činilo da gleda prema gore, podignuo je grablje u znak pozdrava gazdarici koja mu je mahnula.

Bacio je grablje u otvoreni kombi, skočio na vozačevo mjesto brzinom i okretnošću trkača, upalio motor i otišao ostavivši za sobom dim iz dovodne cijevi.

Joachim ga je jednom skicirao – reče ona. Bio je to fantastičan crtež, jedan od njegovih najboljih, ali je Silas, kad mu gaje htio dati, reagirao kao da mu Joachim želi ukrasti dušu. Bio je uvrijeđen. Zatrešla je glavu u čuđenju. Mogao ju je prodati za tisuće funti!

– Pokažite mi gdje ste najprije ugledali uljeza.

Elise Weissman pokazala je mjesto kod stražnjega zida, lijevo od studija. – Tamo je prešao preko zida, mislim, a zasigurno je onuda otišao. Čak i za svijetlih noći, sjena studija pada na taj dio zida. Kao što vidite, na jednoj strani imamo zid, pored ceste je drvena ograda, a prema poljima živica. Nismo baš dosljednji.

Ozidani vrtovi bili su san svakog stanovnika predgrađa, a noćna mora svakoga policajca.

– Ne želim stavljati bodljikavu žicu na zid doda ona kao da mu čita misli ili komadiće stakla. To je tako ružno.

– Živate li sami? – upita ju jer je više puta govorila u množini. Sjetio se kako je njegova majka godinama nakon očeve smrti upotrebljavala zamjenicu u množini, ostatak života, zapravo. On je još uvijek sa mnom, govorila bi kada bi je pitao za to, i ja nikada ništa ne mijenjam a da se ne – upitam – Što bi Donald bio učinio?

Lady Weissman odgovarala je na njegovo pitanje i on je ponovno usredotočio svoje misli povrativši se iz trenutka nostalgije. Udovica sam, ali kći često navrati i, onedavno, sin mi dođe za vikende. Mrsila je koraljnu ogrlicu, ispreplećući je nespretno među prstima. Antony, moj sin.

Je li to bio onaj zgodni mladić kojega je zamijenio za ljubavnika, čak žigoloo? Osjetio je neugodu zbog svojih pretpostavki.

Pročistio je grlo.

– Da – reče ona. S njime ste me vidjeli u Hungerfordu prije nekoliko tjedana i u Boxford Hallu te iste večeri. Moj sin.

Pažljiva, pomisli on. Zapaža. Nije obuzeta sama sobom. Osmijeh joj je bio zadirkujući; mogla je pročitati njegov zaključak lako kao što je svakog jutra čitala Times. No zašto je odjednom postala nespretna?

– Čini se drag mladić – reče on neuvjerljivo.

– To će se još vidjeti – reče ona pomalo neobično. Dođite. Povala ga je na donji kat, u dnevnu sobu u stražnjem dijelu kuće. Pas je trčao ispred njih i legao na kauč ispred kamina prepunog češera. Bila je to prostrana, kockasta soba s visokim prozorima koji su bili okrenuti na terasu. Bilo je hladno i tamno, a na podu su se nalazile ulaštene hrastove daske i jedan jedini tepih za koji je pretpostavio da mora biti perzijski.

Nije bilo ukrasa, niti fotografija; namještaj i zastori bili su jednostavnih oblika i boja, iako od najboljih materijala. Shvatio je da je tako namješteno kako bi bilo pozadina slikama njezina supruga jer ništa nije smjelo odvlačiti pozornost od njih.

Na zidu nasuprot prozorima visjela je jedna jedina slika velikih dimenzija. Na svakom od postraničnih zidova visjela su dva manja platna: – jedan portret, dva pejzaža i jedna mrtva priroda. Stajao je pred velikim platnom nadajući se inspiraciji, nadajući se da će nešto reći.

Lady Weissman upalila je svjetlo iznad platna i on je zadržano zadržao dah.

Bio je to morski pejzaž; negdje daleko na oceanu, pomislio je, prema hladnosivoj boji vode i visini valova. Jedrenjak čiji je glavni jarbol bio slomljen, probijao se kroz oluju, a mornari su se borili za život. Gotovo je mogao čuti njihov užasnuti vrisak dok se ocean pripremao uzeti ih, njihove molitve dok su molili Gospodina za milost.

Osjetio je da ubrzano diše, da mu srce brže lupa i ispružio je ruku prema slici želeći ih dohvatiti i pomoći im, vratiti ih u život. U zadnji ju je tren povukao, osjećao se glupo, ali blag osmijeh na licu njegove domaćice govorio mu je da razumije, da ga ne smatra budalom.

Više nije tražio što bi rekao; riječi su bile suviše. Nije čudno što ju je pomisao na vandalizam strašila.

Putovanje u novi svijet – reče ona jedva čujnim glasom. Prikazuje francuske hugenote kako bježe od progona nakon što je povelja iz Nantesa, koja im je bila dala slobodu vjere, povučena.

Poželio je da je bio pažljiviji na satovima povijesti; nije bio siguran ni o kojem stoljeću govore, a nije želio pokazati svoje neznanje pitajući je.

U donjem lijevom uglu vidio je crveno ispisano Joachim. Ništa više od toga, prezime nije bilo potrebno.

– Kako je uopće mogao podnijeti prodavanje svojih slika? – upitao je.

– Govorio je da je to kao da svaki put prodaje svoju dušu i pomno je pazio kome će prodati. No postoji i platno koje nekako ide uz ovo, Masakr Bartolomejske noći koje se nalazi u Metu u New Yorku. Išli smo ga posjetiti na našem bračnom putovanju. Tako je on bio rekao, posjetiti ga, kao da je neki rođak. Bilo je ljudi, kolekcionara, kojima nije želio prodati ni po kojoj cijeni, a tko god je nešto kupio, morao se zakleti da djelo neće dalje prodavati za njegova života.

Nasmijala se. U zadnje dvije godine, od njegove smrti, mnogo se toga prodavalo i to po vrlo visokim cijenama. No ovih pet slika napustit će kuću samo preko mene mrtve. Doslovce.

– Je li uljez možda to tražio? – upitao je. – Ako jest, onda to nije isti čovjek koji je džepove punio gotovinom i nakitom. Za ovo bi mu bio potreban kombi.

Ugasila je svjetlo iznad slike i pokazala mu naslonjač, a ona je sjela nasuprot njemu. – I ja sam se to pitala. Slike nisu ni osigurane.

– Što !

Slegla je ramenima. – Čemu? Za mene one nemaju cijenu i ako ih izgubim nikakav novac od osiguranja neće mi ih moći nadoknaditi.

– Ali može im se odrediti novčana vrijednost, pretpostavljam?

– Možda tri milijuna funti. Sve zajedno.

Zurio je u nju, nije mogao progovoriti. Nastavila je objašnjavati.

– Kada smo se raspitivali o osiguranju, osiguravajuća je kuća zahtijevala da Alders End pretvorimo u utvrdu, gotovo u zatvor, s bravama, zasunima i šipkama posvuda, umjesto da bude sretan obiteljski dom kakav smo mi željeli. Nismo izabrali tako živjeti.

On reče: – Ali imate makar protuprovalni alarm. Vidio sam kutiju na pročelju. Polusakrivenu penjačicom.

– Mmm. Nasmiješila se kao školarka koju su uhvatili u nepodopštini. – Ali ne uključujem ga često, pogotovo ne noću. Bellini spava na mome krevetu, ali katkad se voli noću prošetati po svome teritoriju. Nakon što je tri noći zaredom uključila alarm, odustala sam.

– Možda je možete zatvoriti negdje dok ne riješimo slučaj s ovim uljezom predložio je.

– Možda, ali mislila sam da se provale uglavnom događaju danju.

– Provale iz koristoljublja, da – reče on. Djeca koja žele ukrasti videorekorder ili malo nakita, ali pravi kradljivac umjetnina, to je druga priča. On će vas promatrati, vjerojatno tjednima, naučit će vaše navike i kretnje, sve dok ne pomisli da je došlo pravo vrijeme.

Na trenutak se okrenula i promatrala vrt, njezine su živahne oči bile uperene u daljinu, a on se divio profinjenosti njezina profila. Zatim se ponovno okrenula prema njemu i rekla: – Želiš li čaja, Greg?

Nije odgovorio, iznenadio se što je prešla na ti i oslovila ga imenom. Rekla je: – Ne sjećaš me se, zar ne?

On se namrštio. Negdje duboko unutra postojalo je sjećanje.

– Nisam iznenađena nastavila je. Prošlo je, koliko, skoro trideset i pet godina, iako sam te ja odmah prepoznala. Možda se žene mijenjaju više nego muškarci. Ustala je i otišla do pokrajnjeg zida osvjetljavajući portret. Pomaže li ovo?

Pridružio joj se. Bila je to Elise Weissman, očito, ali mnogo mlađa, oko dvadeset godina. Njezina je kosa bila duža i razbarušena poput Cigankine. Njezino preplanulo tijelo bilo je golo osim ponekog cvijeta koji gaje prekrivao. Činilo se kao da pleše, ili se spremala plesati, ili je upravo prestala plesati, možda, jer se iz pozadine dao naslutiti pokret koji nije mogao točno razabrati, glazba.

Bila je lijepa, ljepša od ijedne žene koju je ikada vidio. Osjetio je da je pocrvenio, ta rijetko su ga pozivali da promatra sredovječnu poznanicu голу, ali prisilio se da pogleda pravu osobu, četrdesetogodišnjakinju, još uvijek zgodnu usprkos borama oko očiju i usta.

To je bio prvi moj portret koji je naslikao – reče lady Weissman. Nazvao ga je Putujuća djevojka i nikako ga nije htio prodati. Uzdahnula je i ugasila svjetlo. S rukama na kukovima, stajala je gledajući ga blago očajna zbog njegova neznanja.

– Badger s Copse? – potaknula ga je. Duge ljetne noći ranih šezdesetih, penjanje na drveće, bacanje kamenčića u jezerce, hvatanje žohara i utrkiavanje s njima. Farma Waterman i torta moje majke s koje se prelijevao njezin džem od ogrozda. Gregory Summers i.

– Elsie Riley! – dovršio je umjesto nje. Nemoguće! Ali jest.

– Mislio sam da si Elise.

– Dakako da nisam željela ići kroz život s imenom kakvo je Elsie. Kada sam s osamnaest godina došla u London, svi su mi se smijali, pa mi je jedan dečko predložio malu promjenu, zamjenu dva slova, i tako sam Elise već trideset godina.

Bacio se u naslonjač i promrmljao: – Elsie Riley.

– Pretpostavljam da hoćeš onaj čaj, osim ako ne želiš što jače. Nije odgovorio i ona je napustila sobu brzim, laganim korakom dok je on sjedio zadubljen u sjećanja.

Bila mu je najbolja prijateljica kada im je bilo deset, jedanaest godina. U tim je danima vladala stroga podijeljenost među djevojčicama, koje su bile sentimentalne, i dječacima, koji su bili čvrsti, a njega su često zadirkivali jer mu je Elsie Riley bila najbolja prijateljica. No ona je bila muškobanjasta i u svemu su se slagali. Nisu joj se gadili paukovi ili miševi, zmije ili šišmiši.

Njezini su roditelji podrijetlom bili Irci i radili su na farmi Waterman. Otac je čuvao stoku, a majka je pomagala u kućanstvu, s kokošima i mliječnim proizvodima. Bili su to stari dobri dani kada se na farmama proizvodilo puno toga, a polja nisu bila prekrivena žutom repicom dokle pogled siže.

Mogao je čuti njezin neobičan hibridni naglasak, poluirski, poluberkshirski, mnogo drukčiji od damskog naglasaka koji je imala sada, kako ga zove na neku novu psinu. Hajde, Greg! To je bio njezin bojni poklič dok se on, njezin strašljivi pukovnik, bunio da im roditelji to nikada neće dopustiti.

U jedanaestoj su im se godini putovi razišli. On je prošao prva četiri razreda osnovne i nastavio u višoj školi; ona je pala, a njihova je razrednica, zločesta gospođa Sheedv, rekla cijeloj školi daje Elsie Riley na testovima bila najgora u cijelome okrugu, te je morala ponavljati razred.

Zakleli su se na krvno bratstvo, svečano probovši palčeve njegovim nalivperom i miješajući crvene kapi.

Pogledao je palac kao da očekuje da će vidjeti ožiljak.

Dogodilo se neizbježno. Nisu se više svakodnevno viđali u školi, morali su nalaziti vrijeme kada će se družiti. Onda je došlo do svađe na farmi i gospodin Riley preselio se s obitelji u drugo mjesto u blizini Savernake šume, i to je dodatno otežalo situaciju.

U međuvremenu je on, Greg, ispunjavao svoje večeri školskim zadaćama, šahovskim klubom i nogometom, a njegovi su roditelji, što je shvatio tek mnogo godina poslije, lukavo osujetili to prijateljstvo želeći za njega bolje od obične irske djevojke koja je skakutala po šumi poput ratnice.

Elsie Riley, koja mu je nekad bila poput sestre, ali o kojoj nije razmišljao već više od trideset godina.

Kada bi je sada vidjeli, pomislio je s neobičnim ponosom: – zamusana Elsie Riley s izgrebenim koljenima i izderanim prstima, bosonoga, zamašćene kose i razderane odjeće koju je gospođa Riley uvijek strpljivo krpala.

Vratila se u sobu noseći pladanj s čajem i on je ustao i uzeo ga od nje. Pažljivo ga je spustio na staru hrastovu škrinju koja je bila postavljena umjesto stolića i okrenuo se prema njoj sa suzama u očima.

– Elsie Riley! Zagrlio ju je tako čvrsto da je potihom kriknula, a Bellini se uspravila i upozoravajući zarežala. Elsie. Tako mi je drago. Tako drago!

– Uopće nisam bila glupa objasnila mu je dok su pili čaj iz Meissen porculana. Bila sam disleksična, za što onda nitko nije bio čuo. Nisam nikada akademski napredovala jer mi stanje nije bilo dijagnosticirano, ali mogla sam crtati i slikati, pomalo.

– Išla si u umjetničku školu?

Zatresla je glavom. – I za to je potrebna matura. – Ne, započela sam raditi s druge strane platna. Bila sam model umjetnicima. Ispala sam prilično dobro nakon onoga muškobanjastog djetinjstva.

– Zasigurno! – reče on pogledavši još jednom portret mlade Elsie. Elise, kako se već onda zvala.

– Joachim je već onda bio u srednjim godinama, naravno, ali imao je u sebi više života od mnogih muškaraca koji su bili upola mlađi od njega. Zaprosio me i nisam se predomišljala. Sve je to bilo prilično neobično za jednoga boemskog umjetnika. Ubrzo sam shvatila da se želi skrasiti, da želi imati pripremljene obroke kad je gladan, čistu odjeću. Tako nije morao ni o čemu razmišljati, samo o poslu. Energiju i vrijeme koje bi utrošio jureći djevojke, mogao je korisnije upotrijebiti za umjetnost.

Pogledala je portret preko ramena. – Zaprosio me toga dana kad gaje završio. Uvijek je imao posebno mjesto u našem srcu. Slika se ne posuđuje za izložbe. Sumnjam da ju je vidjelo više od pedeset ljudi.

– Počašćen sam. I imaš kćer i sina.

– Imali smo Cressidu. Ima dvadeset i šest godina. Udana je i ima sinove blizance. Žive u Marlboroughu. Njezin suprug, Stephen, predaje na fakultetu.

– Nije daleko, znači.

– Kao što sam rekla, – često navrati, pogotovo ako želi da joj pričuvam dječake. A stoje s tobom? Oženjen?

– Kratko. Prije mnogo vremena. Sada živim s Angelicom. Studira psihologiju na Readingu.

– Divim se ženama koje u srednjim godinama mogu promijeniti tok života. Pretpostavljala je neke stvari u vezi s Angie, koje nije želio ispravljati, iako je znao da ga Elsie Riley ne bi osuđivala. Djece?

Uvijek je izbjegavao odgovor na ovo pitanje, ali Elsie je bila njegova najstarija prijateljica i nije želio okolišati s njome.

– Sina, Fredericka. Umro je od leukemije prije osamnaest mjeseci. Imao je dvadeset i dvije godine.

Pošteđjela ga je uobičajenih usklika nevjerice, ali njezine su ga oči probadale kao da traže koliko je duboka ta bol. Nije joj mogao sve reći, ne još: – kako je Angelica udovica njegova sina i ljubav njegova života; kako još uvijek osjeća krivnju i sram, znajući daje može imati samo zato jer je Fred umro.

– Ali i ti imaš sina – reče on brzo. – Antony.

– Antony Lucas.

– Bio je smeten. Bila si udana prije? Zatrešla je glavom i polako spustila šalicu čaja na sanduk.

– Antony se rodio kada sam imala osamnaest godina, greška. Dala sam ga na usvajanje. Tek smo se nedavno ponovno pronašli. Bolje rečeno, on je mene našao. Stupio je sa mnom u vezu prije nekoliko tjedana. Upoznajemo se. Bio je to strašan šok.

– Mogu zamisliti.

– Drago mi je što nije došao ranije. Znaš, to nisam nikada rekla Joachimu. Bio je, na neobičan način, pomalo staromodan.

Sjedili su nekoliko trenutaka u tišini, a kada je progovorila, njezine su mu se riječi činile čudnima, iako će ih bolje razumjeti do kraja godine.

Rekla je: – Greg Summers i Elsie Riley igrali su se u šumi u onim beskrajnim sunčanim danima. Da itko od nas zna što nam budućnost donosi, bismo li imali snage nastaviti?

Obišao je vrt prije no što je otišao, pregledavajući zid i tlo oko njega. Bio je to stari zid, možda iz doba kada je kuća sagrađena, i pomalo trošan tako da je bilo udubina u koje se lako mogla metnuti ruka ili noga. Pomislio je da bi ga i on lako preskočio, iako su godine u kojima je to činio već odavno za njime.

Odmah ispred zida nalazila se gredica s cvijećem, a nakon nje travnjak na kojemu se otisci prijašnje noći zasigurno neće vidjeti jer su se travke podignule s jutarnjom rosom. Sagnuo se i odmaknuo listove bijele loze koja se uspinjala uz opeke.

– Ah! reče.

– Zabranila sam Silasu da se približava toj gredici da ne bi zametnuo tragove. To je u redu, zar ne?

– Sasvim.

– Ne propuštam niti jednu epizodu inspektora Morsea. Otisci su bili slabi, preklapali su se, oni donji bili su pri dolasku, gornji pri odlasku. Neće moći izvući dobar otisak, ali bar je imao predodžbu o veličini. Trideset i devet četrdeset, pomislio je, u tenisicama. Srednje do male.

Sljedećega jutra kada je stigao u postaju, Greg je otišao ravno u ured analitičara. Njegova prva pomisao, pri bilo kojoj vrsti provale, bila je da je to učinio netko iznutra.

Znaš li nešto o muškarcu koji se preziva Weatherby? – upitao je bez uvoda. Iz Alderbrighta.

Narednik je otpuhnuo. – Poznajem li ga! Vražji podlac! Greg je bio začuđen. Govorimo li o istoj osobi? Silas Weatherby, radi kao vrtlar.

– Ne – starac! – reče narednik Clifton, kao daje očekivao da mu Greg čita misli. Dječak, Dickon, njegov sin. U neprilikama je od svoje desete godine. Prije toga.

– Nije bio krivično odgovoran.

– Kolege su praktično kampirale ispred njegova kućnog praga na deseti rođendan.

– Čime se bavi?

– Sve što vam padne napamet: – krađe po trgovinama, krađe automobila, provale, vandalizam, džeparenje, malo uličnih prepada, ništa previše nasilnoga. Njegov socijalni radnik kaže da se tako ponaša zato što mu je majka umrla kad mu je bilo sedam, ali ja vas pitam kakav je to izgovor?

– Je li išta odslužio? – upita Greg.

– Nekoliko kratkih boravaka u Borstallu, možda ukupno petnaest mjeseci, no uglavnom se izvlači dobivši malo po prstima.

– Je li sada na slobodi?

– Zadnja tri mjeseca. Kaže da će se popraviti. Baš! Jednom podlac, uvijek podlac.

– Što mu to znači podlac, – pitao se Greg. Dickon, rekao si? Neobično.

– Sestra mu se zove Jennet. Dobra djevojka.

– Dickon i Jennet, vrlo srednjovjekovno.

J– edino srednjovjekovno u Dickona jest da je poput kuge – reče Clifton.

Greg gaje pogledao s uvažavanjem. – Vrlo dobro!

– Hvala.

– Koja mu je adresa?

Clifton nije trebao provjeravati. – Victoria Cottages, numero uno.

– Muchas gracias.

U dvadeset do deset, u ponedjeljak ujutro, Greg je sjedio u sobi za sastanke na najvišem katu policijske postaje i lupkao prstima po duguljastome stolu ispred sebe.

Bilo je to mjesto bez duše koje nije mamilo osjećajna čovjeka da ostane, i on je nestrpljivo pogledao na sat, treći put u deset minuta, pitajući se ne radi li usporeno. Pet stolica bilo je razmješteno oko stola, a tri su još bile prazne. Uzduž jednoga zida stajali su stolovi s računalima koji su trenutačno bili isključeni.

Prašnjave žaluzine bile su zatvorene kako bi spriječile iznenadan prodor hladnoga jesenjeg sunca.

U drugoj stolici sjedio je njegov podčinjeni. Nakon stoje Greg u prazan blok zapisao riječi Operacija kukavica, a zatim crvenom kemijskom olovkom obojio slova, pomislio je da bi mogao iskoristiti vrijeme dok čekaju i bolje upoznati svoga kolegu.

Newburyska krim-policija bila je bez višeg inspektora od iznenadna odlaska Harrva Strattona nakon slučaja Jordan Abbot prošloga ljeta. Nedavno su Gregu uputili novoga višeg inspektora iz drugog dijela policijskog okruga Thames Valleya, bezbojnoga mladog istražitelja Timothva Monroea kojega su u kantini vrlo nedomišljato zvali Marilyn.

Monroe je bio u ranim tridesetima. Brzo je napredovao u policijskoj karijeri, imao je diplomu političkih znanosti i ekonomije, i navodno je bio pametan. Za sada, Greg je uvidio da je marljiv i temeljit. Osjećao je kao da mu nedostaje mašte, no možda ga nije dobro procijenio. Do sada gotovo da i nije imao vremena upoznati ga; kako je živio u Sloughu, a žena mu je nedavno rodila, nije imao vremena družiti se s kolegama na piću nakon napornoga dana.

– Pa, kako ide? – upita ga. Privikavaš li se?

Osjetivši olakšanje što ga je glavni istražitelj konačno primijetio, Monroe zdušno odgovori: – Da, dobro je, hvala gospodine. Drago mi je što ste mi pružili ovu priliku tako brzo.

Započeo je nespretno rukama prolazeći kroza svijetlu kosu. Nije bio siguran što se točno dogodilo istražitelju Strattonu, znao je samo da je dao otkaz malo prije no što bi ga bio dobio. Iako se nije želio veseliti nevolji kolege, bilo je to mjesto za koje se molio.

– S novim djetetom, dodatni je novac bio dobrodošao. Zašto nitko nije nikada govorio kako su djeca skupa?

Ni on nije bio siguran što da misli o Gregoryu Summersu, koji je bio drukčiji od njegova staroga šefa. U tri tjedan koliko dolazi u Newbury, još ga nije čuo da se na nekoga istresao ili izderao. Bio je i puno prisutniji od njegova prijašnjega šefa koji je rijetko izlazio iz svoga ureda, osim kada bi odlazio na ručak u Rotary-klub.

Ne želeći ostaviti dojam mutavoga i tražeći neutralnu temu, Monroe je počeo govoriti o inicijativi za rješavanje problema u policiji, za što se jako zalagao.

Počinitelji manjih prekršaja, manjih krađa ili vandalizma pozivali bi se u postaju gdje bi policajac neformalno razgovarao s njima, pokušavajući doznati stoje razlog prekršajima, dosada ili nedostatak roditeljskog usmjerenja, pokazujući prijestupniku ili prijestupnici ljudsku stranu čuvara zakona.

Otkinuti pupoljak budućih kriminalaca dok je još mekan.

To je možda njegov talent, pomisli Greg, dok mu je jednoličan glas njegova podčinjenoga pomalo dosađivao. On sam nije bio protiv te inicijative, mislio je da vrijedi pokušati, iako je to mirisalo na socijalni rad, ali nije ga previše uzbuđivalo.

Nakon nekog vremena pustio ga je da govori i ne pokušavajući ga slušati. Umjesto toga, promatrao gaje, nastojeći dokučiti njegov karakter preko izgleda i govora tijela. Bio je srednje građe i visine, nije se ni sa čime isticao, što je bila prednost kad su bili posrijedi tajni zadaci, ali ne i promaknuća.

Greg je mislio da nije zgodan, s četvrtastim licem i kratka nosa, s očima koje nisu bile ni plave ni sive, s pjegama, ali je s godinama naučio da žene imaju čudan ukus i da padaju na neugledne muškarce samo zato jer imaju sjaj u očima ili prekrasan glas.

Monroe je nosio odijelo, kao i svakoga dana otkako je došao. Vidjelo se da ima tri odijela koja je točno izmjenjivao. Danas je imao dvodijelno tamnoplavo odijelo s neznatnim crvenim prugicama koje su mu se slagale s kravatom. Greg ga je bio vidio u izlogu MarksSpencera.

Istražitelj je izgleda prestao govoriti. Pročistio je grlo, a Greg je shvatio da gaje nešto pitao. Prestravljeni su gledali jedan u drugoga.

Spasila gaje narednica Barbara Carey koja je napokon stigla pridržavajući vrata visokome muškarcu koji je na sebi imao očito skuplje odijelo od njegova ili Monroeva, sigurno talijansko. Slijedio ih je niži muškarac, sportski odjeven u majici okrugla izreza, sportskoj jakni i krem platnenim hlačama.

Barbara ih je predstavila kao višeg istražitelja Stana Krepskog i istražitelja Trevora Fabera iz Nacionalne krim-policije. Greg ju je zahvalno pogledao, a ona je u čuđenju podignula obrve.

Muškarci su se čvrsto rukovali, bila im je to važna sportska disciplina. Krepski je sjeo pored Grega koji je promatrao pridošlicu dok se ovaj smještao. Imao je više od četrdeset godina i bio je jak, ali ne debeo; opušten, gurnuo je stolicu unazad i ispružio udove. Tamnoplava kosa bila mu je pomno podšišana kako se ne bi primijetilo prorjeđivanje, dok su mu oči, iako manje, bile tamne i prodorne.

Pravi muškarac, pomisli Greg, vjerojatno ragbijaš kao i Fred. Mnoge su ga žene sigurno smatrale privlačnim.

Barbara, koja nije spadala u tu vrtu žena, sjela je na kraj stola. Faber je uronio u posljednju slobodnu stolicu i iz jakne izvadio najmanji laptop koji je Greg ikada vidio. Otvorio gaje, pritisnuo nekoliko tipki i s iščekivanjem pogledao kolege. Imao je mršavo lice koje je uokvirivala kosa neodređene boje i malčice predugačka. U očima mu se vidjela oštroumnost dok je susreo Gregov pogled i zadržao ga na njemu dovoljno dugo.

Početak tridesetih, pomisli Greg. Mlad za istražitelja. Ambiciozan.

– Nadam se da ne kasnimo govorio je Krepski. Glas mu je bio grub, čak ružan. Promet je na M4 bio užasan.

– Uvijek je tako ponedjeljkom – reče Monroe.

– Mislio sam da ćemo ići u suprotnome smjeru od gužve, ali kada smo se pokušali priključiti kod Chiswicka.

Barbara je prekinula ovaj tipično muški razgovor prije nego što se još više pogorša. Izvadila je svoju tešku kožnu aktovku na stol i iz nje izvadila pet dosjea koje je podijelila.

– Fotokopirala sam papire što ste sinoć poslali, kao što ste i zatražili, gospodine – rekla je Krepskom.

– Ispričavam se što sam ih tako kasno poslao – odgovorio je ne doimajući se kao da mu je žao.

– Pa, hoćemo li početi? Drago mi je što sam vas svih upoznao jer svi imate važnu ulogu u Operaciji kukavica.

Operacija kukavica bio je projekt pod nadzorom NKP-a, što je značilo Nacionalna krim-policija, a ne neriješeni kriminalni problemi, kao što su neki to cinično nazivali. Ujedinjeno Kraljevstvo nije imalo ujedinjene policijske snage, već je bilo podijeljeno u pedeset regionalnih snaga koje nisu uvijek surađivale kao što bi trebale.

NKP je osnovan kako bi usklađivao slučajeve koji su bili nacionalno važni što se tiče raširenosti i ozbiljnosti, a onda je podijeljen u tri regije naprosto zato da se ne bi odustalo od podjela. Krepski i Faber bili su iz južnog odjeljenja koji je naravno imao sjedište u Londonu.

Zadatak Kukavice bio je suočiti se s ilegalnom imigrantima: – spriječiti njihov ulazak u zemlju, gdje je god moguće, naći ih kada ipak uspiju ući, uhititi i kazniti one koji su im u tome pomogli i one koji su ih iskorištavali kao izvor jeftine radne snage.

Niz krvavih ratova na Balkanu, početkom 1990-ih, pogoršao je problem i onih koji su tražili azil i onih koji su željeli zaobići težak i arbitraran sustav dodjele azila. U zadnje je vrijeme britanska javnost obje skupine shvaćala kao prijetnju svojoj kvaliteti života.

Političari, koji su to dobro znali, pojačavali su te strahove želeći izbjeći osude da nisu u doticaju ili da ne slušaju muškarce, ispričavam se, ljude, na ulici.

Kukavica nije bila operacija s određenim krajem. Poput borbe protiv droge ili pranja novca, zapošljavat će policiju i dugo nakon što petoro policajaca za stolom bude bilo u mirovini ili na drugome svijetu. U tom smislu zasigurno će ih frustrirati.

– Razlog zbog kojega ističem vašu važnost – reče Krepski, nakon kratkog uvoda taj je što smatramo da je Thames Valley jedna od glavnih meta za te kriminalce, možda odmah iza Londona.

Greg nije imao argumente protiv toga. Razvijeni Newbury zasigurno je privlačio te švercere ljudskog mesa, od kojih mnogi nisu bili ništa bolji od trgovaca robljem prodavajući ilegalne imigrante kao jeftinu radnu snagu i znajući da se oni neće usuditi buniti zbog plaće ili uvjeta rada.

Bizarna razlika između njih i trgovaca robljem iz osamnaestoga stoljeća bila je u tome što su sada robovi sami sebi plaćali put.

Tako bi obitelj u Kini ili Iraku prikupila sve što posjeduje kako bi poslala jednog sina u Englesku, a katkad bi se i zaduživali. Često je, uza sve to, imigrant od svoje plaće davao svojim dobročiniteljima kako se ne bi osvećivali njegovoj obitelji.

– Zračna luka Heathrow vrlo je malo udaljena – nastavio je Krepski. Pretpostavljam da znate da je to najzaposlenija međunarodna zračna luka na svijetu. Svi promrmljaše potvrdno. Zatim postoji izvrsna cestovna povezanost s južnim lukama Southampton i Portsmouth.

– Na nekim od tih brodova moglo bi se u kontejnerima sakriti krdo slonova – reče Monroe. Uz to, ovdje postoji dobra etnička mješavina. Nitko se ne ističe bez obzira na naglasak ili boju kože.

– Kao, na primjer, u Smokeu – reče Krepski otpuhujući. Neki dijelovi izgledaju kao središte Calcutte.

– Znate li da u Newburyu nema nezaposlenih? – reče Greg.

– Niti jednoga? – upita Krepski iznenađeno, dok je Faber zainteresirano podignuo pogled s tipkovnice.

– Efektivno, da. Osim onih koji se doslovce ne mogu zaposliti objasnio je Greg ovisnici, alkoholičari, ljudi s ozbiljnim psihičkim smetnjama.

Tvrtke su plaćale izdašne bonuse svojim zaposlenicima koji bi naveli prijatelje da rade za njih. Druge su tvrtke prijetile da će napustiti područje i preseliti se negdje gdje su ljudi zahvalni što imaju posao.

– Nema nikoga tko bi radio nekvalificirane poslove doda Barbara. Svaki pub i kavana na ovome području imaju izvješten znak da traže osoblje.

– Ceste se nisu čistile, a parkovi su bili obrasli.

– No govorili su da će morati dovesti redarstvenike izvana ako se ni u policiju uskoro ne budu zapošljavali novi ljudi. A uvezeni policajci zahtijevat će naoružanje; nevjerojatno da je britanska policija u dvadeset i prvom stoljeću održavala red samo palicama.

– Tako da bi nam možda i dobro došlo nešto svježije radne snage – reče Barbara. Je li ekonomska migracija tako loša?

Faber se blago osmjehnuo. Krepski ju je pogledao kao da je upravo pljunula na sliku kraljice koja je krasila gole zidove prostorije za sastanke, ali Barbaru se nije moglo tako lako zbuniti.

– Imigranti su umirali pokušavajući doći u ovu zemlju – reče ona. Kao oni ljudi koji su se ugušili, početkom godine, u onom kombiju bez zraka u Doveru. Ili onaj muškarac koji je pao s 10.000 metara nakon što se satima držao za kotače jumbo-jeta. Ovdje govorimo o očaju.

– I mi imamo svojih problema – odbrusio je Krepski. Ne možemo biti sentimentalni s imigrantima. Interesi naših sunarodnjaka su na prvome mjestu, a njima je dosta prosjaka na ulicama i izbjegličkih kampova prepunih ljudi koji dobivaju socijalnu pomoć, i povišenja poreza kako bi se udovoljilo tim potrebama.

Sve je glasnije govorio, ističući svaku riječ, a tri policajca iz Newburya s nelagodom su ga gledali dok je Faber proučavao svoje نکته.

– Ljudi koji ne govore ni jezik.

– Želio bih nešto razjasniti. Greg mu je namjerno upao u riječ. Nije mu se sviđao tok ovog sastanka.

– Gospodine! – odbrusio je Krepski.

– Je li glavni cilj operacije Kukavica uhvatiti ilegalne imigrante ili ljude koji trguju njima?

Krepski je slegnuo ramenima. – Sve se svodi na isto.

– Ne slažem se.

– Pa, proslijedit ću vaše pitanje zapovjedniku operacije. Krepski je zapovijedao u nečije ime, nasmijao se i rekao:

– Siguran sam da će vam se javiti.

– Napuhani bezveznjak – reče Barbara nakon što je ispratila Krepskog i Fabera do automobila.

– To je staro dobro engleskog ime, zar ne? Stanislav Krepski. Jesu li njegovi roditelji ili djedovi došli ovdje kao ekonomski imigranti. Hoće li se netko kladiti?

– U redu je, Barbara – reče Greg sa smiješkom. Nije se ni meni svidio, ali nećemo biti previše osobni. S malo sreće, nećemo ga često vidati.

– Prijatelj mu je bio prilično tih – primijetila je Barbara. – Da nije dolje rekao dobar dan, pomislila bih daje mutav.

– Pretpostavljam da se više služi očima i ušima, nego ustima. Nije ni to loše.

– Iako je rijetkost u policajaca – reče ona. Pogotovo muškaraca.

– Drago mi je što ste ga pitali za glavni cilj operacije, gospodine – reče Monroe. Slažem se da su to dvije zasebne problematike, te da se trebamo usredotočiti na zaustavljanje trgovine, a ne na proganjanje imigranata. U neku ruku, oni su žrtve zločina.

– Dobro! Greg ga je potapšao po leđima. Imenujem te našim časnikom za vezu s NKP-om, Tim. Ti možeš kontaktirati s istražiteljem Krepskim.

Barbara je pokušala ostati ozbiljna kada gaje Tim pogledao s nevjericom.

– Victoria Cottages datirale su iz 1890-ih, – pretpostavljao je Greg, iz godine dijamantnog jubileja stare kraljice. Sastojale su se od pet kuća, sa po dva stana u prizemlju i dva na katu, najvjerojatnije su bile izgrađene za siromašne stanovnike sela.

Središte Alderbrighta bilo je smješteno oko parka u kojem je jezerce još uvijek bilo puno algi zbog toploga ljeta. Pub i trgovina odavno su zatvoreni, a veza sa svijetom bio je jedan autobus svaki dan za Newbury i iz Newburya. Crkva je bila zatvorena, osim prve i treće nedjelje u mjesecu kada se iz nje mogla čuti večernja misa.

Na jednoj strani crkve nalazio se stari župni dvor, lijepo kameno zdanje na čijem je pročelju stajao znak graditelja. Nasuprot njemu bila je mala kuća od opeke u kojoj je živjela Daphne, trenutačna vikarica za tri crkve u okrugu; bilo je to jeftinije i pogodnije u ovo doba plebejskih svećenika.

Ovo je Gregu bila prva prilika da posjeti Weatherbye.

Kućni broj jedan bio je najbliže crkvi. Prepoznao gaje po vrtu koji je, iako mali, bio prepun jesenjih biljaka. Očito rad profesionalca, premda se zna da su kod postolara uvijek najgore cipele. Kuća je bila održavana i izgledala je čisto, a ulazna su vrata nedavno bila obojena u tamnocrvenu boju. Pokucao je.

Silas Weatherby otvorio je vrata, bio je bez šešira. Bio je ćelav; ono malo kose što je još imao bilo je boje pijeska, a nekada je vjerojatno bila riđa. Greg je pokazao svoju ispravu i zapitao da li je Dickon kod kuće.

Starac je zakoračio unatrag i pokazao mu rukom da uđe ne progovorivši ni riječi. Zatim je uzeo šešir sa stupa stubišta i izašao na ulazna vrata prije nego što ga je Greg uspio zaustaviti, prepustivši ga samome sebi. Greg je pogledao po hodniku i zazvao Dickon? Čuo se odgovor s gornjega kata i dječak se pojavio na vrhu stubišta.

Greg mu je pokazao ispravu i – upitao: – Mogu li porazgovarati s tobom?

Vani su se čuli snažni udarci lopatom po nevinom tlu vrta.

Dickon Weatherby polako se spustio stubama. Imao je istu crvenkastu kosu kao njegov otac, ali bilaje toliko kratko ošišana da se boja gotovo nije primjećivala. Bio je visok i mršav i odgovarao je Elisinu opisu uljeza. Bolje je pogledao Gregovu iskaznicu i iznenađeno se nasmijao. Glavni inspektor? Počašćen sam. Mogu li očekivati načelnika za čaj?

– Možemo li negdje razgovarati?

Dickon je slegnuo ramenima i poveo ga u sobu na kraju hodnika. Kuhinjica se nastavljala iz te prostorije i vodila iza kuće. Dječak je uzeo drvenu stolicu i okrenuo je, zajahao i oslonio se na naslonjač golim rukama. Potkošulja bez rukava otkrivala je dobro razvijene mišiće, vjerojatno posljedica zatvorske dvorane, i Greg se pitao nije li mu hladno. Nije bio gostoljubiv, samo je naslonio bradu na ruke i čekao da Greg progovori.

Greg se sam poslužio stolicom, ali je zauzeo uobičajeniji sjedeći stav. Pogledao je dolje. Bože, pomislio je, kako velika stopala imaš! Bose noge Dickona Weatherbya nisu bile veličina četrdeset, već više od četrdeset, čak i četrdeset i četiri.

– Čist sam – reče dječak više tužno nego ljutito. – Zar?

– Pa, bilo što da je učinjeno, nisam bio ja.

– Pušten si iz maloljetničke ustanove prije tri mjeseca – reče Greg. – Je li točno?

– Dvadeset i peti kolovoza, dva dana nakon svoga osamnaestog rođendana. Ostavljam za sobom svoj maloljetnički dosje. Podignuo je glavu i prkosno pogledao Grega.

– Imaš li posao? – upita ga Greg.

– Jeste li ikada pokušali pronaći posao bez kvalifikacija i u neprilikama u kakvima sam ja bio?

– Ima više nego dovoljno posla i za nekvalificirane.

– Tražim. Doista tražim. Zna li da se u Americi, kada napunite osamnaest, vaš maloljetnički dosje pečati i nitko se ne može pozivati na njega? To bismo i mi trebali imati.

– I tako, ništa ne znaš o nizu provala koje su se dogodile na ovome području u zadnjih nekoliko tjedana, točno u vrijeme, koje li slučajnost, koliko si ti na slobodi?

– Ništa.

– Pomažeš li ikad ocu u vrtlarstvu?

– Ovdje?

– Ne, na poslu.

– Volio bih, zapravo, ali mi on ne dopušta. Kaže da ne razlikujem cvijet od korova.

I Greg je imao isti problem. – Poznaješ li lady Weissman, u Aldars Endu?

– Naravno. Sada je prava dama, zaista.

– Jesi li ikada bio u njezinoj kući?

Na Gregovo iznenađenje, odgovorio je: – Da, puno puta. Objasnio je. Dok je Sir Joachim bio živ, priredili su božićnu zabavu za svu seosku djecu. Lice mu se ozarilo. Bilo je super. Dali bi nam svima darove, a lady W. se igrala s nama kao da je i sama dijete.

Noblesse oblige, pomisli Greg. Elisa je igrala svoju izabranu ulogu do savršenstva. Rekao je: – Pa, što namjeravaš učiniti od svoga života kao cijenjen i pošten građanin?

Dječak je promatrao Gregovo lice ne bi li otkrio sarkazam, no nije ga primijetio. – Počeo sam se zanimati za poneke stvari za svoga posljednjeg boravka u zatvoru.

– Stvari?

– Knjige i tako to.

– Određenu vrstu knjiga?

Dječak se nasmiješio doimajući se vrlo mladim. – Povijest, možda. U školi sam mislio da je totalna glupost, ali sada mi je prilično zanimljiva.

– Netko je jednom rekao da je onaj tko ne nauči ništa iz povijesti, osuđen ponavljati svoje pogreške. To bi se moglo odnositi i na tebe.

– Da – reče dječak zamišljeno. Da, istina. Zna li što bi mi odgovaralo? Raditi u nekoj knjižari. To bi bilo super.

– Onda ti želim sreću. Greg se ustao. Dickon je bio iznenađen. – I to je sve?

– Za sada. Greg se ogledao po sobi. Namještaj je bio star, ali redovito ulašten. Polica s prilično izlizanim knjigama nalazila se pored kamina od opeka. I tvoja sestra živi ovdje?

– Jennet se odselila prije šest mjeseci. Dobila je posao ondje gdje živi. Zašto?

– Ništa važno. Sam ću izaći. Javit ću ti ako čujem za nešto što bi ti odgovaralo.

– Fala puno!

Dok je Greg hodao vrtnim puteljkom, Silas Weatherby je još uvijek napadao gredice s cvijećem kao da ih je mrzio, a pogled koji je uputio Gregu govorio mu je gdje bi najradije zakopao lopatu.

Rekao je nešto nerazgovijetno Gregu kada je ovaj stigao do izlaznih vrata.

Greg se okrenuo. – Molim?

– Rekao sam od klevete se teško oprati.

– Nitko nije oklevetan, koliko ja znam.

Greg je otišao. Sjetio se daje i sam Silas dovoljno vitak da bi ga se u mraku moglo zamijeniti za mladića. Doimao se kao da ima velika stopala, kao i sin, obiteljsko obilježje, no bilo je teško prosuditi u čizmama.

– Ne odlazi još, dragi dječake – reče gospodin Hamilton.

– Ostani i popij još jedan brendi. Ha? Mahnuo je bocom nudeći ga.

– Vozim, striče. Osim toga Piers je pogledao na sat prošla je ponoć, a ujutro moram otvoriti radnju. Ako ne odspavam osam sati za ljepotu, ujutro nisam ni za što.

– Samodopadljivo, starije čovjek rekao: – Ali ti jesi lijep, znaš. Podsjećaš me na mene kada sam bio tvojih godina. Iskoristi ih što bolje možeš. I što god radio, nemoj živjeti ovako dugo kao ja.

– Dat ću sve od sebe dodao je Piers neuvjerljivo. Ali mora postojati neka nadoknada.

– Jedino zadovoljstvo koje mi je ostalo jest to da se smijem tuđim glupostima, što je mala utjeha u usporedbi s mojim spektakularnim glupostima. A što se tiče sna za ljepotu uzdahnuo je gospodin Hamilton sretan sam ako odspavam pet sati, i to ne sve odjednom. Ležiš budan u sitne sate i osluškuješ zvukove vanjskoga svijeta, ljudi koji još uvijek imaju život. Ha?

– Ovdje je prilično mirno – naglasi Piers. Spavaju li u ovom hotelu već u jedanaest sati?

Gospodin Hamilton se nasmiješio, lice mu bilo poput patuljkova pri svjetlu svjetiljke. – Začudio bi se što sve noću čujem u ovoj staroj kući. Mogao bih ti svašta ispričati.

– Moram ići. Piers se užurbano dignuo i poljubio strica u naborani obraz. U devet i trideset jedna se djevojčica dolazi slikati za prvu pričest.

– Moj Bože!

– Da, o njemu se radi.

– Jedan me je tip u Parizu, sjećam se, 1947., pitao želim li prodati dušu vragu.

Piers se uputio prema vratima. – Vidimo se uskoro.

– Hvala ti što si došao, dragi dječake. Gospodin Hamilton napunio si je čašicu brendija do vrha. Znaš i sam izaći. Na vratima se zaustavio. I jesi li? Ha?

– Prodao dušu vragu?

– Naravno da nisam! Nisam glup.

Obnavljanje uspomena

Gospođa Lucas zatrudnjela je s Isobel nekoliko tjedana nakon što su sređeni papiri za usvajanje. Navodno, nije bilo neuobičajeno da se ženi koja godinama pokušava bezuspješno zatrudnjeti i naposljetku se odluči za usvajanje, dogodi čudo prirode.

Zakon prirode.

Pretpostavljao je da su ga Lucasovi željeli kad su ga usvojili, bar donekle, i nije se sjećao kakav mu je život bio prvu godinu dok nije došla Isobel.

No s Isobel u kolijevci, s njezinim zahtjevnim ustima i malim nevoljama, Lucasovi su bili potpuno zaokupljeni. Više nisu imali potrebu za kukavicom koju su svojom voljom primili u gnijezdo.

Ali kukavica nije bila dobra usporedba, poslije je shvatio: – male kukavice izguraju pravu mladunčad iz njihova gnijezda. Ovdje je biološko dijete, pravi Lucas, uništilo uljeza.

Isobel je bila još bolja u toj igri od svojih roditelja. Sklanjala je njegove inhalatore protiv astme, dok ih nije naučio bolje skrivati.

Greg nije bio iznenađen kada gaje Elise nazvala jedne subote i – upitala ga hoće li s njom u šetnju prirodom.

– Antony mora sutra oputovati odmah nakon ručka – objasnila mu je a ja sam mislila da bi mogli otići do Badgers Copsea, ako si slobodan, na malo obnavljanje uspomena.

– Može odmah je rekao. Nisam ništa planirao.

Nije se sjetio provjeriti s Angie, ali ona poslije nije imala ništa protiv. Nije nikada pokazivala sklonost prema ljubomori, nije joj ni davao povoda, ali bilo je trenutaka kada je poželio da jest.

– Bit će ti lijepo sjetiti se starih vremena – rekla je ne podižući pogled s hrpe knjiga kao da će dvoje sredovječnih ljudi razgovarati o starim dobrim danima kada je kraljica Viktorija vladala zadovoljnim carstvom.

– Možeš i ti doći, ako želiš – rekao je uljudno.

– Hvala, ali moram završiti ovaj rad. Uz to, znaš da nisam baš za tjelovježbu.

Nije se miješala u mladahnu potragu za mišićima u teretani, toliko modernu u današnje vrijeme. U njezinoj dobi, tijelo joj je bilo prirodno vitko, a mišići čvrsti.

Vidjet ćeš, pomislio je nježno dok se saginjao da je poljubi u glavu udubljenu među knjige.

Elise je bila vitka i čvrsta; u krem-hlačama i crvenom vunenom džemperu, s kratkom kosom, odostraga se doimala poput tinejdžerke. Imala je prave cipele za hodanje, za što se pomalo ispričavala.

– Nemam tenisica objasnila je ali Joachim je rado šetao tako da smo najmanje dva puta u godini odlazili na Jezera. Planinarili smo, on je crtao pejzaže, a u mjesnim smo puhovima pili pivo kako bismo isprali okus prženog sira i luka.

– Zvuči idilično.

– I bilo je. Jednostavno.

– Sjećam se da si uvijek bila bosonoga, iako to vjerojatno nije točno.

– Skoro! – nasmijala se. – Čim je škola završila, skidala sam odvratne sandale. Tada su mi stopala bila gruba, ali godine lagodna života i skupih pedikura sve su popravile.

– On je imao tenisice, jednostavne, bijele, nepoznate marke, traperice, majicu kratkih rukava i staru jaknu od samta. Volio je tu jaknu, kupio ju je sebi kao dar za trideseti rođendan i bio je ponosan što mu još pristaje. Bila je već otrcana i nosio ju je samo u ovakvim prigodama.

Dogovorili su se da će ga ona pokupiti jer joj je bilo usput, i on je uživao u snažnome motoru dok je Lotus jurio uskim seoskim cestama. Ako ikada bude imao sredovječnu krizu, kupit će ovakav automobil, naravno, pod pretpostavkom da istodobno dobije i na lutriji.

Terijer Bellini sjedio je odostraga i povremeno se naginjao kako bi polizao Gregovu desnu usku.

– Sviđaš joj se – reče Elise no ona baš i nije izbirljiva. Zaustavila se ispod nekoliko bukvi na kraju zapuštenog puteljka, ni pet kilometara južno od njegove kuće. Vrijeme je bilo savršeno za šetnju: – oblačno, ali suho, a lagani je povjetarac puhao sa zapada. Puštena iz automobila, Bellini je trčala u krugovima oko njih nestrpljivo čekajući da krenu.

Greg je podignuo otpalu bukovu granu, otrgnuo lišće i grančice, bila je savršena za odmicanje koprive.

Zaustavio se pored živice koja je dijelila put od polja i promotrio prizor. U njegovoj je mladosti to bilo polje kukuruza, a sada je očito bilo odbačeno zbog propisa Europske unije. Bilo je zaraslo u travu, suncokrete, makove i lan, stanište za kukce i malu gamad. S estetskog stajališta, bio je to napredak, iako je za neznanca to bio gospodarstvena besmislica.

Šteta što je kasno za leptire primijetio je podižući nogu kako bi preskočio živicu. Kad je bio s druge strane, okrenuo se i pružio joj ruku, dok se pas provukao kroz nekakav otvor u dnu živice. Bellini je i sama našla štap i ponosno ga držala u ustima, iako joj je malo smetao dok je prolazila kroz živicu.

– Jesi li bio ovdje u zadnje vrijeme? – upita ga Elise dok joj je ruka još uvijek bila u njegovoj, a prsti su joj bili hladni i glatki.

– Nisam godinama.

– Vjerojatno se sve promijenilo.

– Zasigurno.

Stajali su odavajući tihi sućut izgubljenom svijetu svoga djetinjstva. Zatim se on uputio niz puteljak koji je vodio rubom polja, a Elise je bez napora držala ritam hodajući pored njega. U daljini je nazirao brdašce na kojemu je bio Badgers Copse. Nadao se da neće biti prepun biciklista.

– Glavni inspektore – zadirivala ga je se Elise. Dobro si napredovao. Čudno, nikada te nisam smatrala ambicioznim.

– Pa i nisam bio. Jednostavno se dogodilo.

– Nekima je veličina suđena?

– Tako je!

– Mora da policajce plaćaju bolje nego što sam mislila – dodala je ako si možeš priuštiti da jedeš u Boxford Hallu.

– Nisam ja plaćao – odgovori. – Bio sam gost onoga staroga čovjeka s kojim si me vidjela. On odsjeda ondje.

– Rođak? – upita ona.

– Ne, ja zapravo i nemam rodbine.

– Sjećam se da nisi imao ni stričeva ni tetki. Ali sam ih zato ja imala više nego što sam željela, ali na svu sreću većinom u Irskoj.

– Kao jedinac dvoje jedinaca, baš sam ti zavidio na svim tim rođacima. Ona se pospradno nasmijala. – Ne – nastavio je gospodin Hamilton je stric, pra-stric, zapravo, moga prijatelja i tako sam slučajno bio pozvan.

– Očito je taj gospodin Hamilton velikodušan čovjek.

– Ne manjka mu novca, koliko znam. Odsjeda u tom hotelu do daljnjega. Ona je iznenađeno zazviždala. Vlasnik mi se nije baš svidio doda on. McFee.

– Jack? Pravi je glumac, taj neotesani Škot. Sa mnom je uvijek vrlo uljudan.

– Pretpostavljam da si dobra mušterija?

– Odlazim ondje često – složila se. Moj je suprug bio pravi gurman, i on i Jack postali su dobri prijatelji jer je Joachim cijenio takvu kuhinju, a Jacku su potrebne pohvale kao rudaru pivo. Na neki sam ga način naslijedila kao prijatelja.

– Sretno! – zaustavio se kako bi štapom udario koprivu iako nije bila blizu puteljka. – Kada smo već kod obitelji, što se dogodilo s tvojim roditeljima?

Elise se zaustavila i dugo zurila u tlo. – Nisam znala što učiniti. Pobjegla sam, znaš, kada sam saznala da sam trudna. Mislila sam im pisati iz Londona nakon što se Antony rodio, da im kažem da sam živa i zdrava, ali onda sam pomislila da bi to samo sve pogoršalo.

Razmišljao je o tome kad su nastavili hodati, preskočivši još jednu živicu nakon koje je počeo blagi uspon, pa su usporili tempo. Par srednjih godina približavao im se iz suprotnoga smjera, a pred njima je išao stari zlatni labrador. Razmijenili su pozdrave, a psi su si, kao po dužnosti, ponjušili stražnjice.

Greg je to podsjetilo na jednu просту pjesmu koju je čuo, a govorila je kako su se svi psi sastali na kongresu i ostavili stražnjice u garderobi. Sastanak je prekinut i svi su pobjegli grabeći prvu stražnjicu koju su mogli pronaći. Od toga dana kada se dva psa susretnu, njuše se u nadi da će pronaći svoju izgubljenu stražnjicu.

Nije imao namjeru otpjevati tu pjesmicu Elise. No kako on to razmišlja? Ova ljupka dama je Elsie Riley kojoj je pretpubertetlija Gregory Summers govorio sve i svašta.

Ipak je to zadržao za sebe i – upitao: – Kako bi pogoršalo?

– Vjerojatno su se do tada već pomirili s mojim bijegom. Da sam im se javila, samo bih ponovno otvorila stare rane. A nakon mog vjenčanja. Znaš, nije da su bili fanatici ili tako nešto, ali.

– Oh, da. Tvoj je suprug bio Židov, zar ne?

– Kao što sam ja bila katolkinja. Oboje smo izgubili vjeru mnogo godina prije. On zato što nije mogao prihvatiti da bi Jahve dopustio nacistima da pregaze njegovu domovinu i ubiju njegovu obitelj i prijatelje.

– A ti?

– Zbog istog razloga, mislim.

– Problem patnje?

– Tako nekako.

– No, onda si se doselila u blizinu.

– Da – nasmijala se. Dragi Joachim. Uvijek je bio prilično samovoljan, gazdinski raspoložen. Jednog dana, prije nekih deset godina, došao je kući i rekao mi da mu je dosta Kensingtona i da želi provesti svoje posljednje dane na selu, te daje uplatio depozit na jedno staro zdanje u Berkshireu.

– Samo tako?

– Samo tako. Isprva sam bila prestravljena, ali zaljubila sam se u kuću, što je on i znao. Cressidi je bilo šesnaest godina i bila je bijesna. Baš kada je dolazila u godine da uživa u svjetlima velegrada, mi smo je odvlačili na mjesto koje je ona opisala kao usred ničega i šupak svemira. Joachim joj je morao obećati vozačku školu i automobil za sedamnaesti rođendan kako se ne bi durila ostatak života.

– Razmaženo derišće, – pomisli Greg.

– Kao da mu je čitala misli, ona reče: – Nikada joj nismo ništa odbijali. To je navodno jako loše, zar ne? Ali i Joachim i ja proveli smo djetinjstvo u siromaštvu i činilo nam se jadnim odbiti

joj nešto samo zbog načela. Mislim da ne razmaziš djecu time što im pružaš materijalna dobra, jedino ako im to daješ umjesto svog vremena, ljubavi i pažnje.

On reče: – Sretnica.

Vodila je život iz bajke. Srela je Stephena kada su joj bile dvadeset i dvije godine, odmah nakon fakulteta, i mislim da je to prvi muškarac kojega je zaista voljela. Bio je čvrst i osjećajan i udala se za njega nakon šest mjeseci. Tako lako.

– I ti si baka.

– Vrlo ponosna.

Uspom je bio sve veći i Greg je osjetio da se počeo znojiti. Pojavilo se sunce nakon stoje povjetarac raspršio oblake. – I ovdje si već deset godina? – reče on.

– Nije bilo baš opasnosti da me netko prepozna. Pogledala gaje po strani, a usnice su joj se razvukle u zadovoljni smiješak. – Ni ti nisi.

– Ali ja nisam tvoja draga majka – istaknuo je. – Jer ne postoji ništa kao majčinska ljubav. Oprosti!

Odmahnula je rukom. – Kada smo se preselili, diskretno sam se raspitivala. Nije bilo teško; znaš kako ljudi sa sela vole ogovarati.

– Mmm – reče Greg gotovo isto kao i ljudi iz grada.

– Saznala sam da su se Rileyevi vratili u Irsku prije mnogo godina. Umro im je neki stari stric i ostavio im malo imanje, a budući da su, moj mi je doušnik to rekao s velikom autoritativnošću, izgubili jedinu kćer, dvanaestogodišnjakinju, u prometnoj nesreći, ništa ih nije zadržavalo u Engleskoj.

– Možda su tako govorili ljudima – reče on.

– Ali zašto su promijenili moje godine? On slegnu ramenima, a on reče: – Ne, to je bio gluhi telefon.

– Je li to bio kraj linije?

Ona kimnu. – Joachim je jednom predložio da odemo na odmor u zapadnu Irsku umjesto na Jezera, ali ja sam se toliko bunila da sam ga preplašila i više to nikada nije spomenuo.

– Tvoja je obitelj sa zapada?

– Iz Connemarae, ali ja ne poznajem taj kraj. Nisu si mogli priuštiti da me vode ondje za praznike, iako sam ja uvijek spominjala to kao dom jer su oni tako govorili. Ona pogleda oko sebe. No ovo je dom.

Stigli su do vrha brdašca i ušetali u hlad šikare polako hodajući po neravnome tlu gdje je lišće prikrivalo izbočeno korijenje preko kojega se moglo zapeti i pasti. Jesenje se sunce probijalo kroz granje.

– Manje je nego što se – sjećam – reče Elise.

– Mi smo veći.

Ona reče: – Smiješno, Antony mij je govorio kako u današnje vrijeme možeš lako pronaći ljude, preko Interneta. Tako me je on pronašao. Ja nisam baš u koraku s time. A ti?

Imamo računala u uredu, a Angie je sada kupila laptop za predavanja na fakultetu. Preko Interneta može istraživati i tako dalje.

– Možda bih i ja trebala pokušati – reče Elise ali navikneš se na pomisao da nekoga nema, daje čak i mrtav. Ja bih bila poput duha za moje roditelje, a duhovi nisu dobrodošli u svijetu živih.

Gledao ju je dok je stajala u sjeni starog hrasta. Njezino lice porculanski blijedog tena, bez šminke, bilo je gotovo poput duha u sjeni šumarka, i tada je prvi put osjetio strah od nje.

Rekao je sam sebi da se naježio jer je predugo stajao u hladu. Dođi – reče brzo uživajmo na suncu dok ga još ima.

Izašli su s druge strane šikare, gledali su niz brdašce, preko polja sve do farme na kojoj je odrasla. Pejzaž je bio spokojan: – kolaž zasijanih polja, šumaraka i potočića. Bitaka ovdje nije bilo već više od 350 godina i stanovnici Berkshirea ostavljeni su da nadgledaju stoku i sade žito, te da ojačaju i obogate se.

Pogledao ju je da vidi je li dirnuta prizorom, ali se nije tako doimala.

Izgleda da je naša kuća pretvorena u kuću za odmor bila je njezina jedina primjedba.

Greg je škiljio i poželio da je uzeo dalekozor jer je ona očito bolje vidjela na daljinu nego on. Vidio je na što se odnosila njezina primjedba: – košara s cvijećem, već ocvalim u ovo doba godine, visjela je na nadvratniku ružne kuće od opeke, koju su tada nazivali Rileveva kuća. Vani je stajala drvena klupa i stol, a u blizini dječja ljuljačka. Naraštaji poljodjelaca ustupile su mjesto rastućoj grani industrije, turizmu.

– Sezona je gotova – reče on.

– Sjećaš li se kokoši? – upita Elise. – Bože, kako dane!

– Nikada nisam zaboravila izraz na tvome licu.

Mary Riley poslala je Elsie da ode po kokoš za nedjeljni ručak, a on je pošao za njom, kao što je uvijek činio. Odvela ga je do dna dvorišta gdje su Rileyevi držali oko šest kokoši u improviziranom kavezu i, nakon što je kratko promatrala ptice, izabrala je jednu i brzo joj zavrnila vratom.

Kada je Greg vrisnuo, glasom sličnim kokoši, objasnila mu je: – Moraš znati kako to napraviti, znaš. Ako stisneš prejako, glava će otpasti. Ako to napraviš previše mekano, bit će samo omamljena i počeo će se koprcati kad joj budeš skidao perje.

Ušla je u kuću noseći kokoš za noge, a Greg se nevoljko vukao za njom. Kokoši su dolazile iz mesnice, bez perja, čiste, bijele i zamotane u papir. Nema šanse da bi pojeo ovu kokoš, niti daje skuha najbolji kuhar na svijetu.

– Pokušala sam osigurati Cressidi onu vrstu bezbrižnog, sigurnog odrastanja kakvo sam ja imala – reče Elise ali čini se daje teže dopustiti djeci takvu slobodu kakvu smo mi imali.

– Znam što misliš. Uhićenje Mooresovih ubojica 1965. godine, nije baš utjecalo na Gregovu mladenačku savjest, bile su to dosadne vijesti za odrasle, ali ubrzo je postao svjestan čvršćeg nadzora, zahtjeva da se izjasni gdje ide, s kim i kada će se vratiti.

– Čovjek bi učinio sve da zaštiti svoju djecu – doda Elise. Osim što katkad, pomisli Greg, niti sve nije dovoljno.

Fredov grob na groblju u Kintburyu bio je dokaz tome.

Iza šumarka prostirala se livada s kratkom, mekom travom koja se spuštala do isušenog potočića koji se sada doimao poput jarka. Prije gotovo četrdeset godina satima bi sjedili na toj livadi nakon škole i slušali hladnu vodu kako juri preko kamenja prema rijeci Kenneth u blizini Hamstead Locka.

Pogledali su se, bez riječi se razumjeli, skinuli čarape i cipele i vrišteći se sjurili niz padinu, a Bellini je radosno jurila i lajala za njima. Trava je bila vlažna i bockala je, a Greg je iščao prst na grumen tvrde zemlje i uspuhan stigao do ruba jarka, a zatim je trljao prst radeći grimase. Je li na tren zaboravio da nema dvanaest godina?

– Gospodin Hamilton bio je u pravu: – dani vina i ruža ne traju dugo.

Iako su se plač i smijeh nastavljali.

Kada su se vratili do lotusa, Greg je bio umoran. Nekada je ovuda trčao i skakao po cijele dane, a sada mu je bila dovoljna šetnja od šest kilometara nakon nedjeljnoga ručka. Ostavio je napravljeni štap pored živice za sljedećeg šetača.

Elise je otvorila prtljažnik i izvadila bocu kave i dvije šalice. Natočila je i dodala mu dobrodošlu tekućinu. U njoj je osjetio tračak viskija koji mu je grijao unutrašnjost.

– Dobra – reče. Bio je zadovoljan. Čak će i umor, nakon tople kupke, dobro doći za ugodan noćni odmor.

Naslonjena na poklopac motora, pijuckala je kavu. – Ubrzo – reče ona morat ću upoznati Antonya s Cressidom i objasniti mu. Bio je zapanjen. – Nisu se još upoznali?

– Ona ne zna da on postoji. Odgađam to. Cressida ne dolazi preko vikenda, osim jednom na mjesec kada ona, Stephen i blizanci dođu na nedjeljni ručak, ali ja ga mogu odgoditi u zadnji tren. Kažem im da mi nije dobro.

– Bit će još gore ako to čuje od nekoga drugog – reče Greg. Ljudi su te vidjeli s njime i počeo će govoriti. Možda će krivo shvatiti.

– Kao što si i ti? Nasmijala se dok se on bunio. Da, moram joj reći sljedećega vikenda. Uzdahnula je. Samo što ne znam kako će to prihvatiti. A mali dio mene još se srami priznati izvanbračno dijete.

– Nikoga nije briga za takvo što u današnje vrijeme.

Elise gaje zamišljeno pogledala, ali nije odgovorila. Popili su pojačanu kavu, spremili stvari u prtljažnik i odvezli se.

– Želiš li ući? – upita je kada je stala ispred njegove kuće. Da pozdraviš Angie.

– Drugi put. Danas sam željela da budemo sami nas dvoje, kao u stara vremena.

– Naravno. Nagnuo se daju poljubi u obraz prije nego što je izašao. Čujemo se ubrzo. Sretno s Cressidom.

Stajao je i gledao kako odlazi. Obično, kada se pokušaš vratiti u prošlost, sve ispadne potpun promašaj, uopće ne bude onako kao što ti je ostalo u sjećanju. Danas su on i Elise dokazali daje ipak moguće i suprotno.

Posluga u sobu

Katkad je pomišljao da bi trebao razgovarati s nekim od nastavnika, povjeriti mu svoj jad i strah. Duboko u sebi znao je da ono što se događa kod kuće nije ispravno, no kako je mogao biti siguran.

Možda su svi dječaci prolazili kroz ono što on prolazi, a samo mu je njihova zavjera šutnje skrivala tu istinu.

Postojao je učitelj, gospodin Walton, profesor engleskog jezika, koji se doimao ljubaznim, koji mu je govorio da je pametan, da će uspjeti. Jednom je gospodin JWalton zadržao ruku na dječakovu ramenu i nazvao ga sine, s nježnošću koja je skoro izmamila suze na dječakove oči.

No odrasli su se držali jedan drugoga. Najvjerojatnije bi gospodin Walton odmah otišao njegovim roditeljima s navodnim optužbama protiv njih. Oni su bili vrlo uvjerljivi, znao je, čak i dražesni kada su to željeli. Tužno bi kimali glavom; majka bi mu mrsila koverče i rekla: – Antony, dragi, kakve si to priče izmislio! Poljubila bi ga, bila bi to predstava za učitelja, i milovala njegovo krhko tijelo, te navela da se ispriča gospodinu Waltonu na smetnji zbog njegovih bajki i to bi bilo sve.

Sve dok ne bi stigli kući.

Pričalo se o tome da ga se u trinaestoj godini pošalje u internat u koji je išao i njegov otac. I on je žudio za time kao što osuđenik na doživotni zatvor žudi za pomilovanjem, ali promijenili su mišljenje, rekli su da je previše skupo, te da bi u njegovu slučaju to bilo bacanje novca jer je bio glup, a povrh svega nije ni bio pravi Lucas.

Cressida i Stephen nisu se pridržavali protokola. Ušli su u kuću kroza stražnja kuhinjska vrata i uglas povikali ju-huuu, najavljujući tako svoj dolazak.

Došli su u dnevnu sobu smijući se nekoj zajedničkoj šali. Svatko od njih nosio je nosiljku sa po jednim uspavanim blizancem.

Zaustavili su se iznenađeni što Elise nije sama. – Oh, oprostite – rekoše uglas odloživši teret na tlo. Dragi ustala je Elisa i oboje ih poljubila.

Stephen joj je pružio bocu crnog vina koju je držao u slobodnoj ruci. Bio je muškarac prosječna izgleda u ranim tridesetima, niti lijep niti običan, guste smeđe kose s povećim zaliscima. Naočale željeznog okvira davale su mu izgled intelektualca, ali bio je i fizički u dobroj formi. Nosio je hlače od samta, zelenu kariranu košulju i iznošenu jaknu od tvida vikend-odora školskog ravnatelja.

– Ovo je Antony Lucas – reče Elise. – Antony, moja kći i zet, Stephen i Cressida Crabshaw.

Cressida se nasmiješila i približila kako bi se rukovala. Više volim Cressida Weissman – reče naravno zbog profesionalnih razloga. Čovjeku su puna usta kada izgovara Cressida Crabshaw, toliko aliteracije.

Bila je ista majka, odmah je uvidio. Iako nije posjedovala Elisine ženstvenost imala je ravna prsa i dječeačke obline njezina je crna kosa visjela poput zastora na košćatim ramenima, a plave su ga oči gledale s vragoljastom iskrom dok su joj se usne razvlačile u poznati osmijeh.

Da, pomisli on, misliš da sve znaš, a zapravo ne znaš ništa, ti razmaženo bogato derišće.

Pomislio je: – Ovo će biti jednostavno.

– Drago mi je – reče prilično formalno.

Na sebi je imala udobnu odjeću, poput supruga, ali s puno više stila. Traperice su joj pristajale tako da se pitao gdje će smjestiti nedjeljni ručak. Hlače su bile zavučene u podatne crne kožne čizme koje su pristajale uz crni džemper za koji je zaključio da je zasigurno od kašmira. Crna boja joj ne pristaje, odlučio je kritično. Zasigurno ju je smatrala umjetničkom, ali bolje bi joj pristajale nijanse crvene koje je nosila njezina majka, žena s više istinskog stila.

Došao je spreman daje mrzi. U njegovoj je mašti njezino lice bilo poput Isobellina tupo i zlobno iako si fizički te dvije žene nisu nimalo sličile.

– Antony će nam se pridružiti za ručkom – reče Elise.

– Živiš li ovdje u blizini, Antony? – prišao mu je Stephen muško ga stisnuvši za ruku i tako ga tresući nekoliko trenutaka.

– Ne, živim u Londonu. Došao sam Elise u posjet preko vikenda.

Cressida je podignula obrve i značajno pogledala majku. Elise se odsutno nasmiješila, uzela Stephenov dar i rekla: – Otvorit ću ovo tako da može disati.

Cressida je pošla za njom u kuhinju i zatvorila za sobom vrata. Naslonila se na njih dok se Elise upošljavala otvaračem za boce. Čula je glasove iz dnevne sobe gdje su dvojica muškaraca pristojno čavrljala. Nemoj biti tako zabrinuta, majko reče. Ne osuđujem te. Tate već dugo nema i nitko od tebe ne očekuje da provedeš ostatak života kao opatica.

– Nije ono što misliš – reče Elise odrješito i izvadi čep.

Kći je očito nije slušala. – Znači, zato si prošli mjesec odgodila naš dolazak. Zbog bolova u trbuhu, a svi dobro znamo da imaš želudac od željeza. No, znaš, nisam očekivala nekog tako mladog i zgodnog, stoga. mahnula je prstom budi oprezna, mlada damo. Ipak nasmiješila se neka ti je sa srećom!

Elise je otvorila pećnicu kako bi zavirila unutra puštajući tako da se šire miomirisni pečenoga mesa. Dohvatila je velik nož s drvene daske na kuhinjskome elementu i njime snažno podbola pečeni krumpir. Katkad ju je njezino dijete razdraživalo do ludila. Odakle joj ta podmukla stidljivost? Sigurno ne od nje ili Joachima; mora da je to neki atavizam.

Reče joj: – Molim te da obuzdaš divljačka pretjerivanja svoje mašte. Antony nije moj ljubavnik sama pomisao na to je groteskna.

Prisjetila se da s Antonyem nema nikakvih tereta: – nema neprospavanih noći jer se dijete ne želi umiriti, nema uspomena na odviše zamoran pubertet. Sreli su se kao ravnopravne osobe. Shvatila je daje Antony usrećuje. Možda je ona bila ono što su nazvali ženom za muškarce i možda je trebala imati samo sinove.

A, ako je imalo sličio na oca, onda će to zanemariti.

Uspravila se, zalupila vratima pećnice i zaključila s manje žara: – On je samo netko koga bih željela da upoznaš.

– Zašto?

– Saznat ćeš!

Blago je odgurnula mladu ženu i pridružila se muškarcima govoreći: – Pečenje dobro izgleda. Još najviše dvadeset minuta.

Cressida je zbunjeno gledala za njom još neko vrijeme prije no što im se pridružila.

U dnevnoj sobi Stephen je ponosno pokazivao svoje sinove. Antony je jednim koljenom klečao na tlu, diveći se uspavanim dječacima, i mucajući nezgrapne riječi poticaja kako bi ponosni otac nastavio s hvalom.

Stephen je rođen za brak i očinstvo, pomisli Elise nježno, onako kako je to malo koji muškarac. Bio je ozbiljan, solidan, osjećajan. U školi je bio omiljen i među nastavnicima i među učenicima. S pravim je žarom sudjelovao u sportskim aktivnostima i dramskoj skupini.

Često je razmišljala o ljudima koji nakon škole potroše tri godine na sveučilište kako bi se ponovno vratili s druge strane klupa, kao da zauvijek žele zadržati vrijeme koje se začudo naziva najboljim godinama u životu.

Stephen je ubrzo odagnao te sumnje. Bio je idealist, pomalo staromodni laburist, zadržavajući nadu u bolji svijet. U tridesetoj je godini bio spreman za brak i očinstvo, a Cressida, pomalo razočarana – što se nije uspjela upisati na Slade ili na Kraljevsku umjetničku akademiju, usprkos prezimenu, te ne pretjerano zadovoljna diplomom iz engleskog i povijesti umjetnosti sa sveučilišta Surrev i karijerom koja joj se time pružala, spremno je pala u njegov snažni zagrljaj.

Stephen je vjerovao u njezin talent snažno kao i ona. Bio je ponosan na suprugu umjetnicu.

Cressida se pridružila skupini koja je gugutala oko usnulih dječaka koji su nastavili spavati nesvjesni pažnje koju su privlačili. Osjetila je kako joj se srce nadimlje od ljubavi kada je pogledala njihova spokojna lišća, a njihove minijature usnice otpuhivale su svaki udisaj pri čemu se čulo ono blago pop. Zvali su se Joachim, zvan Joe, i Benedict. Joe je bio osamnaest minuta stariji od Bena.

– Nemoj da te prevari ova scena kućne idile – napomenula je Cressida Antonyu. – Vrištali su bez prestanka od četiri sata ujutro do prije pet minuta.

– Koliko su stari?

– Rođeni su tjedan dana prije Uskrsa – reče Stephen – upravo kad je završavala škola, tako da sam tri tjedna mogao raditi noćnu smjenu. – Što kažeš na takvo tempiranje?

– Vrlo je organizirana, moja kći – reče Elise poput svoga oca.

Nakon još nekoliko minuta divljenja nad blizancima, Elise je predložila da puste dječake da spavaju u tišini radne sobe, a Antonya je pozvala da joj dođe pomoći rasprostrti stol.

Cressida je tijekom cijelog objeda izvlačila informacije iz Antonya. Malo je jela, većinom je sjedila s čašom vina u rukama, s očima fiksiranim na njemu, postavljajući pitanja. Stalno pitanja.

Antony joj je ljubazno rekao da živi u nemodernom dijelu Barnesia, u blizini mosta Hammersmith, u dvosobnome stanu.

– Da, sam.

– Ne, nije nikada bio oženjen.

Bio je odvjetnik u malom odvjetničkom uredu u južnom Kensingtonu; – ne, nije još bio partner; oh, dosadne stvari, najviše oporuke i zaloge.

– Ne, nije bio strastveno zaljubljen u pravo, ali je njime plaćao račune.

Njezin je način bio blago koketirajući, isprobavala je to područje šest mjeseci nakon rođenja djece. Antony nije odgovarao istom mjerom, nije bio ništa više do umjereno prijateljski raspoložen. Elise je u sebi uzdisala: – nije mogla odgađati, morala je reći Cressidi daje ovaj čovjek njezin polubrat te da stoga nije pogodan za flert. A ipak je odgađala.

Elise je bila odlična kuharica i Stephen je jeo bez prestanka. Sve dok nije zadovoljio apetit, njegov je jedini doprinos razgovoru bio: – Zašto kod kuće nikada nemamo vorkshirski puding? Pitanje na koje je njegova žena odgovorila prevrtanjem očiju i kratkim – jer bi se udebljao.

Kad su završili s domaćom pitom od jabuka, Antony se dobrovoljno javio za kuhanje kave.

– Vidim da se snalazi u kuhinji – reče Cressida kada su prihvatili njegovu ponudu i on se dignuo od stola.

– Zar je teško naći posudu za kavu? – upita Stephen.

Kada se Antony vratio sa srebrnim poslužavnikom, raspodijelio je šalice i tanjuriće, izvadio mlijeko i šećer i ostavio kavu na stolu da se slegne. Vratio se na svoje mjesto pored Elise, a u zraku se osjećala napetost.

Elise je položila svoju ruku na njegovu. Osjetila je da mu se prsti tresu i nježno mu se nasmiješila.

– Dragi moji – reče tijekom cijelog ručka pitate se tko je Antony i što radi ovdje pa je došlo vrijeme da vas prosvijetlim. Duboko je udahnula. – Antony je moj sin. Rođen je prije trideset godina kada je meni bilo osamnaest i kada sam bila sama.

Cressida povika: – Mamice! vraćajući se na dječji naziv koji se vi pubertetu bio pretvorio u ozbiljnije mama. Odjednom je izgledala vrlo mlada. – Dopusti da završim, Cressie. Molim te. Dala sam Antonya na usvajanje onog dana kada se rodio. Prije nekoliko me tjedana potražio. Nas se dvoje tek upoznajemo i želim da ga i vi primite u obitelj.

Antony je mirno sjedio zureći u pamučni ubrus u svome krilu.

Stephen je izgledao malo iznenađen, ali zainteresiran. Njegove su oči proučavale Antonya i njegovu majku, upijajući sličnosti koje su potvrđivale krvno srodstvo. Nasmiješio se ohrabrujuće Elise, a ona mu je odvratila pogledom zahvalnosti.

Cressidi se povratio glas i ona je skočila na noge. – Nije moguće!

Stephen reče: – Cressie?

– Žao mi je ako te ovo zaprepastilo – reče njezina majka. Odlagala sam to iz kukavičluka, ali jednom si morala saznati.

Lice mlade žene bilo je rumeno od boli i ljutnje. – Kako si mogla.? Kako si mogla da ne.? Sve ove godine. Iako nitko drugi nije govorio, rukama je pokrila uši vjerojatno pokušavajući zatomiti neku unutrašnju buku u svome umu. Ne vjerujem. Ne.

Ostalo troje ljudi za stolom gledalo ju je bespomoćno dok je ona uvijala ubrus pokušavajući se suzdržati od plača.

– Zbog novaca, zar ne? nadvila se nad Antonya, a u glasu joj se osjećala gorčina. To želiš.

– Novac? Antony je bio iskreno iznenađen tom osudom.

– Misliš da se možeš dočepati mamina novca time što ćeš joj se ulagivati, uvlačiti joj se, e pa nećeš jer je to tatin novac. Moga tate. Ne tvoga. Tko god to bio.

– Cressida! – reče Elisa. Dostaje.

Naposljetku, osjećajući da riječi nisu dovoljne, mlada je žena rukom srušila posudu s kavom. Poklopac je odletio, a kava se razlila bijelim stolnjakom. Ostali su odskočili od poplave s

uzvikom iznenađenja zagrebavši stolicama pod. Cressida povika: – Hajde, Stephen! Idemo odavde! i uputila se prema vratima.

Suprug se dignuo kako bi pošao za njom. – Žao mi je – usnama je poručio Elisi.

Cressida se na vratima okrenula obraćajući se majci kao da u sobi nema nikoga drugoga.

– Nikada ti ovo neću oprostiti!

I otiđe, a Stephen je pošao za njom još uvijek se potihlo ispričavajući grimasama. Trenutak poslije čuli su kako se stražnja vrata zatvaraju.

– Baš mi je neka dobrodošlica – reče Antony.

Vratit će se ona Elisa je mirno počela skupljati natopljeni stolnjak.

– Čini se da si uvjeren u to.

– Zaboravili su djecu.

U tom se trenu iz susjedne sobe začu glasan plač koji je uskoro bio popraćen i plačem drugog blizanca, kao da ih je probudio strah od napuštanja.

Antony se počeo smijati.

Gospodin Hamilton polako je išao niz hodnik koji je vodio od recepcije, prema svojoj sobi. Dodijeljen mu je apartman u prizemlju jer njegove noge nisu više mogle izdržati mnogo stuba. Oslanjao se na štap, a pomisao na bocu brendija pored kreveta tjerala ga je naprijed.

Prepoznao je djevojku; često ga je posluživala i za doručak i za večeru. Čuo je da je jedan od barmena zove Jenny. U žurbi se pojavila na dnu strmih i uskih stuba koje su vodile do prostorija za osoblje. Naglo se zaustavila kada gaje ugledala i priljubila se uza zid; bolje je maknuti mu se s puta.

Nije bila u odori, nije bila na dužnosti. Hamilton je bio dovoljno star da vidi na stotine modnih hirova od mode dvadesetih godina do new looka, od hipija do djevojaka sa zihericama u mesnatim dijelovima tijela no ona mu je izgledala smiješno u širokim trapericama koje su joj bile i predugačke, i s prorezima na obje nogavice koje su vijorile dok je hodala otkrivajući cvjetni uzorak s druge strane. Struk joj je bio gol ispod nekog uskog odjevnog predmeta koje su žene u ranijim desetljećima nosile kao donje rublje. Tomu se nije protivio, no bila je šteta što nije imala više za pokazati. Kosa joj je gelom bila začešljana u bodlje.

Vidio je da joj se usne krive i pročitao joj misli. Današnjim je mladima starost bila odvratna. Kada je on bio mlad, bio je prisiljen pokazivati poštovanje prema starijima, cijeniti njihovu mudrost, njihovo iskustvo. No svijet se danas tako brzo mijenjao, da su jučerašnja iskustva bila nepotrebna, smiješna. Današnjim mladima nedostajala je empatija, pomislio je, mašta: – nisu mogli zamisliti da će i oni jednog dana biti stari i nemoćni.

Nije bila lijepa u toj grotesknoj odjeći, ali bila je mlada i svježija i on je osjetio žudnju pomiješanu s mržnjom koju je u njemu pobudila. Kad joj se približio, odglumio je da posrče, poletjevši prema njoj tako da nije imala drugog izbora do pružiti mu ruku kako bi ga zaustavila.

– Oprostite – promrmljao je.

– Jeste li dobro?

Pogledao ju je u oči. Bile su plave kao što su i njegove nekada bile i isto toliko čvrste. Možda bi mi mogla pomoći, dušo. Rukom je pokazao: – Moja soba je ondje. Bi li ti smetalo? Ha?

Nevoljko mu je pružila ruku i on se svom težinom oslonio na nju mirišući čistu toplinu njezine pjegave kože. Bila je visoka, viša od njega, u njegovu skupljenu staračkom izdanju. Uvijek je volio visoke djevojke, dužinu njihovih nogu.

Nadvila se nad njega kada je uronio s uzdahom u naslonjač.

– Jeste li dobro? – ponovila je.

Razgovor, pomislio je, nije njezina jača strana, ali on to i nije nikada tražio od žene. Posegnuo je u svoj unutarnji džep i izvadio novčanik.

– U redu je – reče ona malodušno uzmičući. – Ne trebate mi dati napojnicu.

– Nisam ni mislio. Izvadio je pet novčanica od dvadeset funti iz novčanika i izbrojio ih na stolić. – Mislio sam da možda želiš zaraditi nešto dodatne gotovine, Jenny, draga. Ako me kužiš?

– Mislim da ne, i moje ime nije Jenny.

Jane, Joanne. Kao da mu je bilo važno kako se zove. Dodao je još dvije dvadesetice i desetku. Bilo je to vjerojatno više nego što je zarađivala na tjedan.

– Zasigurno te ljuti gledati sve te bogatune u restoranu svaku večer – reče kako troše nekoliko stotina funti za jednu večeru. Ha? Ona je slegnula ramenima. Mala posluša u sobu zahripta je iz tvojih lijepih ustašca.

Gledala ga je u nevjerici, a onda rekla: – Ovo je sve što ćeš dobiti iz mojih usta, ti stara svinjo i pljunula ga u lice.

Otrčala je iz sobe dok su joj hlače klepetale, i zalupila vratima. Gospodin Hamilton počeo se smijati, a smijeh je završio u napadu hroptanja. Izvukavši prljav rupčić iz džepa, obrisao je ispljuvak i pomno ga promotrio.

Bolna glavobolja

Kada mu je bilo četrnaest godina majka je jednoga toplog lipanjskoga dana poslala s njime na roditeljsku večer u školi. Ekonomija je bila jedini predmet koji ga je doista zanimalo, a profesor ekonomije govorio je o njemu vrlo pohvalno.

Majka je hinila da joj je drago, nazivajući ga moj pametni dečko onim slatkim glasićem koji je znala imati kada je to htjela i kada se brinula za njega pred drugim ljudima. Igrala se njegovim uvojcima, a njega je obuzela mučnina. Istrčao je iz prostorije kako bi povratio, ali nije stigao na vrijeme do kupaonice i uprljao je pod ispred ulaza u ravnateljev ured.

Previše je uzbuđen rekla je njegova majka osjećajno, dok su mu njezine oči obećavale nezamisliva mučenja kada stignu kući. Uzbuđen zbog obiteljskog odmora u Cornwallu i razdražen zbog vrućine.

Obiteljski odmor: – noćna mora unutar noćne more.

Antony nije nikada prije bio u Marlboroughu i bio je zadivljen otmjenošću Ulice High s dvjema crkvama koje su je uokvirivale. To je bio lagodan život, pomislio je, pravo podneblje za Cressidu koja je rođena sa zlatnom žlicom u ustima. Iznenadila ga je gužva dok se nekoliko minuta vozio gore-dolje sve dok nije ugledao ženu u Volvu kako napušta parkirno mjesto. Sjedio je prstima lupkajući po volanu i mrmljajući: – Za boga miloga, ženo, samo ubaci u brzinu i vozi.

Nije očekivao da će imati poteškoća u pronalasku kuće jer je više puta pitao Elise da ga uputi ne spominjući joj da namjerava otići u posjet. Elise, pokušao je i mama, majko, mamice, ali te su mu riječi zapinjale u grlu. Nije se mogao odlučiti ni zajedno pa je odlučio zvati je njezinim pravim imenom.

Usvojenim imenom.

Toga ju je jutro bio nazvao kako bi navodno potvrdio dogovor za vikend, no zapravo kako bi se uvjerio da ona danas nije namjeravala otići u Marlborough.

– Što radiš danas? usput je pitao. Nešto zanimljivo?

– Imam sastanak odbora u Ashmoleanu – rekla je. Baš sam bila na vratima. Malo je dosadno, ali uvijek imamo dobar ručak.

– U Oxfordu?

– Napravit ću mali izlet, provesti ugodan sat u botaničkome vrtu.

Zatim je nazvao ured i ispričao se jednom od svojih uobičajenih glavobolja.

Platio je parking za dva sata. Zvona Sv. Marije veselo su zvonila i on je čekao na prelazak ulice dok je automobil s vjenčanja prolazio, ukrašen mašnjama, i s mladenkom u bijeloj haljini, koja je veselo gledala kroz prozor.

Bio je topao dan za listopad tako da je prebacio jaknu preko ramena, držeći je palcem, i zaputio se sjevernom stranom ulice dok nije došao do prolaza između dvije trgovine. Na kraju te uličice pružio se pogled na starinski uređene kuće.

Zastao je kako bi se na trenutak divio svome odrazu u izlogu trgovine odjećom. Znao je kakav dojam ostavlja na žene i malo ih je bilo imuno na njega. Ljudi su govorili da žene nisu toliko plitke kao muškarci, da ne trče tako lako za lijepim licem, no to nije bilo njegovo iskustvo. Bilo mu je petnaest godina kada su počele pokazivati zanimanje; starije žene, neke u tridesetim godinama, mazile su ga praveći se da se dive slatkome dječaku.

Kao da on nije vidio požudu u njihovim očima.

Znao je kako ih staviti na muke, gledajući ih ispod svojih dugih, tamnih trepavica, poput kurve. Znao je kako ih navesti da mole.

Namrštio je lice s gnušanjem, na iznenađenje prodavačice koja se pitala hoće li lijepi mladić ući, nadajući se da hoće, čak i kada bi to značilo da kupuje dar za suprugu.

Razočarana, nastavila je listati časopis.

Antony je skrenuo u prolaz i zaustavio se kod treće kuće slijeva. Mala, pomislio je, ali skupa sa svojim središnjim položajem i starinskom patinom. Školski ravnatelj i nisu bili dobro plaćeni, čak ni u privatnim školama, ali Elise je zasigurno pomogla svojoj kćeri. A Cressida nije radila, ne zapravo. Bio je spreman kladiti se da joj je Elise davala džeparac samo da bi se mogla pretvarati daje umjetnik poput oca.

Je li bila nadarena, pitao se. Joachim Weissman bio je pravi umjetnik mogao je to vidjeti po platnima u Alders Endu ali ona je mogla naslijediti majčin talent za slikarstvo, a ne očevo. To bi zaista bilo bolno za nju. Djeca slikara, glumaca, pisaca i glazbenika kao da su podrazumijevala da im se treba priznati nasljedno pravo i olakšati put do slave.

Nije bilo zvonca tako daje podignuo metalnu ručku u obliku delfina i otpustio je. Čuo je korake kako se približavaju, kako pucketaju stare daske, i okrenuo leđa vratima kao daje slučajno u prolazu, slučajno je bio u blizini i pomislio svratiti, no ako je zauzeta.

Ona je samo izustila: – Oh!

On se okrenuo iznenadivši se poput nevinašca.

Ona reče: – Što želiš? glas joj nije zvučao potpuno neprijateljski.

– Baš sam razgledavao Marlborougha i pomislio da ovdje živiš, pa. zamahnuo je rukom po zraku. Naravno, ako radiš. Malo se pomaknuo tako da se to moglo protumačiti kao da želi otići, istodobno se nadajući da će ga zaustaviti, što je i učinila.

Rekla je mrzovoljno: – Bolje da uđeš.

Slikala je, pretpostavio je. Nosila je stare traperice umazane uljenim bojama, većinom crvenom i zelenom, majicu kratkih rukava preko koje je imala poderanu i raskopčanu mušku košulju. Kosa joj je bila zamotana u rubac i nije bila našminkana. Bila je bosonoga i doimala se vrlo mladom, previše mladom da bi bila supruga i majka.

– Tiho, molim. Podignula je prst na usta dok gaje vodila niz hodnik. – Upravo sam blizance stavila na spavanje. Skinula je rubac dok ju je slijedio, i rukama na brzinu prošla kroz kosu, raspuštajući je. Bila je to Elisina kosa, tamnija od njegove i nije bila istog sastava, ravna dok je njegova bila kovčava, zagasita dok je njegova bila sjajna. Pitao se kako je njegov pravi otac izgledao i da li će mu to Elise reći prije nego što joj zauvijek uništi život. Shvatio je da Cressida

mrsi kosu gotovo zavodnički. Lijepa žena uhvaćena u trenutku opuštanja. Skinula je poderanu, umrljanu košulju i pustila je da padne na tlo.

Žene koje nose staru suprugovu odjeću; u čemu je tu bila privlačnost?

Nalazili su se u dnevnoj sobi koja se protezala za cijelu dužinu kuće, prozračna izdužena prostorija, a prozori su bili besprijekorno čisti kako bi ušlo što više svjetlosti. Podne daske bile su gole, na njima je bio sag s crno-bijelom geometrijskim oblicima. Pokuštva je bilo malo. Kroz prozor je opazio vrt s visokim grmljem posađenim u glinene lonce i sa sjedećom garniturom od kovanoga željeza. Sjeo je, a da mu to nije bilo ponuđeno, u mekanu crnu stolicu koja se ulegnula pod njegovom težinom.

Njegova ga je polusestra bespomoćno gledala. – Želiš li što? Mislim, kavu ili tako nešto.

– Vode? predložio je.

Otišla je u obližnju kuhinju i vratila se s bocom Evian vode i dvjema čašama na drvenom poslužavniku. Odložila gaje na pod i sjela, nedaleko od njega, prekrizivši noge. On je i pomislio da će sjesti na pod, vječna studentica.

– Zovu li te ljudi Tony? – upita ga.

– Nitko me nikada nije zvao Tony. Odvrnuo je zatvarač i natočio za oboje.

– Čuj, žao mi je izlanula je. Ružno sam se ponijela. Nježno joj se nasmiješio. Mora da je to bio strašan šok za tebe, Cressida.

– Da mi je bar rekla. Mislila sam da smo bliske, bliže nego što su to inače majke i kćeri, više kao sestre.

Po njemu to nikada nije djelovalo; to majka i kći poput sestara. Bila je to greška u kategorizaciji; majka je bila majka, a ne tvoja pouzdanica, niti najbolja prijateljica, iako je mogla biti tvoj najgori neprijatelj.

– Mogla mi je reći promrmlja Cressida, a njezino je lijepo lice pocrvenjelo. Mogla mi je reći da je imala sina i dala ga na usvajanje.

– Mislim da je to htjela skriti od tvajega oca – reče on. A kada si bila dovoljno velika da ti kaže istinu, mislim da na mene nije mislila već dvadesetak godina.

– Oh, ali to je nemoguće! Cressida je skočila na noge i počela šetati sobom. Bila je tako brižna majka, tako predana. I uvijek je govorila kako bi željela još djece, kako je tužna što se to nije ostvarilo. Žena ne može jednostavno zaboraviti.

Vrijeme liječi sve. Kako su korisne bile te otrcane fraze. Pružio je ruku i povukao je na pod pored sebe. Bilo što samo da zaustavi taj nervozni hod.

– Da se ja moram odreći blizanaca, mislim da bih se samo sklupčala i umrla. Njezino je lice bilo ozbiljno. Uzela je velik gutljaj vode, zatim se nasmijala, a smijeh joj je zvučao poput Elisina. No uvijek sam željela starijeg brata.

– Za razliku od Isobel, – pomislio je. Prijatelji? – rekao je naglas.

– Prijatelji. Dignula se na koljena i s povjerenjem ga zagrlila, a on joj je uzvratio zagrljaj.

Udahnuo je ženski miris njezine kose. Došlo mu je na povraćanje.

– Što misle tvoji roditelji? – upitala ga je nešto poslije. Mislim. znaš već.

– Moji posvojitelji.

– Mora da im je teško, ili su razumni?

Antony je proučavao svoje nokte kao da mu je bilo teško naći riječi, kao da ga je boljelo. – Nijedno ni drugo, bojim se. Moji su roditelji poginuli u kućnome požaru prije nekoliko godina, kao i moja sestra.

Rukom je zatvorila usta. – Oh, moj Bože! Tako mi je žao.

– Nisi mogla znati. Pomilovao ju je po ruci. U redu je, Cressie.

– Hvala Bogu da ti nisi bio ondje.

- Bio sam na odmoru u Irskoj. Da nisam, vrlo se lako i to moglo dogoditi.
- Što ? U zatvoru u koji nije bio kročio tri godine?
- Jeli kuća potpuno izgorjela? – upita ona.

Odgлумio je veliku tugu u glasu. – Potpuno uništena. Kuća moga djetinjstva. Sranjena sa zemljom, kao što se kaže.

Nervozno se nasmiješila, baš kao što se nekad ljudi smiju kada čuju loše vijesti.

– Kao dijete mislila sam da se kaže sranjena sa zemljom. Čudila sam se zašto to ništa ne znači, ali nisam nikada pitala.

- Zbog straha da ne ispadneš glupa?
- Razumiješ to?
- Oh, da.

Prvi očevi udarci u njegovu malu stražnjicu gdje se modrice ne vide.

– Glupane. Ona reče: – Je li bila osigurana?

- Naravno.
- Ali nije isto. Mislim ono je bila kuća tvoga djetinjstva.
- Ne, nije.
- Tvoja sestra.
- Isobel.
- I ona je bila posvojena?
- Ne – reče on nakon kratke stanke. Ona je bila njihovo biološko dijete.

– Ipak – reče Cressida uvjereno sigurno nisu radili razliku među vama. Mislim, tebe su izabrali, zar ne? To ljudi uvijek govore za posvojenu djecu; da su ona posebna, da su ih roditelji izabrali.

– Tako govore – složio se sa smiješkom. – Što . što su radili?

– Moj otac je bio odvjetnik u Manchesteru. Imali smo veliku kuća na selu u Cheshireu.

– Čula sam daje to vrlo otmjen predio – reče ona nasmiješivši se, govorila je kako to čine Južnjaci o mjestima na sjeveru koja žele biti gospodskima.

– Sjeverni dio Surreya. Majka nije radila, bila je kućanica.

– Bili ste samo vas četvero?

– Samo nas četvero. Naslijedio sam sve i stoga me ne zanima Elisin novac.

– Ja. to je neoprostivo. Ne znam zašto mi je to palo napamet. Pretpostavljam da sam se uplašila da ćeš mi uzeti njezinu ljubav, a bilo mi je neugodno te reći, pa sam tako rekla novac umjesto ljubav. Zatim sam shvatila kako to glupo zvuči, tako jedno i pohlepno.

– Neću ti oduzeti ni njezinu ljubav.

– Novac ima kraja, ali ljubav je beskrajna? – reče ona.

– Tako nekako.

– Ali ti. sada nemaš nikoga.

On se nagnuo naprijed i snažno je poljubio u usta dok su mu ruke mrsile njezinu kosu. Nekoliko je sekundi držala usta zatvorenima, a onda ih je naglo otvorila kako bi primila njegov jezik, produbila poljubac.

Pustio ju je, pa rekao: – Do sada nisam imao nikoga.

Negdje iznad njih malo je dijete počelo tuliti, a pridružilo mu se gotovo istodobno i drugo.

Cressida je skočila na noge, smetena, rukom ravnajući razbarušenu kosu. Izgledala je kao da je netom ustala iz kreveta. Pogledala je uza spiralne stube koje su se nalazile u kutu, a zatim ponovno u Antonya. Potrčala je uza prve četiri stube, zatim se zaustavila. Nije ga gledala. Mislim da je bolje da odeš. Glas joj je bio hladan i oštar. Nastavila se uspinjati.

On se dignuo i napustio kuću bez riječi. Kada se našao u uličici, njegove su se tanke usne razvukle u osmijeh. Dobro je počeo. Pretpostavljao je da će jednom morati i spavati s tom vražjom ženom. Odbijao je to nazivati vođenjem ljubavi. Oduvijek je seks smatrao ružnim, nečistim poslom, prljavim i ponižavajućim.

Mrzio je kad su ga dodirivali i bilo mu je potrebno mnogo samokontrole kako ne bi odskočio kada bi ga Elise uzela za ruku ili poljubila u obraz, što je ona često i spontano činila.

– Kako si me ti nazvala? – upita.

Elise reče: – Kako misliš?

– Lucasovi su me nazvali Antony, Antony Ravmond McNeil Lucas.

Ona se nasmija: – McNeil?

– Obiteljsko prezime. Bili su vrlo tradicionalni. Alija sam se pitao koje si mi ime ti nadjenula, u tvome srcu. Oklijevao je kada je vidio izraz njezina lica. Kada bi mislila na mene.

– Nisam ti dala ime – reče ona kratko. Nije imalo smisla. On samo reče: – Tako i promijeni temu. Čuo je da žene daju ime mrtvorođenoj djeci, čak i one koje spontano pobace, ali njegova majka nije ga smatrala dostojnim imena.

Greg je nazvao Elise i pitao je želi li doći na večeru kod njega i Angie, možda za vikend, iako još nije isplanirao tko bi trebao kuhati.

Greg, to bi bilo krasno, ali ne ovaj vikend. Upravo odlazim prema zračnoj luci. Mogu li te nazvati kada se vratim?

– Zračna luka?

– Idem u Beč na nekoliko dana.

– Beč?

– Odzvanja li linija?

– Oprosti!

Nasmijala se. – Pozvana sam na službeno otvaranje memorijalnog centra Rachel Whitereadu srijedu.

– A! Mislim da sam čitao nešto o tome.

– Nakon svih ovih godina. Sigurna sam da bi Joachim odbio poći; nije nikada poslije bio u Austriji, govorio je da ondje nema više ničega za njega. No pozvali su mene i ja sam pomislila, zašto ne? To će mi biti nešto poput kratkog odmora. Možda ću otići do Salzburga, vidjeti gdje se rodio. Možda i neću.

Glas joj je odjednom zazvučao umorno. – Dobro će mi doći odmor, da budem iskrena. Stanje je bila pomalo napeto.

– Tvoja kći? Kako je prošlo?

– Ne baš dobro.

– Jesi li ti dobro, Elise?

– Naravno da jesam!

Za one u opasnosti na uzburkanim morima

Angelica još nije usvojila ono što je Greg smatrao studentskim rasporedom jer je nevoljko ustajala iz kreveta tek negdje oko podne. Probudila bi se kada bi njegova budilica zazvonila u 7 sati, ali više nije ustajala s njime. Ostajala bi u njihovu toplom krevetu još sat ili više, ispijajući čaj i gledajući jutarnje vijesti na prijenosnoj televiziji.

Toga je jutro doručkovao uobičajena jaja i tost. Oluja je bjesnjela gotovo cijelu noć, ali sada je posustala i jutro je bilo hladno i vedro. Otključao je kuhinjska vrata i izašao van u papučama, hodajući unatrag niz vrtni puteljak dok nije pogledom mogao obuhvatiti cijeli krov i uvjeriti se da su svi crjepovi netaknuti, te da su mu grede spašene od propadanja za još koji dan.

Pripremio je još jedan čajnik i natočio u šalicu za Angie, te joj ga ponio negdje iza 7:30. Kada je došao na vrh stubišta, čuo ju je kako govori o moj Bože! i požurio prema sobi kako bi vidio što nije u redu.

– Jesi li vidio ovo? – upita ona pokazujući prema ekranu na kojem su dva voditelja, muškarac i žena, sjedili stiješnjeni jedan pored drugoga iza uskoga stola, pokušavajući se istodobno smiješiti gledateljima i izgledati ozbiljno zbog vijesti koju su morali pročitati.

– Ne. – Što ?

Nije imao uključen radio u kuhinji, uživajući u jutarnjemu miru prije još jednog užurbanog dana i još jednog zajedljivog sastanka s istražiteljem Krepskim u vezi s operacijom Kukavica.

Pružio joj je čaj i sjeo na svoju stranu kreveta gledajući prema televizoru gdje su upravo izvještavali s mjesta događaja. Angie nije odgovorila na njegovo pitanje već je sjedila u krevetu s rukama omotan oko šalice kao da je to jedina stvar koja je može ugrijati.

Negdje na obali, pomisli on, prema oblucima na plaži, vjerojatno na južnoj obali. Galebovi su letjeli zrakom, promukli, a kiša je rominjala iz bijelih oblaka. Bila je to tipična pustoš engleskoga turističkog mjesta izvan sezone. Jedna je mlada žena u bež kišnome ogrtaču stajala i govorila pred kamerom monotonim glasom TV izvjestitelja, naglašavajući tu i tamo poneku riječ.

Bila su oko dva sata ujutro kada je obalna straža opazila raketu za poziv u pomoć, nekoliko milja prema otvorenome moru govorila je. Pomoćni je brod odmah zaplovio, ali stigao je prekasno da pomogne Wyke Duchess i njegovu neobičnom teretu. Bila je to uzburkana noć u zaljevu Weymouth i mali je ribarski brod potonuo.

– Ima li preživjelih, Janice? – upita je žena iz studija. Linija nije bila dobra i proteklo je nekoliko sekundi prije nego što je izvjestiteljica odgovorila.

Vjeruje se da je jedan muškarac izvučen živ iz mora, Hannah, iako je bio na izmaku snaga. On se ovoga trenutka nalazi u bolnici u Weymouthu, pod policijskom paskom, i govori se da mu je stanje kritično. On će, naravno, biti ključna osoba u istrazi o tome kako je toliko potencijalnih ilegalnih imigranata ostalo zakopan u vodenu grobu tek nekoliko milja prije kraja njihova dugačka putovanja.

Angie je puhala u svoj čaj, nije ga još okusila. Lice joj je bilo tužno. Greg ju je pogledao, a zatim je vratio pogled na ekran kada je voditeljica najavila: – A sada odlazimo u policijski stožer u Weymouthu gdje glavni istražitelj Stan Krepski, iz Nacionalne krim-jedinice, nadgleda cjelokupnu istragu.

Greg je vidio umornog Krepskog, isto tako u kišnome ogrtaču, ali plavome, a kosa mu je bila mokra od kiše koja je neprekidno padala u Dorsetu. Njegovo ime i čin pojavili su se ispisani na ekranu dok je on stajao ispred policijske postaje želeći dati izjavu predstavnicima medija koji su ga ondje čekali. Nekoliko je kapi palo na kameru dajući mu tako točkasti izgled.

Izgledalo je da govori bez bilješki, a ruke su mu bile gurnute duboko u džepove.

Plovilo koje je noćas potonulo nadomak Fortunswella, bila je ribarska brodica na jedra ubilježena na ime Nigela Driscolla iz Wyke Regisa. Gospodin Driscoll nije viđen od svog odlaska jučer ujutro kada je obitelji rekao da odlazi u ribolov na otvoreno more. Trenutačno pretpostavljamo daje njegovo tijelo potonulo s plovilom, kao i tijelo njegova brata Patricka.

– Fortunswell? primijeti Angie. To nešto nije u redu.

– Čini se – nastavio je Krepski da gospodin Driscoll nije otišao u ribolov već prema francuskoj obali, negdje u blizinu Cherbourga, gdje je pokupio skupinu ljudi koji su ilegalno htjeli prijeći u

Veliku Britaniju. Svi, osim jednoga, sada su mrtvi, utopili su se kada se Wyke Duchess, bez sumnje prekrkana za svoju veličinu, prevrnula na uzburkanome moru.

– Muškarac srednjih godina s čekinjastim brkovima – upitao je Je li preživjeli pod zaštitom kako bi ga se spriječilo u bijegu, ili zbog njegove zaštite?

– I jedno i drugo – odgovori Krepki.

– Znate li koje je nacionalnosti taj muškarac?

– Ne još. Preživjeli je arapskog podrijetla ili sjevernoafričkog izgleda. Nadamo se da ćemo pronaći potpuniju dokumentaciju kada se broдика izvuče. Inače je hospitalizirani muškarac naša jedina nada da saznamo nešto više o ovoj tragediji.

– Kada će se izvući brod?

– To je težak posao, ali pokušat ćemo što je prije moguće.

Greg je pretpostavljao da će jutrošnji zakazani sastanak s Krepkim biti otkazan ili makar odgođen.

Zazvonio je telefon. Angie je stišala ton, dok je on odgovarao na poziv i čuo upravo ono što je i očekivao.

– Da, vidio sam. O.K., to sam i očekivao. Vidimo se.

– Zašto je muškarcu u bolnici potrebna zaštita? – upita ga Angie.

– Ako ljudi koji su organizirali ovo krijumčarenje misle da on previše zna o njima i da će reći policiji, mogu odlučiti da ga ubiju.

– Nakon svega što je prošao?

– Recimo samo da to nisu baš dragi ljudi.

– Mislila sam da pokušavaju pomoći izbjeglicama.

Greg je zatresao glavom. To su poslovni ljudi, draga, koji ne pomažu nikome do sebi.

Stigavši u policijsku postaju, otišao je do zajedničke prostorije koja je u ovo doba dana bila pusta, i upalio televizor. Bio je, dakako, podešen na sportski kanal, no s malo traženja ubrzo je pronašao 24-satni program vijesti. Zbog otkazana sastanka imao je slobodan sat, a ova gaje priča zanimala iako nije bila na njegovu terenu.

Hvala Bogu.

Izvjestitelji su već bili pronašli uplakanu suprugu Nigela Driscolla Adele, kako je pisalo na ekranu. Bila je mlađa no što je Greg očekivao, malo iznad tridesete, za ruku je držala malo dijete koje je na sebi imalo samo pelene i majicu, i jedva je govorila.

Ljudi ne razumiju kako ribari teško zarađuju za život sa svim kvotama koje im se postavljaju. Katkad Nige ulovi ribu i onda je mora baciti jer prelazi svoju kvotu, samo baci ribe u more iako ih većina neće preživjeti, a u restoranima bi mogao dobiti dobar novac za nju. Bacati hranu. To je kriminal. Pogledala je oko sebe u izvjestitelje i snimatelje sigurna u njihovu podršku. A i sami znate koliko naplaćuju porciju bakalara u ribljim restoranima! A Španjolci i ostali, oni uzimaju većinu kvote, a ribarstvo je jedino što je Nige znao raditi. Oduvijek se time bavio, kao i njegov otac prije njega.

Zašmrkala je, ispričala se nevidljivoj publici, i obrisala nos dlanom. Dijete je zurilo u majku velikim, praznim očima, očajnički pokušavajući razumjeti jezik koji još nije svladalo.

Ja sam mu i bila rekla: – To je ludo, Nige. Ne možeš krijumčariti te Arape i ostale ljude u zemlju. Zapast ćeš u nevolje, ali on je govorio da mu preostaje ili to ili da proda brod upola cijene, preseli se u grad i pronađe neki uredski posao. Tupo je pogledala preko mora izvan njihove siromašne kuće. A to bi nas bilo ubilo, pogotovo njega.

– No Nige je ionako umro. Doslovce, a ne metaforički.

– Oprostite? – reče žena. Izvjestitelj joj ponovi pitanje. Ona slegnu ramenima. – Mislim da je ovo bio treći put. Zapravo, ne znam. Nije želio da se ja u to miješam. Govorio mi je da ne odgovaram na telefon, iako bih mu ja govorila a što ako je moja majka?

Izvjestitelj ju je s mnogo takta vratio na temu. – Da, znali smo da to nije u redu, ali kakav smo izbor imali? On je bio dobar mornar, Nigel, poznavao je ove vode kao svoj dlan, ali ona sinoćnja oluja. No, vidjeli ste i sami.

Izvjestitelj je postavio još jedno pitanje, a ona je odgovorila: – Okrivljujem? Ne znam koga okriviti. Sve što znam jest da mi muža nema, niti šurjaka, niti broda, a ne vjerujem da će mi osiguranje išta isplatiti, ne ako je brod radio nešto nezakonito. A Cherie je ostala bez oca.

Pokazala je na dijete za koje je Greg do tada smatrao da je dječak.

– Zvao me svojom vojvotkinjom – reče ona. Ja sam bila vojvotkinja Wyke. Brod je nazvan po meni.

Kamera je još neko vrijeme stajala na njezinu bezizražajnom licu, a zatim se čuo glas: – Bio je to Peter Tracey za Sky News iz Wyke Regisa u blizini Weymoutha.

– Iranac? Krepski je pozorno pogledao istražitelja Fabera.

– Dugo nismo imali nekog od njih, Trevore.

– Nismo ih nikada imali, koliko se sjećam.

– Pretpostavljam da ne govori engleski?

– Ne, bar se ne primjećuje. Ako i zna, ne pokazuje. Krepski je uzdahnuo. Imamo li diplomatske odnose s Iranom?

– Naravno. Zašto ne?

– Nismo li ratovali s njima prije nekoliko godina oko Zaljeva? Faber je strpljivo odgovorio: – To je bio Irak.

– Oh! Pođi onda u veleposlanstvo u London i reci im da hitno pošalju nekoga ovamo.

– S dužnim poštovanjem. – reče Faber. Krepski ga oštro pogleda. Ti su ljudi vjerojatno disidenti, ljudi koji se protive režimu.

– Gluposti! Prije će biti ljudi koji su čuli da se u Englesku lako ulazi. I tako daje posljednja osoba na svijetu koju želimo za prevodioca upravo netko iz veleposlanstva bio je uporan Trevor Faber.

– A tko onda?

– U zemlji ima mnogo iranskih izbjeglica Krepski je samo frknuo, ali istražitelj je već bio naviknuo na svoga šefa pa je nastavio. Legitimne izbjeglice, akademici i tako dalje.

– Imaš šest sati da pronadeš nekoga – reče Krepski nakon toga ja idem u veleposlanstvo.

Bio je loše volje jer službeni policijski liječnik nije dopuštao ispitivanje klonule Adele Driscoll. Sa zakašnjenjem je preseljena na novu adresu kada su uvidjeli da i ona može biti u opasnosti zbog istog razloga zbog kojega je u opasnosti i život preživjeloga.

Vjerovao je da govori istinu kada je tvrdila da ništa ne zna, no to ga neće spriječiti da se pomno u to uvjeri ili da je zaštititi od metka.

Muškarac kojega su uspjeli spasiti iz mora, nije više bio u opasnosti, što se zdravlja tiče. Bio je još uvijek slab, ne samo zbog skora utapanja već i zbog tjedana, možda i mjeseci, nedovoljne prehrane dok su se on i kolege sporo probijali Europom u potrazi za novim životom.

Dr. Balali bio je nizak, debeo, uredan muškarac, sijede kose i brkova. Mogao je imati od trideset i pet do šezdeset godina. Predavao je povijest Srednjeg istoka na sveučilištu u Bristolu i stigao je za dva sata do Weymoutha.

Bio je ljubazan, ali hladan, čak pomalo neprijateljski raspoložen. Kirnuo je glavom kada su ga upoznali s policajcem, ali nije pružio ruku na pozdrav.

Potencijalni izbjeglica premješten je s intenzivne njege u privatnu sobu na odjelu, ispred koje je cijelo vrijeme dežurao naoružani policajac. Liječnik im je dopustio pola sata ispitivanja i u osamnaesti sati Krepski i Faber bili su pored njegova kreveta s prevoditeljem.

Svjetlo u sobi bilo je prigušeno i Krepski je zatražio da se pojača. Dežurni policajac objasnio mu je da svjetlo smeta dječakovim očima.

Istražitelj mu je rekao da pričeka vani.

Sada kada pacijent nije više nosio masku za disanje, Faber je opazio daje mlad, imao je možda godina kao njegov mlađi brat David, mezimac obitelji, koji je upravio bio navršio šesnaest. Imao je dlačice iznad gornje usne gdje je pokušavao da mu izrastu brkovi, bez sumnje želeći izgledati stariji.

Trevor osjeti sažaljenje.

Ležao je na leđima i prestrašeno gledao u policajce. S desne je strane dobivao infuziju u koščato tijelo. Pojeo je nešto riže i bistre juhe jer mu želudac nije bio spreman za nešto bogatije ili teže.

Dr. Balali približio je stolicu krevetu i uzeo dječakovu lijevu ruku. Nekoliko mu je minuta govorio nešto ispod glasa. Krepski je nestrpljivo pogledao Fabera. Balali, uhvativši taj pogled, reče: – Tješim ga, objašnjavam mu da mora reći sve što zna ljubaznim britanskim policajcima i da mu se ništa nažao neće dogoditi. Ponovno se obratio dječaku, ovaj put upitno intonirajući riječi.

– Zove se Mohsen i ima petnaest godina.

Krepski je s negodovanjem zapucketao jezikom. Dječak je bio malodoban i morao bi, prema pravilima, biti ispitivan u nazočnosti odrasle osobe koja je za njega odgovorna. No ne bi baš bilo lako sada se domoći nekoga iz njegove obitelji, tako da je istražitelj odlučio da u ovakvom slučaju može zanemariti to pravilo.

Mogli su samo vjerovati dječaku da ima petnaest godina, a svima je bilo poznato kako ti Arapi bezočno lažu.

– Dolazi iz Mashhada, sa sjevera Irana, na granici s Turkmenistanom. Akademik je ponovno progovorio, a zatim je pažljivo slušao. Krenuo je odande u srpnju. Na putuje četiri i pol mjeseci, katkad je danima bio bez jela, često je boravio u mraku.

– Putovali su kopnom?

Balali mu je prenio pitanje, a zatim preveo: – Da, sve dok se sinoć nisu zaputili na more s obale Francuske. Bojao se mora jer ga nikada prije nije vidio.

– I s razlogom, čini se – reče Faber.

– Bojao se da ih je previše za maleni ribarski brod, ali njegovi su mu kolege govorili da ne bude nerazuman. Bili su uzbuđeni jer se bližio kraj njihova duga putovanja.

– Bojao se mora, a ipak, čini se da je bio jedini koji je znao plivati – reče Krepski.

Dječak je dugo govorio i prvi put lice mu se ozarilo.

– U blizini njegove kuće postoji jezero objasnio je Balali. Ondje je plivao od najranijeg djetinjstva. Kaže da je bio najbolji plivač u selu. Ali more je bilo drukčije od jezera, voda nije bila tako dobra okusa, valovi su bili visoki i bilo je hladno, jako hladno, hladno kao u paklu.

– Hladno kao u paklu? – upita Krepski.

– U mnogim kulturama pakao je ledeno mjesto, a ne mjesto vatre kao što je u vas Anglosaksonaca. Dugo se vremena borio da ostane na površini, ali bio je iscrpljen i već je htio odustati i dopustiti da ga voda proguta, kad se spasilački brod pojavio niotkuda, i povukli su ga na palubu.

– Je li imao nekoga od obitelji među poginulima? – upita Faber. Zna li da su svi ostali mrtvi?

Zna. Balali mu se obratio i muškarci su primijetili kako mu se lice smrklo. Očaje izgubio u ratu kada mu je bilo osamnaest mjeseci. Ne sjeća ga se.

– U ratu? – upita Krepski.

– Iransko-iračkome ratu. Mnogo je ljudi onda poginulo. Izgubio je i dva strica. Kaže da su svi muškarci na brodu bili mladi, poput njega, nitko nije imao više od dvadeset godina.

– Bože! – reče Faber.

Balali – reče ozbiljno: – Morate razumjeti da je cijeli naraštaj muškaraca poginuo u tome ratu, kao što vi govorite za Prvi svjetski rat, koji je zapravo bio tek europsko puškaranje.

– Ne bih ga baš tako nazvao promrmlja Faber.

– Ovi su dječaci često bili glave obitelji. I njima bi bilo lakše naviknuti se na zapadni način života, naučiti jezik, dok su mladi. A trebalo je i snage za takvo putovanje. Za sobom je ostavio majku i dvije starije sestre. Molile su ga da ode, iako su na to potrošile svu životnu uštedevinu, iako su znale da to znači da ga nikada više neće vidjeti ili znati što se s njime dogodilo.

Faber je mislio na te žene i djevojke, daleko u nekoj zemlji, kulturi, načinu života koji je on teško mogao zamisliti. Nadao se da nikada neće saznati što se dogodilo njihovim sinovima i braći, već da će nastaviti zamišljati ih slobodne i sretne u obećanoj zemlji polja i šuma, brda i jezera, posla, škola i liječnika.

– Kojom su rutom putovali? – upita Krepski.

– Nije siguran. Rečeno mu je da će prijeći granicu kod Turske, jedini siguran izlaz iz zemlje. Zatim preko Bugarske i bivše Jugoslavije, no ne zna da li je to put kojim su zaista išli jer je većinu vremena proveo zatvoren u kamionu. Zato su mu oči tako osjetljive, ovo je prvi put nakon nekoliko mjeseci da je na svjetlosti više od nekoliko minuta.

– Je li vidio odakle su isplovili iz Francuske? – upita Faber.

– Bio je mrak kad su stigli do obale i čekali su dva, tri sata u nekoj kolibi u blizini pješčanoga zaljeva. Ponudili su im jelo, ali njemu se nije sviđao izgled te hrane. Čuo je da Francuzi jedu mnogo svinjetine i bojao se da bi u hrani moglo biti svinjetine.

– Onda nije bio baš toliko gladan promrmlja Krepski, a Balali ga osinu ljutitim pogledom.

– Zašto Engleska? Krepski je nezadovoljno pitao Balalija. Liječnik im je naredio da napuste dječakovu sobu kada je prošlo pola sata i sada su stajali u hodniku. Zašto ovdje kad ima mnogo bližih zemalja, mjesta u koja se ne treba ići morem.

Balali se nevoljko nasmiješio. – Što želite da vam kažem, glavni istražitelju? Da je Britanija kolijevka moderne demokracije i stoga zemlja za kojom posežu sve slobodne duše? Da je poznata po snošljivosti, socijalnim olakšicama, besplatnom obrazovanju i zdravstvenoj njezi.

– Jeste li se u skoro vrijeme pokušali operirati putem Nacionalnog zdravstvenog fonda? – upita ga Krepski.

I zbog njezinih ljubaznih i iskrenih policajaca koji ne tuku zatvorenike, koji ih ne zatvaraju bez suda niti ih muče? Zatresao je glavom. Dolaze ovamo da nauče engleski i anglosaksonski način života kako bi jednog dana mogli otići u Ameriku. Za njih je to obećana zemlja, iako ju je pokojni i nikad prežaljeni Ajatolah Homeini nazivao satanskom zemljom.

Obiteljska posla

Tako je postao lukav i čekao je svoj trenutak. Naučio je svoj tekst i pokrete poput glumca u dugoj, dugoj predstavi, predstavi bez kraja, možda i saponici.

Kažnjavali su ga i kad je bio zločest i kad nije bio zločest. Mogao je onda biti zločest najviše što može.

Nakon iznenadna izrastanja u pubertetu, uočio je da njegov otac i nije tako visok muškarac. On, Antony, kasno se razvio narastavši do metar i osamdeset u petnaestoj godini i proširivši se u prsima i ramenima, tako da više nije izgledao kržljiv. Pridružio se džudo-klubu u školi i trenirao utorkom i četvrtkom za vrijeme stanke za ručak ne spomenuvši to kod kuće. Astma mu se povukla: – nije imao više česte napade i nije tako često upotrebljavao inhalator. Doći će i njegov dan, a onda neka ne očekuju milosti.

Antony nije zalazio u Marlborough više od tjedan dana. Dijelom je to bilo zbog praktičnih razloga bilo je polugodište i Stephen bi zasigurno bio u blizini a dijelom zbog taktičkih.

Dajmo joj vremena da se peče.

Ove godine nije upotrijebio niti dana svoga godišnjeg odmora, čuvajući ga upravo za ovakve prigode, tako da je dva dana prije Noći vještica provirio u ured svoga pretpostavljenoga, Davida Rhys Lloyda, i zatražio nekoliko slobodnih dana.

Trebat će mi nekoliko slobodnih dana tu i tamo sljedećih mjesec ili dva objasnio je možda uz kratku najavu. Obiteljska posla.

Rhys Lloyd slegnuo je ramenima i rekao da nema problema što se njega tiče. Smatrao je da se s Antonyem teško razgovara, da se teško nekome može svidjeti. U poslu je bio marljiv, ali ga nije radio sa zanosom, no završavao bi ga i klijenti, čak i muškarci, su ga voljeli, čime se završavao i veći dio posla.

Nije imao ambicija jer je dosada već mogao biti partner. Rhys Lloyd uspio je na težak način javna škola, javno sveučilište, prigradski naglasak iz Swansea, čista borba i nije shvaćao Antonya Lucasa s njegovim uzmi-ili-ostavi pristupom životu.

Roditelji mu nisu učinili uslugu, pomisli David, umrijevši onako kada su njemu bile dvadeset i četiri godine i ostavivši mu prilično nasljedstvo. Kao da nije imao za što raditi. Imao je stan bez kredita u Barnesu, gdje niti jedan njegov kolega nije nikada kročio, novi automobil uvijek iste marke, modela, pa čak i boje svake dvije godine; njegova je odjeća bila otmjena, ali neupadljiva.

Obiteljska posla? Davidu Rhysu Lloydu bila je novost da Antony Lucas uopće ima ikoga od obitelji. Promatrao je ženske kolegice, od partnerica do tajnica, kako se već godinama natječu za njega, ali uvijek ostaju praznih ruku. Katkad je pomišljao daje Lucas prazna ljuštura, lutka iz izloga. Upaljena svjetla, otvorena vrata, ali kod kuće nema nikoga.

Na uredskim je izlascima uvijek sjedio ispijajući čašu crnog vina prije nego što bi prešao na mineralnu vodu, uvijek je vladao sobom.

Nešto je moralo pokretati toga čovjeka!

David, koji je imao bujnu keltsku maštu, predviđao je da se jednog dana Lucas neće pojaviti na poslu, bez objašnjenja. Nakon nekoliko dana on će pozvati policiju i oni će provaliti u njegov stan i naći ga obješenog u spavaćoj sobi, a na sebi će imati samo ženske čarape i naranču u ustima.

– Mogu li porazgovarati s tobom McFee? Ha?

Gospodin Hamilton možda jest bio star, ali njegov je glas snažno odzvanjao predvorjem hotela. Chef je listao rezervacije za restoran te večeri. Može li to pričekati, gospodine H.? Je li hitno?

– Htio sam porazgovarati s vama o osoblju, u vezi s poslugom u sobu.

– Vidimo se poslije odgovori Škot.

– U redu. Gospodin Hamilton okrenuo se oko svoga štapa i šepajući se uputio niz hodnik prema svojoj sobi.

McFee se okrenuo prema crvenokosoj djevojci koja je toga jutra radila na recepciji. – Što ovdje piše? zatražio je, a kada ona nije odgovorila jer je zurila za starim čovjekom, povika:

– Jen!

– Oprostite, gospodine McFee. Uzela je knjigu od njega i pogledala zabilješku. To su Pritchardi, onaj burzovni mešetar sa suprugom, iz Leckhamsteada, redovni gosti.

Cressida se doimala bljeđom kada je ovaj put otvorila vrata, uhvativši se za grlo kada ga je ugledala. Uzdah joj se prolomio iz čvrsto stisnutih usana, možda zbog olakšanja. Odjednom ju je zamislio kako otvara vrata svakome tko je pokucao u zadnjih deset dana, nadajući se njemu i svaki se put razočaravši. Stajao je pognute glave, ne prijeteći, brišući noge o otirač poput zločesta dječarca. Onda je podignuo pogled i široko se osmjehnuo.

– Rekla sam ti da više ne dolaziš – reče ona grubo.

– Zapravo i nisi naglasio je. Samo si mi rekla da odem.

– I to nije bilo dovoljno? Nisi shvatio poruku? gledala je niz uličicu kako bi vidjela ne gleda li ih tko. Blizanci su kod Stephenove majke danas poslijepodne. Mogla bi se vratiti svakoga trena.

– Onda ćeš nas moći upoznati.

Tresla se, a on ju je objema rukama uhvatio za nadlaktice, kako bi je umirio i utješio. Nosila je majicu kratkih rukava i koža joj je na dodir bila hladna. Sagnuo je glavu i poljubio je u kut ključne kosti. Poskočila je kao da ju je opekao.

Oslobodivši se njegovih ruku, zakoračila je unazad.

– Ne – reče ne. Ali nije pokušala zatvoriti vrata. Skoro je pobjegla niz hodnik prema dnevnoj sobi. On je tiho zatvorio ulazna vrata za sobom i pričvrstio zasun prije no što je pošao za njom.

– Kada očekuješ da će se gospođa Crabshaw vratiti s blizancima? – upita je.

Ona je oklijevala, a zatim priznala. Oh, neće još nekoliko sati. Povala ih je u svoju kuću u Swindonu. Često to čini. Drugim riječima, bila je besplatna dadilja. Ne znaš ni da si se rodila, pomisli on, sa suprugom i njegovom majkom koji plešu oko tebe, olakšavajući ti sve.

Stajali su gledajući se nekoliko trenutaka, a zatim je ona gotovo pala u njegovo naručje obgrlivši ga rukama oko vrata. Ljubili su se. Bila je gorljiva, uzbuđena, grizla ga za usne.

Cressida došapnuo joj je. Od moga posljednjega posjeta mislio sam samo na tebe. – Što je unekoliko i bila istina.

– Mislila sam da se nikada nećeš vratiti – reče zadihano. Oh, namjeravao sam se vratiti.

– U čemu je sada problem? – upita McFee sat poslije. Niste zadovoljni s poslugom u sobu, je li to? Sve dolazi ravno iz kuhinje, to je ista hrana koja se jede u restoranu.

– Oh, nemam pritužbi na hranu – reče gospodin Hamilton.

– Htio sam samo dogovoriti neke posebne usluge vašega dodatnog osoblja. Ha?

– Ne razumijem vas – reče Škot iskreno.

– Od osoblja koje dopremate noću i držite na tavanu. McFee je pocrvenio u licu, iako se ne zna da li od neugode ili od ljutnje. Reče hladno: – Nemam pojma o čemu govorite.

– Oh, ja mislim da imate.

Dvojica su muškaraca na trenutak stajala zaleđena pogleda. Škot je prvi skrenuo pogled.

– Usput – reče Hamilton nisam ovaj tjedan stigao do banke. Nisam toliko pokretan kao nekada. Pitao sam se biste li mi mogli posuditi nešto gotovine. Pridodajte to računu, ha?

McFee je do krvi zagrizao usnicu. – Pitajte na recepciji. – Recite im da sam ja odobrio.

Vreća kostiju, pomisli Antony bezosjećajno. Zašto nije stavila malo mesa na njih? Pretpostavio je da je osjetio nekoliko sekundi zadovoljstva, grč, ali sada se prije svega htio

pomno oprati, očistiti se od njezina mirisa i ljepljivosti. No tako nisu postupali strastveni ljubavnici. Cressida prošaptao je kao da su te riječi bile poezija.

Ona je ležala sklupčana podalje od njega, na desnome boku, gola na bračnome krevetu, a plahte i pokrivači bili su razbacani u sva četiri kuta sobe. Pokrivači kladio se daje to Stephenov staromodni ukus.

Približio joj se, privinuvši se uz nju i osjetio kako se lagano trznula. – Znači, tako će biti: – gorljiva strast, zadovoljenje; zatim sram i poricanje. I on je mogao igrati tu igru.

– Što smo učinili? – uzdahnuo je.

Nije odgovorila i kada joj se približio kako bi nosom dotaknuo njezino lice, osjetio je hladne suze na njezinu obrazu. Nisu u njemu pobudile sažaljenje i nije ništa rekao. Kuća je bila vrlo tiha. Ležeći tako, jasno je razaznao udaljenu buku u Ulici High.

– A ipak je savršeno normalno – reče on nakon nekoliko trenutaka.

– Normalno! okrenula se na leđa i uputila mu ljutit pogled. Prevarila sam supruga i to s vlastitim bratom.

– Polubratom.

– Ti to nazivaš normalnim? Nije li to protuzakonito?

– Vjerojatno – reče on ali neću nikome reći, ako i ti nećeš. Još.

– Privlače nas ljudi koji nam nalikuju nastavio je do najmanje pojednosti oblik očiju, dužina ruku. Isprepleo je svoje prste s njezinima osjećajući zlato njezina vjenčanog prstena i dijamant zaručničkog prstena. Počeo je ljubiti njezin vlažan dlan.

– To je genetski govorio je dok su njegove plave oči zurile u njezine, zrcaleći se i držeći je začaranom. – Što bi moglo biti prirodnije nego da usko povezani ljudi, nakon prvog susreta u odrasloj dobi, osjete.

Uvježbao je ovaj govor i trebao je reći ljubav jedan prema drugome, ali su ga te riješi gušile. Nadmoćnu strast jedno prema drugome? – zaključio je.

– Što bi moglo biti neprirodnije! Dignula se iz kreveta i počela skupljati odjeću koju je razasula u naletu strasti. I mi nismo životinje. Možemo se oduprijeti našim strastima. Trebali smo. I hoćemo. Držala je naramak odjeće privinut uz tijelo tako da više nije vidio njezinu golotinju i gotovo je otrčala u kupaonicu odjenuti se.

– Neodoljiva si! povikao je za njom.

Ležao je s rukama na potiljku i očekivao da se vrati. Bio je pomalo zainteresiran što će sljedeće učiniti ili reći. Reći će mu da ode, pomisli, ali neće mu reći da se više nikada ne vrati.

Skrivena kamera

Trevor Faber prisustvovao je obdukcijama što je rjeđe mogao. Kao i uvijek, duboko je udahnuo prije nego što je ušao u hladnu prostoriju. Bio je to besmisleni ritual jer smrt utapanjem nije bila zarazna, a i teško daje mogao zadržati dah tijekom cijelog procesa.

Ljudi su govorili daje utapanje ugodna smrt, no kako su mogli znati? – Što može biti ugodno ako ne možeš disati?

Mrtvac je ležao na stolu u sredini prostorije, a genitalije su mu bile pokrivene plahom. Mršavo lice bilo je boje lješnjaka, ali prošarano ružičastim mrljama na mjestima gdje je hladnoća mora učinila svoje. Koža je bila gruba i naježena poput kože očerupane kokoši. Ružičasto-bijela pjena vidjela se u malo rastvorenim usnicama i u jednoj nosnici.

Faber se nagnuo da pobliže pogleda pjenu. Polako je ispustio dah i još jednom udahnuo. Suha hladnoća probijala mu je pluća.

– Vidio sam to već prije kod utopljenika – rekao je. Mislim da to znači daje bio živ kada je ušao u vodu.

– Mi i ne tražimo znakove mogućeg zločina – promrmlja Krepski.

– Je li ovo istraga o ubojstvima?

Glavni je istražitelj slegnuo ramenima. – To ovisi o mrtvozorniku, no bolje je da je do daljnijega smatramo takvom. Obišao je stol. Koliko ih dosad imamo?

– Šest, uključujući i jednog od braće Driscoll. Nigela, čini se.

– Naravno. On je bio kapetan o potonuo je sa svojim brodom.

– Malo je izgrizen.

– Može biti zahvalan što se ne treba suočiti s optužbama za ubojstva. Onaj dječak. kako se ono zove?

– Mohsen.

– Rekao je da ih je bilo petnaest.

– Sedamnaest, uključujući Driscolle. Tijela koja mi imamo, izvučena su zajedno s brodom. Pretpostavljamo da su ostali povučeni preko palube ili su skočili, kao Mohsen. Njihova ćemo tijela malo duže tražiti.

– A onda će se netko morati uputiti u Iran, pod pretpostavkom da su tamošnje vlasti spremne surađivati, s detaljima DNK umrlih i pokušati ustanoviti njihov identitet. Moderne države kao što je to bila Velika Britanija, gdje o svima postoji dokumentacija od kolijevke do groba, nisu bile spremne prihvatiti šacicu anonimnih mrtvih tijela u svoje spise. Istraga će potrajati mjesecima i stajat će stotine tisuća funti, ako ne i milijuna, ali nitko nikada neće reći da sve to nema smisla.

Krepski je pogledao na sat. – Gdje je, dovraga, ta žena?

Upravo su se u tom trenutku na drugom kraju prostorije otvorila vrata i pojavila se patologinja u zelenoj odori. Bila je obična, ozbiljna žena četrdesetih godina koja se predstavila, bez smiješka, kao dr. Christine Merrylegs. Faber je pomislio kako joj to ime ne pristoji.

– Spremna sam započeti – reče ako ste i vi spremni. Ovo će potrajati.

Krepski reče: – Hajdemo da što prije završimo.

– Tijelo pripada muškarcu izgledom sa Srednjeg istoka, starom, prema gruboj procjeni, između osamnaest i dvadeset i tri godine, pomalo pothranjen, no inače zdrav diktirala je dr. Merrylegs započevši prvu obdukciju. Izmjerala je temperaturu tijela.

– Tijela se hlade dvostruko brže u vodi nego na zraku – objasnila je dvojici istražitelja i nakon nekih dvanaest sati postižu temperaturu same vode. Zbog toga je još teže ustanoviti točno vrijeme smrti. Pretpostavljamo da se to dogodilo nekih pola sata nakon što je upućen signal za pomoć – reče Faber. Znači, negdje oko 2:30 jučer ujutro.

– Ne primjećujem ništa što to pobija. Postoje neke naznake ozljede glave, što se vjerojatno dogodilo poslije smrti. Okrenula se prema Krepskom koji je stajao poput kamenog kipa od početka procedure, gledajući i slušajući, no ništa ne govoreći. Ako je tijelo plutalo unutar broda nekoliko sati nakon smrti, onda to treba i očekivati.

– Postoji li mogućnost da se to dogodilo prije nego što je tijelo završilo u moru? – upita Faber.

– Ja bih rekla daje malo vjerojatno, iako ih je teže razlikovati u slučajevima utapanja. Ozljede prije nastupa smrti će krvariti, ali će voda isprati tragove; dok će ozljede nakon toga obilnije krvariti zbog povećanih, količina tekućine u tijelu.

– Zbog čega ste onda tako sigurni? – upita Faber.

Kjrepski ga oštro pogleda. Njihov je posao bio dovoljno težak i bez dodatnog komplicirana slučaja, i on je bio spreman povjerovati ovoj ženi na riječ.

– Vidite li mjesta modrica? Dr. Merrylegs prošla je rukom preko lica pokojnika. Nos, čelo, brada istaknuti dijelovi lica. Vjerojatno je ležao na trbuhu u vodi, s glavom nešto niže od ostatka tijela i onda su to ranjive točke.

Faber kimnu, zadovoljan.

Liječnica je obrisala pjenu s muškarčevih usana i nosa, a zatim pritisnula prsni koš. Odmah se pojavilo još pjene. – Ovo zasigurno dokazuje daje bio živ u vrijeme potapanja – reče ona.

– U to ne sumnjamo – reče nestrpljivo Krepski. Možemo li skinuti njegove otiske prstiju? Namakanje kože nakon uranjanja započinje na dlanovima, jabučicama prstiju i tabanima – reče dr. Merrylegs. Izvući otiske bit će osjetljiv postupak, no dat ćemo sve od sebe.

Odmaknula je plahtu ostavljajući mladića golog. Ovo je bio najteži dio za Fabera gledati bespomoćnost žrtve. Izgledao je tako malen i jadan, tako mlad. Njegov je penis bio naboran poput gliste od karamela, i vidio se mali ožiljak na mjestu gdje je nespretno obrezan. Faber se pitao da li gaje to smetalo. Ako i jest, neće više.

Dvojica su policajaca gledala dok je patologinja otvarala tijelo dugim rezom od ključnih kostiju do pubisa. Faber je zakoraknuo pola koraka unazad očekujući smrad truležnih promjena, no nije ga bilo.

Napola mu se osmjehnula. Slana voda usporava raspadanje.

Prerezala je i u križ i izvadila masu unutarnjih organa iz tjelesne šupljine. Pluća su izgledala siva, mlohava i bila su napuhana.

– Ne, odlučio je Faber, ovo je bio najteži dio za gledati.

Ispričao se i napustio prostoriju.

– Katkad mislim da sam se premlada udala – reče Cressida osnovala obitelj prije nego što sam bila spremna. Mislim, tko se u današnje vrijeme udaje s dvadeset i dvije godine? To je apsurdno.

Sjedila je prekriženih nogu na krevetu, gola. Mogao je vidjeti tamni grm među njezinim nogama i ružičaste, mesnate usne. A koliko li samo muškarci plaćaju da bi to mogli gledati u časopisima.

Nježno se nasmiješio. – Pa zašto jesi?

– Tada mi se činilo ispravnim. Vjerojatno je to uvijek tako. No sada viđam žene svojih godina, i starije; slobodne su, same i zabavljaju se. A ja sam do koljena zatrpana pelenama i dječjom hranom. Ne mogu ni istrčati po novine a da ne vadim dvostruka kolica, oblačim blizance i vodim ih sa sobom.

Prebacila se na trbuh zabacivši noge u zrak iznad sebe. Lice joj je bilo blizu njegova bedra, ispružila je jezik i polizala ga. On se promeškoltio, što je ona shvatila kao pozitivan znak.

– I, reče ona Stephen me više ne gleda kao ženu, već kao majku. A tko želi ševiti majku?

Izazovno ga pogleda i on poslušno odgovori: – Ja.

Bio je to njegov treći posjet u malo više od tjedan dana. Danas nisu razgovarali o krivnji i osjećaju srama. O neprirodnom i nenormalnom. O nelegalnom.

– Stephen je krasan muškarac – reče ona ali on je tako.

– Dosadan?

– Ne! udarila ga je jastukom. On je osjećajan i pošten i iskren.

– Pa, nemoj se zabrinjavati, draga. Uspravio se i uzeo je u naručje. Ja nemam ni jednu od tih odlika.

Ona se zahihotala. Da poslije ne tvrdi daje nije upozorio. On reče: – Jesi li mu rekla da sam te posjetio?

– Ne, za ime božje!

– Mislio sam, onaj prvi put. Mislio sam da si mu možda rekla da smo se pomirili, nakon one scene koju si priredila u Alders Endu one nedjelje.

– Ne.

– A svojoj majci? bio je pažljiv i rekao je svojoj majci, a ne našoj majci. Nije još bilo vrijeme da je podsjeti da krši jedan od najčvršćih tabua civiliziranog svijeta.

Ona je zatresla glavom i uronila lice u njegova muška maljava prsa. Riječi su joj bile utišane. – Nismo razgovarale o tom događaju.

On se nasmiješio: – A zašto, pitam se?

Ona je udahnula njegov miris i nije odgovorila.

– Imaš li Nurofenal – upita Elise. – Osjećam da mi počinju grčevi pred mjesecnicu. A više naginju menopauzi, rekla bih.

– U mojoj torbi.

Elise je uzela kćerinu veliku kožnu torbu i počela kopati po njoj. Smijući se izvadila je tanak plastični predmet i podignula ga uvis.

– Mobilni telefon?

Cressida se zacrvenjela. – U današnje ga vrijeme svi imaju.

– Ja nemam. Ozbiljno, draga, većinu si dana kod kuće i svi koji žele mogu te ondje dobiti.

– O, pa što, ne stoji gotovo ništa i dobro ga je imati za hitne slučajeve. – Što da sam vani s blizancima i jedan se od njih razboli, a mi se nalazimo kilometrima daleko od svega?

– Vjerojatno je i to moguće. Elise je vratila mali predmet natrag u torbu i nastavila potragu za tabletama protiv bolova.

– Morat ćeš mi dati broj.

– Molim te da to ne spominješ Stephenu.

Majka ju začuđeno pogleda. – Mislim da se on ne bi bunio, zar ne? Naposljetku, to je ipak tvoj novac.

– Oh, znaš kako je on staromodan.

– Nadam se da se osjećate udobno – reče Faber.

Adele Driscoll pogleda nezainteresirano oko sebe po prostoriji kao da udobnost ili neudobnost nemaju više važnosti u njezinu životu, kao da više ne zna razliku među njima. Bila je to kockasta soba s bež tapetama i tepisonom, običnim plavim trosjedom i naslonjačem u blizini televizora. Na jednoj polici nalazilo se nešto knjiga i igara, te špil istrošenih igraćih karata.

Nije bilo telefona.

Vrata su bila otvorena prema hodniku, jedna su se još otvarala prema uskoj kuhinjici, a posljednja, ona nasuprot, prema spavaćoj sobi u kojoj je sada spavala njezina kći. Kroz prozor vidjeli su se dimnjaci, satelitske antene i nebo.

Bezizražajnim glasom – upitala je: – Koliko ću dugo morati ostati ovdje?

– Sve dok se ne otkriju ostale karike u lancu krijumčara, bojim se.

To je izmamilo njezinu reakciju. – Ali to može potrajati tjednima.

Više mjesecima, pomisli Faber, ili godinama. Sjeo je na trosjed pored nje i položio joj ruku na rame. Nosila je džemper koji je bio opran mnogo puta tako da se vuna skupljala u malim kuglicama. I njegova je štedljiva majka imala slične džempere. Suzdržao se od cupkanja tih kuglica. Kosa joj je mirisala na prljavštinu, a plava se boja pri korijenima pretvarala u smeđu. Mora da je nekad bila prilično lijepa žena.

– A što je s Nigelovim ukopom – reče ona i Patrickovim? Podignula je suzne oči prema njemu. – Moram se oprostiti s njima. A što je s mojom majkom, ona nije dobro.

– To ne bi bilo sigurno za vas, Adele. To morate uvidjeti.

– Ali ja ne znam ništa.

– Oni to ne znaju.

– A tko su oni?

– To se nadamo da ćete nam vi reći.

Oboje poskočiše. Krepski se pojavio na vratima tiho poput pantere na gumenim donovima. Bio je to dar kojemu se Faber divio u tako krupnoga čovjeka. Približio se i uzeo naslonjač okrenuvši ga prema trosjedu.

– Želim da mi kažete sve čega se sjećate, gospođo Driscoll. Tako ćete prije moći otići kući.

– Rekla sam vam stotinu puta; nisam čak odgovarala niti na telefon. On mi je zabranio.

– Ali morate znati gdje su ilegalci odlazili s Nigelova broda.

– U kombi – reče nakon kratka razmišljanja. U kamion.

– Koje od to dvoje?

– Ne znam! Nešto između toga dvoga, kao mali kombi za seljenje.

– Zatvoren ili s prozorima?

– Vidjela sam ga samo jednom. Bio je mrak.

– Razmislite.

Neprijateljski je pogledala Krepskog, a Faber reče: – Ne žurite se. Naposljetku reče: – Bez prozora.

– Dobro. Sada već nešto imamo. Taj je kombi dolazio do vaše kuće?

– Ne! I samo pomisao zvučala je na uvredu. – U spremište za čamce. Nigel ih je držao u spremištu za čamce. Nisam ih htjela u svojoj kući. Mogli su biti zaraženi, a ja sam morala razmišljati o Cherie. Rekla sam Nigeu. Rekla sam mu zarazit ćeš se od tih prljavih Arapa, ali on se samo smijao.

Zadržala je suze prisjećajući se Nigela i njegova smijeha, nešto što je bila najprije primijetila na njemu.

– Koliko dugo su ostajali u spremištu za čamce? – upita Krepski.

– Nekoliko sati. Jedan dan. Ne više.

– I onda bi dolazio kombi?

– Po noći. Oko dva, tri sata ujutro. Nigel mi je govorio da ostanem u krevetu i ostajala sam.

– I niti jednom niste ni pogledali kroz prozor, pretpostavljam?

– Jednom priznala je. Kao što sam rekla. Vidjela sam taj kombi.

– Koje je bio boje?

– Tamne.

– Smeđe? Crne? Tamnoplave?

– Ne znam.

– Koliko je bilo ljudi, osim Nigela? Ona nevoljko reče: – Dvojica.

– Opišite nam ih.

– Bio je mrak.

Istražitelj je povisio glas. – Razmislite! Njezin je bio još i viši. – Bio je mrak!

– Mama! Djevojčica je počela plakati u sobi pored, probuđena i uplašena zbog majčine vike. Adele Driscoll je ustala i napustila prostoriju. Donijela je uplakano dijete i položila ga na trosjed pored Fabera. On se malčice povukao.

Krepski je ustao kao da ga uplakano dijete tjera. Kimnuo je kolegi koji mu se pridružio.

– Vratit ćemo se – reče Krepski. Dobro razmislite, ako ikada želite napustiti ovo mjesto. S gnušanjem je pogledao uokolo, a zatim otišao zalupivši ulazna vrata za sobom.

– Polako, Stan. Faber je potrčao kako bi ga sustigao.

– Ti inače nisi ovako mekan. Ona nije ništa drugo do žena kriminalca.

– Udovica kriminalca koji se utopio na vlastitome brodu u trideset i petoj godini.

– A čijom krivnjom?

Faber nije odgovorio jer, kao i Adele, nije znao koga okriviti. Slijedio je svoga šefa kroz predvorje. Provjerili su da su ulazna vrata zaključana kada su izašli. Na drugoj strani ulice sjedila su dva muškarca u običnom plavom automobilu. Jedan, na vozačevu mjestu, bio je udobno zavaljen zatvorenih očiju. Drugi je pažljivo pratio i kimnuo dvojici muškaraca.

– Nadajmo se daje oni neće naći – reče Trevor.

– Možda bi više pomoglo da je pronađu.

Sljedeći je put Antony sa sobom donio digitalni fotoaparatus i snimio je razgoličenu. Bunila se, rukama prekrivajući lice. On joj ih je spustio hrvajući se s njom na krevetu. To ju je izgleda uzбудilo i bio je prisiljen poševiti je i drugi put.

Iscrpljena, nije se bunila dok ju je slikao gurajući fotoaparatus na najintimnija mjesta. Hoće li Stephen prepoznati najintimnija mjesta svoje supruge, pitao se, među desecima drugih, i te male grudi?

– Evo. Pokazao joj je fotografije na monitoru, jednu po jednu. – Otisnut ću ih i nositi sa sobom kad nismo zajedno.

– Nadam se da ćeš ih držati na sigurnome mjestu.

– Vrlo sigurnome.

– Kada već govorimo o tome, mislim daje bezobzirno od nas da se nastavljamo viđati ovdje. Jučer je Stephen nenadano došao kući usred poslijepodneva. Imao je slobodan sat i odlučio svratiti na čaj. Udaljen je samo petnaest minuta pješice.

– Onda ćemo naći neko drugo mjesto za sastajanje. Cressida, kako glupo, pretenciozno ime. No ipak, odgovaralo joj je jer je prevarila supruga i njihovu igricu sretne obitelji s prvim zgodnim muškarcem koji je zapucketao prstima.

Giacomo McFee ušao je te večeri u Hamiltonovu sobu bez kucanja, praćen visokom ženom kasnih dvadesetih godina, mršavom i koščatom. Imala je lijepo lice s istaknutim crtama, velik nos i mesnate usne. Kosa joj je bila ravna i padala je do ramena, bila je izbijeljena, s nekoliko centimetara tamnog korijena.

Odjeća joj je bila jeftina i nije joj dobro stajala, ali se držala ponosno što joj je davalo profinjenost.

– Udite, samo naprijed – reče gospodin Hamilton sarkastično. Stajao je pred ormarom i divio se svome odrazu u ogledalu. Rukom je prešao po ćelavoj glavi kao da želi izravnati kvrge.

– Ovo je Maria – reče McFee.

Hamilton se okrenuo i odmjerio je. Malo je mršava. Žena ga pogleda, a njezine su crne oči isijavale prezir. Okrenula se prema McFeeu.

– Ovo je šala? Zar ne?

– Nema šale – reče McFee. Moraš se naviknuti. Vratit ću se po tebe za pola sata.

– Sat – pobuni se Hamilton. – U mojim godinama treba mi pola sata da se zagrijem. Ha?

McFeejeve se usne iskriviše od gađenja. Sat vremena. Ni minute više. A ženi reče: – Ne napuštaj sobu dok ne dođem po tebe. Razumjela? Doimala se zbunjeno i on je ponovio riječi sporije, pokazujući prstom na nju, a zatim na pod.

– Ti. Ostani. Ovdje. Čekaj mene. Razumjela?

– Razumjela.

Chef je napustio sobu zatvarajući za sobom vrata. Vani se zaustavio i napravio grimasu prema bijelim, drvenim vratima. On nije bio svodnik i starom bi bilo bolje da se pazi.

Lekcija iz anatomije

– Jeste li riješili problem u Weymouthu? – upita Greg uljudno Krepskog.

– Riješili? Pitajte me to za godinu dana.

– Oh, Bože. Zar će zaista gledati ovog čovjeka redovito i za godinu dana? Za pet godina? Hoće li to moći podnijeti?

– Većinu sam toga prepustio dorsetskoj policiji govorio je glavni istražitelj ali Trevor je još uvijek ondje, za vezu.

– A što je s preživjelim? – upita Barbara.

– Još se uvijek oporavlja. Nakon toga ostat će neko vrijeme u centru za prihvat izbjeglica, dok ga ne budemo mogli deportirati.

– Vraćate ga u Iran? Monroe je zurio u njega s nevjericom.

– Nakon svega što je prošao?

– A što bi drugo trebali napraviti? – reče Krepski odrješito.

– Tapšati ga po glavi što je tako pametan, dodijeliti mu kuću i socijalnu pomoć i pustiti ga da zauvijek ostane ovdje?

– No neće li biti kažnjen zbog pokušaja bijega iz zemlje? – upita Greg.

– Kao daje Krepski mario za to. To nije moj problem. Iskreno, što se više ovakvih stvari dogodi, to bolje. Troje policajaca iz Newburya gledalo gaje začuđeno.

– Kako to mislite, gospodine? – upita Barbara.

Krepski je raširio ruke, iznerviran što mora izlagati očito.

– Priče se šire i sljedeća će skupina ilegalaca dva puta promisliti prije no što se odluče.

– A što je s braćom Driscoll? – reče Greg hladno.

– Pravo im budi. Znali su u što se upuštaju kada su počeli s krijumčarenjem.

– A to je sada kapitalni zločin, zar ne?

– Možda bi i trebao biti. Po meni, ti su ljudi gori od ubojica; oni razaraju naš način života.

– A Adele Driscoll i dijete? Jesu li one zaslužile da izgube supruga i oca?

– To nije moj problem – reče ponovno istražitelj. Možemo li sada nastaviti?

Monroe je ostao nakon stoje Barbara otišla ispratiti Krepskog. Greg reče: – Nešto te muči, Tim?

– Mislim da Krepski nije pravi čovjek za ovaj posao.

– Slažem se, ali nije na meni da odlučujem.

– Ako porazgovarate s nekim na visokom mjestu u NCP-u, ako odete njegovom pretpostavljenom, siguran sam da oni nisu čuli ova njegova razmišljanja.

– Ne bih bio tako siguran. Pa o tome svakodnevno slušamo u puhu.

– Pa ne bi mu skinuli čin ili tako nešto. NCP radi na desecima projekata istodobno. Samo zatražite da ga negdje maknu. Mora postojati netko tko vam duguje uslugu.

Greg je ustao. – Razmislit ću o tome.

– Gospodine.

– Rekao sam da ću razmisliti.

– Želiš li vidjeti moje radove? – upita Cressida.

– Ne.

– To bi bilo fantastično! Nadao sam se da ćeš to predložiti, ali se nisam usuđivao pitati. To je osobna stvar za svakog umjetnika.

– Oh, pa dobro. Pocrvenjela je. Moraš se naviknuti da ljudi gledaju tvoja djela.

Povela ga je do kućice od opeke, koja je bila izbočena u vrtu poput krupnog čira. Starinski zahod – reče ona smijući se dok je otključavala lokot pričvršćen na vratima.

Vrlo primjerenom, pomisli Antony, jer je njezin rad nevjerojatnije bio živo sranje.

U unutrašnjosti su opeke bile obojene u bijelo, tako da se skućeni prostor doimao većim, a u stropu je bio ugrađen krovni prozor koji je bio posut otpalim lišćem sa susjedovog stabla.

– Kuća je mala – reče ona sada kada imamo dečke. Bilo bi razumnije da mama prepiše Alders End na mene. Tada bih mogla upotrebljavati očev atelje. A tu je i porezna strana cijele stvari. Porez na ostavštinu.

– Porez na nasljedstvo.

– Pod pretpostavkom da ona živi još je li, sedam godina? On kininu. Ona je još uvijek mlada žena, zasigurno će živjeti još sedam godina.

– No to joj, čini se, ne pada na pamet, a je ja ne želim pitati.

Stephenu bi bilo dalje ići do škole istaknu on.

– Ima i u tome nečega, pretpostavljam. Naravno, da netko drugi načne tu temu s njom, netko neutralan.

On se pravio da ne razumije aluziju. Zasigurno bi joj bilo drago da Elise prepiše i slike na nju i ostatak kapitala. Ljudi to čine cijelo vrijeme kako bi izbjegli porez. Jedan je računovođa, koji je poslovao s njegovom tvrtkom, to nazivao sindromom kralja Leara. On je bio siguran daje Elise mnogo razumnija, te da će se čvrsto držati svoje financijske neovisnosti.

Pomno je promatrao prostoriju, tek toliko da nešto radi.

Jedini komad pokućstva bila je visoka stolica nasred drvenoga poda i ispred štafelaja. Na stalku se nalazilo poludovršeno platno, nagi muškarac, okrenut, a njegovo je lice fiksiralo neku udaljenu točku.

Dovoljno stručno, pomisli on, zakoračivši kako bi stao točno ispred. No nedostajalo je iskre, nadahnuća. Ovo je bio rad marljiva studenta. Vjerojatno je okrenula muškarca stoga što nije znala naslikati usta. Puštao je zvukove oduševljenja i čuđenja i gledao kako sve to guta.

– Stephen? – upita je.

Izgedala je povrijeđeno. – To si ti! Zato sam sakrila lice, tako da bude naša tajna.

Pogledao je izbliza onako kao što se izbjegavao gledati u ogledalo. Kao je groteskno bilo ljudsko tijelo: – taj izduženi bipod sa svojom prevelikom glavom, spuštenim ramenima, majmunolikim rukama, dlakav.

– Opa! – reče on, a ona ga pogleda s neskrivenim obožavanjem tako da je morao odvratiti pogled. Prošao je pored nje gledajući ostala platna. Voljela je ljudska tijela, primijetio je. Na slikama koje su uneređivale prostoriju nije vidio pejzaže, apstraktne oblike ili mrtvu prirodu.

Rekao joj je to.

– Hm. Ona kimnu kao da joj je on nešto otkrio. Ljudi. Ja sam osoba koja voli ljude.

– Oh, da! – reče on. I ja također.

– Imamo mnogo toga zajedničkog. Slični smo.

– Da – reče on jesmo.

Bili su vrlo slični: – razlika je bila u tome stoje on za sebe znao daje čudovište, dok je ona za sebe vjerovala daje dobra i poštena osoba.

– A taj monstruozi egoizam dolazi od tebe, Elise. Mora, zar ne, osim ako ga nisu imala oba naša oca? To je negdje u tebi.

Na stražnjem su zidu visjela dva postera. Jedan je bio onaj poznatog Da Vincijeva crteža golog muškarca raširenih nogu unutar kozmičkoga kruga; a drugi je bio detaljni anatomski crtež. Antony je otišao do ovog drugoga, zainteresiran. To je bio nekićen čovjek, oderan, bez lica koje je pokazivao svijetu; to je bila hrpa tkiva koja je sebe tako voljela, koja je bila uvjerena da posjeduje dušu. Bijeli kostur, crvena krv, tetive i mišići u nijansama plave.

– Nije li ljudsko tijelo nevjerovatno? Cressida mu se pridružila zagrlivši ga oko struka. – Tako jednostavno, a ipak tako složeno. Žalimo se kada smo bolesni, a ipak je čudo što većinu vremena sve radi tako savršeno. Mogla bih ovo promatrati satima.

Antony nije slušao njezine brbljarije. Podignuo je ruku do slike ocrtavajući liniju od bila u vratu do srčanoga mišića, sigurno zatvorenog iza bijele rešetke rebara.

– Srce – promrmlja Cressida oslanjajući glavu na njegovo rame. Tako snažno, a ipak tako krhko.

Poželio je da prestane govoriti a ipak; zvučalo je tako folirantski.

Justin Greif razmetljivo je ušao u restoran u Boxford Hallu sa svojom zaručnicom Philippom Cole. Bilo je osam sati u srijedu uvečer i mjesto je vrvjelo bogatim i utjecajnim ljudima Thames Valleya. Iako je bio muškarac ispodprosječne visine, s neprivlačnim naočalama zbog kojih su se njegove smeđe oči činile smiješno velikima, Greifu nije manjkalo samopuzdanja i očekivao je da ga svi pozdravljaju s uzvicima oduševljenja.

U tome se nije razočarao jer je Giacomo McFee rekao: – Drago mi je što vas ponovno vidim, gospodine Greif, gospođice Cole što je bilo najbliže iskrenom oduševljenju koje je Škot mogao dostići.

Greif ga je lagano šakom udario po nadlaktici i rekao: – Jesi li stavio hladiti onaj šampanjac, Giacomo?

– Oh, da. Sve je spremno za vas. McFee je pogledao s blagim negodovanjem ruku na njegovoj nadlaktici, a zatim je mahnuo jednom od konobara: – Tom će se pobrinuti za vas.

– Posebna je prigoda – reče Phillipa ponosno. Vidjela je McFeea na Richardu i Judy, stoje značilo daje poznat. Ispružila je lijevu ruku kako bi mu pokazala velik dijamant na prstenjaku i namješteno se nasmijuljila. Bila je krupna žena, viša od svog muškarca i atletski građena, i smijuljenje joj nije pristajalo.

– Jako dobro. McFee se okrenuo da bi pozdravio sljedeće goste: – Upravo sam namjeravao dati vaš stol, gospodine Jackson. Kasnite!

Već u devet i dvadeset Justinova i Phillipina proslava nije išla prema planu. Tijekom deserta njihovi su se glasovi počeli dizati do prigušena vikanja, a ostali su se gosti počeli okretati i zuriti u njih, dok su se konobari nelagodno pogledavali pitajući se ne bi li trebali pozvati McFeea koji se bio povukao u svoj ured kako bi prebrojao novac.

– Zar ne razumiješ? vikao je Justin. Moram se zaštititi od lovaca na blago.

– Ja nisam lovac na blago!

– Onda potpiši taj vražji predbračni ugovor i dokaži to, ti glupa nežidovko.

– Židovska svinjo!

– Židovska svinja? Gdje je tu logika? Židovi ne drže svinje. Phillipa je išla na vjeronauk svaki tjedan osam godina, i znala je to. Pobjedonosno je povikala: – A što je s gadarenskim svinjama, gospodine Sveznalico, odakle one potječu?

Justin nije znao što na to reći, to više što je Phillipa podignula svoj tanjur i ugorala mu kruh s maslacem u usta, gotovo ga ugušivši.

Skočio je na noge dok mu je creme anglais curila niz bradu i ispljunuo ostatke na stolnjak. Povukao je svoju stolicu i bacio otopljene ostatke assiette de sorbets na svoju zaručnicu. Skoro ju je promašio, ali je uhvatio vršak njezine svijetle kose i sada se sve cijedilo niz njezin vrat i na haljinu koju je bila kupila za ovu večer. Bijesno je kriknula i bacila se na njega. Kao tinejdžerica igrala je košarku za Hampshire, pa joj stol nije bio nikakva prepreka. Stol se srušio, a cijeli se njegov sadržaj obrušio na Justina kojega je sada prikliještila na tlo žena s kojom je namjeravao provesti ostatak života.

Konobari su priskočili paru pokušavajući ih odvojiti, a onda su shvatili da su se ovi udružili protiv novih protivnika. Poslužitelj vina zateturao je unazad, držeći se za okrvavljeni nos, i pao je na drugi stol koji je odletio i razbio prozor.

Ostali su gosti gledali predstavu kao u transu, ne poduzimajući ništa, osim jedne naoko sramežljive žene koja je izvukla mobitel i šapatom nazvala policiju.

Na svom uobičajenom mjestu, gospodin se Hamilton smijao dok mu suze nisu ispunile bore na prastarim obrazima.

Kad su policajci Whittaker i Clements odgovorili na poziv, petnaest minuta poslije, gosti su već bili ustanovili razlog svađe i zauzeli strane.

Jedna je debela žena u preuskoj haljini mahala prstom ispred Justinova lica i govorila mu: – Ako zaista volite nekoga, ne razmišljate o novcu. Okrenula se svome mršavome i naizgled uplašenom suprugu: – Nije li tako, Bruce?

– Da, draga.

Niski joj se muškarac štakorasta izgleda i u preveliku odijelu suprotstavio: – On je teško radio za svoj novac. Zašto bi ga se odrekao samo zato što mu brak nije uspio?

– A ona nije ništa pridonijela, zar ne?

– Ti ne znaš ništa o tome, ti debela kravo.

– Bruce!

– Ne možete tako razgovarati s mojom suprugom.

– A tko će me u tome spriječiti?

McFee je izašao iz svoga ureda da vidi što je uzrok te galame, i u nevjerici je stajao promatrajući uništeni restoran. Kada su dvojica policajaca ušla u prostoriju, njegove su se oči napunile bijesom koji su njegovi zaposlenici i predobro poznavali.

Jasno ga se čulo, unatoč galami, kada je povikao: – Tko je pozvao policiju?

Osooblje je snažno poricalo dok ih je chef svakoga pojedinačno bijesno šibao pogledom. Zatim se zaputio prema skupini gostiju koji su se gurali oko Greifa i njegove zaručnice. Svi su odmah zašutjeli.

On je zatražio: – Tko je od vas gadova pozvao policiju?

Sramežljiva je žena pogledala uokolo tražeći podršku. Nije bilo razloga zašto bi priznala, no McFeeove su je oči hipnotizirala. Nervozno je podignula ruku.

Škot ju je prstom podbo u prsa. – Ti! Izbačena si.

Ispustila je tihi krik straha.

Njezin ju je pratitelj, muškarac srednjih godina, utješno zagrlio. U redu je, Rosemary. A McFeeu je dodao: – Bez brige, nećemo se vraćati i da niste ni pomislili naplatiti nam večerašnji fijasko.

Željeli su žurno napustiti restoran, ali bili su prisiljeni pažljivo hodati preko klizavih ostataka prosute hrane i prepreka koje je stvarao razbijeni namještaj, a zatim im se policajac Chris Clements ispriječio na putu.

– Trebam vaše izjave, gospodine.

Načelnik je moj osobni prijatelj odbrusio je muškarac.

Clements, navikao na ovakve sumnjive izjave, odgovori staloženo: – Siguran sam da bi načelniku bilo drago da obavljate svoje građanske dužnosti, gospodine.

– Samo budite brzi – reče muškarac. Ne vidite li da mi je žena uznemirena?

– Ako biste mogli pričekati ovdje.

– Samo trenutak – reče McFee. Ovo je greška. Sve je pod kontrolom ovdje, dečki, i mislim da niste potrebni.

– Pod kontrolom? – policajac Whittaker podignuo je obrve pogledavajući kaos oko sebe. – A kako je tek onda kada je izvan kontrole?

– Mogu se nositi s time – bio je uporan chef. – Žao mi je ako ste potrošili vrijeme, ali sada bih želio da napustite moje vlasništvo.

Polako, polako Whittaker je bio visok i jak muškarac. Prirodno je bio autoritet i nije se bojao nekoga pišljivog kuhara, čak i ako je ovaj gostovao na televiziji. Ovo je javno mjesto i počinjen je prekršaj kršenje javnog reda, da ne govorimo o šteti.

Promotrio je prostoriju i primijetio konobara s raskravljenim nosom, kojemu je krv neprestano kapala po bijeloj košulji. Reкао je: – A došlo je i do napada. Ne idem nigdje dok ne saznam što se točno ovdje večeras događalo, a neće otići niti itko od prisutnih.

McFee je stajao zureći u njega nekoliko trenutaka, ali Whittaker mu je uzvratio pogled te je prekrizio ruke na prsima želeći mu pokazati da se neće predati. McFee je promijenio taktiku i nasmiješio mu se poput vuka. Jednu je ruku naslonio na Whittakerovo rame i povukao ga u stranu.

– Siguran sam da se nekako možemo dogovoriti prošaptao je. Policajac se naježio. – Što točno time mislite?

– Ja mogu ovo srediti. Zaista. Nitko nije ozlijeđen, Roddyu stalno krvari nos, a nered nije strašan kao što izgleda. Siguran sam da imate nešto mnogo važnije što trebate riješiti.

– Ne, uopće, gospodine. Ovo nam je zadovoljstvo.

– A bio bih sretan kada biste vi i vaša dražesna djevojka bili moji gosti jedne večeri. Pogledao je Clementsa. I vaš kolega, naravno.

– Ja i žena ne volimo da nam netko prčka po hrani promrmlja Whittaker.

Chefse okrenuo s gnušanjem, slegnuo ramenima pa rekao: – Onda nastavite! Pokazao je prema Justinu i Phillipi. Ono su ljigavci koji su sve započeli.

Justin i Phillipa držali su se za ruke i zaljubljeni se gledali, nesvjesni nereda koji su stvorili.

Cressida je ležala na boku na rubu kreveta. Pravila se da spava, no njezine su oči bile otvorene. Gledala je kako se na radiobudilici mijenjaju sati, crveno se svjetlo promijenilo s 10:59 na 11:00.

U kupaonici Stephen je ispirao grlo. Čak i u ranim danima njihove ljubavi, ona taj zvuk nije smatrala privlačnim, ali bar mu je zadah bio mirišljav.

Ušao je u sobu ugasivši svjetlo u hodniku i pjevušeći neku melodiju. Ostavljali su vrata sobe otvorenima kako bi noću čuli da li blizanci plaču. Ležala je mirno svjesna uobičajenih zvukova njegova skidanja kariranog kućnog ogrtača i vješanja na vješalicu iza vrata, skidanja papuča i namještanja pored kreveta. Male navike koje su nekada bile tako dražesne.

Otkrio je posteljину na svojoj strani i svom snagom sjeo na krevet, pri čemu se madrac snažno zaljuljao. Osjetila je kako se naginje nad nju i poželjela je vrisnuti. Usnama joj je prešao po obrazu.

– Znam da ne spavaš reče. Njegov je glas bio pun zadirkivanja, zavodljiv. Stisnuo se blizu nje i ona je osjetila njegovu erekciju na svojim guzovima kako traži put među njezine noge.

– Mmm? Okrenula se na leđa i oponašala ženu koja su upravo probudili. – Što ? Koliko je sati?

– Znam da nisi spavala ponovio je. Nitko ne spava tako mirno. Ljudi se miču i mrmljaju i migolje. Samo psihopate spavaju tako savršeno mirno.

– To nije istina, pomisli ona. Antony je jednom zaspao na nekoliko minuta, nakon jednog njihova vođenja ljubavi, i ona ga je nježno promatrala dok je on počivao kao topla i savršena statua u njezinu krevetu.

– Tako sam umorna – promrmlja ona.

Imala je na sebi staru spavačicu koju je bila pronašla u dnu ormara. Bila je iznošena i bez oblika, a boja joj je bila isprana. Ako je išta mogla biti, trebala je biti prava ubojica strasti, ali čini se da to nije zaustavilo Stephena. Njegova je ruka kliznula ispod nje, preko njezina trbuha do grudiju koje su se bile skupile mjeseca dana nakon porođaja i nakon što je odustala od dojenja.

Izvijala se pokušavajući izbjeći njegovu ruku. – Ne večeras, Stephene.

Odmah je povukao ruku i okrenuo se tako da je i on ležao na leđima, a među njima bilo je pola metra hladnog madraca.

– Oprosti – promrmljao je.

– Ne, meni je žao.

– Samo što je prošlo dosta vremena.

– Umorna sam – ponovi ona.

– Stalno si umorna u zadnje vrijeme.

– Blizanci.

– Ali stalno seja budim zbog njih! – ugasio je noćnu svjetiljku i legao se na bok, okrenuvši joj leđa. Za sobom je povukao pokrivač, tako da je ostala skoro nepokrivena.

Uzdahnula je i povukla posteljinu natrag. Na trenutak je nastalo meškoljenje. – I ja se budim istaknula je.

Nije odgovorio i uskoro je mogla čuti duboko, ravnomjerno disanje koje joj je potvrdilo da spava.

Ona je ležala budna i zurila u tamu.

– I znáš li z b o g č e g a s u s e s v a đ a l i? – upita Barbara sljedećega jutra. – On je htio da ona potpiše predbračni ugovor, a ona to nije željela. Možeš li to vjerovati?

– A što se dogodilo s onim u bogatstvu i u siromaštvu – upita Greg. No kako je i sam bio razveden, nije baš bio u položaju da prvi baci kamen. I što se dogodilo?

Andy i Chris su uhitili ta dva golupčića koja su započela svađu. Pušteni su uz kauciju i rečeno im je da se pojave u postaji danas poslijepodne, ako je moguće trijezni.

– Pa, je li vjenčanje otkazano?

– Čini se da nije. Andy kaže da su bili kao dva ptića u gnijezdu. Dok ih je dopratio do kuće, gugutali su jedno drugome da mu je bilo zlo.

Greg zastenja. – Grozim se takvih parova.

– Smiješno – reče Barbara. Pa, ne baš ni toliko smiješno. – Što ?

Kada su stigli kući otkrili su da su pokradeni.

– Što ? Gdje žive?

– U starom župnom domu u Alderbrightu.

– Još jedni!

– Čini se da je isti počinitelj – složi se Barbara.

– Ali sigurno su imali alarm, u tako velikoj kući?

Ona zaniijeka glavom. Uselili su se prije dva mjeseca, još uvijek preuređuju.

– Jesu li im mnogo toga odnijeli?

– Nosive stvari: – nakit, sitničarije, novac. Uz malo vandalizma: – razrezani naslonjači, razbijen kuhinjski porculan. Uobičajena metoda.

– Hoćeš li učiniti nešto za mene, Barbara? Hoćeš li ih pitati da li im vrt uređuje Silas Weatherby.

– Weatherby? O.K. Sada?

– Ako možeš.

– Nazvat ću ih. Otišla je.

Greg je postao svjestan daje Monroe bio neobično šutljiv.

– Je li sve u redu Maril. Tim? – upita ga. – Ha?

Greg ponovi pitanje.

– Oh, da. Ispričavam se. Jutros sam razgovarao s Krepskim.

– Ima li novosti?

Monroe polako zatrese glavom, a zatim iz njega provali: – Ne sviđa mi se način na koji govori o imigrantima, gospodine. Znam da nemaju pravo biti ovdje, ali on govori o njima kao da su životinje. Pogotovo o ženama.

Greg namignu suosjećajno. Bez papira i s malim znanjem engleskog, prostitucija je često jedini način na koji mogu zaraditi za život reče.

– Ali on govori o svim Slavenkama kao da su drolje. Oklijevao je. – Moja je supruga iz Slovenije, znate.

– Zaista? Mislio sam da se zove Kate.

– Kveta, a Kate je za prijatelje u Engleskoj. Gospodine, jeste li razmišljali o onome što sam vam neki dan rekao?

– Jesam, zaista. Žao mi je, Tim, no mislim da bih zabadao nos tamo gdje mu nije mjesto kad bih uložio pritužbu na Krepskog.

To je očito pogodilo Monroea. Nakon nekoliko trenutaka, rekao je: – Jednog ću mu dana zabiti te riječi u grlo.

Greg nije znao što na to reći i bilo mu je drago kada se Barbara vratila.

– Ne – reče ona.

– Sigurno? – On im je zapravo susjed.

– Oni uzimaju usluge nekog poduzeća, Greenscapes iz Newburya.

– O.K. – reče Greg samo sam pomislio.

Bio je razočaran, ali kada je poslije toga dana čuo daje McFee zatražio da se odbace tužbe protiv Greifa i Colove, bio je više nego razočaran. Bio je zaista ljut. Kao i Andy Whittaker koji je posebno zbog toga došao u postaju toga popodneva, iako nije bio na dužnosti do deset uvečer.

– Prošao sam sve to s njim, sinoć požalio se. Bio je iznerviran što nas je netko uopće pozvao i želio je sve sam riješiti, ali ja sam mu rekao da se tu radi o kaznenim djelima.

– Potplaćen je – reče Barbara. Znaš li tko je taj tip, Greif¹? Oba muškarca nisu znala i ona je uzdahnula i uzdigla pogled prema nebesima. Strpljivo im je objasnila. Greif. – Prevoznništvo. Morali ste vidjeti kombije i kamione, plavi s natpisom u tamno-plavoj boji. Drži veći dio tržišta na ovome području.

– To je on? nasmija se Greg. Prvi put kada sam ih vidio takav sam natpis pročitao kao Grief-prevoznništvo i mislio sam da su to neke nove pogrebne usluge.

---

¹ Grief znači tuga, nap. prev.

– Težak je milijune – reče Barbara i zato je htio predbračni ugovor.

– Koliko godina ima taj tip? – upita Greg.

– Dvadeset i osam, dvadeset i devet.

Greg ispusti zvuk, nešto kao pih!; – pola zbog zavisti, pola zbog gnušanja.

– Onaj drugi je pokušao podmititi mene i Chrisa kako bismo otišli – reče Whittaker. Onaj Škot.

– Greg je naćulio uši. Podmititi!

– Ponudio nam je besplatnu večeru u svome snobovskom restoranu. Ako to nije mito, onda što je?

– I ja bih to tako nazvao – složi se Greg.

– Naravno, mi smo mu rekli gdje si to može zabit.

– Razumljivo je – pobuni se Barbara. Otmjeni restoran, negativan publicitet. Ne želim ga opravdavati, ali nazvati to mitom.

Greg je ustao od stola. – Idem porazgovarati s McFeeom i pogledati mjesto događaja.

– Vi, gospodine? – reče Barbara.

– Da, gospodine. Ja, gospodine.

– To je prilično nevažan događaj – pobunila se prateći ga izvan ureda. Mogu ja ići, ako želite.

– Mislim da nije nevažno, Barbara. U našem pravnom sustavu ljudi ne kupuju svoju slobodu, nismo u banana državi. Uz to, gdje se zapošljavaju ilegalni imigranti za mizernu plaću?

– U tvornicama, tvrtkama za čišćenje. kafićima i restoranima.

– Upravo tako. Uostalom nasmijao se kako bi joj pokazao da se šali ako je Whittakeru i Clementsu bio spreman ponuditi besplatnu večeru, što li će tek ponuditi glavnom istražitelju!

Otporan na pogreške

Zašto je tako dugo odlagao potragu za njom, za svojom biološkom majkom? Nakon smrti njegovihposvojitelja nadao se da će pronaći, ako ne sreću, onda određeni mir. No kako su godine prolazile, mir mu se činio nedostižnim i onda je shvatio da njegov zadatak još nije bio završen.

Trebala mu je godina dana da je pronađe. Zadatak otežan zbog toga što ona nije promijenila samo prezime, kao što se moglo očekivati, već i ime.

Bilo je vremena kada je bio blizu odustajanja ili zapošljavanja profesionalca, kakva privatnog detektiva da za njega obavi posao. No nije želio puštati trag. Nije bio siguran što želi učiniti svojoj majci kada je pronađe, ali nije želio da se poslije neki umirovljeni policajac prisjeti njezina imena.

Sve što je na početku imao, bio je rodni list, izvornik koji su mu dali nakon razgovora u savjetovalištu, u kojemu je bio izrekao mnoge laži.

Namjeravam se oženiti, započeti vlastitu obitelj. – Hvala vam. Da, dražesna je djevojka. Vrlo smo sretni. Pa, imam iznenadnu želju saznati odakle potječem, naučiti više o nasljedstvu koje ću ostaviti djeci. Mnogo ljudi to želi? Zaista? Da, mogu si misliti.

Na sreću, žena je bila srednjih godina, punašnija, obična i dugo udana, tako daje odgovorila na njegov flert kao daje vidjela boga.

Ime majke: – Elsie Mary Riley. Ime oca: – nije navedeno; ništa iznenađujuće. Adresa u Claphamu koja, prije trideset godina, i nije bila tako omiljena. Otišao je ondje da provjeri. Nikada nisi mogao biti siguran: – možda je to kuća njezinih roditelja i možda još uvijek živi ondje.

No život nije nikada tako jednostavan.

Mnoge je sate proveo u župi Sv. Katarine pregledavajući liste vjenčanih od datuma njegova rođenja nadalje. Previše vražjih Elsie Riley, od kojih je svaka morala biti eliminirana.

Kao što su i bile.

Bio bi prešao preko Elise Riley bez sumnje, da nije zbog brza čitanja pogrešno pročitao njezino ime, poput lektora koji vidi ono što očekuje. Primijetio je neslaganje kad je već platio izvadak. A onda se zapitao. Zatim je istražio i pronašao da je njezin datum rođenja isti kao u njegove majke.

Sada je imao adresu stanovanja u vrijeme udaje prije dvadeset i osam godina. Ponovno, posjetio je stan u Kensingtonu; ponovno, bio je očekivano razočaran, iako mu je onda tamošnji prodavač novina rekao da su se Weissmanovi preselili na selo prije deset godina.

Nije znao gdje; jednom Londoncu selo je selo i to je mjesto gdje ljudi odlaze kada su umorni od života.

No Elise Weissman nije bilo uobičajeno ime, ne poput Elsie Riley. Možda se i rastala, naravno, ponovno udala i ponovno promijenila ime, no imao je osjećaj da mu sreća nešto duguje nakon svih tih mjeseci potrage.

I imao je sreće.

Internet je olakšavao takve pretrage. Zaista, omogućavao ih je. Bio je prijatelj uhoda. Pronašao je popis birača. Gotovo su svi ondje bili zapisani, čak i ako im broj telefona nije bio dostupan ili nikada nisu glasovali.

Započeo je s Londonom u slučaju da se bukolička idila raspršila, a zatim je pregledao popularnije okrugove: – Surrey, Sussex, Bucks, Kent. Svaki je put došao do zida.

No pronašao ju je u Berkshireu, usamljenu Elise Weissman.

Pomno je sastavio pismo. Radio je na njemu cijelu godinu dok je trajala njegova potraga, iščitavajući ga svaki put kad je želio odustati, diveći se vlastitu daru pisanja.

Počeo je sa: – Ovo pismo nije bilo lako napisati, a vjerojatno ga neće biti lako ni pročitati.

Odgovor je stigao deset dana poslije. Znači, oklijevala je, pomislio je. Bio je kratak, ali pozitivan. Pozivala ga je da je dođe posjetiti.

Malo je žena Elisinih godina šetalo samo šumom Savernake, ali njoj nije nikada palo na pamet da se boji. Da, bila je udaljena srednjovjekovni ostatak u ovoj dolini softverskih kuća i internetskih kompanija i tijekom godina događala su se ubojstva, ali ona je poznavala tu šumu od djetinjstva i osjećala se zaštićenom među jesenjim lišćem.

Ostavila je automobil na mirnijem kraju šume, zapadno od Bedwyn Commona, i nasmijala se staroj ženi koja je, kao i uvijek, bila na prozoru jedne od obližnjih kuća. Zauzvrat je dobila uobičajen sumnjivi pogled. Očito je daje sama žena u tako otmjenu automobilu bila sumnjiva.

Ako Elise ikada zatreba alibi.

Većina posjetitelja parkirala bi pored glavnih cesta, A4 ili A346. Ljudi koji su odabirali zabačenija mjesta, obično su nešto krili, a ona je često nailazila na skrovite parove koji su se odijevali u prividnoj privatnosti automobila sa zahuktalim staklima.

Prošla bi pored njih, praveći se da ih ne primjećuje, potihom zviždeći neku melodiju. Kada im više ne bi bila na vidiku, nasmijala bi se tim mladim parovima koji su bili previše obuzeti strašću da bi marili za udobnost. Obično bi u blizini bio parkiran i drugi automobil jer bi se ljubavnici sastali prema dogovoru daleko od nesumnjivih očiju prevarenih supružnika.

Zamišljala bi ih kako se polako iskradaju iz automobila, poravnavaju odjeću često bi to bio sastanak u vrijeme stanke za ručak razmjenjuju malko sramežljive poglede onih čija je požuda bila zadovoljena i koji se sada ne mogu prisjetiti zašto im je se sve to činilo tako hitnim prijep

samo dvadeset minuta. Zatim bi uslijedio užurban posljednji poljubac, a onda brujanje motora u suprotnim smjerovima.

Nije nikada vidjela odbačeni kondom u šumi; preljubnici su bili posebno uljuđeni u Savernake šumi. Elise se nasmijala u sebi na te misli. Bilo joj je drago što je taj dio njezina života završio, što se mogla nadati mirnom udovačkom životu, smirena, bez žudnji.

Bila je baka i, od svih uloga koje je imala u životu, ova joj je bila najdraža.

Brzo je hodala odbacujući uvis otpalo lišće svojim čizmama. Jesen je bila suha i tlo je pucketalo pod njezinim nogama. Bellini je trčala ispred nje, vraćajući se svako toliko unazad da se uvjeri da je ona i dalje slijedi. Zatim bi ponovno odjurila prema primamljivim mirisima, zadovoljena.

I Elise je osjećala zadovoljstvo. Do Božića je preostalo još mjesec dana i ove će ga godine u Alders Endu dijeliti s blizancima. Istina, bili su premali da bi razumjeli, da bi uživali u boru koji će za njih okititi i drvenim jaslama koje su bile uspomena s putovanja u Betlehem prije deset godina, kojima su zadovoljili staru židovsku izreku: – Sljedeće godine u Jeruzalemu.

Odlazak na židovsko hodočašće i kupnja jasli. To je zadovoljilo vjerovanje njih oboje, ili njegovo pomanjkanje. Nisi trebao biti kršćanin da bi uživao u majstorski izrezbarenom volu i magarcu, krevetiću koji je svake godine punila svježom slamom i djetješcu bezizražajna lica.

Darovi kojima će ona, djeca i Sheila Crabshaw zasuti blizance, bit će više za njihovo zadovoljstvo nego za bebe, ali ta se zadovoljstva nikada ne smiju podcjenjivati.

Pomirila se s Cressidom koja nije nikada bila zlopamtilo. Stephen je, kao i uvijek, bio mirotvorac: – dragi, smireni, osjećajni Stephen kojega je voljela poput vlastitoga sina.

Njezin sin. Ove godine, prvi put, Antony će biti s njima za Božić. Nije mogla predvidjeti tu novu emotivnu traumu. Jedno ljubazno pismo koje je nenajavljeno stiglo jednog dana u kolovozu i zapuhnuo hladan vjetar kroz njezin udoban život. Daje znala unaprijed, bojala bi se, bila bi ljuta zbog iskopavanja osjećaja za koje je mislila da su već dugo zakopani, ali bilo joj je drago što je pristala na susret sa sinom, koliko god gaje mrzila prije trideset godina.

Nije njega trebalo kriviti za ono što je ona propatila, a u zadnjih je nekoliko tjedana osjećala i nešto poput ljubavi za njega.

Stupila je na Grand Avenue u smjeru sjeverozapada, a stara je rimska cesta ostala nekoliko metara s njezine desne strane. Danas je željela dugu šetnju usprkos hladnoći koja se osjećala u zraku. Stigla je do križanja na kojemu se sastajalo osam puteljaka i kimnula je na pozdrav još jednome šetaču psa. Poznato lice, bio joj je gotovo poput prijatelja, iako nije ništa znala o njemu, čak ni njegovo ime.

Okrenula se na zapad prema Cadleyu.

S određene udaljenosti vidjela je dva automobila: – bijeli VW Golf i plavi Citroen, jedan pored drugoga ispod masivnog odumrlog hrasta čije su gole grane stršale prema nebu. Zatrebla je glavom nasmijavši se u sebi: – biti mlad i zanemarivati hladnoću u studenome usred naleta strasti.

Takvu hitnoću ona nije poznavala. Nakon Antonyeva rođenja bila je neko vrijeme umorna od muškaraca. Joachim je bio drugi muškarac koji ju je imao drugi i posljednji a on je bio dovoljno star da bi više uživao u zadovoljstvima suzdržavanja, polaganog vođenja ljubavi koje je moglo potrajati cijelo poslijepodne i duboko u noć.

Dao joj je tako mnogo, i ne samo materijalnu udobnost. Naučio ju je toliko toga o umjetnosti i glazbi, knjigama i arhitekturi, razvijajući njezin intelekt i ukus poput brižna oca. Ona mu je zauzvrat podarila iskrenu ljubav, ali nikada nije bila ludo, očajnički, bespomoćno zaljubljena i, sve u svemu, bilo joj je drago što je bila pošteđena te ludosti.

Citroen je bio istog modela i boje kao Cressidin, no ona je znala da njezina kći nije bila za šetnje po prirodi, više je voljela ergonomsku čistoću gimnastičkih dvorana gdje je nisu mučili promjenjivost vremena, blato i divlje životinje, sve ono što je bilo vrijedno pri šetnji prirodom.

Bio je to omiljen automobil među mladim suprugama.

Osvrnula se za kujicom i vidjela je kako strpljivo čeka s druge strane blatne lokve kroz koju je ona, Elise, prošla a daje nije ni primijetila. S uzdahom se vratila, podignula psa i nosila ga ispod ruke. Terijer se udobno smjestio gurajući vlažnu njušku u kariranu jaknu svoje gazdarice.

Možda bi na božićnu večeru mogla pozvati Gregorya Summersa s tajanstvenom Angie, koju je tek morala upoznati. Dragi Greg, pomislila je s nježnošću. Kako je dobro bilo susresti ga nakon toliko godina, prisjetiti se.

Stražnja su se vrata u golfu otvorila i Antony je izašao, uredan kao i uvijek, u trapericama i lijepom vunenom džemperu. Nakon što je svladala iznenađenje, otvorila je usta kako bi ga dozvala, no onda je vidjela da za njim izlazi Cressida. Čak i iz daljine, Elise je vidjela da je bila rumena u licu i da joj je kosa bila razbarušena, a i prčkala je oko zatvarača svojih uskih traperica.

Stajala je ukočena u sjeni jedne bukve, gledajući što se događa pred njom kao na usporenoj vrpci. Sve je jače stiskala Bellini, dok mali pas nije zacvilio. Elise mu je rukom začepila njušku.

U daljini Antony i Cressida su stajali i ljubili se, njegove su ruke bile uronjene u njezinu prelijepu kosu. Rastali su se i činilo se kao da gledaju jedno drugome u oči, iako nije mogla razaznati govore li što. Naposljetku, Cressida se nevoljko udaljila i ušla u svoj automobil. Antony se naslonio na vozačev prozor za nekoliko posljednjih riječi, posljednju razmjenu nježnosti.

Elise je vidjela svoju kćer kako ljubi vlastite prste i prislanja ih na usta svoga ljubavnika, svoga brata. Bila je to gesta koju je kao mala radila s ocem, a poslije i sa Stephenom; nježna, intimna, izrazito uvjerenja u to da je obožavana.

Uskoro je čula paljenje motora.

Počela je trčati, još uvijek sa psom u naručju. Nije znala gdje ide, samo da ode što dalje odavde, po mogućnosti u neki drugi svijet gdje se ova strava ne događa. Oči su joj bile zaslijepjene suzama, probijala se gotovo neprohodnim stazama, trčeći i kroz grmlje. Grane su joj greble lice, a jednom je posrnula preko izbočena korijena.

Stala je tek kada više nije imala daha.

Shvatila je da se izgubila. Stajala je na maloj čistini, hvatajući zrak, nešto ju je probadalo u slabinama, a u plućima je osjećala bol. A mislila je daje u dobroj formi za ženu od gotovo pedeset godina. Bellini se koprcala i ona ju je pustila na tlo.

Kada je osjetila da može ponovno hodati, počela se probijati kroza stabla pokušavajući uhvatiti tračak sunca koji bi joj dao osjećaj u kojem smjeru treba poći. Prvi put u životu gusta joj je šuma ulijevala strah. U svijetu koji joj se urušio, nije se mogla pouzdati u stvari koje je nekoć smatrala sigurnima.

Napokon je, s uzdahom olakšanja, stigla do stupa kralja Georga, koji se uzdizao, visok i tanak, prema nebu.

Preostalo joj je još malo do automobila.

Olakšanje joj je oduzelo adrenalin koji ju je održavao i ona se srušila na podnožje stupa i oslonila glavu na ruke. Osjećala je kao da joj mozak kuha poput zaboravljenog lonca na štednjaku.

Bellini ju je glavom ritmički udarala po listu.

– Ispričavam se.

Nije odgovorila na glas iznad sebe dok je ruka nije dotaknula po ramenu.

– Jeste li dobro?

Podignula je pogled i vidjela starijeg muškarca kojega je prije bila pozdravila, njegov je hrt sjedio pored njega i gledao uobraženo niza svoju dugačku njušku. Izvadio je mobitel iz džepa svoje jakne i pobjednički ga podignuo.

– Trebate li pomoć? Policiju? Počela je nekontrolirano jecati.

– Božić, pomisli Antony dok je vozio oko 120 km na sat niz M4 i pazeći na patrole. Kako je mrzio to doba godine u kući Lucasovih; bilo je gore od ljetnih praznika, ako je to uopće bilo moguće.

Ovo će biti najbolji Božić do sada, ne samo s Cressidom, Stephenom i Elise, već i sa Stephenovom majkom. To će biti trenutak, nakon ručka, svi će biti siti, da izvadi fotografije, da ih baci na stol poput rukavice izazova.

Možda će doći do tuče između njega i Stephena, pomisli s veseljem. On će se tući mnogo prljavije nego poštenu, iskreni Steve.

A nadasve je zamišljao Elisino lice, bljedilo svoje majke, dok je promatrala kako se oko nje ruši njezin savršeni svijet.

Osveta je bila nešto najslađe u životu. Bila je jedino u životu.

Tipičan engleski prosvjed

– Već sam vas vidio? promrmlja McFee kada se Greg predstavio.

– Večerao sam ovdje prije nekoliko tjedana kao gost gospodina Hamiltona – podsjetio gaje Greg.

– Oh, da. Sjećam se. Njegove se tanke usne skupiše kao da bi bio izbacio Grega istoga trena daje onda znao daje policajac.

– Odsjeda li on još uvijek ovdje?

– Oh, da – reče ponovno Škot prilično otresito. Pustio je korijenje u apartmanu Garden.

Greg je smatrao da nema potrebe da ode pozdraviti starca.

– Pa, kao što čujem, imali ste neke neprilike ovdje sinoć? reče. Restoranu je vraćen uobičajeni izgled za vrlo kratko vrijeme, iako je razbijeni prozor bio zatvoren kartonom. Prema opisu koji su mi dali moji ljudi doda Greg mora da ste cijelu noć čistili.

– Nije bilo tako strašno. Samo smo sve očistili i temeljito usisali. Pratio je Gregov pogled prema prozoru. A staklar je na putu ovamo.

– Samo što se čini da ste odustali od tužbe protiv gospodina Greifa i njegove zaručnice.

– On je dobar gost. Ovdašnji, redovan.

– No šteta mora da se mjeri u tisućama.

McFee slegnu ramenima. – Čujte, istražitelju, kao čovjek čovjeku, Greif je platio za štetu i više nego što je trebalo, mnogo više. – Što se mene tiče, to je kraj priče.

Whittaker je spomenuo daje McFee zabranio gostima koji su pozvali policiju da posjećuju restoran, a s druge strane bio je spreman zaboraviti ono što mu je Greif učinio. Čudni prioriteti, pomisli Greg.

Reče: – No kao što su vam policajci sinoć objasnili, dogodilo se nekoliko prekršaja za koje se inače ljudi uhićuju. Osobno ne želim pustiti gospodina Greifa da se izvuče za krivičnu štetu i napad samo zato što ima mnogo novca u banci.

- Nije bilo napada.
- Jedan raskrvavljeni nos, koliko sam čuo.
- Roddy Duncan? On stalno krvari. Visok tlak. Ako prebrzo ustane, počne curiti kao slavina.

Nitko ga nije dirnuo. Pitajte ga. On će vam sam reći.

- Vjerujem da hoće.

– Čujte, bila je to mala svađa koja je izmaknula kontroli. Nemojmo to pretvarati u veliku pljačku vlaka, ha?

Greg se ponio kao čovjek koji je znao kada je potučen. Neuvjerljivo je rekao: – Bolje da se to više ne ponovi, to je sve što mogu reći. Ovakve vas stvari mogu stajati dozvole.

– Fantastično. McFee je bio vrlo ljubazan sada kada je mislio da je pobijedio. Mogu li vas ponuditi pićem prije nego što odete?

- Ne, hvala i ne odlazim još jer bih prije toga pogledao vašu kuhinju.

McFee je bio zaprepašten. – Što ?!

- Otvarate li večeras?

– Da, ali vi niste iz sanitarne inspekcije.

- Ne, ali bih želio na brzinu pogledati.

- Imate li nalog za pretres?

Greg se nasmijao kao da je to bila najbolja šala koju je čuo cijeli tjedan. Ja ne tražim ništa, gospodine McFee. Uvijek su me očaravali vrhunski restorani kako tako složena stvar radi poput sata. Kako sam ovdje uživao u veličanstvenoj večeri, zaista bih volio zaviriti iza scene.

Škota je Greg smekšao poput maslaca; uz to, znao je prepoznati dobar izgovor. Rekao je kratko: – Ovuda.

Kuhinja je bila veća nego što je Greg očekivao i ne tako vruća, a jedna su dvokrilna vrata bila otvorena prema ograđenom dvorištu u kojem su bile neke lončanice sa začinskim biljem i mnogo kanti za smeće. Stari kuhinjski vrt, pretpostavio je, u vrijeme kada je ovo bila privatna kuća jednoga starog luđaka kojega je posluživala cijela četa slugu.

Osoblje je stalo u stavu pozor kada je McFee ušao, a Greg je očekivao da će netko povikati kapetan na mostu.

Bilo je to bučno mjesto rezuckanje, cvrčanje, vrenje i Greg je udisao toliko različitih izvanrednih mirisa da se bojao da će kolabirati zbog preopterećena osjetila. Šest je osoba neprestano radilo, iako je do večere manjkalo još nekoliko sati.

- Ovo je moj zamjenik – rekao je Škot Barnev Duff.

Onaj koji je zapravo kuhao, zaključio je Greg. Vidio je veselo, ružičasto lice kako ga gleda ispod kuharske kape. Duff je gledao gore prema njemu jer je bio visok oko metar i pedeset i okrugao poput jabuke. On nikada ne bi prošao na TV-u gdje se ljudi nisu željeli podsjećati da postoji veza između dobrog jela i taloženja potkožnih masnoća.

- Drago mi je – reče.

– Nadam se da nećete zamjeriti ako vam ne pružim ruku? Duff mu ih je pokazao. Bile su pokrivene brašnom, a ispred njega su ležali listovi tijesta, tankog poput muslina.

– Oh, nipošto – odgovori Greg žurno. Podsjetilo ga je to, bez nekoga posebnog povoda, na majčinu prijateljicu koja je jednom rekla da su joj ruke čiste nakon stoje mijesila tijesto. Poslije mu je ponudila komad pite od jabuka koju je isprva gledao s gađenjem, dok nije prevagnula pohlepnost.

Ponovno je pogledao McFeea. – To bi bilo u redu, hvala vam, gospodine McFee.

Ali čefa se nije moglo tako olako riješiti. Povukao se u kut prostorije, naslonio se na zid između dva masivna hladnjaka jedan za kuhanu, drugi za sirovu hranu i prekrizio ruke na prsima.

– Jeste li vi iz sanitarne? – upitao ga je Duff bojažljivo. Samo što smo imali inspekciju prošli mjesec.

– Samo sam zainteresirani amater – uvjerio ga je Greg.

– Amater chef!

– Više amaterski uživalac u hrani.

Duff je bio zbunjen, te reče ljubazno: – Pa, osjećajte se kao kod kuće.

Greg je šetao između štednjaka i stolova za pripremu, cijelo vrijeme svjestan McFeeovih očiju na sebi, kao da ga je pogledom bockao u leđa. Provjerio je lonac u kojem se krčkao temeljac smeđe boje. Vidio je razlomljene kosti sa smeđom, želatinastom moždinom, cijele mrkve i male repe, celer, svježe začinske trave; puno bolje od tvorničkog dodatka jelima.

U blizini, mladi je muškarac rezao poriluk, a opasno naoštren nož micao se takvom brzinom da je jedva bio vidljiv. Greg je oklijevao obratiti mu bojeći se da će mu poremetiti koncentraciju i prouzročiti masakr s komadićima prstiju kao dodatak poriluku.

Mladić je završio istresajući zeleno-bijele ploškice u zdjelu koja je već bila prepuna, te je obrisao lice vlažnom krpom. Kao i sve osoblje, osim Duffa, nosio je mrežu na kosi. Njemu je ona pokrivala do ramena dugu tamnu kosu koja se doimala prilično masnom.

Uzeo je kutlaču i izvadio masnoću s vrha temeljca.

– Vruće – primijeti Greg. Radiš li dugo ovdje?

– Samo tri mjeseca – reče s jakim velškim naglaskom.

Nasmijao se Gregu. – Još uvijek sam na fizičkom radu. Sjećam poriluk jer sam Velšanin, vidiš. Šala.

– Sviđa li ti se posao?

– Nevjerojatno dug i antidruštven raspored za minimalnu plaću. – Što se tu ima ne sviđati? Namjeravate li nam se pridružiti?

– Zašto to netko uopće radi?

Tip je snizio glas i očima pokazao prema McFeeu. – Kako bismo postali kao on jednog dana. Otmjen hotel, slava, novac. A zatim se pohotno nasmiješio. I onoliko djevojaka koliko možeš pojesti.

– Pretpostavljam da je ovo mjesto zlatni rudnik?

Slegnuo je ramenima. – Ja sam u kuhinji, a račune ostavljam ljudima koji znaju zbrajati. Ali režijski su troškovi golemi. Puno se troši.

Greg je otišao dalje. Zaobljeni dječak azijskog podrijetla prao je zelenu salatu revnošću nekoga tko je namjeravao na njoj obaviti operaciju.

– Dobar dan – reče Greg.

– Kak ste? – odgovori dječak vorkshirskim naglaskom.

– Zaista vas drže zaposlenim ovdje, gospodine. Njegove oči zasjaše: – Venkatachalapathy. Greg je trepnuo, a on doda: – Zovite me Pran.

– Hvala. Nadate li se karijeri u cateringu, Pran?

– Moja obitelj posjeduje lanac indijskih restorana u zapadnome Yorkshireu objasnio je dječak radosno i ja ih želim podignuti na viši stupanj na tržištu, kad skupim dovoljno iskustva.

– Podignuti?

– Pitanje marže – objasnio je s pogledom u očima poput evangelističkog propovjednika. Jeftino mjesto, jeftini sastojci, niski profit; otmjeno mjesto, malo skuplji sastojci, puno veće cijene. Zatim se povući u mirovinu u bungalov u Harrogatu s četrdeset i pet godina. Logično, zar ne?

– Sretno – reče Greg odlazeći dalje.

I bolja klijentela nastavi mladić. Umjesto radničke djece kojoj pivo curi iz ušiju i koja me nazivaju Abdul.

Jedan drugi muškarac čistio je kožu s kokošnjih prsa i kuhinjskih ih čekićem izravnavao za rolanje i punjenje; treći je čistio krumpir kao da cijeloga života samo to radi. Oba su bili ovdašnji, ili tako nekako: – jedan iz Abingdona, a drugi iz Aylesburya.

Naposljetku, porazgovarao je s jedinom ženom, mršavom dvadesetogodišnjakinjom, ili malo više, plavušom ispod zaštitne mrežice koja nije kvarila njezinu eteričnu ljepotu i uokvirivala joj lice poput firentinske Madonne. Pripremala je petitsfours od najgušće, najtamnije čokolade koju je Greg ikada vidio. Prateći njegovo pohlepno oko, nasmijala se i pružila mu jedan.

– Divno – reče ne želeći progutati i završiti ovu osjetimo ekstazu.

Dražesnim francuskim naglaskom rekla je: – Hvala.

– Ovo je muški svijet, zar ne? – reče on.

– Molim? – Ponovio je sporije.

A ona reče: – Tako. Da. Žene ne vole da se na njih toliko više, mislim, no moja je koža debela. Vjerojatno je mislila metaforički, jer s njegova kuta gledišta koža joj se doimala gotovo prozirnom.

Konačno je kimnuo prema McFeeu i rekao: – Hvala vam. Vrlo zanimljivo.

– Sretni? – reče McFee hladno.

– Presretan. Prije nego što ga je Škot mogao zaustaviti, Greg se zaputio kroz dvokrilna vrata u dvorište. Stajao je i gledao u stražnju stranu Halla dok se McFee požurio za njime.

– Koliko soba izdajete? – upita.

Trideset, uključujući dva apartmana.

– Nisam znao da je tako veliko.

– Napravljeno je po uzoru na dvorac u Chaverneyu – reče McFee. Postojala je središnja zgrada na dva kata, a po strani su se nalazila krila na tri kata. Na trećem su se katu mogli vidjeti mali prozori ispod kosoga krova.

– Imate li i gostinjske sobe? – upita Greg pokazujući ove posljednje prozore.

– Samo tavan. Skladište. Smještaj za osoblje.

– Stanuju li svi stanuju?

– Gotovo svi. To je dio plaće, moglo bi se reći, besplatna soba i hrane koliko možeš pojesti, a zbog toga je minimalna plaća tako glup koncept jer ne uzima to u obzir. To mu je očito bila bolna točka. Znete li koliko su mi narasli troškovi za plaće u zadnje.

– To nije stvar policije – reče Greg – na sreću. Otrgnuo je grančicu ružmarina i počeo je žvakati. Dobro se uklopila s okusom kakaa koji je još uvijek imao u ustima. Zahvalan sam vam, gospodine McFee, i ne želim vas više zadržavati.

Pružio mu je ruku. Chef se doimao kao da bi je najradije odbio, no uzeo ju je i ubrzo pustio. Znači, McFee nema ilegalnu radnu snagu u svojoj kuhinji, razmišljao je Greg vozeći se natrag prema policijskoj postaji.

Šteta.

To je budilo uspomene.

Ovo je mjesto nekada imalo ime jednog domaćinstva i razdvajalo je obitelji u njihovu čvrstu uvjerenju.

Greenham Common zračna baza na jugoistočnom rubu Newburya, izvor tolikih problema tijekom osamdesetih, kada su prosvjednici godinama kampirali uokolo u znak prosvjeda protiv

američkih krstarećih raketa koje su ondje bile pohranjene, spremne da se ispale na Moskvu i uvedu nas u konačnu borbu.

Izdržali su teške trenutke: – živjeli su u šatorima, bez kupaonica ili toaleta, kuhali su na otvorenoj vatri i podučavali umazanu djecu koja su trebala biti u školi. Napustili su supružnike, dečke, roditelje, poslove i sveučilišna predavanja jer su željeli da ta djeca imaju budućnost, a ne oblak u obliku gljive i nuklearnu zimu.

Spadali su u najomraženije ljude u zemlji, vjerojatno zbog jednoga jedinoga razloga bile su žene: – neodgovorne žene koje su napustile svoja mjesta pored ognjišta; anarhisti i lezbijke.

Kako se život promijenio u malo više od deset godina! Malo je ljudi moglo predvidjeti da će pad komunizma biti tako iznenađan i tako potpun. Nuklearni neprijatelj nije više bio moćni Sovjetski Savez, koji se sveo na osiromašenu i kriminalom pogođenu federaciju nezavisnih država, već skup nepredvidljivih egomanijaka, većinom sa Srednjeg istoka.

Rakete su odavna otišle kući, no, začudo, posljednji je prosvjednik otišao tek nedavno. Za neke od njih to je postao način života.

Znači to je to. Angie je odvezala pojas kada je Greg zaustavio automobil pored žičane ograde nedaleko od glavnog ulaza. Kako samotno mjesto!

– Nikada nisi bila ovdje? – upita je s čuđenjem. – Stalno sam mislila doći i pogledati, ali nikada nisam stigla. Znaš kako je to.

I tako je to postalo mjesto za razgledavanje, pomisli on, djelić povijesti, a nekada je to bilo mjesto hodočašća. Reče: – Ne bih baš volio provesti zimu ovdje, a ti? Ovog je oblačnog jutra u studenome mjesto izgledalo još pustije. Nedavne obilne kiše ostavile su nekoliko blatnih jezeraca.

– I to više zima – odgovori Angie.

Još uvijek je bilo problema u Greenhamu, kao da je bilo osuđeno da nikada više ne spozna istinski mir. Uniformirani policajci pozvani su na uviđaj, no Greg je odlučio i sam pogledati jer se u neku ruku ticalo i operacije Kukavica. Iako on nije miješao azilante s ilegalnim imigrantima, kao mnogi mediji.

Angie je pošla s njim da bi se provozila.

Ministarstvo unutarnjih poslova nedavno je najavilo da će se u zemlji osnovati nekoliko baza za prihvatanje potencijalnih izbjeglica, dok se njihovi slučajevi ne ispituju i ne riješe. Nije bilo pošteno da lučki gradovi sami snose posljedice i troškove njihova zbrinjavanja, taj se teret mora razdijeliti.

Greenham će biti jedna od tih baza, a kako se odluke o sudbini izbjeglica odlučuju godinama, oni su se mogli nadati dugom boravku u Berkshireu.

Gregory Summers ih je mogao zamisliti: – muškarce, žene, djecu svih dobi, svih boja i oblika lica. Šetat će po svome skučenom svijetu, pomalo zbunjeni, ali sigurni da se toga dana neće suočiti sa smrću ili mučenjem.

Okružne su se vlasti pobunile pod izlikom kako su se nadale da će dobiti natrag u posjed to zemljište i prepustiti ga stočarima za ispašu, ali Ministarstvo odgovorilo da njima treba samo dio toga prostranstva te da ima mjesta i za ljude i za krave. Montažne spavaonice dopremljene su jedne večeri i smještene su u istočnome dijelu baze. Postavljena je nova ograda, tako da se cijeli kamp prostirao na četiri hektara, nešto poput logora za ratne zarobljenike iz Velikoga bijega.

Fait accompli.

Taje objava uzrokovala dva jednako divljačka odgovora: – skupina. Ne u mojem dvorištu organizirala je prosvjed u ime poreznih obveznika Newburya, kojima je bilo dosta stranih žicara i neradnika u njihovu kraju; drugi su se pak protivili zatvaranju azilanata u kampove kao da su kriminalci.

Obje su skupine dogovorile prosvjede u nedjelju točno u podne. Bit će to poput susreta materije i antimaterije koji će, ako je Greg dobro razumio stare epizode Star Treka, uzrokovati reakciju prema kojoj će krstareće rakete biti poput praskavica.

Načelnik uprave Barkiss na brzinu je odobrio prekovremene sate za demonstracije u petak navečer, i svaki je slobodni policajac pozvan.

Bilo je jedanaest i trideset i samo su najrevnosniji prosvjednici već bili ondje. Dvije djevojčice od oko osam ili devet godina, u pratnji muškarca u šeširu, držale su transparent na kojemu je pisalo Zatvorite nacistički logor smrti, dok su tri tinejdžera, kratko podšišane kose i u visokim čizmama, držala plakat s natpisom Maknite prosjake s naših ulica.

– Nije im baš pametno pretjerivati – rekao je. Držati ih u ovakvu kampu znači dati im krov nad glavom, hranu i odjeću naglasi Angie i školovati njihovu djecu. Zašto im ne dopustiti da rade?

– Zato što bi mogli nestati, da ih se više nikada ne pronađe.

– Pa što, ako se mogu sami uzdržavati?

Uvidio je zašto ljudi žele zaobići birokraciju ilegalnim putem. Da on mora birati između godina koje mora provesti u kampu poput ovoga, čekajući na sudsku odluku koja je često bila arbitrarna, ili riskirati na malome ribarskom brodu oluju u Kanalu, vjerojatno bi izabrao ovo drugo.

Dvije su se skupine trenutačno zadovoljavale time što su gledale jedna drugu u očekivanju pojačanja, dok su policajci sjedili u kombijima nadzirući situaciju i opipavajući štitove i palice.

Tri policajca u uniformi, načelnik i dva redara, izašla su opružiti noge i malo demonstrirati silu. Načelnik se odvojio od skupine i zaputio se prema Gregovu automobilu. Istražitelj, koji nije poštovao označena parkirna mjesta, spustio je prozor.

– Moram zatražiti da se maknete. Oh! Oprostite, gospodine. Nisam vas odmah prepoznao. Bio je krupan muškarac i nagnuo se kako bi pogledao u unutrašnjost. Jutro, gospođo Summers.

– Sve u redu, Dave?

– Možda ste malo preblizu ovdje, gospodine – upozori ga mladi čovjek ako dođe do gužve.

– Bez brige, Trafford. Držat ću se podalje. Sretno.

– Hvala vam, gospodine.

Dave Trafford pridružio se kolegama koji su sa zanimanjem pratili ovaj susret.

– Misliš li daje istina – šapnuo je jedan rukom zaklonivši usta ono što govore za gospodina Summersa i njegovu snahu?

Trafford je slegnuo ramenima, on je bio iznad tračeva običnih redarstvenika. – Zašto ne? Oboje su samci.

– Da, ali ako se mene pita, to je malo nastrano.

– Mislim da te nitko nije ništa pitao.

Prosvjednici su stizali u malim skupinama: – automobilima, pješice, biciklima. Greg se zabavljao pokušavajući pogoditi kojoj skupini pripadaju određene pridošlice. Prvo je bio muškarac od oko šezdeset godina, dobre fizičke kondicije, odjeven u tvid i s vojnički podrezanim brkovima. Vozio je stari rover, ulašten, i s osobnim registarskim tablicama.

– NMD – reče Greg. Umirovljeni bojnik.

Gledali su dok se bojnik rukovao s muškarcem u šeširu i ljubio djevojčice.

– Ha! Prvi pogrešan – reče Angie.

Sljedeća je bila žena raštrkane kose u citrouu 2CV, odjevena u nešto nalik na hipijevsku odjeću, izlizanu i vjerojatno iz 1972. godine.

– Antinaci – reče on uvjerljivo.

Izvadila je plakat iz prtljažnika. Pisalo je: Pošaljite ih kući.

– Drugi pogrešan!

Ovo je bilo teže nego što se činilo. – Što misliš? – upita je.

Nek se zatru obje njihove loze. Nije imala ništa protiv Shakespearea sve dok je glumio Leonardo DiCaprio.

Dvije mlade žene, kojima nije moglo biti više od dvadeset godina, ali koje su već imale djecu u kolicima, držale su natpis Engleska za Engleze.

– Duboko usađen, atavistički strah od stranaca – promrmlja Angie.

– Vidim da će taj tvoj studij psihologije dobro doći.

– Daj, molim te – reče ona s osmijehom. Tek sam početnik.

Sada je bilo već oko četrdeset ljudi gotovo jednako podijeljenih u skupine za i protiv, jedino što su i jedna i druga skupina bile protiv prihvatilišta, ali iz oprečnih razloga. To će možda shvatiti, a možda i neće.

Tamni su oblaci ispunjavali nebo iznad zračne baze. Počelo je isprva sipiti, a zatim zdušno padati. Kiša nošena vjetrom lijepila se za lica prosvjednika. Svi su podignuli ovratnike i bili su očajni. Nekoliko je žena imalo kišobrane, a nekolicina ih se sklonila u automobile.

– To će ih ohladiti – reče Greg.

Policajci su hodali gore-dolje i bilo im je pomalo dosadno, a njihove su debele uniforme bile otporne na kišu. Jedan iz anti-naci skupine izvadio je prenosivu pećicu iz svoje prikolice, te su se ljudi skupili oko njega trljajući ruke. Uskoro im se pridružilo nekoliko ljudi iz druge skupine. Jedan od njih nosio je desetak limenki piva koje je odmah otvorio i ubrzo su se zajedno smijali i šalili.

Dva muškarca iz suprotstavljenih tabora zamijenila su natpise, smijali su se pozirajući za zajedničku fotografiju. Netko je imao kasetofon i ubrzo se čula glazba, a ljudi su skakutali u njezinu ritmu. Sve se pretvorilo u zabavu, svi su zaboravili zbog čega su došli ovamo, kao na bdijenju za pokojnike.

Načelnik Dave Trafford bio je pomalo razočaran pomanjkanjem akcije, te je snažno nogom odbacio kamen u žičanu ogradu.

– Tipičan engleski prosvjed primijetila je Angie. Možda bismo mogli dopustiti boravak izbjeglicama ako nam budu znali objasniti što se jutros ovdje dogodilo.

– Onda bolje da mene deportiraju jer, vrag me odnio, ako to mogu objasniti. Greg je začuo kako mu krče crijeva. Jutros je ostao čitati novine u krevetu i nije doručkovao.

Angie je rukama zaklopila uši. – Je li to bila grmljavina? Upalio je automobil. Mogu li vas nagovoriti na ručak u pubu, gospođo? Svezala je pojas: – Nagovorio si me.

– Dođi u moje odaje.

– Elise? Ona jednolično odgovori: – Antony.

– Samo sam nazvao da ti kažem kako ću u petak navečer doći malo kasnije.

– Nema problema.

– Doći ću oko devet, deset najkasnije. Ne brini se za hranu. Pojest ću nešto ovdje.

– U redu.

– Zvučiš malo potišteno – reče on. Jesi li dobro?

– Savršeno.

– Mora da je moj mobitel. Trebam ga napuniti. Vidimo se u petak.

– Vidimo se. Oboje poklopiše.

Antony je parkirao na prilazu odmah do majčinoga lotusa. Poravnao je svoga golfa savršeno s drugim automobilom. Bio je uredan muškarac jer je u djetinjstvu svaka naznaka neurednosti bila

strogo kažnjavana, dok je Isobelina soba mogla izgledati poput seoskog sajmišta i nitko joj to ne bi prigovarao.

Mogao se pobuniti protiv toga u odrasloj dobi, no korijeni su bili duboko usađeni.

Na njegovo iznenađenje, kuća je bila zamračena. Provjerio je na sat i vidio daje dvadeset do deset, unutar dogovorenog vremena. Izvadio je torbu iz prtljažnika i buket žutih karanfila koje je kupio na benzinskoj crpki, te se nesigurno osvrnuo oko sebe.

Nije bilo Mjeseca i tek je sada vidio kako je mračno na selu. Alders End bio je udaljen od sela dobrih pedesetak metara prazne ceste, te je bio izvan dosega tamošnje ulične rasvjete. Tako je bilo i u Cheshireu, u kući Lucasovih, a katkad se u tinejdžerskim godinama znao išuljati iz kuće, spustiti se niz oluk uz prozor kupaonice kako bi uživao u tišini tame.

Nakon godina provedenih u dvadeset i četirisatnom svjetlu Hammersmitha, mrak gaje živcirao. Bio mu je gotovo čudan.

Elise je sigurno kući, automobil joj je ovdje. Prišao je trijemu i upravo je htio pozvoniti kad mu je sinulo da isproba vrata. Bila su otključana. Ničega neobičnog u tome. Čak i kada bi se smračilo, Elise ne bi zaključavala dok ne bi otišla na počinak.

Odgurnuo je vrata i ušao. – Hej?

Ništa. Niti glas od onoga jadnog psa.

– Elise?

Ništa.

Osjetio je trenutak panike, ali se prisilio ostati miran. Moralo je postojati savršeno razumno objašnjenje: – njegova je majka izašla prošetati nestrpljivu i inkontinentnu Bellini i ostavila otvorena vrata za njega.

Iz nekog razloga nije mu odmah palo na pamet upaliti svjetlo. Učinio je to sada i hodnik je osvanuo u svojim uobičajenim konturama: – žućkastobijela boja zidova s tamnim drvom stubišta i soklova, te crno-bijela šahovska kombinacija podnog kamena. Ispustio je torbu, a cvijeće položio na hrastov stolić naslonjen na zid. U kući je bio toplo i on je skinuo jaknu i objesio je na vješalicu.

Polako je išao prema naprijed glavom zavirujući kroz otvorena vrata koja su se otvarala iz hodnika: – studio, blagovaonica, garderoba.

Učinilo mu se daje čuo nešto, udaljeni cvilež, s gornjega kata.

– Bellini?

Naposljetku je otišao do dnevne sobe u stražnjem dijelu kuće, upalio je svjetlo i osvijetlio najosobnija djela Joachima Weissmana, ona s kojima se nije mogao rastati. Znači, nije došao nakon provale. Kratko je promotrio, nije bilo znakova borbe ili nereda. Tijekom dana gorjela je vatra u kaminu i ugljen se još uvijek žario. Knjiga mekih korica bila je odložena na Elisinu omiljenom naslonjaču. Podignuo ju je. Bila je na pola poglavlja.

Ponovno je zazvao. – Hej?

Osluhnuo je.

Ništa.

Otišao je u kuhinju i tapkao po prekidaču. Kliknuo je, no ništa se nije dogodilo. Uzaludno ga je spuštao i dizao. Vjerojatno je pregorjela žarulja. Svjetlo se probilo u prostoriju odnekud iza njegovih leđa, a namještaj i aparati zasjali su poput nezgrapnih divova: – velški ormar, Aga, američki hladnjak velik poput škrinje.

Napravio je dva koraka u kuhinji kada je osjetio pokret iza sebe.

Nešto je kliznulo preko njegove glave i oko vrata: – uže, usko, elastično i jako, nije bio konopac, niti vezica, više poput tanke žice. Njegove se ruke u panici automatski podignuše pokušavajući provući prste između užeta i vrata, ali već je bilo previše stegnuto tako da je

noktima bezuspješno grebao. Vidno mu se polje zamračilo po rubovima i sjenovita mu se prostorija počela vrtjeti pred očima.

Čuo je disanje: – meko, smireno disanje pored svoga uha dok je napadač održavao stisak, pritiskao žicu, istiskujući život iz njega. Ili napadačica. Jer, u trenutku lucidnosti, shvatio je tko ga pokušava ubiti.

I zašto.

Borio se za dah. Trenutak prije bio bi rekao da mu život ne znači ništa, ali sada se očajnički borio kako bi ga zadržao. Panika dječачke astme ponovno ga je obuzela i pao je na pod, rušeći se na njezine noge.

Taj ju je pokret iznenadio i omča je na trenutak popustila. Uspio je ugurati dva prsta ispod nje i preživljavanje mu je opet izgledalo moguće.

A onda je bio slobodan, nije znao kako. Komad žice za vješanje slika, koji ga je gušio, pao je na pod pored njega i čuo je majčin glas doimao se kao da je miljama udaljen kako iznervirano govori.

Ne mogu to učiniti. K vragu! Ne mogu. Njezini koraci udaljiše se prema susjednoj prostoriji.

Borio se za dah, ali sada gaje uhvatio jak napadaj astme, prvi nakon što je otišao od kuće prije deset godina. Okrenuo se na stranu, u fetalni položaj, pokušavajući se smiriti, plitko disati, ne uzimati duboke udisaje koji su dolazili instinktivno i derali njegova napaćena pluća. Uspio je doći do daha i klonulo pozvati: – Majko!

U trenutku se stvorila pored njega, par lijepo oblikovanih nogu u bež najlonskim čarapama. Antony?

– Inhalator – prosiktao je. U jakni. Hodnik.

Otrčala je i ubrzo se vratila s inhalatorom u plavom omotu. Borio se da ustane i ona mu je pomogla, te stavila ruke na njegovo rame dok je udisao lijek duboko u pluća.

Jednom. Dva puta.

Nakon pola minute lakše je disao, a glavu je naslonio na njezino rame. Bio je svjestan da mu znoj curi niz lice. Osjećao je vlagu po cijelome tijelu i na trenutak se prestrašio da se nije pomokrio, kao što bi redovito činio kad bi ga zaključavali u ormarić ispod sudopera.

Sudoper. Kuhinja. Najgore mjesto u kući.

– Moram otići odavde – promrmlja.

Pomogla mu je da dođe do dnevne sobe i on se srušio na sag ispred kamina, dašćući još uvijek. Okrenuo se na leđa. Ugurao je palac u usta i počeo snažno sisati. Kleknula je pored njega. Sada joj je mogao vidjeti lice, mješavinu zabrinutosti i straha.

Skupio je dah kako bi je – upitao: – Zašto?

– I ja bih tebe mogla pitati isto. Zašto? Zašto si odlučio uništiti život moje kćeri? Tvoje vlastite sestre.

– Jer mi se to činilo najboljim načinom da te povrijedim.

– Nek si proklet, Antony!

– Prekasno – reče on. Ja sam u paklu cijeloga života. Pogledala gaje iznenađeno: – Kako to?

– Vode? – upita.

Donijela mu je čašu. Ispio ju je u jednom gutljaju i zatražio još. Ponovno ju je napunila i on ju je počeo polako pijuckati.

– Ispričaj mi – reče ona. Ispričao joj je.

Ostala je klečati poput pokajnika, uspravljenih leđa. Isprva je govorio polako, a zatim mu se vratila brzina kako mu je prolazio napad astme i kako se zrak vraćao u njegova pluća. Pričao joj je o Lueasovima, o lijepoj kući u Cheshireu koja je njemu bila okrutan zatvor, o batinama,

ponižavanjima, o Isobel. Nakon prvih ispovjedi, spustila je glavu, a pogled joj je bio uperen u sag. Jednom ili dvaput zatvorila je suhe oči i ispustila blag bolni krik.

Kada je završio, neko vrijeme nisu govorili, a otkucaju sata odzvanjali su im u ušima. Naposljetku ona reče: – Neću dodavati sol na tvoju ranu i reći ti da mi je žao.

– Zašto nisi pobacila? – reče on ogorčeno. Mogla si me ubiti prije trideset godina i zakon ti ne bi ništa učinio. Zašto me nisi pošteđjela strave moga života?

Pitanje je bilo retoričko, no ona je svejedno odgovorila: – To bi bilo logično, pretpostavljam, ali mi jednostavno nikada nije palo na pamet. Možda je moj katolički odgoj imao veze s time. Mislila sam da će ti biti dobro, da će te ljudi koji te uzmu voljeti i željeti.

Uzviknula je: – Zašto su te posvojili ako nisu željeli sina kojega će voljeti? To nema smisla.

– Ne – složio se. Odavno je odustao od traženja smisla. Protrljao je vrat. Grlo gaje boljelo iznutra gdje se žica bila urezala, mogao je osjetiti trag na vratu. Shvatio je težinu onoga što mu je pokušala napraviti.

– Nisam nikada mislio da si za to sposobna – reče on s blagim osmijehom.

– Neka te ova vanjšina ne zavara, Antony, ova graciozna, sredovječna dama u skupoj odjeći i glamuroznom automobilu. Negdje ispod nalazi se prava Elsie Riley, razuzdana djevojčica koja se ničega ne boji.

– Ah, da! Razuzdana djevojka.

– Trebao si pomnije promotriti tu sliku. Naslonila se na pete. – Što ćeš učiniti?

– Učiniti?

– Pozvati policiju? Optužiti me za pokušaj ubojstva?

– Nije o tome razmišljao. Polako je zanijekao glavom. Na neki neobičan način cijenio je to što je odmah stupila u akciju, što nije trošila riječi na predbacivanje, što se nije skrila u suze i histeriju poput svih žena.

– Bi li me zaista ubila? – upita.

– Ona – reče ozbiljno: – Mislim da sam pokazala da ne bih. Razočarala sam samu sebe.

– Kako bi se bila riješila moga tijela?

– Toliko unaprijed nisam razmišljala – priznala je. Željela sam te mrtvoga i mogla sam živjeti s posljedicama. Nije me strah odgovarati za svoja dijela. Razmišljala sam samo kako zaštititi Cressidu.

– Ona ti ne bi bila zahvalna na tome.

– Nema sumnje daje omamljena, ali bi se oporavila.

– Kako si znala za mene i nju? Je li ti ona rekla? Teško!

– Pa kako si onda doznala?

– Je li važno?

– Pretpostavljam da nije.

– Ali gotovo je, Antony. Gotovo. Razumiješ li me?

– Razumijem. Podignuo se na noge i bacio na naslonjač, uronivši glavu u ruke. Bio je iscrpljen. Dosad je sve moglo biti gotovo da nije popustila, da je nije svladala savjest; mogao je biti na vječnom počinku.

Osjetio je žaljenje.

– Hajde da te pospremimo u krevet – reče ona. Popit ćeš prašak za spavanje koji je Joachim običavao uzimati. Kupio ga je u Americi, doista te nokautira. Na licu mu je vidjela tračak straha. Nemoj se brinuti. Neću te ponovno pokušati ubiti. Trenutak je prošao. Možeš se zaključati iznutra ako želiš.

Pomogla mu je da se popne na kat, u jednu od gostinjskih soba, zaustavivši se samo kako bi pustila ljutitu Bellini zatvorenu iza hrastovih vrata. Pomogla je Antony da skinje vlažnu odjeću,

sve dok nije stajao potpuno nag ispred nje, tako mršav i blijed da ju je ispunjavao samilošću. Plahte su bile hladne dok ih je odmicala, ali on je uskočio u krevet i pokrio se da su mu samo nos i oči virili, poput predane životinje. Rasprostrla je njegove stvari po starinskome radijatoru koji je zauzimao pola zida.

Pretražila je ormarić s lijekovima u svojoj kupaonici, dok je pas skakutao oko njezinih nogu, i donijela sinu kutiju punu crvenih omotnica s bijelim prahom i čašu vode. Pridignuo se, proučio kutiju i pomno pročitao upute. Potom je zamiješao prah i u jednom gutljaju ispio tekućinu.

– Idem – reče ona ostavit ću te da se odmaraš. Zaključaj vrata za mnom.

Ispružio je ruku kako bi je zaustavio. Bio se pridignuo na jastuku, blijed i umoran kao bolesno dijete. Pokušati to, Elise? Svoga vlastitoga sina? Dijete muškarca kojega si morala. Htio je reći voljeti, ali nikada nije znao što ta riječ znači. Do kojega ti je sigurno bilo stalo zaključio je neuvjerljivo.

Otišla je do prozora i naslonila užareni obraz na staklo. Glas joj je bio miran, ali tih.

– Rođen si nakon što me tvoj otac silovao.

Tihim, razočaranim glasom, on reče: – Nije čudno što me nisi željela.

– Nisam te mogla vidjeti. Rekli su mi dječak je, a ja sam povikala nosite ga, nosite ga. Nekoliko je trenutaka ostala naslonjena na staklo, zatim je donijela odluku. Poljubila gaje u čelo i ostavila da se odmara.

Kada je Elise malo poslije ušla u kuću, prvo što je primijetila bio je buket karanfila na stolu u hodniku, koji se sušio zamotan u celofan. Nije mogla ostaviti nedužno cvijeće da umre, tako da ga je stavila u vazu koju je zatim postavila na sredinu stola u blagovaonici.

Ostavila je blatne cipele u ormaru ispod stuba i otrčala gore u čarapama. Oslušnula je na vrata iza kojih je bio Antony; nije čula nikakav zvuk. Pritisnula je kvaku tek da bi provjerila. Bila su zaključana. Nije htio riskirati.

Njegova je ispovijed bila strašna, no ipak gaje mali dio u njoj prezirao. On je bio žrtva, a ona je cijelog života naporno radila da to ne bi postala.

Na svoje iznenađenje, zaspala je čvrsto i nesmetano i tako provela devet sati. Kada se probudila, Antonya nije bilo. Znači gotovo je, pomislila je, i preživjela sam.

Pogodak

– Bila je 1970. – reče Angie. Nisu bile pedesete ili tako nešto.

– Ah, da, pedesete, pomisli Greg, ta nezamislivo daleka prošlost.

Pograbljena nad računalom, mrmljala je i trljala si lijevo rame. Prišao joj je s leđa i počeo palčevima ritmički masirati njezine umorne mišiće.

– Oooh, to je već bolje – reče ona.

– Morat ćemo uvesti i drugu telefonsku liniju ako namjeravaš provoditi toliko vremena na Internetu – reče on vireći joj iznad ramena. – Što ako me hitno trebaju iz postaje?

– Već će te oni naći. Kao i uvijek.

– Istina. – Što to radiš?

– Razgovaram s profesorom psihologije na Princetonu.

– Ah, on tvrdi daje profesor psihologije na Princetonu. Isto je tako moguće daje kauboj iz Montane.

– Ona.

– To on tvrdi. nasmijala se. Upita je: – O čemu razgovarate?

- O porodijskoj psihozi i zadnjoj epizodi Frasiera.
- Onda je sigurno žena. Primijetio sam da samo žene mogu razgovarati o dvjema stvarima istodobno.
  - Superiorni spol. Vratila se svome prvobitnom razmišljanju. Moja me majka dobila šest godina poslije i nije ni pomišljala dati me na usvajanje, samo me odgajala najbolje što je mogla.
  - Baš te lijepo odgojila – reče on i poljubi je u glavu.
  - Hvala. Tako je mogla zadržati njega, tvoga prijatelja, daje htjela.
  - Mislím daje to osobna odluka.
  - Pretpostavljam da jest.
- Nagnula je glavu unazad i usne su im se spojile, naopačke. – I tako su si dobro pristajale. Na ekranu se pojavila poruka. Tallulah? Jesi li tu?
  - Tallulah? upitno ju je pogledao.
  - Nitko ne upotrebljava svoje pravo ime na chatu. Utípkala je: – Ne! i isključila se.

U stražnjem hodniku Boxford Halla sat je otkucavao ponoć; otkucaji su mu bili spori i odzvanjali su.

Nije bilo nikoga tko bi to mogao čuti. U restoranu se održavalo vjenčanje, iako su mladoženja i mlada već odavno otišli, iskrali se prema tajnom odredištu svoga bračnog putovanja za koje su svi znali da su Bahami. Umorno osoblje bilo je zadivljeno količinom šampanjca koji su ispijali preostali uzvanici.

Jedna je djeveruša sama sjedila na stubama plačući, njezina je ružičasta haljina bila zgužvana. Kum joj je bio obećao ševu, ali je nestao u jednoj od soba s mladenkinom majkom.

U Vrtnom apartmanu, na kraju hodnika, jedan je starac sjedio izvaljen u naslonjaču iza zaključanih vrata. Njegovo se naborano lice spojilo s naborima na vratu, a oči su mu bile širom otvorene. Na sebi je imao samo papuče i ogrtač koji je bio nedolično rastvoren.

Boca brendija stajala je na stolicu pored njega, tri četvrtine su bile ispijene. Štap mu je ležao na podu podalje od njega, tamo gdje je pao, a ispuštena čaša prolila je svoj sadržaj po žučkastome sagu.

Nekoliko minuta prije njegov je samrtni izraz odavao ljutnju i nevjericu; sada su se njegove crte lica opustile u ništavilu.

Kada je sljedećega jutra Greg stigao u postaju, dočekala ga je živahno raspoložena Barbara. Hodala je po njegovu uredu poput nogometaša koji je upravo dao pobjednički gol na finalu svjetskog prvenstva.

– Pogodak! povika kada ga je ugledala. Pogodak, pogodak, pogodak!

Njezin je entuzijazam bio zarazan i on joj se nasmiješio. – Znači, imamo pogodak. U čemu?

– Uхватili smo našeg lopova. Pokupili su ga sinoć u Hoe Benhamu. Kuća je imala tihi alarm, bez kutije, bez žica, ali kada su provaljena stražnja vrata, upalilo se svjetlo u jednom zaštitarskom poduzeću u Newburyu. Uхватili smo Weatherbya na djelu, na stražnjim vratima s džepovima punim prstenja i dijamantnom ogrlicom.

– Ha! A on je bio spreman povjerovati Dickonu Weatherbyu kada mu je ovaj tvrdio da počinje ispočetka. Mora da je pod stare dane omekšao. Gdje je on?

– On? Barbarino lice je bilo začuđeno. Ja govorim o Jennet Weatherby. Odspravala je noć i čeka nas u sobi za intervju.

Sada je bio red na Grega da se začudi. Odmah je prepoznao djevojku: – crvenokosa konobarica iz Boxford Halla.

– Imala je pristup popisu rezervacija u restoranu objasni Barbara i znala je, ili je mogla saznati, gdje gosti žive, tako da je u slobodnim večerima odlazila do njihovih kuća i pljačkala ih.

I bilo je, pomisli Greg, vrlo jednostavno. Ili možda nije. Nismo li primijetili tu vezu: – da su svi bili u Hallu te večeri kada su opljačkani?

– Nisu. Nije šašava, naša Jennet. Neznalica, neobrazovana, ali ne i glupa. Načula bi i njihove razgovore, dok ih je posluživala, kako će ići u lov u Škotsku toga vikenda, ili na vjenčanje u Yorkshire, ili skoknuti na nekoliko dana u Saint Moritz.

– Nije uopće glupa – reče Greg. Da vidimo što ima reći za sebe.

Jennet Weatherby se predala. Znala je da se nikakvom pričom neće izvući jer su je uhvatili u nepoznatoj kući s plijenom u džepovima. Bila je uhvaćena na dijelu i bila je previše ponosna da bi bjesnjela. Sjedila je pognutih leđa na stolici u sobi za ispitivanje. Bila je odjevena u crno njezino lopovsko radno odijelo: – sportske hlače zataknete u čarape i čizme, crna polomajica dugih rukava i jakna bez rukava s prsnim i postraničnim džepovima. Pri uhićenju oduzeli su joj dlijeto i kliješta za žicu.

– Jesi li sigurna da ne želiš odvjetnika? – upita je Barbara sjedajući nasuprot nje.

– On je na vašoj strani, zar ne?

– Apsolutno ne. On bi bio na tvojoj strani. U tome i jest bit. Jennet je pogleda kao daje glupa. On je još uvijek jedan od vas, zar ne? Odvjetnik, liječnik, policajac, sudac. Ljudi koji lijepo govore, nose odjela i žive u velikim kućama.

– Onda bez odvjetnika – reče Greg i zauzme stolicu pored kolegice.

Namjerno se okrenula od Barbare i otada dalje obraćala se samo Gregu. – Želim se nagoditi reče.

– Nagoditi? Greg podignu obrve. Previše gledaš televiziju, mlada gospođice.

– Ima stvari koje ne znate o Boxford Hallu, stvari koje mislim da biste voljeli znati.

– Slušam.

– Jesmo li se nagodili?

– Ne mogu izbrisati ove optužbe za provale, Jennet. Nisam Harry Potter i ne mogu mahati čarobnim štapićem.

– Ti su ljudi prepuni novca. Znae li koliko stoji objed u Hallu?

– Otprilike.

– U subotu uvečer posluživala sam stol za osmero. O.K., pili su, ali na kraju im je račun bio veći od tisuću funti. Više od milje! To je nemoralno, to je to, trošiti toliko novca na jedan objed.

– Ali nije protuzakonito – reče Greg blago. I nekako mi se čini da ta tvrdnja neće baš najbolje proći na sudu.

– Ne, a zašto? Jer su suci i tužitelji i odvjetnici svi bogate svinje koje si mogu priuštiti ondje jesti.

Imala je, Greg se mentalno složi, donekle pravo, iako samo malo.

– Čuj – reče ona stavivši sve karte na stol. Ovo je moj prvi prekršaj, u redu? Sudac će odgoditi donošenje presude sve dok ne dobije izvješće socijalne službe, a tu ti možeš ubaciti koju dobru riječ za mene.

– Znaš kako ide.

– Dovraga! Koliko sam puta bila na sudu s Dickom tijekom svih ovih godina, mogla bih upravljati tim mjestom zatvorenih očiju.

– Koliko imaš godina? – upita Greg.

– Devetnaest. Zašto?

– U redu, uputit ću koju dobru riječ za tebe. Nije mislio da se djevojčin život treba uništiti u tako osjetljivoj razdoblju, iako mu je nešto govorilo da za Jennet Weatherby više nema spasa.

– Što onda znaš o McFeeu? – nastavio je.

– Dovodi djevojke, skriva ih na tavanu.

Greg pogleda Barbaru koja se bila umirila kao da je mislila da će njezin iznenadni pokret otjerati Jennetine podatke poput plahe gazele.

– U prostorije za osoblje? – upita on.

Jennet zaniijeka glavom naginjući se naprijed kao da želi nacrtati nevidljivi plan svojim srednjim prstom. – Krila imaju tri kata, ali glavna zgrada ima samo dva, točno?

Greg je pratio brze pokrete njezine ruke, zamišljajući Boxford Hali. – Točno.

– Ali u tome središnjem dijelu postoji velik prostor ispod krova, kao tajne odaje, i ondje ih drži.

Greg razmisli o tome. Paranoični, stari lord Boxford doista je mogao dati nadograditi tajno mjesto u svom dvorcu.

– Do ondje se može doći s hodnika za osoblje, s naše strane objasnila je Jennet s desne strane ako gledate u zgradu. Završava drvenim zidom koji se nekako otvara, ali ja ne znam kako.

Greg reče: – Djevojke?

– Djevojke, žene. Neke stare i trideset godina.

– Tako stare? A još se uvijek mogu uspinjati stubama? Ha?

– Ništa. Nastavi.

– Stranci. Katkad i muškarci, no najviše žene.

– Kakvi stranci?

Ona slegnu ramenima. – Ne znam. Katkad ih čujem kako mumljaju, kroza zid. Nerazumljivo.

– Azijati? Arapi?

– Ne baš. Bijelci, ali stranci.

– Iz istočne Europe? Slaveni?

Ona živnu. – Da, da, pretpostavljam da bi mogli biti. Moj tata kaže da dolaze ovdje kako bi nam oduzeli posao i sve, jer je Engleska puno bolja od njihovih zemalja.

– Je li? Kako dolaze ovdje?

– Dolaze kamionima usred noći. Ostaju samo nekoliko dana, svaka skupina, prije no što ih šalju dalje, najviše tjedan dana. A onda je prostorija kratko vrijeme prazna sve dok ne dođe iduća skupina. Tako da morate otići onamo u pravo vrijeme. Zadnji je put bila prazna gotovo mjesec dana. To je neobično.

Jesu li čekali brod pun mladih Iranaca koji nikada nije stigao, pitao se Greg. Na glas reče: – Je li sada prazna?

– Nova je skupina ondje dva ili tri dana. I čula sam McFeea na telefonu jučer ujutro. Nije znao da sam ondje, pa je rekao Selimo ih u subotu, prije zore.

– Mogao je razgovarati o bilo čemu.

– Da, ali je bio jako ljut kada se okrenuo i vidio me na vratima. Vikao je na mene zašto se tako šuljam. Donosila sam mu jutarnju kavu, kao i uvijek, i pravila sam se da sam upravo stigla, da nisam ništa čula, pa se smirio.

– Subota: – imali su tri dana. Zna li i ostalo osoblje za to?

– Nitko mi to nije spominjao. Ljudi ionako naokolo hodaju zatvorenih očiju. Samo što nas malo spava u sjevernome krilu, znate, većina ih je u južnome, a ja imam sobu na samome kraju odmah pored te tajne prostorije.

– I nisi ni sa kime u Hallu o tome pričala?

Podrugljivo se nasmijala. – A zašto bih? Tajna nije tajna ako je nekome ispričaš, a onda je bezvrijedna.

Kada je ustala kako bi napustila sobu za ispitivanje, ponovno je primijetio kako je visoka i mršava poput hrta. Ocijenio je da bi joj noga trebala biti četrdeset, srednja za muškarca, ali velika za ženu.

Reče: – Jesi li ikada razmišljala o provali kod lady Weissman?

Bila je oprezna. – Malo preblizu kući, a i tata ondje radi.

– Odgovori mi, djevojko!

Nekoliko je minuta stajala i razmišljala: – Otišla sam ondje jedne noći da provjerim, da vidim koliko bi lako bilo provaliti, ali ona me vidjela i onaj je vražji pas počeo lajati. Ne volim mjesta s psima, čak i onima malim i glupim, tako da sam odustala. Uostalom, ondje nema ničega vrijednog da se uzme; ona nema vrijednog nakita, ništa.

Zatresla je glavom s gnušanjem prema bogatoj ženi koja nije trošila gotovinu na dijamantne ogrlice. Greg reče: – No nije li lady Weissman bila ljubazna prema tebi kada si bila mala? Dickon mi je spominjao božićne zabave za djecu iz sela.

Jennet gaje gledala. – Pa što?

– U redu. Načelnice odvedite je u ured za optužbe. Snizio je ton. Ja ću nazvati NKP. Dovedite je nakon toga u moj ured.

Nije želio da McFee dozna daje Jennet bila uhićena. Greg je predao Jennet telefon. – Dobro to izvedi.

– Hoću. Otipkala je neke brojeve. Zazvonilo je samo dva puta prije no što je netko odgovorio, tipično zujanje centrale. Jennet je prstom zatvorila desnu nosnicu i promuklo razgovarala u slušalicu.

– Jesi li to ti, Sandra? Michelle, oprosti. Ovdje Jen. Čuj, imam tu vražju gripu. – Što ? Da, uhvatilo me baš na slobodnu večer. Tako da ću ostati kod tate nekoliko dana, pa možeš li reći.? – Ne, imaš pravo, nema smisla da svih zarazim. Da? Sva sam zamotana. Čim završim idem u krevet. O.K., vidimo se.

Spustila je slušalicu. Greg joj je mimikom zapljeskao. Ona se blago naklonila.

– Trebala bi biti na pozornici – reče joj.

– Ako mislite da sam vraški dobra lažljivica, slobodno to recite.

Bog je najprije sebi bradu stvorio

Poslije toga jutro Greg je bio iznenađen kada mu je njegova tajnica, Sušan Habib, rekla da je na telefonu Piers Hamilton. Piers ga nikada prije nije nazvao na posao. No kad smo kod toga, koji zapravo Piers? Podignuo je slušalicu i pritisnuo gumb za vezu. Summers.

Gregory, zanimalo me jesi li čuo za prastrica Piersa? Eto, to je bio odgovor na njegovo pitanje. Reče: – Čuo, što?

– Jutros je nađen mrtav u svojoj hotelskoj sobi.

– Oh! Smrt je bila iznenađenje, na svoj način, iako se ne bi moglo reći daje preuranjena. Moja iskrena sućut, Piers.

– Mislio sam da su ti možda prenijeli.

– Meni? Zašto?

– Ne tebi osobno, jer ti si veliki gazda, ali, znaš, iznenadna smrt.

– Veliki gazda Summers: – to je puno bolje od glavnog istražitelja.

– Pokušavaš mi reći daje sumnjiva? – upita Greg.

– Ne, za boga miloga! Liječnik pretpostavlja da je kap. Izgleda da je večerao kao po običaju u hotelu, zatim je kupio bocu najboljeg brendija za barom i povukao se u sobu oko deset navečer. Vjerojatno je do ponoći već bio mrtav. Sigurno je bilo brzo, ne bi bilo vremena da se pozove pomoć. Ipak, smrt je bila iznenadna.

– No liječnik je potpisao smrtovnicu?

– Naposljetku. Bio je malo u nedoumici jer nije poznao strica i nije ga liječio. Htio se posavjetovati s njegovim liječnikom u Chelseji, ali ja sam mu objasnio da stric Piers nije godinama bio kod liječnika, nije vjerovao u njih, i u svjetlu činjenice daje imao devedeset i šest godina, na kraju je potpisao.

– Dobro. Definitivno se nije ticalo njega. Kako su znali koga zvati?

– Pronašli su njegovu putovnicu u komodi, novčanik i druge sitnice. Znaš, onaj papirić na kojem napišeš koga zvati u hitnim slučajevima? Bilo je napisano moje ime i adresa. Ja teoretski nisam njegov najbliži rod, to bi bio tata ili stric Angus, ali čini se da sam i ja dobar u ovim okolnostima.

– Pa, ako išta mogu pomoći.

– Samo sam nekome to htio reći, pretpostavljam. Znam ga cijeli život, uvijek je izgledao kao da ima sto pedeset godina, pa sam pretpostavljao da će živjeti vječno. Prema onoj izreci da samo dobri ljudi umiru mladi, smrt prastrica Piersa svakako je preuranjena. Možda ću ga morati pokopati s češnjakom i probiti mu kolcem srce.

– Jesi li javio ostatku obitelji? Greg je znao da su ga roditelji razbaštinili kada su doznali daje homoseksualac.

– Objavit ću anonsu u Timesu – reče Piers onda mogu doći na pogreb, ako budu željeli. Ili ne moraju. Uzdahnuo je: – Volio sam ga, znaš. Znao je biti težak, ali kao što je i sam govorio, mi smo bili crne ovce Hamiltonovih, on i ja, a sada je stado spalo na jednoga. Pretpostavljam da bih trebao stupiti u vezu s njegovim odvjetnikom, da vidim da li je govorio gluposti sve ove godine kada me je uvjeravao da sam njegov nasljednik.

– A gdje ste vi bili sinoć između deset uvečer i ponoći, gospodine? – upita ga Greg pompoznom istražiteljskim glasom.

Piers se nasmijao. – Nemoj misliti da mi to nije palo na pamet, ali fotografirao sam proslavu osamnaestoga rođendana u Great Sheffordu. Sviđao mi se slavljenik.

– Piers!

– Bez brige. Njegova ga je djevojka dobro pazila.

– David Rhys Lloyd stajao je na vratima Antonyeva ureda i osjećao se glupo: – sama praznina radnoga stola njegova zaposlenika doimala se prijekorno. Na sredini stola bio je otvoren jedan spis i mladić je sjedio pognute tamne glave nad njim, nepomičan, naizgled nesvjestan prisutnosti svoga šefa.

– Nešto nije bilo u redu s uredskim grijanjem, a pozivi upravitelju zgrade u zadnja tri dana nisu urodili plodom i vrućina je bila tropska. Naravno, prozori se nisu mogli otvoriti. David je bio samo u košulji, a kravatu je otpustio već ujutro, čim je ušao u ured.

Bio je iznenađen i pomalo zaprepašten kada je vidio da Antony Lucas ne mari za vrućinu, jer je sjedio u potpunoj uredskoj uniformi: – trodijelno odijelo, košulja sa zlatnim manžetama i pomno zavezana kravata.

– Uvijek je govorio daje hladnokrvna riba.

David je pročistio grlo i Antony je podignuo pogled, nimalo iznenađen, uperivši upitno svoje prazne plave oči prema njemu.

– Imaš li Pemberton spis? – upita David.

– Da. Antony je ustao i otišao do ormara sa spisima, odabrao je jednu od ladica i izvadio spis a da nije trebao provjeravati.

Pružio ga je, ali je David podignuo ruke.

– Hoćeš li biti ovdje sljedećih nekoliko tjedana? – upita. Jesi li sredio obiteljske probleme?

Antony je razmislio. Moji su obiteljski problemi očigledno riješeni.

– Stari Pemberton želi sačiniti novu oporuku koja će sadržavati prilično zamršen zalag. Pitao sam se da li bi ti to preuzeo.

Antony reče: – Nema problema. Vratio se za svoj stol i nagnuo glavu nad spise. David je to shvatio kao otpust i okrenuo se da ode, no Antony ga je dozvao: – Usput, izgubio sam negdje mobitel.

– Jesi li probao nazvati?

– Naravno. Isključen je. Vjerojatno leži u kakvoj šumi pod tonom trula lišća. Kako bilo, imam novi. Iz ladice je izvadio blokić i ispisao broj. Možeš me zvati na ovaj broj.

– U redu. David je otišao. Mora da je sanjao. Je li doista vidio kako Antony Lucas siše palac nad spisima?

U trinaest sati Greg se odvezao do supermarketa Savemore, nekoliko kilometra udaljenom od policijske postaje, kako bi kupio namirnice za cijeli tjedan. Život je bio jednostavniji dok je Angie ondje radila i svakoga dana nosila namirnice kući, no koliko god mu se nije sviđao ovaj zadatak, bilo mu je drago što je napokon odlučila krenuti drugim putem u životu.

Smatrao se metodičnim kupcem. Nakon što bi proučio hladnjak i kuhinjske ormariće, sastavljao je podroban popis s namirnicama poredanim prema rasporedu polica u trgovini. Izluđivalo bi ga kada bi svakih šest mjeseci, ili tako nešto, razmještali namirnice.

Danas je raspored bio poznat i on je započeo putovanje niz prolaze sa svojim kolicima osjećajući da mu se mozak pretvara u želatinu. Želatina? Nije ju trebao. Tko je to jeo? Nedavno je pročitao da je želatina u raznim okusima najdraži britanski desert, ali da je Bog htio da ljudi to jedu, ne bi bio izmislio tiramisu.

Tiramisu? Dobra ideja. Zašto tiramisu nije bio na popisu?

Kupovao je jela i namirnice koje su se brzo pripremale, ali koje su bile hranjive: – pizza deset minuta u pećnici; tjestenina za mikrovalnu; odresci za roštilj. Kupovao je već oprano i narezano povrće i zelenu salatu. Uzeo je vrećicu jabuka jer je bio previše lijen da bi smislio kakvo drugo zanimljivije voće. Želio je da ima manje vrsta među kojima mora izabrati. U njegovoj su mladosti postojale jabuke koje su se jele i kuhale, crvene ili zelene, i to je bilo sve.

Naposljetku je pregledao popis kako bi provjerio da nije što izostavio. Na dnu papira bilo je napisano Angienim kockastim rukopisom tamponi. Njegova bivša žena prije bi se bila ubila nego što bi njega zamolila da joj kupi tampone, ali u tim davnim danima on i nije odlazio u trgovinu. Pustio je kolica i vratio se na kozmetiku. Ugrabio je prvi paket koji je vidio; šteta ako je kriva veličina. Imaju li oni uopće veličine?

Sakrio ih je ispod odrezaka.

Nakon petnaest minuta zauzeo je svoje mjesto u redu za koji je mislio da će najbrži stići do blagajne. Ispred njega su bila samo dva kupca pa je odlučio biti strpljiv, iako je katkad poželio viknuti pustite me, ja sam policajac.

Stajao je pored ekspresne blagajne i pored muškarca od oko šezdeset i pet godina, čije je lice bilo uokvireno grivom sijede kose, a odjeća mu je bila pomalo izlizana i staromodna. U košarici je imao nekoliko jeftinih proizvoda: – limenke mesa i tjesteninu sa sirom, Savemoreov grah po osam penija i komad sira.

Pogledi su im se sreli i Greg mu se blago osmjehnuo, a zauzvrat je dobio zbunjene pogled.

Kako se njegov red pomicao, naravno brže nego Gregov, stari je muškarac pipao po džepovima iznošena mantila, te izvadio tiskane kupone. Greg ih je prepoznao, iako ih zapravo nikada nije vidio, kao vaučere koji su se izdavali azilantima umjesto gotovine kako bi doista kupovali hranu, a ne trošili novac poreznih obveznika na gluposti.

Iza tog muškarca stajala je žena ozbiljna izraza lica. Bila je Angienih godina, ali odjevena u odijelo kakvo su nosili mladi direktori: – crno odijelo s nepotrebno kratkom suknjom, bijela košulja i zadnji model mobilnog telefona pričvršćen za pojasom. Nije mogla stajati mirno, prebacivala se s noge na nogu, naginjući se naprijed kako bi vidjela zašto se red ne pomiče brže, glasno cuclajući. Nije imala ništa osim tri paketa najlonskih čarapa i Greg je ne želeći pogledao prema dolje i uočio poderanu nit.

Nakon nekoliko trenutaka nagnula se i snažno podbola starca među lopatice. Možda biste mogli početi vaditi svoje stvari – reče glasno.

– Molim? odgovori starac.

Nerazumljivo je gestikulirala. To će ubrzati stvari.

– Molim?

– O dovraga! – istrgnula je košaricu iz njegovih ruku i počela vaditi stvari na vrpцу. – Tako! reče. Imate devet proizvoda.

– Molim?

– Ovo je blagajna od osam proizvoda i niže.

– Naniže, – pomisli Greg pedantno. Osam proizvoda naniže.

– U pogrešnom ste redu mlada žena – reče naglašavajući riječi.

– Pustite ga da plati – reče druga, starija žena iza nje. Sada kad je izvadio stvari.

– On je izvadio?

– Nemam cijeli dan na raspolaganju.

– Plati! Mlada je žena pobjedonosno otrgnula vaučere iz starčeve ruke. Vi ovo nazivate plaćanjem? On je samo još jedan od onih grebatora, ilegalni imigrant. Ovo je moj porez.

Obje su žene gledale u starca koji je ponavljao molim, uzaludno pokušavajući dohvatiti svoje vaučere.

Gregu je bilo dosta. – On je azilant – reče a ne ilegalni imigrant. Vratite mu vaučere.

Mlada je žena zurila u njega nepristojno kao da je on, kao i starac, neki drugorazredni oblik života. – A što se tebe to tiče? zapitala je.

Greg je izvadio svoju ispravu i otvorio ju je njoj u lice, malo agresivnije no što je inače činio.

Povukla se i samo rekla: – Oh!

– Sada biste možda vratili ovom gospodinu njegovo vlasništvo prije no što vas zamijenim za kradljivca.

Žena je nevoljko vratila vaučere. – Što ih prije zatvore u one kampove, to bolje promrmlja. Kao da mi nemamo svojih problema.

– Bog je najprije sebi bradu stvorio – odbrusi druga žena.

– Ima li problema?

Greg je prepoznao pomoćnika direktora, dovoljno mladog muškarca da još bude podložan aknama. Izgledalo je kao da nosi isto odijelo od poliestera i istu groznu kravaru, koje je imao i zadnji put kada gaje Greg vidio. Na bedžu mu je pisalo Gosp. J. Linden.

– Mislim da smo riješili stvar, hvala. Pokazao mu je svoju ispravu.

– Gospodine Summers! – reče dečko. Nisam vas odmah prepoznao. Vi ste Angien tata, zar ne?

Greg zaškrguta zubima. – Svekar.

– Oh, da. Imate pravo.

Blagajnica na ekspresnoj blagajni zbrojila je sve stvari staroga čovjeka, i rekla: – Tri funte i osamdeset i devet.

On joj je pružio sve vaučere i ona je uzdahnula, pogledala ih, uzela jednog od pet funti i stavila ga u kasu koju je zatim zatvorila.

– A što je s njegovim ostatkom? – upita Greg.

– Ne vraćamo ostatak za vaučere – reče pomoćnik direktora, veselo pružajući starcu plastičnu vrećicu a da ga nije pogledao. Vladina politika.

– Stvarno? Trebao bih kupiti dionicu nekog supermarketa.

– To je u redu – reče druga žena inače bi ostatak potrošili na piće.

Greg je osinu pogledom.

U tom je trenutku osjetio da ga netko podbada u rebra i okrenuo se. Vidio je frustriranog mladića s djetetom u kolicima i još jednim koje mu se držalo za nogavice hlača.

Reče: – Molim te, nemam cijeli dan.

Greg je uvidio da se red pred njim raščistio. Na brzinu je izvadio kupovinu na vrpцу, trpao je u vrećice, te izvadio kreditnu karticu. Kada je napustio trgovinu noseći četiri teške vrećice, stari je muškarac čekao sa svojom jednom jedinom vrećicom.

– Molim – reče pružajući desnu ruku.

Molim što? Je li prosio? Greg se zaustavio i spustio vrećice. Jedna se od njih odmah prevrnula i iz nje su ispali tamponi i nekoliko jabuka. Mogu li vam pomoći?

Bio je zbunjen, a zatim je glavom pokazao natrag prema trgovini i dalje pružao ruku. Vi dobar čovjek. Molim.

– O, shvaćam! Nema na čemu Greg se rukovao s njim, podignuo vrećice i zaputio se prema automobilu. Imao je tek toliko vremena da ode do kuće, pospremi hranu u hladnjak i pojavi se na prekršajnom sudu u 14:15. Budući da je zatražio posebno saslušanje za Jennet Weatherby, ne bi bilo dobro da zakasni.

Nakon nekoliko metara se okrenuo i povikao: – Sretno. Starac je stajao kao da bi ondje mogao ostati do vječnosti. Zatim je došao Savemorov autobus, a kada je otišao, ni starca više nije bilo.

Greg je zakopčao sigurnosni pojas i upalio motor, zatim ga je ponovno ugasio. Pogledao je na sat i namrštio se.

Pronašao je Lindena u njegovu ružnu, skučenu uredu, ograđenom daskama u kutu skladišta. Promolio je glavu kroz vrata.

– Uzimate li novo osoblje? – upita.

Linden ga iznenađeno pogleda. Policijski je posao postao previše stresan za vas, gospodine Summers?

– To je za jednog mladića, osamnaest godina, nekvalificiran.

– Pa, to nije problem. Zapošljavamo dosta nekvalificiranih radnika za slaganje polica, voženje kolica, pakiranje i nošenje. Glavom je pokazao prema skladištu: – i za iskrcavanje. Posao je dobar, tako da uvijek ima mjesta za još nekoga.

– On je maloljetni prestupnik.

– Oh! mladić se zacrvnio. Mi ne. Žao mi je. Pravila tvrtke.

– Čak ni kao osobnu uslugu meni. I Angie.

– Pa. Linden je zurio u prazan ekran računala kao da traži nadahnuće.

– Nastavi. To je najbolji način da se zapravo pošten dečko održi na pravome putu.

– Dobro – uzdahnu Linden. Recite mu da dođe do mene pa ću vidjeti što se može učiniti.

Greg je zadihan stigao toga poslijepodneva na sud u Newburyu. Dickon Weatherby došao je podržati sestru vraćajući joj tako dugogodišnji dug. Greg mu je prišao. Mladić gaje prepoznao i kimnuo na pozdrav.

– To nam je u obitelji reče. Kad ja odlučim krenuti pravim putem, Jen počinje provaljivati. Mi smo kao one male kućice za vremensku prognozu, znate, one gdje čovječuljak i ženica ne mogu biti vani istodobno.

– Nemaš sreće, Dickon. Žao mi je.

– Tata nema sreće – reče on potišteno. Uvijek je znao da sam ja loš, ali mislio je da je Jen sunašce. Isprva je rekao da je više nikada ne želi vidjeti, ali ja sam ga odgovorio. Mislim, ona je dio obitelji. Mi smo joj sve što ima.

– Razumiješ li da ti i otac ne smijete ni sa kim razgovarati o ovome.

– Pa, nismo se baš mislili hvaliti!

– Ako vas itko išta pita, Jenet ima gripu.

– Njegova je sestra puštena uz napomenu da će se morati pojaviti na suđenju čiji se datum još mora odrediti. Jedini uvjet bio je da mora ostati u očevoj kući u Alderbrightu, s čime se složila. Ako sve bude išlo prema planu, u subotu se vjerojatno više neće ni imati gdje vratiti na posao.

Dickon je platio jamčevinu i zajedno su napustili sud, a njegova ruka bila je oko njezina ramena. Njegova kratko podšišana kosa narasla je otkako gaje zadnji put vidio, i dvije su crvenkasto-kestenjaste grive sjale na zimskome suncu, poput dvije mlade lisice.

Otišli su na autobusnu postaju. Dugo će čekati autobus za Alderbright. On im je dobio: – Želite li prijevoz?

Dickon je sjeo pored njega, a Jenet se zavalila na stražnje sjedalo dok joj nije rekao da sveže pojas.

– I što ćete napraviti ako ga ne stavim? – reče sa smiješkom. Uhititi me?

– Možeš uvijek pričekati autobus odgovori on blago.

– Da? nagnula se naprijed među prednja sjedala. Ali onda bi me netko mogao vidjeti, gospodine Summers, netko iz Halla i.

– Dobro, dobro.

Bacila se na sjedalo i podignula čizme. Greg je odlučio ne obraćati pažnju na njezine manire. Zanima li te posao, Dickon? – upita dok je izlazio s parkirališta. Mladić je revnosno gledao u njega. Znaš li gdje je Savemore supermarket?

– Znam.

Ako odeš ondje sutra i pitaš za gospodina Lindena, reci mu da sam te ja poslao i dat će ti posao.

– Odmah?

– Nije knjižara, ali dobro je za početak. Steći ćeš iskustvo redovitog rada: – disciplinu, točnost, pristojnost prema kupcima. Onda, kada budeš spreman ići dalje, imat ćeš nešto radnog iskustva i preporuku. Možeš li doći do tamo?

– Imam bicikl. Zna li on za moj dosje?

– Zna. Vjerojatno to neće spominjati, pa nemoj ni ti.

– Fantastično.

– Nemoj me iznevjeriti jer mi to radi kao osobnu uslugu.

– Neću. Zahvalan sam vam do groba.

– Baš. Jenetin je glas bio sarkastičan. U retrovizoru je mogao vidjeti njezin neprijateljski pogled. Mi smo zahvalni za sve mrvice, ljudi poput nas Weatherbya. Svi usrani poslovi koje nitko drugi ne želi: – konobarenje, slaganje polica, vražje vrtlarstvo.

Cressida je po stoti put nazvala broj Antonyeva mobitela. Još uvijek ništa.

Skupila se u fetalni položaj i jecala. U susjednoj je sobi jedan od dvojice blizanaca počeo plakati. Zanimarila je taj zvuk.

– Brže radiš nego što sam smatrao da možeš.

Greg je iskapio čašu bijelog vina i upitno pogledao dolje prema svom pretpostavljenom. Dolje, jer načelnik Jim Barkiss bio je visok svega metar i sedamdeset, ako se držao vrlo uspravno.

Reče: – Oprostite, gospodine?

– Mislim, tu si na dobrotvornoj priredbi lady Weissman samo nekoliko tjedana nakon što sam te zamolio da odeš do nje. Mislim, da ti je već bila prijateljica, siguran sam da bi mi to bio spomenuo.

Oni koji su dobro poznavali Barkissa, znali su da njegovo otvoreno, iskreno lice skriva neobičnu zagonetnost. Zasigurno je bio čuo tračeve o Gregu i Angie, ali nikada nije spominjao tu temu. Sada se činilo da podrazumijeva tješnju vezu između njega i Elise no što je zapravo postojala, čekajući s uzdignutim obrvama Gregov odgovor.

– Išli smo zajedno u školu – objasnio je. Budući da se odselila i promijenila ime, nisam isprva shvatio o kome se radi.

– Stvarno? Hoćeš reći da ona potječe iz ovih krajeva?

– Rođena i odrasla. Bili smo poput brata i sestre.

– Neću ti onda čestitati na trofeju.

– Iskreno, nije to što mislite.

– Dobro.

Oba muškarca okrenula su se prema predmetu njihova razgovora. Kao tajnica Prijatelja izbjeglica, Elise je okupila, na dobrotvornoj priredbi, sve koji su nešto značili u Newburyu: – glumce, pisce, pjevače, direktore tvornica i jednog od direktora British Airwaysa.

Greg inače ne bi bio pozvan u tako odabrano društvo, ali službena pozivnica stigla je u njegov poštanski sandučić, a u kutu je Elisinim rukopisom bilo dodano: Molim te, dođi. Tako je napisao ček na pedeset funti i iskopao svoje najbolje odijelo. Dan prije događaja, nazvala gaje i pitala hoće li on biti njezin pratitelj te večeri. Sve su oči bile prikovane za njih kada su stigli.

Barkiss je naposljetku dublje razložio svoj posljednji komentar. Zaista je posebna. Bio bih nezadovoljan da sam ti morao zavidjeti.

Da složio se. Zaista je posebna. Greg je ponovno osjetio divljenje koje je bio osjetio i kada je ugledao odraslu Elise u Hungerfordu. Nije bila samo lijepa i otmjena. Njezine su plave oči isijavale inteligencijom, a ponašanje veseloscú dok se kretala među gostima, zavodeći jedne, iskreno razgovarajući s drugima. Bio je siguran da ga nije zanimala u seksualnom smislu, kao ni on nju.

Na stranu sve ostalo, volio je Angie.

Čudni običaji, ove dobrotvorne priredbe rekao je Barkiss. Mislim, platiš toliko za nekoliko čaša vina, a da ne govorimo o novoj haljini za gospođu i taksi-vožnju do kuće. Motaš se okolo i razgovaraš s ljudima zbog kojih ne bi prešao ni ulicu da ih pozdraviš. Zašto jednostavno ne možemo ispisati ček i ostati kući uz televiziju?

Elise, koja se sve više primicala, čula je ove posljednje riječi. Snažno je potapšala Barkissa po ramenu: – Jer je dobrotvorstvo poput pravde, James, ne može se samo činiti, mora biti viđeno i učinjeno.

Gospođa Barkiss, vidjevši da njezin suprug razgovara s privlačnom i bogatom udovicom, poslala je prema njima. Barkiss reče: – Uh, oh! Sad ću čuti svoje i ode joj u susret.

Greg i Elise zajedno su se nasmijali.

Sviđala mu se Edna Barkiss. Jednostavna, bezlična žena, imala je mračan smisao za humor koji je odavala samo onima koje je dobro poznavala i koje ne bi njime zaprepastila. Napustila je pravničku karijeru kako bi bila ženom i majkom i živjela je pomirena s tom odlukom.

Barkissova primjedba o novoj haljini bila je šala jer je na sebi imala istu haljinu u kojoj ju je Greg viđao na svim društvenim događajima u zadnje dvije godine. Edna nije trošila po trgovinama i izlike njezina supruga da troši cijelu njegovu plaću i da je ljubomorni zmaj, bile su tek šala koja označava najuspješnije veze.

Elise mu je položila ruku na rame i rekla: – Moram obilaziti. Vidimo se poslije.

Za nekoliko se minuta našao pored Edne dok su oboje punili čaše vinom. Razmijenili su ljubazne pozdrave, a zatim su popričali o novim zakonima u vezi s ljudskim pravima, tema o kojoj je ona znala mnogo više od njega, te se zapitao ne žali li ona, negdje duboko u sebi, za karijerom.

– Odlazite uskoro u Portugal? – upita on kada je tema o ljudskim pravima presušila.

– Kada Jim ode u mirovinu, bit ću udovica golfera.

– Možda biste i vi trebali naučiti igrati.

– Možda. Ako ih ne možete pobijediti. Koliko dobro poznajete Elise Weissman? – upita ona iznenada. Objasnio joj je daje s jedne strane intimno poznaje, a s druge uopće ne. Stajala je probavljajući tu njegovu priču, preživavajući je. Malo i slični na preživača, pomisli on, bez zle namjere: – ovca s mozgom. Mijenjaju li se ljudi? – upita ona naposljetku. Posjeduju li osnovnu prirodu koja im je usađena rođenjem?

– Ne znam.

– Kažu da vuk ćud ne mijenja, a ipak.

Pomislio je na Dickona Weatherbya koji je, nadao se, započinjao novi životni put. Možda ako je promjena okolnosti dovoljno važna.

– Trauma?

– Ne mora to biti traumatično iskustvo. Zašto to govorite?

– To je osjećaj koji katkad imam kada sam u blizini Elise Weissman, osjećaj duše koja je poznavala neprilike. Pomalo sam vidovita, znate.

– Ma dajte! – reče on iznenađeno. Mora da se šali. Zar ne? Edna Barkiss vidovita? Obična, osjećajna Edna?

Ona se nasmijala, pomalo posramljeno. – Popila sam previše chardonnaya, Gregory. Molim vas, zaboraviti što sam upravo rekla.

Dok je odlazila, shvatio je da se nije šalila.

Antony je zatvorio Pembertonov spis i položio ga na stol poravnajući ga točno s drvenim rubom stola. Prekrižio je ruke i spustio glavu na prsa razmišljajući. Palac mu je kliznuo u usta, a da toga nije bio svjestan.

Zalog Sir Jeremya Pembertona bio je vrlo jednostavan za nekoga tko je bio znalac založnog prava poput Antonya; iritirala gaje njegova opsežnost. Od sedamdeset i pet milijuna funti naviše bila je za dobrobit njegova jedina preživjela djeteta i troje unučadi, zajedno s praučuadi koja još nisu rođena, niti začeta.

Tako će se izbjeći ili odgoditi velike svote poreza.

Palo mu je na pamet da bi bilo zanimljivo zabrljati zalog tako da se može, kada Pemberton već odavno bude pepeo i kada bude previše kasno popraviti situaciju, poništiti nakon duge i skupe pravne bitke, dopuštajući tako vladi da oduševljeno prigrabi milijune Sir Jeremya.

Antony je naslijedio tristo tisuća funti nakon smrti svojih posvojitelja, nakon što mu je odbijen porez. On, naravno, nije bio u oporuci roditelja, no kako je i Isobel, njihova nasljednica, umrla s njima, ostao je jedini nasljednik.

Bio je to sitniš za Pembertonu, sitniš za Elise. Razmišljao je o slikama na zidovima Alders Enda. Njegovo poznavanje umjetnosti bilo je maglovito, ali upravo je prije dva tjedna čitao u Telegraphu da se u Americi prodao jedan Joachim Weissman za tri milijuna dolara.

Pogledao je Weissmanovu oporuku u ostavinskom arhivu. Ostavio je svoje imanje voljenoj supruzi Elise, sve osim dvjesto i petnaest tisuća funti koji su išli Cressidi kako bi se iskoristio zakon o nultoj stopi poreza koji je bio valjan prije dvije godine.

Njegovi su ga odvjetnici dobro savjetovali.

U Ostavinskom su procijenili njegov posjed na nešto manje od šest milijuna funti, a kao odvjetnik, Antony je znao da je to zasigurno podcijenjeno.

– Stari bogati Židov – promrmlja Antony. Koliko je puta njegov otac dolazio nakon lošeg dana na sudu pljujući i prebacujući svoje neuspjehe na židovsku mafiju.

Šakom je lupio po stolu.

Ona mu je to dugovala. Uza sve ostalo, ta gaje prokleta žena pokušala ubiti.

Ne procijedi kroza stisnute zube. – Ne, Elise. Nije gotovo.

Došao je nenajavljen tjedan dana prije Božića. Već je satima bio mrak i mogao je vidjeti, u erkeru blagovaonice, božićno drveće. Pritisnuo je nos na staklo poput Dickensonova patuljka, poput prosca koji je zauvijek isključen iz blagodati koje su bile unutra. Drveće je svijetlilo tankim zlatnim i srebrnim nitima koje su odsijevale svjetlost iz hodnika. Iza drvca, na stolu, nalazili su se darovi, na desetke njih, svi ukusno umotani u ukrasni papir s vrpčama, a papir se isto sjajio zlatnom i srebrnom bojom.

Ulazna su vrata bila zaključana i on je otišao na stražnji ulaz ulazeći kroz kuhinju. Čuo je kako glazba svira u dnevnoj sobi; Brahms, pomisli, iako mu glazba nije mnogo značila. – Što je glazba mogla govoriti čovjeku bez duše?

Stao je na vrata i ona se okrenula gledajući nepomično u njega. Podignula je ruku s daljinskim upravljačem i utišala CD pritiskom prsta. Vatra je gorjela u kaminu.

U mislima je vidio kako kuća Lucasovih nestaje, kako se topi u vatri. Osjetio je rastuću toplinu i nezamislivu bol nekoga tko je spaljen živ.

Isobelin vrisak.

– Mislim da smo se dogovorili – reče ona prekidajući njegovo razmišljanje.

Ti si se složila. Promijenio sam mišljenje o odlasku na policiju. Porazgovarao sam s kolegom čija je specijalizacija krivično pravo. Čini se da je pokušaj ubojstva gotovo jednako kažnjiv kao i stvarno ubojstvo; donosi i doživotni zatvor. Kako bi ti se svidjelo provesti sljedećih deset, petnaest godina u zatvoru, Elise?

– Pokaži mi dokaze. To je tvoja riječ protiv moje.

– Istina, no ako uložim žalbu policija će morati to istražiti. Moglo bi se pročitati. Zapravo, siguran sam da bi. – Što bi svi tvoji uglašeni prijatelji rekli na to, Elise, tvoji umjetnički krugovi? Gdje ima dima, ima i vatre.

– Očito je da ne poznaješ moje uglašene prijatelje – reče ona s osmijehom. Oni su najveći lopovi u zemlji. Bili bi razočarani mnome, istina, no samo zato što sam sve pokvarila. Objavi to i budi proklet, Antony.

Očekivao je da će biti odlučna, stoga je imao i rezervni plan.

– A onda su tu i ove. Pružio joj je tanak spis koji je držao pod rukom. Mislio sam da bi ih ti trebala prva vidjeti.

Pogledala gaje prije no stoje otvorila, a zatim je proučila prvu fotografiju. Zatvorila je oči i duboko udahnula. Ubrzo ih je otvorila i počela listati zbirku od deset ili dvanaest fotografija otisnutih kvalitetnim pisačem u boji.

Napravio ih je jedne večeri u uredu.

Osim onih Cresside, gole i raskalašene, bilo je i fotografija koje je napravio uz pomoć namještenog aparata, fotografija njih dvoje kako se sljubljuju. Cressidina je glava bila zabačena u ekstazi, ali bila je prepoznatljiva.

Elise je zatvorila spis, na njezinu se licu nisu očitavali osjećaji. Nikada me nije zanimala pornografija.

Pružila mu je spis.

– Zadrži ga – reče on imam kopije. Mislio sam ih staviti na Internet, napraviti mali website. Takve su stvari vrlo popularne. Oh, i poslat ću ih elektroničkom poštom Stephenovu direktoru žena jednog od njegovih zaposlenika u izdanju kakvu je nikada nije vidio.

– Kako mogu znati da su ove fotografije prave?

– Imaš dokaz vlastitih očiju.

– Zaista? Ja sam pametna žena, Antony, čitam novine. Znam da se u današnje vrijeme može puno toga učiniti s digitalnom fotografijom.

– Da – reče on sa smiješkom. U pravu si, može se. U ovom su slučaju one prave, ali, znaš, ne bi puno značilo i da nisu. Učinile bi istu štetu. No, nije li to zanimljivo? Još uvijek tvrdiš objavi i budi proklet, Elise?

Znala je ocijeniti kada je poražena. Reče: – Što želiš?

– Sliku djevojke.

Duboko je udahnula. Nije očekivala takav zahtjev i bila je zapanjena koliko ju je to boljelo. Zašto nju, od svega?

Zato jer je dragocjena i zato jer znam koliko će ti značiti njezin gubitak. Daj mi sliku i otići ću, a ti više nikada nećeš čuti za mene.

Ona reče: – Moram razmisliti. – Dobro, ali nemoj predugo.

– I, tko je bio na pogrebu? – upita Greg.

Piers tužno zatresu glavom. – Nitko. Mislim, bio sam samo ja iz obitelji. Došao je i Giacomo McFee, vrlo lijepo od njega.

– Tvoj je stric bio dobar gost.

– Naravno, ali nije više.

Greg nije znao da li Piersu smeta što nitko drugi iz obitelji nije došao. Da su došli njegovi roditelji, da su progovorili nakon četrnaest godina, možda bi bilo nade u pomirbu.

Pročistio je grlo. – Žao mi je što nisam stigao. Načelnik igra golfu Portugalu, pa je teško odvojiti se od posla.

– Samo si ga jednom sreo – reče Piers sliježući ramenima.

– Ali ostavio je upečatljiv dojam.

Prerani start

Greg nije smatrao daje McFee tip koji će otići skrušeno.

Krepski se s time složio i stoga je imao ekipu raspoređenu u četiri kombija. Bila su dva sata do zore dvadesetog prosinca. Četiri policajca, uključujući samoga glavnog istražitelja, bila su ovlaštena za nošenje oružja, te su im bili povjereni 38 kalibarski SmithWesson s kratkim cijevima.

Nije još ni šest sati, pomisli Greg pokušavajući zauzdati zijevanje dok je zaustavljao automobil. Budilica gaje probudila u 4:55. Angie se bila okrenula, pogledala na sat, promrmljala nije istina i nastavila spavati.

Uživao je u kratkoj vožnji praznim ulicama pod zvijezdama obasutim nebom.

Na glavnoj cesti između Newburya i Hungerforda nalazio se zaseok Halfway s pubom Halfway Inn. Taj se naziv Gregu uvijek činio pomalo nedoličnim, no on je možda samo bio starac s prljavim primislama. Kada Barbara nije mogla pronaći mjesto za sastanak tako velikog broja policajaca u blizini Boxforda, predložio je parkiralište toga puba koji je bio udaljen tek nekoliko kilometara od hotela, a dodatna je prednost bila u tome što je bio isto toliko udaljen od njegove kuće.

Obilježeni automobili čekali su u stražnjem dijelu parkirališta, izvan vidokruga glavne prometnice. Greg je izašao iz svog automobila tresući se i pušući u ruke, i pošao prema vodećem kombiju. Ondje je zatekao Krepskog i dvojica su muškaraca razmijenila hladne pozdrave.

Gregu je bilo rečeno da ne mora prisustvovati raciji na takav način da mu je bilo jasno da njegova prisutnost baš i nije bila poželjna.

- Možete doći, ako želite, naravno rekao mu je čovjek iz NKS-a-ali.
- Želim.

Bio je to njegov teritorij i nije želio da drugi psi po njemu pišaju.

- Ima li novosti? – upitao je sada.
- Četiri policajca skrivena su u blizini hotela. Pozvat će nas čim se pojave znakovi aktivnosti.

Krepski je bio nakinđuren poput specijalnog policajca; na sebi je imao neprobojni prsluk. Ponudio ga je i Gregu koji je bio neodlučan.

– Ilegalna imigracija velik je posao – reče Krepski. Ne znam što biste radije izabrali da izgledate glupo ili da dobijete metak u srce?

Greg uze prsluk i pričvrsti ga s nešto poteškoća jer nije želio tražiti ničiju pomoć. Monroe im se upravio bio pridružio; prvi ga je put njegov pretpostavljeni vidio bez odijela, izgledao je pomalo zastrašujuće u vojnim hlačama, čizmama i crnoj kožnoj jakni.

Činio se i vrlo budnim.

Naviknuo sam se buditi u svako doba zbog kćeri nasmijao se objašnjavajući. Oči su mu sjale od uzbuđenja i Greg pomisli da možda nije bio u pravu kada je mislio da je Marilyn bio određen da cijelog života radi u uredu. Sada je jasno vidio razvijenu prsnu i ručnu muskulaturu mladoga čovjeka.

Barbarin simpatični mali automobil doletio je s A4 nekoliko trenutaka poslije. Ona i Tim prihvatili su prsluke bez razmišljanja, iako Barbari veličinom nije baš pristajao. Nije oblikovan da bi pristajao na ženske grudi dobaci Krepski za stoje bio kažnjen gnjevnim pogledom.

Greg je shvatio da nikada dosad nije vidio Krepskog tako sretnog, čak niti s hrpom mrtvih Iranaca. Poput Monroea, sjao je od uzbuđenja, kao što neki muškarci zasjaje zbog piva.

– Nisu li se svi oni zbog ovakvih trenutaka pridružili policiji?

– Na pola puta unutra? čuo je kako se šali jedan od policajaca. Zvuči mi poput tvog seksualnog života, Dennis.

– Odbi.

Krepskom je zazvonio mobitel začudo melodija je bila Za Elis u i on je ušutkao svih dok je odgovarao. Pažljivo je slušao nekoliko minuta, nije postavljao pitanja, a zatim rekao: – Na putu smo. Očekivano vrijeme dolaska deset minuta. Pazite da vas ne uočite. Prekinuo je vezu.

Otišao je porazgovarati s ljudima u drugim kombijima. Greg je vidio blijedo lice Trevora Fabera kako viri sa suvozačeva mjesta u drugome kombiju. Kada se vratio, Krepski kratko – reče svome vozaču: – Krećemo. Upali samo postranična svjetla.

Četiri su kombija napustila parkiralište kroza stražnji ulaz i skrenula ulijevo, prolazeći potihom kroz Hoe Benham, a savršeno štimani motori tiho su gudili u konvoju. Usamljeni ih je mljekar gledao kao odlaze prateći ih pogledom dok mu boca mlijeka nije iskliznula iz hladnih ruku, razbila se na tlu i on počeo psovati. Greg je začuo tipičan tupi udarac kada je pripadnik tamošnje faune prerano skončao život pod njihovim kotačima. Vjerojatno fazan jer ta smiješna stvorenja uopće nisu imala smisla za promet i provodila su jesen okupljajući se usred prometnica i nadvikujući se kao da su u parlamentu.

Skrenuli su desno, nasuprot Bell Innu, a zatim južnom cestom koja je pratila rijeku Lambourn sve do Newburya. Nakon pola kilometra skrenuli su na privatnu cestu koja je vodila do Halla, vozeći polako preko ležećih policajaca.

Lijepa zgrada uzdizala se u tami ispred njih, a veliko je, neosvijetljeno, božično drvece stajalo ispred ulaza. Noć je bila bez oblaka, hladna, i zvijezde su pomalo nestajale dok se razdanjivalo. Greg nikada nije razumio zašto govore daje najtamniji sat upravo prije zore; sve do sada.

Prvi se kombi zaustavio i vozač je došapnuo nešto Krepskom koji je sjedio pored njega. Greg se nagnuo naprijed kako bi čuo, ali istražitelj se nagnuo unazad i promrmljao: – Vozila ispred nas, gospodine! Upravo kao što smo mislili. Obratio se ponovno vozaču: – Želim čuti, Connors.

– Gospodine!

Konvoj je čekao, motori ugašeni, kao da su zadržavali dah. Greg je u daljini čuo zatvaranje jednih vrata, druga su zatvorena nježnije, a zvuk se jasno prenosio kroz noć.

– Premještaju ih – reče Krepski pobjedonosno. Premještaju ih noćas.

Kao što je rekla Jennet Weatherby istaknu Greg. Krepski iskrivi usta. Takve cure lažu kao od šale.

Ni Jennet se Krepski nije svidio jer joj je pokušao prijetiti, a s njom se to nije moglo. Nakon pet minuta provedenih s njim, odbila je razgovor i zatražila Grega. Nazvala ga je Sranjski; i Greg se nasmiješi prisjećajući se toga.

– Odavde nema drugoga cestovnog izlaza, zar ne? pitao je Krepski.

– Ne, samo pješice preko polja do Alderbrighta.

– Najprije ćemo uhititi tipove u kombijima, izbaciti ih iz igre, ostaviti nekoliko ljudi da ih paze, a zatim ulazimo unutra. Čekajte.

Krepski otvori vrata i izađe. Zaustavio se zakratko pored svakog kombija izdajući naredbe. Greg pogleda Monroea koji slegnu ramenima. Možda su podcijenili Krepskog; doimao se poput čovjeka koji zna što čini.

Vratio se. – U redu reče. Možemo ovo brzo ili krišom, ja sam izabrao brzinu.

Dok je to govorio, upalila su se sva četiri motora i policijska su vozila pojurila preostalim dvjestotinjak metara, skačući preko prepreka tako snažno daje Greg bio siguran da mu je

kraljeznica izvirila na vrh glave. Kližući se, zaustavili su se na šljunku raspoređeni u polukrug oko dva kombija bez otvora čija su stražnja vrata bila otvorena prema sporednom ulazu u Hali.

Njihovi su farovi obasjavali poput jednog. Krepski je u trenu izašao i Greg je skočio za njim. Nije želio ništa propustiti.

Istražitelj je potihio, ali jasno doviknuo. – Naoružana policija! Nemojte se micati!

Pored svakog kombija nalazila su se dva čovjeka uhvaćena poput zečeva ispred jakih farova. Jedan je odmah podignuo ruke. Dvojica su stajala zaprepaštena. Četvrti je pokušao pobjeći, no policajci koji su nadzirali hotel izronili su iz mraka i uhvatili ga nakon dvadeset metara. Greg je čuo kako mu se lice zabija u šljunak i iz suosjećanja je napravio bolnu grimasu. Grubo su ga dovukli, stavili mu lisice i vratili.

Kombiji su bili tamnoplave boje s natpisom sa strane u još tamnijoj nijansi, pisanim slovima, vrlo ukusno. Greg je još jednom pogrešno pročitao griefhaulage.

Sada je sve imalo smisla i Justinu Greifu spremale su se mnoge nevolje.

U međuvremenu, Krepski je pregledao kombije koji su bili prazni.

– Ti, pokazao je prema četvorici redarstvenika koji su se krili u okolici hotela ostani ovdje i pobrini se za njih. Svi ostali pođite unutra sa mnom.

Greg ga uhvati za ruku. Čovjek koji upravlja ovom tvrtkom živi u starome župnom dvoru u Alderbrightu. Mislim da ga moramo odmah privesti jer bi ga netko mogao prije upozoriti.

– Pametno. Trevor?

– Gospodine?

– Uzmi tri čovjeka i pođi po, kako se ono zove?

– Justin Greif – doda Greg.

U stari župni dvor u Alderbrightu. Faber ode bez riječi potihio dajući znakove trojici redarstvenika da ga slijede.

– Idemo – reče Krepski Gregu.

Sporedni je ulaz hotela bio otvoren. Jennet im je bila nacrtala detaljan plan i Krepski ih je vodio niz hodnik u sjevernome krilu prema stražnjim stepenicama.

– Koji vrag? McFee se stvorio niotkuda, ovaj put bez bijele uniforme, neprepoznatljiv u trapericama i džemperu. Prepoznao je Grega: – Opet vi!

– McFee – reče Greg Krepskom.

– Uhitite ga – zarezala Krepski.

Dvojica policajaca ostali su to obaviti, ostali su pratili vođe uza stube prema starim prostorijama za osoblje. Greg je primijetio natpis Vrtni apartman na bijelim drvenim vratima u blizini stubišta i zapitao se odakle mu je to poznato.

Osoblje je znatizeljno provirivalo na vratima soba. Oni koji su bili na dužnosti za doručak, već su bili odjeveni; drugi su bili u pidžamama ili, poput debeljuškasta Prana, samo s ručnikom omotan oko slabina. Polugola žena provirila je iza njega i Greg je shvatio, pomalo zatečen, da je to eterično lijepa Francuskinja.

Prepoznajući Grega, mladi je Indijac iz Yorkshira uzviknuo: – Ti boga, na trenutak sam pomislio da ste moj tata!

Svakome je Krepski govorio: – Policijska operacija. Molim vas, dame i gospodo, ostanite u svojim sobama za vlastitu sigurnost. Oni koji nisu odmah poslušali tu zamolbu, bez mnogo razmišljanja su gurnuti u svoje sobe.

Zid na kraju hodnika Gregu se činio čvrstim: – obična drvena obloga, možda neočekivana u odjelu za osoblje, ali ne toliko da bi privlačila pozornost. Krepski ju je nekoliko trenutaka pipkao, prelazeći po njoj rukama, tražeći utore za kvaku ili sakrivenu polugu, psujući potihio jer je njegova potraga bila uzaludna.

– Život je prekratak – reče naposljetku i rukom dozva jednog od svojih ljudi koji je prišao noseći sjekiru, te je počeo napadati oblogu. Bila je šuplja i razbila se u iverje za manje od dvije minute.

Greg je postao svjestan mrmljanja s druge strane na jeziku koji nije prepoznao, a kamoli razumio. Iza razbijene drvene obloge bila je tama.

Slijedio je Krepskog kroz otvor u tajnu prostoriju i mrmljanje se zaustavilo. Greg je mogao namirisati strah čak i iznad mirisa neopranih tijela i odjeće i dio njega je u tome uživao. Tapkao je po zidu sve dok nije pronašao prekidač i upalio jednu jedinu žarulju koja je na žici visjela s krova.

Svi su trepnuli.

Bila je to duga i uska prostorija, a krovna se kosina spuštala gotovo do poda. Nije bilo prozora, tek dva krovna prozorčića, zajedno ne veća od jednog kvadrata, koji su bili prekriveni zastorima. Željezne su ležaljke bile natrpane u svakome kutu, a većina ih je bila prekrivena mizernim stvarčicama koje su posjedovale žene koje su ondje boravile.

Greg ih je izbrojio dvadesetak. Stajale su gledajući policajce smrznutih izraza lica, a mnoge su se grčevito i u strahu držale jedna za drugu. Jedna je pala na koljena i počela ridati nešto poput molitve, dok su joj ruke bile sklopljene.

Mjesto je bilo prašno i zagušljivo, a širio se i neugodan miris. Krepski je otvorio usta kako bi progovorio, no odnekuda ispred hotela začuo se poznati zvuk pucnja.

Krepski je problijedio, zatim pocrvenio, pa žurno izašao iz sobe.

Greg je preuzeo kontrolu. – Vi ostanite ovdje – reče Monroe i Barbari. Pripremite žene za polazak, ne treba ih plašiti.

Krepski je već bio na pola puta dolje, kada ga je Greg sustigao. Izvadio je svoj pištolj i zadnjih je nekoliko metara u predvorju hotela hodao leđima uza zid. Greg gaje slijedio, pipkajući sumnjičavo neprobojni prsluk.

Odjednom se nezgrapna stvar i nije doimala tako nezgrapno, ali zasigurno će svaki razuman strijelac ciljati prema mozgu skrivenom iza krhkog oklopa od mesa i kostiju.

Na trijemu su stajala dva mlada redarstvenika. Jedan je mlitavo držao oružje i doimao se pomalo ošamućeno.

– Što se dogodilo? povikao je Krepski kada se uvjerio da nitko nije u opasnosti. Spremio je pištolj, a Greg je ispustio uzdah olakšanja.

Mladići su se neugodno pogledavali. Škot je pobjegao – reče jedan od njih naposljetku.

– Što !

– Rekao sam vam da on neće otići tiho – komentirao je Greg.

– A što je bio onaj pucanj koji smo čuli?

Redarstvenik s izvadenim pištoljem progutao je knedlu. Bio je tek toliko star da se počne brijati, a Krepski mu se činio zastrašujućim. Pucao sam mu iznad glave. Mislio sam da će se prestrašiti i predati.

Glas njegovog šefa bio je tih, ali žestok. – Jesi li posve skrenuo?

– Gospodine!

– Pucaš ako ti je život neposrednoj opasnosti, ili život tvoga kolege ili nekog civila, ni pod kojom drugom okolnosti.

– Da, gospodine.

Koji dio toga nisi razumio, Dexter? Mladić nije ni pokušao odgovoriti na to retoričko pitanje i Krepski nastavi: – Daj mi oružje. Predao mu gaje. Krepski nije bio siguran što učiniti s njime, pa ga je dodao Gregu koji je bio previše iznenađen a da ga ne primi. Poništavam tvoju dozvolu za nošenje vatrenog oružja, od ovog trena, i nemoj ni pomišljati ponovno se prijaviti. Nikada.

– Da, gospodine.

Ni Greg nije bio siguran što učiniti s futrolom, pa si ju je pričvrstio. Često se pitao kakav bi to osjećaj bio. Pištolj je bio manji no stoje očekivao, pištolj od čelika i aluminija kratke cijevi. Bio je lagan, a ipak se doimao teškim za njegovim pojasom.

Krepski je još uvijek grdio svog podređenog. – Morat ću provesti istragu u vezi s ovim.

– Da, gospodine.

– U kojem je smjeru otišao McFee? – prekinu ih Greg. Rukom pokazaše smjer.

– Ti – Krepski zabode prst u prsa redarstvenika – Dextera čekaj u kombiju. Ne sudjeluješ više u ovoj operaciji. Ti obrati se njegovom kolegi kreni za McFeejem. A Gregu: – Gdje ste ono rekli da vodi ovaj put?

– Prema Alderbrightu, kamo je i Faber otišao.

Jeste li makar propisno osigurali vozače kombija?

– Da, gospodine.

– Onda vas četvero uzmite kombi i pokušajte mu presjeći put. Nazovite istražitelja Fabera i vidite ako vam on može pomoći. Kad su krenuli, doviknu za njima: – I ako ga uhvatite, pokušajte ga ostaviti živog!

Negdje iznad njih začuo se aristokratski glas: – Hej! Možete li malo tiše? Ljudi pokušavaju spavati.

Većina je žena već krenula prema dolje kada su se oni vratili na tavan. Još su uvijek dvije ili tri ostale prikupljajući stvari pod strpljivom paskom policajaca.

Žena koje je bila pala na koljena, još je uvijek histerično jecala, a dva glomazna policajca nježno su je iznosila izvan prostorije utješno joj nešto govoreći. Kako je bilo jasno da ne razumije ni riječi, nije bilo važno što govore.

Mary je imala malo jaganjce jedan je nježno šaputao.

Eci peci pec dodao je drugi utješno.

Greg je zurio za njima, tresući glavom u nevjerici.

– Nema nikakvih problema, osim s njom – reče Barbara. U neku ruku, kao da im je laknulo. Bože! primijetila je Gregov pištolj. Otkada ste autorizirani da nosite oružje, šefe?

– Čuvam ga za prijatelja. Poče njušiti zrak. – Što to tako grozno smrdi?

– Pogodite.

Jedan ugao tajne prostorije bio je odvojen s nekoliko plahti obješenih na stare vješalice za robu. Greg je pošao za Krepskim kako bi to pogledao i odmah je shvatio da odatle dopire taj neugodni miris. Iza tog improviziranog paravana nalazila su se četiri metalna vjedra, lavor prljave vode, ručnik i rola gruboga toaletnog papira.

Krepski je namjerno nogom odgurnuo jedno vjedro prolijevajući tako žutu, kiselu tekućinu po golim podnim daskama.

– Je li to zaista bilo nužno? – upita Greg.

Krepski je zanemario pitanje, a lice mu je još uvijek bilo smrknuto zbog pucnjave. Izašao je mašući rukom ispred nosa.

– Kakva rupčaga! reče.

– Vi mislite da je ovo rupčaga? – malena, prilično zgodna žena kovrčave smeđe kose odgovori mu na tečnom engleskom. Ondje odakle smo mi došle, to je rupčaga.

– A tko ste vi? – upita Krepski. Uspravio se i nadvio nad nju s rukama na kukovima. Bila je mršava ženica, ali zapravo su sve one izgledale pothranjeno. U usporedbi s njom, Krepski je bio golem i ona zakorači unatrag pomičući svoj metalni krevet uza škripu preko drvenoga poda. Držala je plastičnu vrećicu na prsima, na kojoj je pisalo nekoliko riječi na ćirilici. S vrha je virio žuti džemper, neobično žive boje. Vratio joj se glas. Zovem se Seskia i tražim azil.

– Zakasnila si, draga – reče Krepski s podsmijehom. To moraš zatražiti pri ulasku u zemlju, pri ulasku, ili nikako.

– No postoje iznimke – reče ona mirno i ja ga svejedno želim zatražiti.

Krepski je povisio glas. – Rekao sam da kasniš, ti, glupačo. Kužiš? Kako ne shvaćaš? Ovi su otoci ionako prenapučeni. Mi vas ovdje ne želimo.

Njegove su je oči drsko odmjeravale.

Pocrvenjela je od stida, ali nije se pomaknula. – Bilo bi mi drago kada biste mi se obraćali s više poštovanja. U svojoj sam zemlji bila učiteljica engleskog jezika.

– Onda ste trebali ostati ondje umjesto da se dolazite ovamo prostituirati. Nasmijao se. Ali vi Slavenke to volite, zar ne? Jednostavno se ne možete zadovoljiti.

Greg nije mogao točno reći što se onda dogodilo jer je sve završilo za nekoliko sekundi. Monroe je nagrnio na Krepskog, počistivši usput i nekoliko kreveta, i zabio ga za zid. Vješalice su se srušile i jedna od plahti omotala se oko dvojice muškaraca poput oklopa.

Greg, Barbara i Seskia automatski su zakoračili unatrag i tako su stajali, ukočeni, dok je Monroe udario šakom Krepskog u lice. Nijedan ni drugi nisu rekli ni riječ, samo se čulo gundanje od boli ili od trijumfa pa se činilo kao da se tuča događa iza zvučno neprobojnog stakla. Skliznuli su i u bazenčić urina koji je prije bio proliven.

Krv je curila niz lice Krepskog i po njegovu neprobojnom prsluku.

Rastavili su se pocijepavši plahtu na rite. Monroe se tresući dignuo kao da ga je žar borbe napustio, no Krepski se jedva ustao zaletjevši se odmah prema svome protivniku pognute glave, uhvativši ga tako izravno u pleksus.

Monroe, iako bez daha, dohvatio ga je za kosu i povukao, a ovaj je jaukao od boli. Zatim se zavrtio i odbacio Krepskog glavom prema zidu.

Seskia je zbunjeno gledala u Grega i Barbaru. Barbara reče: – Ja ću preuzeti maloga.

– U redu.

Greg dohvati ošamućenog Krepskog odostraga, dok je Barbara uhvatila Monroea. Boreći se s njime, koraknula je unazad u jedno od vjedra.

– Sranje! uzviknula je.

– Pogodili ste – reče Seskia dok je Barbara izvlačila čizmu iz toga nereda.

– Dostaje. Greg je rukom obuhvatio vrat Krepskoga čije je lice bilo sve crvenije. Krv mu je curila niz bradu i Gregu na rukav. Jedan kutnjak, čiji je korijen bio krvavo crven, pao mu je iz usta na tlo.

– Rekao sam dosta, Stan. Čuješ li me?

Muškarac se napokon prestao koprcati i Greg je otpustio stisak. Krepski je spustio glavu udišući zrak u pluća poput pumpe i pokušavajući usredotočiti pogled. Barbara je pustila Monroea i on je pao na pod, uspuhan, trljajući trbuh gdje ga je protivnik bio snažno udario.

Greg je pregledao zid gdje je Krepskova glava napravila udubinu u žbuci. – Jeste li ozlijeđeni? – upita. Mislim, zaista ozlijeđeni. Za ambulantu?

Istražitelj zatrese glavom još uvijek u nemogućnosti da progovori.

– Pogledaj moje čizme! cviljela je Barbara. Uništene su, a bile su gotovo nove.

Seskia joj pruži ručnik. Barbara joj kimajući zahvali i sjede na najbliži krevet kako bi ih obrisala.

– Platit ćeš mi za ovo – prosikta Krepski prema Monroeu, a glas mu je bio promukao od krvi. Dohvatio je ostatke plahti i počeo brisati krv koja mu je tekla iz nosa i usta, usput neugodno rokćući. Ti si lud! Za ovo ću te unazaditi u redarstvenika ili strpati u zatvor. Pokaza prema Gregu i Barbari. Imam svjedoke.

– Nakon trenutka stanke, Greg reče: – Ja nisam vidio što se dogodilo. A vi, vodniče Carey?

- Sve se zbilo prebrzo – složi se Barbara.
- Ne govoriti engleska – doda Seskia.

Krepski se uspravi i pogleda Grega. – I to ćete prisegnuti pod zakletvom, zar ne, gospodine? Zakleti se da niste vidjeli da me Monroe napao bez ikakva povoda?

– Mislim da nećemo dotle doći – reče Greg mirno. Mislim da ne želite da vaši nadređeni čuju što ste govorili našim zatvorenicima ili sve što govorite o imigrantima od samog početka operacije. Ako dođe do službenog saslušanja, i mediji bi za to mogli čuti. Zapravo, mislim da to mogu jamčiti.

Krepski se okrenu i šakom jako lupi o zid stvarajući i drugu udubinu. Očito je intenzivno razmišljao.

- Na čijoj ste vi strani? – upita naposljetku.
- Na strani doličnosti i razuma – povika Greg.

Krepski je počeo tražiti zub, stavio ga je u džep i otišao provlačeći se kroz rupu u zidu. Vukao se umorno niz hodnik obješenih ramena. Greg ode do primitivne kupaonice i oštro reče Timu Monroeu.

- Moj ured, danas poslijepodne u dva sata.
- Da, gospodine.
- Pođi i čekaj u jednom od kombija. I očisti se, čovječe, smrdiš na urin!

Od izbjeglica, samo je Seskia još bila u prostoriji. Greg je nježno uhvati za lakat. Idemo, vrijeme je.

Posljednji je put pogledala po sobi. – Nije mi žao što odlazim iz ovog mjesta. Ili bi mi trebalo biti žao?

On reče: – Bar ste još uvijek živi, dušo, a ne trunete negdje na dnu mora.

Dok su silazili niza stube, ona reče: – Što to znači eci peci pec?

Upravo kada su izlazili iz zgrade, stigao je i kombi s Trevorom Faberom koji je iskočio sa suvozačeva mjesta ne čekajući da se kombi zaustavi. Nema nikoga kod Greifovih započeo je, a onda je ugledao šefa i usta su mu se razjapila. – Što ti se, dovraga, dogodili, Stan?

Krepski ga je okrznuo prolazeći pored njega, nije mu ništa odgovorio, samo je ušao u kombi. Krvarenje se zaustavilo, no njegovo lice i odjeća bili su prekriveni krvlju i urinom. Izgledao je poput statista u filmu strave, onaj neimenovani muškarac koji umre na početku filma.

Ili, kako je bilo blagdansko vrijeme, divovski crvendać.

Greg je otkopčao futrolu pištolja, pogledao je na trenutak, zatim predao Trevoru Faberu koji gaje začuđeno uzeo.

- Čije je to?
- Tvoje.
- Moje?
- NKS-ovo. Rekao si da Greif nije kod kuće?
- Kuća je zamračena. Kucali smo tako glasno da bi i mrtve probudili.
- U redu. Poslat ću svoje ljude da pripaze na kuću dok se on ne pojavi.
- Ako se pojavi.
- Mislim da nitko nije imao vremena upozoriti ga. Vjerojatno je otišao na skijanje za Božić.

Ne vjerujem da osobno obavlja prljavi posao. Ima li traga McFeeju?

Faber razočarano zatrese glavom. – Propao u zemlju poput stare lije, ali ljudi čekaju da se razdani kako bi ponovno pretražili polja i putove. Možemo li dobiti psa i vodiča?

– Naravno. Pobrinut ću se za to čim stignem u postaju. Bok.

Krepski promoli glavu kroz suvozačev prozor i prodere se:

– Trevor!

- Što se njemu dogodilo? šapnu Faber Gregu na uho.
- Možda jest glup, ali obično zna kada se treba sagnuti da izbjegne udarac.
- Ovoga nije vidio – reče Greg.
- Trevor! Evo!

Prešutnim dogovorom Greg i Barbara otišli su u drugi kombi. Greg nije vidio gdje se Monroe ukrao, a u tom trenutku nije ni mario. Otkopčao je neprobojni prsluk i bacio ga na tlo, a zatim otišao prema prednjoj strani kombija. Sva su sjedala bila zauzeta imigrantima i redarstvenicima koji su ih čuvali. Svi su ga znatiželjno gledali.

Barbara mu se pridružila i položila mu ruku na rame. – Dobro smo obavili noćni posao, Greg šapnu mu u uho. Učinili smo ono što smo namjeravali, bez obzira na proslavljenog chefa.

– Pokušao je to tako sagledati. Pretpostavljam. Pogledao je žene koje su pritvorili, osam njih sjedilo je u kombiju. Neke od njih sjedile su pognute glave, druge su zurile u prazno lica ukočeno od straha, žena koja je molila još je uvijek plakala.

- Jer bi ove žene zasigurno bacile zemlju na koljena.
- Ona namršti nos. Iako mislim da više nikada neću obuti ove čizme.

On uzdahnu. Nije li Napoleon rekao: – Osim izgubljene bitke, nema ništa tužnije od dobivene bitke? Barbara ga počasti blagim osmijehom koji je čuvala za njegove luckastije trenutke. U mislima je slegnuo ramenima; bila je to muška stvar, a ne nešto što bi žene mogle razumjeti.

Dok su silazili iz kombija kod Halfway Inna, sjetio se zašto mu je Vrtni apartman zazvučao poznato. Barbari je rekao: – Predat ću zamolbu za ekshumaciju tijela gospodina Hamiltona.

Bila je navikla na njegove nerazumljive izjave, te je strpljivo – upitala: – A tko je on?

Jedan starac koji je odsjedao u hotelu i koji je iznenada umro prije nekoliko tjedana. Boravio je u Vrtnom apartmanu koji se nalazi na dnu onih stuba kojima su vodili žene gore i dolje. Stari ljudi loše spavaju i postoji mogućnost da je vidio ili čuo nešto što ga je stajalo života. Uzimajući u obzir noćasnje događaje, mislim da se moramo uvjeriti da mu nitko nije pomogao pri posljednjem putovanju.

Istražitelj Monroe stigao je točno u dva sata poslijepodne u Gregov ured. Uspio je promijeniti odjeću, iako mu ova posuđena nije baš pristajala. Otuširao se i oprao kosu koja je bila još uvijek mokra i visjela mu je poput vitica dajući mu jadan izraz lica.

Hodao je pomalo ukočeno, ali glavni istražitelj mu nije ponudio stolicu i on je tijekom cijelog razgovora stajao u stavu mirno.

Greg je prekrizio ruke, naslonio se u stolici i promatrao na trenutak svoga mladog istražitelja. – Neću lagati pod zakletvom zbog tebe – reče na kraju ali se nadam da do toga neće doći.

- Znam, bio sam glup.
- Dobro zboriš!
- Hvala vam što ste se zauzeli za mene, gospodine, što ste odgovorili Krepskog od pritužbe.
- Nadam se da sam bio uspješan.
- Mislim da smo svi bili napeti, nešto i zbog onog pucnja. Potreslo me, mogu vam to priznati.

Mrzim vatreno oružje.

- Jedini koji su ondje bili naoružani i opasni, bili su Krepsovi ljudi naglasi Greg.
- Nisam to tada znao, gospodine.

Greg je cijeli dan intenzivno razmišljao što učiniti s Monroem.

- Želim da predaš zamolbu za vraćanje na staru dužnost reče odmah.

Monroe je bio dotučen. – Samo sam mjesec dana ovdje, gospodine. Neobično će izgledati što tako brzo odustajem od privremenog promaknuća.

- Nije me briga što ćeš im reći. Reci da bi htio biti bliže kući sada kada stiže beba, ako želiš.
  - To će dobro izgledati u mojoj biografiji: – Mora ranije stići kući kako bi mijenjao pelene.
  - Bolje nego: – Grubo je napao, ničim izazvan, kolegu policajca.
  - Očito niste mislili da nisam bio ničim izazvan, gospodine.
  - Neću o tome raspravljati s vama, istražitelju. Ono što si učinio neoprostivo je i vjerojatno zaslužuješ da budeš izbačen iz službe.
  - Ali obratio sam se vama, prije nekoliko tjedana. Rekao sam vam da biste trebali zatražiti da se Krepski makne s ove operacije prije nego što nešto pođe po zlu.
  - No ništa nije pošlo po zlu naglasi Greg osim što si ti odjednom poludio. Uhitili smo dvadeset i pet ilegalnih imigranata i zaustavili McFeejev i Greifove aktivnosti. Uz smrt braće Driscoll, to je jedna ruta ulaska u zemlju manje.
  - Ipak – nastavio je blaže djelomično se osjećam odgovornim za ono što se dogodilo i zato te puštam tako olako. Ovo je moja najbolja ponuda, Tim.
  - Hvala vam, gospodine.
  - Možeš ići.
  - Naravno, bit će druge braće Driscoll, drugih McFeea i Greifova. – Što ih je pokretalo? U slučaju ribara bio je to jednostavan i razumljiv poriv za preživljavanjem, no njihova užasna sudbina neće zaustaviti druge očajnike.
  - Ali Justin Greif? Giacomo McFee? Obojica, naočigled, bogati ljudi, uspješni u izabranim karijerama, poštovani u zajednici, sada su odbacili sve zašto su radili. Je li to bila čista pohlepa ili nešto što se tek mora otkriti: – skupocjene narkomanske navike ili velik kockarski dug?
  - Vrijeme će, nadao se, sve reći.
  - Sjetio se: – podignuo je slušalicu i pitao Sušan da ga spoji s uredom mrtvozomika. Došlo je vrijeme da se pokrene Hamiltonova ekshumacija. Nije se radovao što će morati saopćiti Piersu da namjerava iskopati njegova strica i prije nego što se grob slegnuo, a nadao se da neće morati provjeravati alibi svoga prijatelja.
  - No makar će znati istinu o njegovoj smrti.
- A Greg je najviše mrzio slučajeve u kojima nikada dokraja nije saznavao istinu.

Odgovarajuće oruđe

- Ujutro dvadeset i trećeg prosinca, Elise je nazvala Antonya u ured.
- Pobijedio si – reče portret je tvoj.
  - Očekivao je predaju, ali nije u njoj uživao. Samo je rekao: – Doći ću večeras po njega.
  - Dođi oko deset. Pripremit ću ti ga.
  - Ovaj put bez zasjeda, Elise. Prevarila si me jednom, no nemoj i drugi put.
  - Bez zasjeda.
- Elise je proučavala Henkelove noževe kao što ih još nije od dana kada ih je kupila. Neki su ljudi držali daje Sabatier bolji, ali najbolji su chefovi birali Henckel. Set od osam noževa stajao je više od tristo funti i ona ih je dobro čuvala.
- Odbacila je nazupčane noževe: – nisu odgovarali za ovaj posao. Svaki će vam mesar reći daje odabir odgovarajućeg oruđa presudan za posao. Nož od sedam centimetara bio je prekratak, od dvadeset predug. Odabrala je onaj kraći i odvagnula ga u ruci. Bio je čvrst i težak.
- Isprobala je oštricu jabučicom palca i bezosjećajno gledala kako se pojavljuju grimizne kapljice. Podsjetilo ju je na nešto. Ah, da: – ona i Greg Summers zavjetovali su se na vječno

prijateljstvo, s jedanaest godina, miješajući krv. Stavila je palac u usta i sisala osjećajući utjehu u metalnome okusu.

Zadovoljna oružjem otišla je u dnevnu sobu i upalila svjetlo iznad portreta. Promatrala gaje na način na koji to nije činila već dvadeset godina: – gusto bogatstvo uljene boje, slojevito tako daje na mjestima bilo debelo i pola centimetra, dajući tako slici i treću dimenziju. Njezina je koža na prvi pogled izgledala bijela, ali pomno gledajući, otkrivalo se na desetak boja koje su tvorile njezinu put. Jednako tako njezina kosa nije bila crna, već mješavina smeđih i ljubičastih, tamnoplavih i kestenjastih nijansi.

Ne dopuštajući si previše razmišljanja, podignula je nož i zasjekla platno, od vrha desno do dna lijevo. Onda, budući da je bila vješta i s obje ruke, uzela je oštricu drugom rukom i zasjekla od vrha lijevo do dna desno.

Na mjestu gdje su se posjekotine susrele, na sredini, platno se počelo kovrčati poput četverostrane zvijezde, a pahuljice boje padale su na pod poput ošamućenih kukaca. Nekoliko je puta zabila nož u lice djevojke, osljepljujući je i režući joj jezik.

Kada je završila, bila je uspuhana.

– Eto – reče zakoraknuvši unatrag sada je spremna za tebe, Antony.

Čula je vozilo na šljunčanome prilazu i pogledala sat u kutu sobe. Nije još bilo devet sati. Zastoje došao tako rano? Da bje uhvatio nespremnu ili da bi se osigurao da ona njega ne uhvati nespremnog? Ugasila je svjetlo iznad slike, pustila nož na pisaćem stolu i izašla u hodnik.

Ostavila je otključana ulazna vrata.

No umjesto da se zaustavio ispred, automobil je nastavio pored kuće prema garaži. Čudno, pomisli ona, Antony nikada ne parkira ondje. Možda je mislio da će biti lakše iznijeti sliku kroz stražnji izlaz. Vratila se i pričekala ga na vratima kuhinje, ali kada su se sporedna vrata otvorila, pojavila se Cressida.

Elise je primijetila promjene na kćeri u zadnjih nekoliko tjedana, čak i prije nego što je znala njihov razlog. Prije dva mjeseca složila bi se da je njezino dijete arogantno, pomalo ona a umišljeno, no daje imala pravo to i biti. Bila je prelijepa; imala je dobrog supruga i dvoje predivne djece, zgodnu kuću, novac, talent. Iako nije bio genijalan poput očeva, omogućavao joj je da uživa u umjetnosti.

Sada je bila poput slomljene lutke, bez samopouzdanja, njezine su bistre oči bile pomućene patnjom, a obrazi umrljani suzama. To čini ljubav, pomisli Elise u trenutku spoznaje: – ne topli kutak bračnog zadovoljstva, već ljubav o kojoj su pjesnici tako rječito govorili ljubav Tristana i Izolde, Romea i Julije ljubav koja je uništavala sve što bi dotaknula poput šumskog požara.

Cressida reče: – Mamice? a glas joj se slamao.

Ona reče: – Znam, dušo. Znam! – i zagrlila je svoje dijete. Mogla je osjetiti viski u njezinu zadahu, previše za nekoga tko je vozio, no sada o tome nije željela govoriti. Cressida je na sebi imala pohaban stari Stephenov džemper, prevelik za nju, i Elise osjeti nostalgiju za danima kada bi izašla gola iz kreveta i navukla Joachimovu majicu ili košulju.

Pravi se brak sastojao od takvih intimnih trenutaka.

Stajale su tako, nepomične, nekoliko minuta, a onda je Elise udaljila kćer od sebe i pogledala je duboko u oči.

– Gdje su Stephen i dječaci, Cressie?

Glas joj je bio miran, unatoč viskiju. – Stephen je otišao provesti večer s majkom. I ja sam trebala poći, ali rekla sam mu da imam migrenu tako da je poveo i dječake da se ja mogu odmarati. Bila sam sama u kući sa svojim mislima i nisam to mogla podnijeti. Nisam mogla izdržati ni trenutka više. Morala sam s nekim porazgovarati, inače bih izludjela, a nikog se drugog nisam mogla sjetiti.

Bila je usamljeno dijete, nije brzo sklapala prijateljstva, a ona i Joachim nisu joj pomogli time što su je sa šesnaest godina preselili, upravo u vrijeme kada adolescencija osvještava mlade tinejdžere. Otkako se udala, život joj se vrtio oko Stephena i blizanaca i nikada nije govorila o prijateljicama s kojima se mogla smijuljiti i glupariti.

– Mislila sam da gubim razum, mamice.

– Psst. Elisa je napravila utješan zvuk kao da su Cressidi ponovno dvije godine i kao da ima jednu od svojih uobičajenih noćnih mora sa zmajevima i čudovištima koja joj pokušavaju slomiti kosti. Povala ju je u dnevnu sobu i smjestila udobno u naslonjač.

– Moram ti nešto reći poče Cressida. Nešto tako grozno da ne znam odakle započeti.

– Imala si vezu s Antonyem – reče Elise ravnodušno. Cressida u nevjerici razrogači oči. Kako si saznala! Je li ti on rekao?

Elise je odjednom izgubila samokontrolu i izderala se: – Kako si mogla, Cressida? On je tvoj brat. Kako si mogla biti tako sebična?

– Znam da sam učinila strahovitu pogrešku, ali plaćam za to, mamice, vjeruj mi. Nije me nazvao danima, više od tjedan dana. Riječi su letjele iz nje bez reda. Pokušavam ga dobiti na mobitel, ali ne javlja se, a recepcionarka u njegovu uredu govori da je na sastanku svaki put kada ga nazovem i sigurna sam da mi se smije, a kada ga nazovem u stan, javlja mi se samo automatska sekretarica.

– Koju bi nazivala samo kako bi mu čula glas. Zaključila je: – Ne mogu to više podnijeti.

– Zato si kupila vlastiti mobitel? – reče Elise blago. Tako da ga potajno možeš nazivati.

– Da, naravno.

– Ali sada je gotovo, Cressie. Moraš to prihvatiti. Veza nije nikuda vodila i sada je gotova i moraš početi nanovo graditi svoj život, ako možeš.

– Ne razumiješ. Bila je mušičava tinejdžerka kakve se Elise dobro sjećala. Mi se volimo. Moramo biti zajedno.

– To je incestuozno. To je protuzakonito.

– Koga briga za to u današnje vrijeme? A što je s donatorima sperme i sličnim stvarima u kojima se često ne zna tko je s kim u srodstvu. Otići ćemo negdje gdje nas nitko ne poznaje.

– A Stephen će to upotrijebiti kao oružje kako bi dobio skrbništvo nad blizancima.

– Neka mu bude.

– Cressida!

– Mogu imati još djece, djece s Antonyem, i ona neće imati dvije glave ili tako nešto, a i ako budu neće me biti briga, svejedno ću ih voljeti. Postajala je histerična. Kako možemo znati? Kako možemo znati da je on taj za koga se predstavlja?

– Misliš da bi mogao biti varalica? Prevarant?

– Ili pogreška. Da, to je to! Pogriješili su. Pomiješali su potvrde o rođenju u uredu za posvajanje.

– Sada se stvarno hvataš za slamku.

– Moram!

– Slušaj me. Elise je zgrabila kćer za ovratnik veste i povukla je prema sebi. Uvijek je fizički bila jača od nje. Slušat ćeš me, Cressida.

Govorila je polako naglašavajući svaku riječ, a lice joj je bilo vrlo blizu kćerinome. Nema greške. Takve se pogreške ne događaju. Antony je tvoj polubrat i vi ne možete biti zajedno. On te, u svakom slučaju, ne voli. On te ne želi. Nikada te nije volio. Zaveo te kao dio plana da mi naudi zbog toga što sam ga dala na usvajanje prije toliko godina.

Cressidina se donja usnica tresla. – Ne vjerujem ti! Zašto govoriš tako grozne stvari? Kujo! Jecala je, riječi su joj bile iskrivljene. Bezuspješno se borila u majčinu zagrljaju. Ti prezira vrijedna kujo.

– A zašto je onda prekinuo s tobom?

– Jer si ga ti udaljila!

Elise ju je naglo pustila. Uspravila se i otišla do pisaočega stola iz čije je gornje ladice izvadila spis. Zašto mi je onda pokazao ovo? Bacila je fotografije kćeri u krilo.

Cressida je zurila u njih. – Ne! reče. Ne.

Ako je Elise i imala sumnje u vezi s autentičnosti fotografija, sada su nestale. – Pogledaj se. Zgrabila je natrag fotografije i počela ih, jednu po jednu, unositi Cressidi u lice. Gledaj! Zašto misliš da ih je napravio?

Zatvorila je oči kako ih ne bi vidjela i rekla neuvjerljivo: – Kako bi ga podsjećale na mene kada nismo zajedno. Jer me voli.

– Fotografije na kojima ti poziraš poput kurve? Misliš li da bi i jedna majka trebala gledati takve fotografije svoje kćeri? Govori da će ih objaviti na Internetu, za boga dragoga. Zašto bi to činio ako te voli?

Cressida je počela vriskati. Bacila se na sag ispred kamina i počela udarati rukama i nogama po podu bolno plačući. To je povremeno znala činiti i u djetinjstvu, najčešće zbog najbanalnijih razloga, na čuđenje njihovih susjeda u Kensingtonu.

Tko bi mislio da su ti dragi Weissmanovi zlostavljači djece?

Elise je učinila ono što je uvijek činila tijekom tih napada: – pustila je da se izmori. Joachim ju je isprva pokušavao umiriti i utješiti, no i on je naposljetku priznao da je njezin način bolji. Postupno se nevrjeme stišavalo. Cressida je mlitavo ostala ležati na podu, a posljednji su jedva čujni jecaju izlazili iz nje. Nije nikada znala što činiti na kraju neke od takvih scena; jednostavno se dignuti i obrisati oči bilo je protivno klimaksu.

Elise, razumijevajući to, izabrala bi pravi trenutak da klekne pored kćeri i digne je u sjedeći položaj. U džepu svoga džempera napipala je rupčić i njime joj obrisala suze. Jednim je okom pratila sat. Bilo je dvadeset do deset i Antony bi mogao stići svakog trena. Njezino se dvoje djece nikako više nije smjelo sresti, ali Cressida nije bila u stanju voziti kući.

– Mislim da bi trebala prileći – reče Elise. Pođimo gore.

– Stephen.

– Poslije ću nazvati Stephena i reći mu da ostaješ ovdje preko noći. Reći ću mu da sam te ja pozvala da dođeš jer sam se osjećala usamljeno budući da je druga obljetnica smrti tvoga oca.

Nakon kratke pauze Cressida reče: – Zaboravila sam.

– Pretpostavila sam.

– Sada se osjećam.

– Nemoj se brinuti. Život je za živuće.

Cressida nije više ništa rekla, podignula se na noge. Opazila je portret i zatomila krik.

– Portret! Istrgla se iz majčina zagrljaja i potrčala prema uništenoj slici, rukama prelazeći po njoj pa je tako još boje padalo na pod. – Što joj se dogodilo?

– Došao je kraj njezinu korisnom življenju. Cressida – reče tupo: – Ne razumijem. Ne.

– Mislila sam da ti je to najdraže što posjeduješ. I bila je.

– Nisam te nikada uistinu razumjela. Ne.

Elise ju je povela na kat do svoje sobe. Cressida je stajala poput krpene lutke dok ju je majka svlačila, zamotala je u njezinu spavaćicu i stavila je u krevet.

– Dat ću ti nešto što će ti pomoći da zaspiš.

Otišla je do kupaonice i uzela isti lijek koji je dala Antonyu one noći kada ga je pokušala ubiti, zamiješala ga u čaši za Cressidu drškom četkice za zube. Kada se vratila, kći joj je već spavala. Disanje joj je bilo duboko ali nepravilno, bila je skvrčena, a glava joj je bila postrance položena na jastuk. Elise je ostavila čašu s lijekom na noćnom ormariću, pogladila kćer po kosi i otišla.

Zatvorila je masivna hrastova vrata koja su odvajala staro krilo od novoga kako bi prigušila zvukove.

Vrativši se u dnevni boravak spalila je fotografije u kaminu.

Održana riječ

Bio je točan, zaustavio je golf na prilazu točno kada je njezin sat otkucavao deset sati. Svaki je otkucaj odzvanjao i stapao se sa sljedećim. Elise se nije micala, sjedila je u naslonjaču pored kamina brojeći njegove korake niz kameni pod hodnika. Potiho je hodao.

– Tu sam – reče nezgrapno i zaustavi se na vratima.

– Vidim.

– Samo ću uzeti sliku i maknut ću ti se. Primijetio je štetu i to ga je utišalo. Maknuti? S leđa. S puta. Iz života. Nadala se ovom posljednjem.

Prišao je zidu kao u transu.

– Uzmi je – reče ona tvoja je.

Stajao je zureći na trenutak u uništeno platno, a onda se, na njezino iznenađenje, počeo smijati. – Imaš moć zapanjiti me, Elise. Mislim da nikada nisam sreo nekoga poput tebe.

Joachim je uvijek govorio da bi radije uništio sliku nego dopustio da dođe u ruke nekome koga je prezirao. Održala sam njegovu riječ.

Pogledao ju je s divljenjem. – Znaš, da smo se sreli u drukčijim okolnostima, možda bi mi se svidjela.

– U tome se razlikujemo. Onda dignula se na noge obećao si mi da ćeš otići ako ti dam portret, i da nikada više nećeš uznemirivati mene ili moju obitelj. Postoji li mogućnost da ćeš održati to obećanje?

– Održat ću obećanje. Posegnuo je kako bi dohvatio sliku sa zida. Možeš li mi pomoći?

– Stvarno ćeš je uzeti?

– Naravno. Bit će mi podsjetnik, uspomena.

Otišla mu je pomoći jer je platno zaista bilo teško; okvir, iako ne previše glomazan, bio je od prave hrastovine obojane u crno.

– Ako si išta naučio u zadnjih nekoliko tjedana, Antony, možda nije sve bilo uzalud.

Uzela je staru plahu iz ormara i omotala platno. Zajedno, s čudnim osjećajem kolegijalnosti, iznijeli su sliku do njegova automobila. Trebalo im je nešto vremena dok su je spremili u golf. Morao je spustiti stražnje sjedalo i pomaknuti suvozačevo sjedalo što je više naprijed. Čak i tada, prtljažnik se nije dokraja zatvarao.

– Donijet ću konopca – reče ona.

– Možda onu žicu za slike koju imaš?

– Zapravo, da, to će poslužiti. Bila je neodlučna. Antony, jesi li ikada pomišljao da potražiš pomoć?

– Psihijatra, misliš?

– Možda nije prekasno. Znam da si patio i nikome nije više žao nego meni, ali još si uvijek mlad i mogao bi sve to ostaviti za sobom i početi iznova.

– Kakve sam ja sreće, naletjet ću na nekog Hannibala Lectera. Slegnula je ramenima. Nitko mu nije mogao pomoći ako to sam nije htio. Okrenula se i on ju je pratio natrag u kuću.

– Kako je Cressida? – upitao je dok su prolazili hodnikom.

– Zaista te zanima?

– Ne baš. Zapravo, uopće me ne zanima. Kako je izvanredna žena poput tebe proizvela nekoga tako običnog?

– Neće ti smetati što je više nećeš vidati?

– Ni najmanje. Smrtno je dosadna.

Elise je pošla u kuhinju kako bi potražila nešto čime bi vezali vrata prtljažnika. Antony ju je čekao u dnevnoj sobi, stajao je besposleno ispred kamina s rukama u džepovima, zureći u vatru kao da će u njoj pronaći spasenje, nešto poput auto dafe.

Dok je prekapala po ladicama pokušavajući se sjetiti što je napravila sa slikarskom žicom nakon one večeri kada ga je pokušala zadaviti, začula je krik od kojega joj se gotovo sledila krv u žilama. Bio je to poput urlika nekoga neprirodnog stvorenja, čudovišta iz pakla.

Utihnulo je i prije no što je započeo. Primoravajući se na pokret, požurila je u dnevnu sobu.

– Cressida!

Njezina je kći stajala pored pisaćega stola držeći se za njega kako ne bi pala. Bila se ponovno odjenula, ali kosa joj je bila razbarušena i spljoštena na jednoj strani. Lice joj je bilo iskrivljeno od bijesa, ružna maska mržnje. Majica joj je bila prekrivena krvlju i bila je uspuhana kao daje upravo završila maraton.

Na podu pored prozora Antony je nepokretno ležao na leđima s jednom nogom svinutom ispod tijela. Nož koji je Elise bila upotrijebila da razdere sliku, virio je iz lijeve strane njegova prsnog koša, središnji ukras crvenog bazena koji se još uvijek prelijevao i curio niz njegovu majicu. Oči su mu bile otvorene i zurile su u prazno, mjehurići krvave slinje izlazili su mu na usta.

Elise nije sumnjala da joj je sin mrtav, no kleknula je i stavila ruku na njegov vrat, opipavajući bilo kojega nije bilo.

– Obična, ha? – Cressida je stajala nad njim, a oči su joj sjajile luđačkim odsjajem dok je promatrala svojih ruku djelo. Dosađujem li ti još uvijek smrtno, Antony?

– Što se dogodilo? Elise se osjećala vrlo mirnom, kao što se osoba može osjećati u trenutku smrti.

I Cressida je bila lucidna i jasno je govorila. – Probudila sam se. Čula sam glasove izvana. Odmah sam prepoznala njegov. Zajedno ste se smijali. Smijala si se s njim.

– Mislim da nisam, i sama to znaš. Razgovarala, jesam.

– Čula sam te! Bila sam na stubištu kada ste ušli. Čula sam što je rekao o meni i čula sam kako se na to smiješ.

– Cressida, nije bilo smijeha.

– Šuljala sam se niza stube i niz hodnik.

– Kako bi ga ubila?

– Ne! Kako bih porazgovarala s njim, kako bih sve popravila. Kako bismo se pomirili i kako bi sve opet bilo u redu.

– Oh, Cressida!

– Nije čuo da ulazim. Zurio je u vatru. A onda nisam znala što da kažem, tako da sam ušla u sobu iza njega pokušavajući skupiti hrabrosti i obratiti mu se. Došla sam do stola i osjetila nož pod rukom, podignula sam ga ne znajući što je to točno.

– Samo si uzela nož jer je bio ondje?

– Da! Mora da je onda nešto čuo jer se okrenuo. Kada me ugledao i vidio nož u mojoj ruci, uplašio se vidjela sam mu to u očima. Svidjelo mi se što se boji, što ga kažnjam. Prišao mi je s

ispruženom rukom kako bi uzeo nož. Htjela sam mu ga dati, ali zapeo je za rub saga, uvijek si se šalila kako je taj sag smrtonosna zamka, pao prema naprijed i nož se samo zabio u njegova prsa. I onda je pao. Gledala je u beživotnu masu pored svojih nogu. Samo tako.

Elise nije povjerovala ni riječi. Sag je bio točno na svome mjestu; nitko se nije spotaknuo o njega. A zasigurno bi Antony bio progovorio da se okrenuo i vidio je s nožem u ruci. Bio bi rekao: – Daj mi nož, Cressie i ona bi ga bila čula.

– Ne, kradomice gaje uhvatila, no nije imalo smisla prepirati se. Elise je iz iskustva znala da će se njezina kći držati te priče, bez obzira na sve. Ispričat će je i uljepšavati sve dok i sama ne povjeruje u to, sve dok ne postane, u njezinoj smušenoj glavi, istina.

– A onda sam vrisnula – reče Cressida.

– Stvarno?

– Zasigurno.

– Do kraja života Elise nije bila sigurna koje je od svoje dvoje djece čula da vrišti: – ubojicu ili žrtvu.

– Moraš poći – reče Elise. Čuješ li me?

Povrativši se iz transa u kojem je bila zadnjih nekoliko minuta, uviđajući stoje učinila, Cressida se bacila na pod pored tijela, jecajući: – Antony. Ne! Antony, dušo.

Elise zamahnu rukom i snažno opali kćer po licu. Iznenadena, mlada je žena hvatala dah.

– Nisam ga mislila ubiti procijedi.

– Pa, stručno si to obavila!

– Što ću učiniti? Oh, bože, mamice! Reci mi što da učinim.

– Moraš odmah poći kući – reče Elise oštro. Hoće li Stephen lagati policiji za tebe?

– Što ? Kako to mogu znati?

Elise je podignula Cressidu na noge. Onda se pobrini da se vratiš prije njega. Noćas nisi bila ovdje. Bila si sama kod kuće cijelu večer. Dajem ti pola sata prije no što pozovem policiju; nakon toga sve će biti sumnjivo.

Cressida se još uvijek nije micala, pa ju je Elise zgrabila za ruku i odvukla u kupaonicu gdje joj je isprala krv s ruku. Potrčala je gore u nekadašnju Cressidinu sobu i izvadila neku staru odjeću iz ormara, traperice i džemper, slične onima koje je i nosila.

Stephen neće primijetiti razliku. Kad su muškarci zapažali što točno nose njihove supruge?

Cressida se tresla dok joj je majka pomagala da odjene svježu odjeću. Povala ju je izvan kuće. Nije znala da li je njezina kći sposobna voziti, ali nadala se da jest. Ako ništa, sada je bila trijezna.

– Vozi pažljivo – reče. Polako. Ne čini ništa čime bi privukla pozornost.

Mlada je žena bila neodlučna. – Ne mogu dopustiti da ti preuzmeš krivnju.

– Neću ni trebati. Povelu smo Bellini u šetnju, ja i Antony, zatim smo došli kući i uhvatili provalnika na djelu. Prošlo je tek nekoliko tjedana otkako sam prijavila sumnjivca, tako da će priča biti vjerodostojna. Božić je najbolje vrijeme za provale, ljudi su po zabavama, a i po kućama ima mnogo skupocjenih darova. Antony se pokušao boriti s njime, a ovaj ga je probo. Jednostavno. Sve će biti u redu.

Cressida kimnu prihvaćajući majčine riječi kao zakon.

Elise je stajala i gledala kako se motor zagrijava, a zatim i pali. Cressida je krenula, isprva trzajući, a potom je odjurila praznom cestom koja vodi na zapad izvan Alderbrighta.

Izvadila je portret iz Antonyeva automobila. Bez ičije pomoći bio je to značajan pothvat i slika je pretrpjela još više štete u tom postupku, no nekako je uspjela. Zaključala je automobil i odvukla platno natrag u dnevnu sobu gdje ga je oslonila na zid. Iznad njega jasno se ocrtavao prostor gdje je nekad visjelo, izduženi oblik svjetlije boje od nijanse ostalog dijela zida.

Maknula je plahu i pospremila je u hrastovu škrinju između naslonjača, a potom je pogledala sliku. Pitala se, na trenutak, može li se šteta popraviti, prije no što se sjetila da joj nije bilo važno: – portret je bio mrtav i više nikada neće visjeti na zidu.

Bellini je lizala Antonyevo lice i Elise je nije pokušala zaustaviti. Mali je pas oduvijek volio Antonya, stoje bio dokaz daje slabo procjenjivao ljude, no uvijek je bio dražestan i s muškarcima i sa ženama i sa zvijerima. Sada je terijer pokušavao probuditi Antonya ili ga možda utješiti.

Iz kuhinje je donijela vlažnu krpu i obrisala dršku noža od Cressidinih otisaka. Zatim je sama dohvatila dršku, kao što bi to bila učinila da je ona zadala udarac, pazeći da ne povuče ili pomakne oštricu.

Cressida je savršeno zadala udarac; ni kirurg sa svojim detaljnim poznavanjem anatomije ne bi čišće obavio posao. U mislima se prisjetila postera s prikazom ljudske anatomije koji je nekada visio u Joachimovu ateljeu, a sada je pripadao njegovoj kćeri. Sjetila se kako bi ga Cressida, katkad i po pola sata, omamljena promatrala. Snažno je zatresla glavom kako bi odagnala to sjećanje.

Bila je svjesna da priča o provalniku uhvaćenom na djelu neće biti uvjerljiva znala je i poštovala Grega Summersa no to će ispričati, isprva. Slomit će se i priznati tek kada je suoče s dokazima: – njezinim otiscima na dršci noža. Izgovarat će se daje htjela izvaditi nož kada su oni došli, ali neće joj povjerovati.

Ako budu morali izvlačiti priznanje iz nje, manje će sumnjati u postojanje dublje istine, u još jednu unutrašnju Babušku.

Izašla je na kuhinjska vrata i krenula okolo do stražnjeg dijela kuće. Velikom borovom granom razbila je jedno staklo na prozoru u dnevnom boravku, zatim gaje dohvatila i otvorila.

Kada se vratila u kuću, skinula je džemper i navukla Cressidinu vestu umrljanu krvlju, malo se gadeći njezine ljepljivosti. Obrisala je ruke o nju i pustila da se krv osuši ispod njezinih noktiju. Njezina početna priča bit će da se umrljala krvlju kada je uzela u naručje umirućeg sina. Ponovno je kleknula pored tijela i proučila njegovo lice. Širom otvorenih očiju izgledao je iznenađeno. Pobijedio se, Antony – reče spuštajući mu kapke palcima. Uništio si mi život. Osvetio si se.

– Što se to, dovraga, događa?

Ruka joj je pošla prema grlu prigušujući krik dok je zurila u sjenu na otvorenom prozoru.

– Bože, Jack! Na smrt si me prepao.

– Čuo sam lomljivu stakla, a prije nekoliko minuta mogu se zakleti da sam čuo nečiji vrisak.

– Nije ništa.

Dignula se kako bi blokirala prozor, no McFee ju je grubo odgurnuo u stranu i ušao pažljivo koračajući preko razbijenog stakla naglo se zaustavivši kada je opazio tijelo.

– Ti ovo nazivaš ništa.

Sagnuo se i okrenuo mrtvačevo lice prema svjetlu kimajući kada je prepoznao lijepe crte lica. Primijetila je da više ne govori uobičajenim škotskim naglaskom. Znači, i on je igrao ulogu svih ovih godina.

– Tko je ovo učinio? – upita. – Ja.

Promatrao joj je lice. – Zašto?

– Preduga priča.

Na trenutak je pomislila prišiti ovo ubojstvo McFeeu, odbjeglome kriminalcu. Ona i Antony uhvatili su ga kako provaljuje u kuću, krade hranu. Bio je uzeo nož i stjerao ih u dnevni boravak.

Mogla ga je sada udariti, ovako dok je klečao pored nje. Nikada to ne bi od nje očekivalo. Ogledala se oko sebe tražeći oružje, a oči joj se zaustaviše na kamenoj skulpturi koju je Joachim bio kupio u Zimbabweu prije petnaest godina.

Bila je dugačka i uska, a pri vrhu se širila poput palice.

Kako joj je ta ideja došla na um, tako je i otišla. McFee nije bio anđeo, ali smatrala ga je prijateljem, a prijateljima se ne namješta ubojstvo.

Reče: – Jack! Moraš se izgubiti odavde jer će uskoro biti policije posvuda.

– Policija? – osovio se na noge. – Jesi li ih već pozvala?

– Ne još.

– Jesi li luda, ženo? Nećeš se samo tako predati. Pomoći ću ti da se riješiš tijela. Bacit ćemo ga negdje gdje ga neće baš brzo pronaći.

Elise se skoro nasmijala: – to je bio pravi znak prijateljstva, ako je ono ikad postojalo. Zatresla je glavom. – Jack, zaista si jedinstven, no kasno je za pokušaje prikrivanja.

On slegnu ramenima. – Očito imaš priču koju želiš ispričati i odlučna si u toj namjeri, a ja te neću sprječavati. I ja imam svojih problema.

– Sada idi, ne mogu ti dati puno vremena.

– Treba mi novac, putovnica.

– Nemam mnogo kod kuće.

Lice mu se uozbiljilo. – Bolje se nadaj da me neće sustići, Elise. Nisam imao što raditi u tom tvom ateljeu, ležeći onako u mraku. Čuo sam onaj drugi automobil kako dolazi prije nekoliko sati i kako odlazi maloprije. Znam da je još netko bio ovdje večeras, kao što znate i ti i ovaj mrtvi mladić, a pretpostavljam i tko bi to mogao biti.

Na trenutak ga je promatrala, zatim je kimnula. – Shvatila sam. Dođi.

McFee je pažljivo zaobišao tijelo i slijedio je u radnu sobu. Otvorila je zidni sef, sakriven iza crteža Silasa Weatherbya, i pružila mu smotuljak svježih novčanica koje je on stavio u džep. Zatim je prekapala po stolu i izvadila Joachimovu putovnicu, nije bila bacila ništa što mu je pripadalo.

– Nema nikakve sličnosti – reče on gledajući fotografiju staroga muškarca sijede kose i mršava, pametna, asketska lica.

– Da li ikada pomno gledaju?

– U lukama će me tražiti.

– Pođi brodom u Irsku, a odatle avionom. To ti je najbolja šansa, ali sad si prepušten sam sebi.

– Pošteno. Okrenuo se, no bio je neodlučan. Zašto si mi pružila utočište, Elise?

– Pretpostavljam stoga štoje i Joachim jednom bio izbjeglica.

Nasmijao se. – Ja to nisam baš radio iz altruističkih pobuda, znaš.

– Znam, kao ni većina ljudi koja je pomogla Joachimu diljem Europe 1938. Uzeli su mu sve vrijedno što je posjedovao, no spasili su mu život i, na kraju, to je bilo jedino važno. Pružila mu je ruku. Sretno, Jack.

– I tebi. Bacio je pogled prema dnevnoj sobi. Čini se daje tebi potrebija nego meni.

Dala mu je stari suprugov kaput. Bio je prevelik za njega, ali bio je topao i crn i neće se isticati u mraku. Džepovi su bili također veliki. Ispratila ga je na ulazna vrata i gledala za njim dok nije zašao za ugao.

Nestao je u noći i nikada se više ništa o njemu nije čulo.

Čekala je deset minuta, najdužih deset minuta u svome životu. Zatim se natjerala da diše ubrzano i plitko, u glas unijela dozu hysterije i nazvala 999. Tri četvrt sata poslije Gregory Summers prekinut će svoje ispiranje zuba kako bi odgovorio na telefon.

U Alders Endu Elise je sjedila i čekala. Najbolji dio njezina života bio je za njom i ona je poravnala svoj posljednji dug.

Mjesto zločina

– Ovdje je – reče Barbara pokazujući mu put. Prilično je šokirana.

– Mogu zamisliti.

Stražnji dio kuće bio je ograđen kao mjesto zločina i Elise je čekala u blagovaonici ukrašenoj za Božić. Primijetio je da na drvcu vise prave svijeće, no suzdržao se od policijskog nagona daje upozori na moguće opasnosti.

Pristupio joj je i uzeo obje njezine ruke u svoje. Podignula je glavu i ohrabrujuće ga pogledala. Greg. Hvala Bogu.

– Jesi li razgovarala s liječnikom? – upitaju.

– S liječnikom? Nisam ozlijeđena. Napela je vestu koju je imala na sebi i pogledala je kritično.

Ovo nije moja krv.

– Znam. Mislio sam zbog šoka.

– Mislim da mi liječnik u tome ne može pomoći. A ti?

Katkad no ona je samo umorno odmahнула rukom i odbacila tu ideju.

– Trebat će nam odjeća koju na sebi ima lady Weissman podsjeti ga Barbara kao dokaz.

On je namršteno pogleda, no Elise reče: – Naravno. Želite li da se sada presvučeni?

– Ako hoćete – reče Barbara ja ću vam pomoći.

– Mogu li ti pozvati nekoga? – upita ju Greg. Kćer? Pokušao se sjetiti: – Cressida, zar ne?

Elisa zaniijeka glavom. Zasiurno spava. Nema smisla uzbuđivati je prije jutra. Ostat ćeš ovdje neko vrijeme, zar ne?

– Naravno.

– Onda sam u dobrim rukama.

Pošla je za Barbarom. Greg je niz hodnik otišao do dnevne sobe gdje su liječnik i policijski fotograf već obavljali svoj posao, a forenzičari u svojim bijelim odjelima strpljivo su čekali kako bi prikupili dokaze.

– Jesu li vam sin i kći bili bliski? – upita Barbara.

Sa znatiželjom je gledala tu ženu koja je, navodno, bila dobra šefova prijateljica; dobro je poznavala Grega Summersa i nikada ga nije čula da spominje njezino ime.

– Nisu, ne. Elise je počela prekapati po ormaru, skidajući odjeću s vješalica, pa puštajući je da padne na tlo. Razdraženo je uzdahnula. Ne mogu jasno misliti. Oprostite.

Odjednom se zabrinula da bi moglo biti dokaza da je njezina kći bila ovdje te večeri, no koji bi to dokazi mogli biti? Na toliko si toga morao misliti kada si postavljao zamršenu mrežu laži. Krajičkom oka vidjela je da krevet nije napravljen. Trebala je na to misliti, no može se opravdati time da ona nije osoba koja svakog jutra posprema krevet.

– Nešto toplo – reče Barbara i praktično. Preuzela je kontrolu i izabrala crne vunene hlače, odgovarajuću majicu i ružičasti vuneni džemper. Elise se svukla bez srama pred mlađom ženom, a Barbara je pospremila u vrećicu svu uprljanu odjeću, čak i njezine cipele.

– Dr. Chubb – reče Greg.

– Istražitelju.

Radili su zajedno pet godina i bili su vrlo ljubazno jedan prema drugome, no nisu se još počeli zvati imenom. Greg čak nije ni znao kako se dr. Chubb zove jer se ovaj uvijek potpisivao s A. E. Chubb.

- Adrian: – doimao se poput Adriana.
- Nije dugo mrtav – reče liječnik. Rekao bih sat, dva najviše.

Pogledao je sebi iza leđa. Iako je ovdje hladno zbog toga razbijenog prozora, potvrdio sam vrijeme smrti u 00:23 sati.

Dr. Chubb bio je visok i mršav, zgodnih, strogih crta lica i doimao se deset godina mlađi no što je bio. Imao je četrdeset i dvije godine.

Greg je pogledao u praznu ljušturu čovjeka pored svojih nogu. Vidio gaje dva puta dok je bio živ i nije bio siguran da li bi prepoznao Antonya Lucasa po ovome blijedom, beživotnom licu, s prsima prekrivenim zgusnutom krvlju.

- Zaista je bilo hladno, vražji hladno. Protrljao je ruke.
- Kada je stigao poziv u pomoć? – upita.
- Chubb slegnu ramenima. – Mene su pozvali oko ponoći.
- I mene.

Greg primijeti oštećenu sliku i priđe joj povikavši s nevjericom: – Što se, dovraga, ovdje dogodilo?

- Dr. Chubb ga sarkastično pogleda. To vi trebate otkriti, zar ne?

U tom je trenutku došla Barbara i predala jednom od forenzičara vrećicu s odjećom.

Ona reče: – Bok, Aidan dr. Chubbu.

- Kako je, Barbara?
- Aidan? Greg je – upita kad je stigao poziv za pomoć.

– Dvije minute nakon dvadeset i tri sata – reče Barbara spremno. Tom Reilly i Sharon Moore bili su ovdje za petnaest minuta. Pogledali su, osigurali mjesto zločina i pozvali krim-službu. Ja sam bila dežurna i stigla sam u ponoć manje dvadeset. Kako je bilo očito da se radi o ubojstvu, pozvala sam vas.

- A lady Weissman je osobno zvala?
- Da.
- Gdje je ona sada?
- Čeka u blagovaonici.
- Idem odmah porazgovarati s njom.
- Kao s kim? – upita Barbara.
- Molim?
- Ona – reče strpljivo: – Kao sa svjedokom ili kao s osumnjičenikom?
- Bio je zaprepašten. Kao sa svjedokom, naravno! Barbara kimnu.
- Može li se tijelo pomaknuti? – upita Greg liječnika.

– Ja sam završio. Bit ću iznenađen ako je uzrok smrti išta drugo doli ubodna rana nožem u srce, ali obaviti ću obdukciju sutra ujutro. Ispravio se: – Danas ujutro.

Dva su se muškarca rukovala i Chubb je otišao. Greg je provjerio i s fotografom koji je isto tako odobrio pomicanje tijela koje je zatim izneseno u ambulantno vozilo koje je čekalo vani. I on je otišao puštajući ljude u bijelim odjelima da započnu sa svojom detaljnom potragom za dokazima.

Kad se vratio k njoj, Elise je bila u istom položaju kao i prije. Sjedila je na čelu stola zureći u vazu s ružičastim ružama na sredini stola.

Povukao je stolicu do nje. Primijetio je da ruže ne mirišu, kao i većina cvijeća iz staklenika. Mrzio je cvijeće koje ne miriše. Barbara je sjela nekoliko stolica dalje. Izvadila je notes i olovku i sjedila u tišini čekajući.

- Greg reče: – Odnijeli su ga.
- Hoću li ga imati prilike ponovno vidjeti?

- Trebat će nam službena identifikacija, danas tijekom dana, kada budeš mogla.
- Ali znate tko je.
- Čista formalnost. Nećkao se. Postoji li netko od rodbine? Mislim nezgrapno je nastavio pravno.

– Pravno, ja mu nisam u srodstvu, iako sam mu bila majka.

- Točno.
- Posvojitelji su mu umrli. Mislim da nema nikoga.
- Nema žene, bivše žene, djevojke s kojom je živio?
- Nema.

– Mogu li dobiti njegovu adresu? Elise je izrecitirala Antonyevu adresu u zapadnome Londonu i Barbara ju je zapisala.

– Sada mi reci što se dogodilo – reče Greg. Nema žurbe, samo mi ispričaj sve.

- Antony i ja izašli smo na piće.
- Gdje? – upita Barbara uzimajući bilješke.

Laganje je bilo teže no stoje mislila, no njezina priča ne smije teći glatko. – Ne, u biti ne na piće. Mislim, htjeli smo otići na piće, čašicu prije zatvaranja, no gdje god smo pokušali bilo je krcato i bučno.

– Božić – reče Barbara.

– Da, točno. Uredske zabave, svi su strahovito pijani. Bilo joj je sve lakše. Možete si zamisliti, parkirali smo kod Bell Inna u Boxfordu i, baš dok smo ulazili, neki je mladić doteturao van i povraćao po cijelom parkiralištu. Za dlaku je izbjegao moje cipele! Nekako je pomisao o piću ubrzo izgubila draž i vratili smo se kući.

– Znači niste dugo izbivali? – reče Greg. Tko god da vas je pratio kako odlazite, nije vas očekivao natrag tako skoro.

- Pretpostavljam da nije.
- A to je bilo kada?
- Kada smo se vratili? Pet, deset do jedanaest.
- I što se dogodilo kada ste se vratili?
- Meni se jako pišalo, tako da sam požurila prema kupaonici u prizemlju. Antony je otišao prema dnevnoj sobi.

Napravila je stanku i progutala knedlu u grlu. Barbara je ustala i pogledala sadržaj bara. Natočila je čašu tonika i pružila je Elise koja joj je zahvalno kininula. Ispila je pola čaše prije no što je nastavila priču.

– Onda sam čula neku buku, neki. neki vrisak, samo što je gotovo odmah zamro i pretvorio se u stravično grgutanje. Bilo je jezivo. Odjenula sam se što sam prije mogla i otrčala u dnevnu sobu. Našla sam Antonya kao što ste ga i vi vidjeli, kako leži na podu.

– Mrtvog?

– Ne još. Umirao je. Spustila sam se pored njega i uhvatila ga u naručje. Krvi je bilo posvuda.

Oči su joj se napunile suzama i sama se iznenadila. Greg joj je pružio čisti rupčić i ona ih je obrisala bez riječi dok je on čekao. Na trenutak je stala prekrivajući nos i usta rupčićem.

On reče: – Nisi odmah pozvala prvu pomoć?

Mogla sam vidjeti da nema smisla. Sve što sam mogla učiniti, bilo je držati ga u naručju, dok je izdisao. Umro je u roku od dvije minute. Ništa ga nije moglo spasiti.

– A napadač?

– Nisam nikoga vidjela. Pretpostavljam da sam bila svjesna da je prozor otvoren, razbijen. Mora daje tuda pobjegao prestrašen onime stoje učinio. Ne vjerujem daje namjeravao ikoga ubiti.

– Jesi li pogledala kroz prozor?

– Bila sam previše zaokupljena grljenjem Antonya.
– A što je sa slikom – upita Greg. Portretom djevojke.
– Portretom? Da. Mora da je i to učinio. Nije toliko lopov, koliko je vandal, došao je uništavati i poludio kada je bio uhvaćen na djelu.

Ako bude sreće, pomisli Greg, taj vandal-provalnik će se uspaničiti i tako će ga lakše pronaći.

– Pretpostavljam daje isti čovjek nagađala je onaj kojega tražite za sve lokalne provale.

– Bio je iznenađen. Uhitili smo provalnika. Nisi li čula?

– Ja? – Ne, zašto?

– Bila je to kći Silasa Weatherbya.

– Jenet? Jesi li siguran? Pa, naravno da jesi. To vjerojatno objašnjava zašto Silas nije bio na poslu prošli tjedan. Nije mi smetalo, u ovo doba godine i nema mnogo posla u vrtu, ali prošla sam pored njegove kuće jučer i zaustavila se da provjerim nije li bolestan, a na vratima je bila cedulja da je otišao na nekoliko dana.

Razmislila je, a onda rekla: – Znači, ovo je neki drugi provalnik.

– Oni su poput korova; očistiš jednoga, a drugi se već pojavi.

– Da.

On – upita: – Jesi li vidjela nož?

– Da. Vidjela sam dršku.

– Jesi li je prije već vidjela?

– Oh, to je jedan od mojih kuhinjskih noževa, sigurna sam. Imam ih godinama. Mora daje pretraživao kuhinju ne kriju li ljudi katkad ondje stvari? – i vidio noževe, a pretpostavljam da mu je slika bila veliko iskušenje: – nešto lijepo i nezamjenjivo.

– Jesi li doticala nož? – upita Greg. Nakon ubojstva?

– Ne – reče uvjerljivo. Nikako.

– Uzeo je njezine otiske radi eliminacije. Bilo bi najbolje da se naspavaš – reče on nježno. Znam daje teško prisjetiti se detalja dok si u šoku. Ujutro ćeš se možda više toga sjećati, pa možemo ponovno popričati. Možeš li otići negdje, kod nekog prijatelja ili susjeda?

– Bila je iznenađena. Spavat ću ovdje, u svojoj kući.

– No hoćeš li se osjećati sigurnom?

– Naravno.

– Bit će dosta buke istaknu Barbara. Naši će ljudi biti ovdje cijelu noć.

– Onda će me oni čuvati.

Gregory Summers sjedio je u tišini s preliminarnim forenzičkim nalazima u rukama. Bilo je kasno badnje poslijepodne i on je bio odspavao nekoliko sati u postaji prije kasnog svitanja u ovo najmračnije doba godine.

Obdukcija nije bila iznenađujuća: – Antony Lucas preminuo je od čistog uboda u srce, ako je čisto bila ispravna riječ za nešto tako okrutno. Smrt je, rekao je liječnik, bila trenutačna. Uz to, bio je potpuno zdrav mladi čovjek od oko trideset godina, na vrhuncu fizičke kondicije, iako su neki stari ožiljci na bronhijama upućivali na dječju nagnuće k astmi.

Patolog nije mogao naći razloga prstenu ožiljaka od opekline na njegovim leđima koji su se doimali kao opekotine od cigareta.

Greg je nazvao dr. Chubba. – Jesu li te opekotine novijeg datuma?

– Ne! Najmanje petnaest godina stare.

– Mora da su bile duboke kada su ostavile tako trajne ožiljke.

– Vjerujte mi i bile su.

– Imate li kakvo moguće objašnjenje?

– Samoozljeđivanje?

– Na leđima? Nije li to malo teško za dosegnuti? On pokuša i sam dosegnuti to mjesto. Nije baš najočitije mjesto na koje bi se ozljeđivao, iako se lako moglo sakriti.

– Pa, koja je vaša teorija? – pitao je liječnik.

Greg je slegnuo ramenima, a zatim se sjetio da razgovara telefonom i da ga dr. Chubb, Aidan, ne može vidjeti. Uljudno se pozdravio, razmijenio božićne čestitke i poklopio.

Sjedio je i razmišljao nekoliko trenutaka. Bio je sretan: – u trideset godina koliko radi u policiji nije se nikada bavio ozbiljnim slučajem zlostavljanja djece, no čuo je stravične priče od svojih kolega. Stvari koje su ljudi činili vlastitoj djeci bile su nezamislive i vidio je i najsnažnije muškarce kako gutaju suze pričajući o tome.

Protresao je glavom. – Što god da su značili ti stari ožiljci, oni nemaju veze s Elisom i, zasigurno, nisu imali udjela u Lucasovoj smrti.

Ponovno je pogledao izvješće, podignuo je slušalicu i birao isti broj.

– Chubb – reče liječnik bezvoljno.

– Ovdje kažeš da je smrt bila trenutačna.

– Tako je.

– Njegova majka tvrdi da ga je držala u naručju dok je umirao, daje to trajalo nekoliko minuta. Nije li to moguće?

Chubb je razmislio. – Recimo da bih bio vrlo iznenađen. Bila je zasigurno u šoku, pa je možda uvjerala samu sebe da je još uvijek živ.

– A istjecanje krvi?

– Zauzavilo se kada je srce prestalo pumpati. Znaš to.

– Tako da jedina osoba koja je mogla biti umrljana krvlju.

– Jest ubojica koji je stajao točno ispred njega dok je umirao.

– Hvala.

– Sada idem kući Summers, pa ako je to sve.

– Za sada. Sretan Božić. I tebi. Opet.

Prekinuli su. Greg je nastavio čitati.

Patolog je odstranio nož i proslijedio ga na ispitivanje. Forenzičari su pronašli samo jedne otiske na dršci: – one Elise Weissman koja mu se zaklela da ga nije dirala.

Bacio je izvješće na stol i uzdahnuo. Moralo je postojati neko jednostavno objašnjenje. Ustao je i otišao do prozora, mrko je gledao van pokušavajući razbistriti misli.

U Newburyu je vladao mrak, iako je tek bilo šesnaest sati, a raspoloženje je bilo praznično. Pola kilometara dalje počeo je vatromet bacajući zelene i crvene iskre po cijelome kraju. Postaja je bila neobično tiha i u njoj će sljedećih četrdeset i osam sati provesti samo dežurni policajci.

Parkiralište je bilo gotovo prazno.

Netko je pokucao na zatvorena vrata. Susan Habib već je bila otišla kući s bočicom parfema koju joj je Greg bio poklonio u ritualnoj razmjeni darova. Mali paket njezin dar njemu, tehnički je trebao biti dar za Hanuku ležao je neotvoren na njegovu stolu. Bio je plosnat i lagan, a papir je bio na žute medvjediće s crvenim mašnjama. Rupčići ili čarape.

Povikao je: – Naprijed!

Bila je to Barbara. U tamnosivom odijelu i svjetloplavoj košulji uopće nije izgledala kao da je bila budna cijelu noć. Prema prešutnom dogovoru, on i Barbara nisu razmjenjivali božićne darove, što nije značilo da nije osjećao bliskost prema njoj kao što je osjećao prema Sušan, naprotiv.

Rukom joj je pokazao prema stolici, a on je zauzeo svoje mjesto.

– Forezičari su završili u Alders Endu – reče ona. Svi završavaju poslove prije praznika.
– Želiš li i ti poći kući? – upitaju Greg. Zanimajala je glavom. Onda mi reci svoje mišljenje o ovome.

Predao joj je izvješća i ona ih je pročitala, brzo je prolazila po listovima otisnutog papira, dok se on besposleno igrao žutim medvjedićima prije no što ih je spremio u džep. Kao i obično, nije joj trebalo dugo da uoči probleme.

– Ona je rekla da mu je trebalo nekoliko minuta da umre.

– Liječnik kaže daje to mogla biti samo njezina mašta. Nastavila je čitati. I ona se zaklela da nije dirala nož.

– Stalno upotrebljava nož – reče on. To je njezin nož. Sam je sebi rekao da se igra vražjeg odvjetnika.

No onda bi njezini otisci bili zamućeni onima ubojice istaknu ona čak da je ovaj i nosio rukavice. Otiske koje smo skinuli s drške nisu bili niti razmazani, tako da je ona morala biti posljednja osoba koja gaje dirala.

– Što mi je misliti, Barbara?

– Da je ne možemo nastaviti smatrati svjedokom, ne trenutačno. Ima previše nedosljednosti.

Uzdahnuo je i dohvatio jaknu. – Što kažeš na vožnju do Alderbrighta?

Elise je dobro odglumila zbunjenost.

– Optužujete li me.

– Nitko te ni za što ne optužuje uskoči Greg. Samo ima nekoliko detalja koje bih volio razjasniti. Kategorički si mi zanimajala da si doticala nož nakon ubojstva, a nalazi iz laboratorija govore drukčije.

– Sada se sjećam. Rukom je posegla za grlom, klasična gesta jadnog lažljivca, a Gregovo je srce potonulo. Elsie Riley koju je on poznao bila je dobra lažljivica, slika i prilika povrijeđene nevinosti, čak i kada bi bila uhvaćena na djelu, no to je bilo prije pola životnoga vijeka.

– Moja prva pomisao bila je izvaditi nož – reče ona no odmah sam shvatila da bi to bila greška, da bi to ubrzalo otjecanje krvi i da bi smrt bila sigurna.

– Već ste bili sigurni da umire – reče Barbara oslanjajući se na svoje bilješke od prošle noći.

– Da, ali u takvim se okolnostima ne može jasno razmišljati. Vjerojatno sam posegnula za nožem, onda sam shvatila daje to uzaludno i pustila ga.

Greg polako kimnu. Nije bilo nemoguće. Reče: – Sigurna si da nije odmah izdahnuo, da je još živio nekoliko minuta.

– Ja. Njezine su oči izbjegavale njegove. To sam mislila. I nisi vidjela sina od rođenja, pa sve do prošlog ljeta kada je stupio s tobom u vezu.

– Tako je.

– Znaš li kako je mogao zaraditi ožiljke, stare tragove opekline na leđima?

Bila je iznenađena. – Ne mogu si niti zamisliti.

Otišli su.

Barbara reče: – Nismo li je trebali uhititi, gospodine? dok su se vozili prema Newburyu.

– Ima vremena odgovori on tužno. Neće nigdje pobjeći.

– Uzmi ovo.

Nije to bio isti nož, ali identičan: – tanak, vrlo oštar nož, dugačak nekih petnaest centimetara. Greg ga je primio od Deepaka Gupte u praznome forenzičkom laboratoriju i gledao gaje upitno.

Bilo je kasno uvečer na Badnjak, no Deep je bio hinduist i volio se pretvarati da Božić ne postoji.

Gupta je podignuo jastuk sa svoje stolice i držao ga ispred sebe u visini prsiju. Zatim ga je podignuo nekoliko centimetara jer je bio nizak rastom, visok tek metar i šezdeset i pet, i prsa Antonya Lucasa bila su viša nego njegova.

– Ubodi me – reče. Sjeti se daje udarac došao od ispod, kroz rebra, pa u srce.

– Od ispod, kako bi žena ubola muškarca.

Lijep način da se provede Badnjak, pomisli Greg. Savio je koljena kako bi bio niži i zabio nož u jastuk. Očekivao je tuš perjem, no jastuk je bio ispunjen čvrstim materijalom koji je samo zaškripao. Vjerojatno to nije prvo maltretiranje kojemu je bio podvrgnut.

– Pa? reče.

Pogledaj kako držiš nož. Greg je promotrio svoje prste stisnute oko drške s palcem usmjerenim prema oštrici noža. Gupta se srušio na tlo i ležao je na leđima s jastukom još uvijek na prsima. Spusti se dolje i primi me u zagrljaj reče. Greg ga poslušao uvjeren da ih nitko neće iznenaditi u tom položaju. Sada pokušaj izvaditi nož.

Greg to i učini. Instinktivno je zgrabio dršku odozgo, a palac mu je bio okrenut od oštrice.

– Shvaćam – reče puštajući kolegu koji brzo ustade.

– Otisci koje smo našli na dršci odgovaraju prvom položaju – reče maleni čovjek.

Pronašli su njezine otiske na grani kojom je razbijen prozor. Otisci nogu na tlu izvan kuće bili su previše prljavi da bi se mogli iskoristiti, no tragovi svježeg blata pronađeni su na njezinim cipelama.

Greg je shvatio da je jedino bio iznenađen što je bila tako nemarna. Iznenađen i razočaran u svoju staru prijateljicu.

Otišao ju je uhititi i sa sobom je poveo samo Barbaru.

– Neće se otimati – reče.

Barbara nije bila tako sigurna. Kuhinja lady Weissman bila je puna noževa, a udarac u srce Antonya Lucasa bio je brz i precizan.

Našli su Elise ispred Alders Enda, spremala je pakete u svoj lotus. Na sebi je imala tamnosivo, svileni odijelo s crnom košuljom, diskretno žaljenje.

– Namjeravali smo se svi okupiti ovdje za Božić objasnila je uključujući Antonya, ali u ovim okolnostima. Bepomoćno je zamahnula rukama. Idem u Marlborough na tihu proslavu.

On reče blago: – Bojim se da ne ideš, Elise.

Shvatila je. – Mogu li nazvati, da im javim da neću doći?

– Naravno.

Pratio ju je u kuću i ona je upotrijebila telefon u radnoj sobi. Javio se Stephen. Željela gaje pitati u kakvu je stanju Cressida, no nije se usudila. Objasnila je situaciju. Još uvijek pomažem policiji u njihovoj istrazi.

– Na Božić?

– Pravda ne čeka nikoga.

– To mi se ne sviđa, Elise. Mislim da bi trebala pozvati odvjetnika prije no što išta dalje budeš govorila.

Nasmiješila se pri pomisli da pozove svoga i Joachimova odvjetnika: – bio je pedantan, sposoban voditi njihova ulaganja. No optužba za ubojstvo? Mislila je da ne bi bio sposoban za to.

– Znat će nekoga – reče Stephen kao da joj čita misli.

– Ne mogu pozvati nekoga poznatog kriminalista, ne danas. Nemoj se brinuti. Nastavio se buniti, ali ona ga prekinu. Moram ići sada, Stephen. Pozdravi Cressidu i dečke. Poklopila je slušalicu i okrenula se prema Gregu. Spremna. Jesam li uhićena?

– Ne još. Zatim ju je uhitio.

Znači sada, pomislila je, vrijeme je za najbolju glumu moga života.

Pod njihovim strpljivim, ali nepokolebljivim ispitivanjem, nije dugo izdržala.

Možda se mogla potruditi i zadržati priču o provalniku, mislila je, no tog se provalnika nije moglo naći i optužiti za zločin i s vremenom bi to postalo jasno. Slučaj bi ostao otvoren koliko je god bilo potrebno. A što bi ona bila učinila daje netko neki sitan lopov poput Jennet Weatherby bio uhićen i optužen za ubojstvo?

Bolje je bilo ostaviti otiske prstiju, stopala, i završiti s time. Slučaj zaključen.

Ona je bila ta, Elise, koja je dovela zmiju Antonya u rajski vrt i morala je ona, Elise, platiti za to.

U ime svojih ljubljenih unuka.

Olakšanje

Elise je govorila sporo, ali rječito, naizgled nesvjesna dvaju rekordera koji su istodobno snimali njezine riječi. Odbila je pomoć odvjetnika i sama je sjedila na svojoj strani stola okrenuta prema Gregu i Barbari.

– Sve je počelo prije trideset godina – reče ona. Mogu li započeti tako daleko unazad jer inače ne mogu svemu dati smisao?

– Imamo vremena na pretek – reče Greg, što i nije baš bila istina jer je za dvadeset i četiri sata morao optužiti Elise Weissman za ubojstvo njezina sina ili je pustiti. Osjetio je da nije pokušavala dobiti na vremenu. Ipak, bio je spreman dati joj vremena. Iako je bilo božićno jutro, njemu se nije žurilo, a niti, osjećao je, Barbari kojoj se više sviđalo dobro uhićenje od pečene purice.

– Imala sam osamnaest godina poče Elise mlada za svoje godine i naivna. Moj je otac radio za gospodina Brewstera koji je imao farmu u blizini šume Savemake. Imao je brata, Erica, kojemu se rad na farmi nije nikada sviđao i koji se bio odselio u Portsmouth, ali je s vremena na vrijeme dolazio na farmu. Eric je bio markantan, pravi frajer. Skupo se odijevao, imao je velik automobil i uglađene manire. Pomalo sam bila zaljubljena u njega i on je to vjerojatno znao, no nikada to nije pokušao iskoristiti.

– Jednog rujanskog dana Eric mi je rekao da ide na neku zabavu koju priređuje njegov prijatelj u Salisburyu, i pitao me želim li zaraditi deset funti kao pripomoć u posluživanju pića i slično. Pridržala sam priliku jer je deset funti tada bilo mnogo novca, ili je bar meni bilo, i pretpostavljam da sam pomislila da će možda Eric primijetiti da sam odrasla mlada dama.

– Nije mi trebalo dugo da shvatim da sam pogriješila. Nije to bila elegantna zabava kakvom sam je zamišljala. Bilo je droge, što nije bilo uobičajeno u ono doba, i porno-filmova, stvari od kojih su mi oči iskakale. Bila sam uistinu posramljena, no nisam imala čime sama otići kući i nisam imala novca sve dok me nisu isplatili, tako da sam odlučila iskoristiti priliku što sam najbolje mogla i pognula sam glavu.

– Odjenuli su me u uniformu služavke: – crnu haljinu koja je jedva pokrivala moje donje gaćice i bijelu pregačicu i kapu. To je bilo u redu, čak mi je bilo i pomalo zabavno. No kako je večer prolazila, zabava je postajala sve raskalašenija i izbjegla je kontroli. Bila je to prava orgija. Bila sam zaprepastena, gadilo mi se. Ponašali su se poput životinja. Muškarci su me neprestano pokušavali zgrabiti kako bih se pridružila, iako im je Eric rekao da me ostave na miru.

– Naposljetku sam se sklonila u neku vrstu radne sobe u prizemlju kuće. Sjela sam u naslonjač i počela plakati jer sam se osjećala tako bespomoćnom.

Zaustavila se i uzela gutljaj vode. Dvije su kasete nastavile snimati tišinu. Greg reče: – Samo polako, lady Weissman.

– Ušao je muškarac, stari muškarac. Bar se meni činio starim, iako pretpostavljam da je imao oko šezdeset godina, što mi se danas i ne čini tako starim. Blago se nasmiješila. Bio je podeblji, svijetle kose i plavih očiju. Imao je dobroćudno lice, ili mi se tako činilo, kao što se zamišlja lice biskupa. Nisam nikada zaboravila to lice. Pitao me što nije u redu i sjeo pored mene, zagrlio me kako bi me utješio i ja sam mu bila zahvalna.

Duboko je udahнула, zatim je pogledala Grega ravno u oči.

– Silovao me, ondje u naslonjaču. Ako sam se prije osjećala bespomoćnom, nisam si mogla zamisliti da muškarac, pogotovo stari muškarac, može biti tako jak. Borila sam se, no to ga je zabavljalo, kao da je sve bila igra, gluma. Bila sam djeвица. Ozlijedio me je. Jecala sam i molila ga da prestane, no nije to učinio. Smijao se. Kada je završio, očistio se i otišao bez riječi.

– Eric je došao nekoliko minuta poslije. Doznao je što se dogodilo i bio je zabrinut. Shvatio je da je sve otišlo predaleko i pokušao je umanjiti štetu. Pretpostavljam da sam trebala biti histerična, ni nisam bila. Rijetko sam se tako mirno osjećala i to ga je umirilo. Odlučio se za taktiku mrkve i batine, započeo je batinom. Došla sam dobrovoljno na zabavu i nitko mi ne bi povjerovao da nisam znala u što se upuštam. Ako budem tužila starca, bit će to njegova riječ protiv moje. On je bio bogat i utjecajan, a ja sam bila nitko i ništa i policija bi povjerovala njemu. U tim danima optužbe za silovanje nisu uzimali jako ozbiljno.

Greg se stresao. Sjećao se tih dana. TV emisija o njegovoj vlastitoj jedinici, policiji Thames Valleya, potaknula je pobunu javnosti i promjenu u proceduri.

– No ako sam razumna djevojka, – rekao je, držat ću jezik za zubima, jer i nije bilo neke velike štete, i dobit ću pet stotina funti kao nadoknadu.

Pogledala je Barbaru. – Što biste vi bili učinili na mome mjestu?

– Ne znam odgovori Barbara iskreno.

– Bila sam posramljena, sigurna da bi odlazak na policiju samo pogoršao stvari, pet stotina funti je bilo pravo malo bogatstvo.

– Tako si držala jezik za zubima – reče Greg.

Ona kininu. Eric me zaključao u radnu sobu tako da me nitko drugi ne pronađe i u zoru me odveo kući. Bio je hladan prema meni, sjećam se, pun prezira, i osjećala sam se tako prljavo.

– Dva mjeseca poslije uvidjela sam da sam trudna. Možete si misliti što sam osjećala noseći dijete toga čudovišta. Nisam se mogla suočiti s roditeljima i njihovim ispitivanjem, nisam ih mogla tako povrijediti. Oni su bili tako dobri, jednostavni ljudi. Sjećaoš li se?

Greg kimnu, prisjećajući se iskrenih, ljubaznih lica Gera i Mary Riley koji su se prema svome jedinome djetetu odnosili kao prema daru, prema bogatstvu. Uvijek se osjećao dobrodošlim u njihovu skromnom domu.

– Uzela sam svojih pet stotina funti i pobjegla u London. Imala sam sreće. Mogla sam završiti na ulici, no naišla sam na neke dobre ljude, pristojne, koji su mi na neki način vratili vjeru u ljudski rod.

– Moje se dijete rodilo u bolnici Sv. Marije u Paddingtonu. Nisam ga mogla ni pogledati i odnijeli su ga i dali na usvajanje. Nisam više mislila na njega, sve te godine. Dobila sam posao kao konobarica u mondenom pubu u Earls Courtu, u kojem sam i živjela. Mnogi su umjetnici, glumci i takvi ljudi redovito ondje zalazili i jedan me od njih jednog dana pitao da mu poziram. Rekao mi je da sam prelijepa. Nitko mi to nikada prije nije rekao. Prozva me Elise i shvatila sam da započinjem novi život.

Napokon je Greg uvidio istinu. Bio je siguran da gaje Antony na nekoga podsjećao. Bila je to činjenica koja mu je uvijek bila u mislima, no koju nije mogao do kraja savjesno razmotriti. Sada mu je bilo jasno: – lice mu je bilo istog oblika poput Piersova, kao i njegovi tanki, elegantni prsti od kojih je srednjak bio duži za dva centimetra od prstenjaka i malog prsta. Razlika u boji gaje prevarila, površna razlika, no sad je shvaćao da su dvojica mladića izgledala poput braće.

– Ili, makar, rodaka.

Nastala je duža stanka i naposljetku ju je Greg potaknuo. – I trideset godina poslije tvoj te je sin našao.

– Nisam imala majčinskih osjećaja prema njemu, sva moja majčinska ljubav bila je usmjerena prema Cressidi, no već sam ga jednom bila odbacila i rekla sam samoj sebi da on nije odgovoran za ono što je učinio njegov otac, daje on bio žrtva koliko i ja. Dogovorila sam susret. Bio je zgodan i pametan, zabavan i privlačan, i uskoro sam ga zavoljela zbog onoga što jest.

Lice joj se smrklo. Ali, ipak, bio je sin svoga oca, krv te krvi.

– A u noći ubojstva. – potaknu je Greg.

– Situacija se naglo pogoršala. Svaki je vikend provodio u Alders Endu, upoznavali smo se i ja sam mu predložila da bi mogao prorijediti posjete. Izgubio je živce. Počeo je vikati i ja sam ga se pobojala. Okrivio me što sam ga odbacila kao bebu, govoreći da ga ponovno odbacujem. Rekao mi je da ću platiti za ono što sam učinila, kao što je on platio.

– Što je time mislio? – upita Barbara.

– Nisam nikada doznala. Nazivao me pogrđnim imenima. To me strašno pogodilo. Zahtijevao je od mene da mu kažem tko mu je otac, ja sam mu ispričala cijelu priču, no on me nazvao lažljivicom, kurvom koja je izmislila priču kako bi prikrla vlastite grijehе.

– Rekla sam mu da ode iz moje kuće, no nije htio. Otišao je u kuhinju i pronašao jedan od noževa blizu sudopera i prije no što sam se snašla, rezao je portret. Znao je koliko mi ta slika znači.

– Poludjela sam. Mislim da sam doslovce na trenutak skrenula s uma. Bijes mi je dao snage i zgrabila sam mu nož iz ruke i zaprijetila mu njime. Počeo se smijati i bio je to smijeh njegova oca. Bila je to posljednja kap. Rekao mi je da nemam hrabrosti ubosti ga. Nije imao pravo. Odmah sam pozvala pomoć, ali bilo je prekasno.

– Bio je to sretan udarac – reče Greg kroz rebra i u srce. Trenutačno smrtonosan.

– Sretan udarac – ponovila je ona i slabašno se nasmijala.

Kada su isključili kasete, Elise se nagnula preko stola i stavila ruke na Gregove. Nemoj se brinuti. Izjasnit ću se da se osjećam krivom.

– Ne! uskliknuo je on. Barbara ga je u nevjerici pogledala. Nema smisla izjašnjavati se krivom na suđenju za ubojstvo nastavio je mirnije. Sudac te može osuditi samo na doživotnu robiju. Bolje ti je riskirati s porotom. S njima nikada ne znaš.

U svom je radnom vijeku vidio dovoljno čudnih osuda, neshvatljivih.

– Mogli bi prihvatiti da si privremeno bila neuračunljiva – dodao je. I sama si rekla prije nekoliko minuta da si poludjela. Mogli bi te osloboditi ili, bar, osuditi za ubojstvo iz nehata.

Elise je glavom pokazala prema rekorderu. I dopustiti da sve ovo puste na suđenju, da svi čuju o mom silovanju? Da to bude po cijelom žutom tisku i da se okalja uspomena na Joachima.

– Nije to tvoja sramota – reče on.

– Nije? Ne misle svi tako, zaista ne, a ja neću izigravati žrtvu. Zatrese glavom. Hvala ti, Greg. Nije da to ne cijenim, no radije ću priznati krivnju.

– Tako se dokazi nikada neće morati izvoditi na sudu.

Sagnuo je glavu, prihvaćajući, ali ne razumijevajući. Ima vremena, prije no što se bude izjašnjavala, da prevagne zdrav razum.

Ona reče: – Ti si mi vjerojatno bio najbolji prijatelj kojega sam ikada imala, znaš, jedina osoba koja je prihvaćala malu Elsie Riley onakvom kakva je bila. A sada ću te zamoliti za posljednju uslugu, u ime svih onih davno izgubljenih ljeta. Hoćeš li se pobrinuti za Bellini? Bio je zapanjen. Ja? No zasigurno tvoja kći.

– Stephen je alergičan. Molim te. Voli te.

– Pa, pretpostavljam daje mogu pripaziti neko vrijeme dok joj ne nađem pravi dom.

Ona samo reče: – Hvala ti a zatim su je odveli u drugi ured gdje su je i službeno optužili za ubojstvo.

Pas nije samo za Božić

Greg je zašao na kućni prilaz i zaustavio se iza Angiena sivog renaulta dio, a terijer je nepomično ležao na sjedalu za suvozača ispruženih šapi poput sfinge. Pošao je s njim bez pobune, bio je promiskuitetan u svojim osjećajima.

Zaustavio se u pakistanskoj trgovini u Newburyu, koja je bila otvorena za Božić, i kupio tjednu zalihu pseće hrane.

Pogledao je na sat dok je otkopčavao pojas. Bilo je petnaest do četiri stoje značilo daje božićni ručak odavno završio i on je bio u velikoj nevolji. Bio je suton. Kroz prozor na pročelju vidio je kako svjetluca njegovo drvce, dok je Djed božićnjak u saonicama svijetlio na krovu trijema.

Prema Angie, taj je Djed božićnjak bio ironičan.

– Bolje ti je da se pripremiš na glazbu – reče psu otvarajući vrata. Bellini je skočila na mjesto vozača, pa van. Greg je krenuo preko travnjaka, najbližim putem do ulaza, no vidio je daje pogledala blato i posjela svoju dlakavu stražnjicu na cement očekujući uobičajeno nošenje. Uzdahnio je, vratio se, podignuo je i stavio pod ruku.

– Morat ću te izliječiti od toga – rekao joj je.

Kada je otvorio ulazna vrata začuo je CD sa srceparajućim božićnim pjesmama, koji je Angie bila kupila kao šalu, no koji je otada neprestano svirala. Tenor je mrmljao riječi Hodajući kroz zimsku zemlju čuda.

Kada je zadnji put sniježilo u Thames Valleyu za Božić? Odveć davno da bi se itko sjećao.

Angelica i njezina majka, Rita Lampton, sjedile su zajedno na dvosjedu pune, gotovo uspavane od hrane i pića. Dva para identičnih zelenih očiju pogledalo ga je s blagom osudom kada se pojavio na vratima.

Prešao je dnevnu sobu i ispustio umiljatog terijera Angie u krilo.

– Iznenadenje! Sretan Božić!

Dan nakon Božića proveo je pitajući se ne bi li trebao odgoditi ekshumaciju sada kada je znao da je Elise, više no itko drugi, imala motiva ubiti staroga gospodina Hamiltona. No nije to mogao učiniti, čak niti za najstariju prijateljicu.

Trevor Faber sjedio je na crveno tapeciranoj stolici, u ruci je držao papirnatu šalicu kave i čekao.

Zrakoplovne luke, pomisli. Postoji li jasnije mjesto na svijetu od trećeg terminala u zračnoj luci Heathrow? Ovdje nije nikada padala noć: – bio je to vječno osvjetljeni mali grad sa svojim restoranima brze prehrane, trgovinama i praznom kapelicom.

Čistači, većinom crnci, većinom žene, izlazili su i ulazili u javne toalete s vjedrom i metlom.

Mjesto je bilo iznenađujuće napučeno. Čovjek bi pretpostavljao da ljudi siđu iz zrakoplova i upute se prema izlazu, ali ne: – oni i njihova prtljaga čekali su u redovima za obavijesti, za

iznajmljivanje automobila i za transfere. Postojala je čak i kabina u kojoj su se snimale fotografije za putovnicu. No onaj tko bi došao dođe bez putovnice, zasigurno je bio izgubljen slučaj.

Trevor je jednom vidio kabinu za fotografiranje u svome mjesnom supermarketu, na kojoj je pisalo: – Slikamo vas dok ne budete zadovoljni, stoje bila prilično ekstravagantna tvrdnja.

Jednim je okom pratio ekran na kojemu su pokazivali raspored zrakoplova u dolasku, pijuckao je kavu i pazio da se ne opeče. Kava je bila iznenađujuće dobra, iako je uvijek mislio da bi kapučino trebao imati mliječnu pjenu na vrhu, a ne sloj sluzi s okusom čokolade.

Zrakoplov United Airlinesa iz Denvera, Colorado, via Chicago, trebao je sletjeti za dvije minute, na vrijeme, ali on je bio iskusan putnik i znao je da će proći dobrih pola sata prije nego što se pojave Greif i njegova djevojka.

Glavni istražitelj Summers bio je u pravu kad je rekao da su otišli na skijanje za Božić. Svidao mu se Summers: – pošten čovjek sa smislom za humor i perspektivom, što je Krepском nedostajalo. Istinu o tučnjavi s Monroeom Izvukao je od Barbare Carey na jednom piću u pubu, dan nakon Božića, a sjećanje na šefovo raskrvavljeno lice izmamilo mu je smijeh.

Obavivši tako sjajan posao u vezi s operacijom Kukavica, Krepški je pohvaljen i postavljen za vođu nove tajne operacije, tima za borbu protiv narkotika u istočnom Londonu. Istražitelju Faberu neće nedostajati.

Možda će ga uskoro pronaći kako pluta Temzom.

Najjednostavnije je bilo zamoliti policiju u Coloradu da pripaze na Greifa i Colicu u slučaju da McFee uspije doći do njih te čekati da se vrate u zemlju. Znao je da su se ukrcali u zrakoplov u Denveru prije dvanaest sati, u Chicagu nisu pobjegli, što je značilo da mu hitaju u zagrljaj poput braće.

U ovom dobu mobilnih telefona i elektroničke pošte, to je značilo da McFeea nije zanimala ničija sudbina doli njegova.

Nije bio timski igrač, taj McFee.

Putnici su u skupinama izlazili iz tunela na terminalu dolazaka gurajući kolica, upalih očiju, dehidrirane kože. Katkad bi pogled na njihove voljene koji su ih čekali, ozario njihova lica, no većinom su ošamuceni nastavili hodati prateći oznake prema podzemnoj željeznici, autobusu ili taksiju. Neki su ljudi strpljivo stajali držeći natpise, imena na svim jezicima, sa svih kontinenata. Putnici bi im se nesigurno približili s blagim osmijehom. Rukovati se ili ne rukovati se?

Iza njega nalazila se internetska Burza gdje si za jednu funtu mogao kupiti petnaest minuta surfanja. Muškarci i žene krvavih očiju, mnogi od njih tek pristigli nakon dvadesetsatnih letova, željno su odlazili prema najbližem računalu i uključivali se s uzdahom olakšanja.

Bilo mu je drago što on po prirodi nije bio ovisnik ni o čemu.

Stigao je zrakoplov iz Colorada. Trevor je u ruci zgnječio praznu šalicu i ubacio je u prvu praznu kantu za smeće. Sletjela je točno u sredinu, ali se odbila i ispala iz kante. Žena azijskog podrijetla mrko ga je pogledala i sagnula se da je pokupi. Zahvalno joj se nasmiješio. Ispod ružne radne odore nosila je sari, a na nogama su joj bile kožne tenisice.

Nije htio kavu, ali nešto gaje ponukalo daje kupi. Odjednom je dobio poriv kojim je jedva vladao, da kupi kravatu ukrašenu žutim slonovima ili kakvo mlijeko za tijelo s okusom pepermint, ili možda rokovnik sa srebrnim natpisom na koricama. Možda su one najave poput: – Molimo gospodina Maxwella Chumpa na letu British Airwaysa iz Dubaia, da se javi na šalter informacija, sadržavale šifrirane poruke.

Pa iako je bilo ljubazno od uprave zračne luke što je zamolila gospodina Chumpa da dođe po svoju poruku, je li to bila njihova dužnost?

Mentalno je zavario stražnjicu za sjedalo kako bi se odupro napasti. Na tri sjedala pored njega, djevojka maslinaste kože, Brazilka prema naljepnicama na prtljazi, ležala je ispružena i spavala. Hrkala je, a na usnicama joj se stvarao mjehurić od pljuvačke. To gaje podsjetilo na utopljene Irance, pa je odvratio pogled.

Izvadio je fotografiju iz unutarnjeg džepa jakne i ponovno je pogledao. Poput svih policajaca, dobro je pamtio lica, bio je istreniran da uočava detalje, da ne griješi. Nije bio baš lijep ko slika, ovaj Greif, no govorili su daje novac moćan afrodizijak.

Prošlo je samo dvadeset minuta prije nego što su se mladi prijevoznik i njegova zaručnica pojavili, gotovo se nisu vidjeli iza kolica pretrpanih skijaškom opremom i vrećicama s dizajnerskom odjećom. Zaljubljeno su se smiješili jedno drugome unatoč očitu umoru, i bez znaka razmirice koja je pokvarila njihovu zaručničku večeru u Boxford Hallu. Trevor Faber je ustao, zajedno s još trojicom muškaraca u civilu koji su bili raspoređeni po terminalu.

Pričekao je da se Greif odmakne od izlaza prije nego što mu je prišao. Nije želio da ovaj otrči nazad i izgubi se u zamršenoj unutrašnjosti zrakoplovne luke. Njegove su se kolege postavili tako da zapriječe moguće putove bijega, a on je mladome muškarcu pokazao svoju ispravu i obratio mu se tihim glasom.

– Gospodin Justin Greif? Ja sam policijski službenik. Hoćete li, molim vas, poći sa mnom.

Jedna je starija žena, koja je hodala iza para, prosiktala rasparavači droge u uho svome partneru i oboje su zurili u Greifa.

Greif se šarmantno nasmijao. – Ne znam o čemu se radi, policajce.

– Molim, slijedite me, gospodine, sve ću vam objasniti. Faber ih je poveo prema prostoriji za ispitivanje, koju je posudio od policije u zračnoj luci.

– Pa, o čemu se radi? – upita Greif odlažući putnu torbu na stol. Mora daje došlo do neke zabune.

– Justin Greif, uhićeni ste zbog osnovne sumnje da ste umiješani u ilegalnu trgovinu imigrantima. Ne morate ništa reći, ali ako ne budete odgovarali na pitanja.

Nije nastavio sa svojim upozorenjem jer je Philippa Cole bijesno vrisnula i svi su poskočili.

– Ti glupane!

Prije no što su je mogli zaustaviti dograbila je skiju s kolica i počela lupati svoga voljenog po glavi. Greif je pao u nesvijest, a krv mu je počela curiti po licu.

– Samo površinska rana, navodno izjavi veselo Barbara. Dovedi su ga i zakrpali.

– Pa, je li sada odgođeno vjenčanje? – upita Greg.

– Pretpostavljam da jest.

– Je li Colica znala čime se Greif bavi?

– Ništa ne priznaje, no nije glupa, pa je moja pretpostavka da je znala. Mislim daje bila bijesna što se dao uhvatiti, a ne zato što je prekršio zakon.

– Ako ga osude, vrlo je vjerojatno da će sud narediti pljenidbu njegovih dobara, ili većinu – reče Greg.

Barbara kimnu. – Nije više najpoželjniji mladoženja.

– Je li ona uhićena?

– Morali su je pustiti. Ona nije partnerica u tvrtki i ne mogu joj dokazati umiješanost u trgovini. Greif je nije želio prijaviti ni za napad.

– Znači, sada nam nedostaje samo McFee – reče Greg.

Stražar je pustio Cressidu u praznu sobu u kojoj je sjedila njezina majka i otišao bez riječi. Mlađa je žena naočigled bila potištena i Elise joj se toplo nasmiješila. Sjedila je na stolici s jedne strane stola, a Cressida je sjela nasuprot nje držeći na prsima torbu i upijajući dojmove iz okoline.

– Mislila sam da će posvuda biti stražara reče. Mislila sam da će me pretražiti. znaš.

– Intimno? Sumnjam.

– Samo su mi pretražili torbu. Zurila je u crni kožni predmet o kojem je govorila kao da ju je izdao.

– Tehnički sam u pritvoru. Tek me trebaju formalno optužiti za zločin, tako da imam neke povlastice koje osuđenici nemaju.

– Cressida – reče potihlo. Ima li je li ovo mjesto ozvučeno? Elise se nasmijala. Naravno da nije!

– Ne mogu to podnijeti, mamice. Ne mogu podnijeti pomisao na tebe ovdje.

– Nije tako loše. Iako je bila osumnjičena kao ubojica, ovdje u pritvoru odnosili su se prema njoj s određenim poštovanjem. Zsigurno će se to promijeniti kada je budu zatvorili s ostalim ubojicama. Nisi ništa rekla? Cressida je pocrvenjela i zatresla glavom. Dobro. Neka tako i ostane.

– Ali rekla si. Mlada se žena nagnula preko stola i utišala glas. Rekla si da će sve biti u redu. Rekla si da će povjerovati u priču o provalniku.

– Mislim da se ta priča ne bi nikada održala, draga. Žao mi je. To sam rekla kako bi ti otišla, da bi sigurno stigla kući. Jesi li stigla prije Stephena?

– Jesam, ali otada se osjećam kao da igram neku ulogu i to vrlo loše.

– Znam daje teško, no bit će bolje. Ali koliko.ću ja biti u zatvoru? Moglo bi biti samo sedam godina.

Postavila je isto pitanje Grebu Summersu, a on joj je odgovorio: – Najmanje sedam godina, no nemoj se previše nadati jer komisije za pomilovanje su sve strože prema doživotnim zatvorenicima. Vjerojatnije ćeš dobiti deset ili dvanaest, ne više od petnaest.

– Još uvijek ju je nagovarao da se ne izjašnjava krivom.

– Cressie, je li bilo što po novinama?

– Ne mnogo, hvala Bogu. Na Božić novine nisu izašle, a uhićenje je bilo brzo tako daje sve zaslužilo tek mali paragraf.

– Kakvo olakšanje! Lokalne novine mogle bi više pisati o tome, no to je nije toliko zabrinjavalo.

Bilo je malo čudno namršti se Cressida. U novinama su te spominjali kao Wiseman, tako da te nisu povezali s tatom. Ne znam kako se to moglo dogoditi.

– Ja znam, pomisli Elise, hvala ti Greg. Promijenila je temu. Kako su Stephen i djeca?

– Zdravi. Stephen je navaljivao da pođemo na pogreb. Nisam mogla.

– Je li još tko došao?

– Samo neki čovjek iz njegova ureda, imao je neko velško ime. Održao je govor o tome kako je Antony bio dobar i da je imao cijeli život pred sobom.

– Takve gluposti ljudi obično i govore na pogrebima – reče Elise.

– Izgleda da nije imao prijatelja.

– Jadan Antony.

– Jadne mi. Kremirali su ga u Londonu. Ne mogu o tome ni razmišljati. Stresla se. Kako lijes nestaje iza onih zastora.

– Dobro, pomisli Elise, dio dokaza je riješen. Reče: – Još uvijek vjeruješ da si bila zaljubljena u njega?

– Ne. Da! Ako nisam, onda je grozna stvar koju sam učinila bila besmislena. Gutala je zrak. Ali, ne, nisam ga voljela.

– Dobro. Elise uze kćer za ruku. Dragaa, kada se sve ovo završi i kada me osude, želim da ponovno izgradiš svoj život. Ne smiješ nikada nikome reći što se zaista dogodilo one noći, za ljubav Joea i Bena. Oni te trebaju.

– Moram ti još nešto reći. Onaj Velšanin se upoznao sa Stephenom na pogrebu. On je izvršitelj Antonyeve oporuke.

Elise je odmah shvatila. Oh, ne!

– Prije nekoliko tjedana napravio je novu oporuku i ostavio sve meni.

– Pretpostavljam da je mislio ako pogine u prometnoj nesreći da će time upozoriti na tebe, na nas dvije. Srećom, ne moraš to prihvatiti. Donja usna mlade žene uvrnu se želeći se pobuniti. Cressida? Ne možeš. Ne smiješ. To je kao da te plaća poput kurve.

– Ako odbijem, sve će dobiti država. Nema nikoga drugoga.

– Onda pusti sve državi.

– Ali s time bismo si mogli priuštiti veću kuću. Malo smo stiješnjeni s blizancima. To je pola milijuna, manje porez. A kako ću objasniti Stephenu zašto odbijam novac?

– Elisa – reče očajnički: – Možete se preseliti u Alders End.

Cressidine se oči raširiše. Misliš da bih mogla živjeti ondje! Misliš da bih mogla podnijeti pomisao na njegovo mrtvo tijelo svaki put kada uđem u dnevnu sobu?

– Onda će se morati prodati.

– Neka se proda. Ljutito je šakom lupila po stolu. Duguje mi, mamice. Duguje mi.

– Ne znam što da ti kažem, Cressida. Ako sama ne uviđaš kako će to razorno djelovati.

Nastupila je tišina dok su obje žene razmišljale kako promijeniti temu. Naposljetku, Cressida reče: – Ne podnosim pomisao na tebe zaključanu negdje na nekom groznome mjestu.

– Mnogo sam jača nego što misliš. Ti me poznaješ samo kao lady Weissman, domaćicu društvenih događaja, pristašu umjetnosti i dobrotvornih organizacija. No prije toga bila sam Elsie Riley, mala da! mala seljančica. U životu sam bila promjenjive sreće i ovo je tek posljednja promjena. Vjerojatno ću izaći prije nego što navršim šezdeset i provest ćemo nekoliko posljednjih godina zajedno, ako te ne bude previše sram da me prihvatiš.

Uze kćerino lice u svoje ruke promatrajući crte lica koje je naslijedila od Joachima: – usta s punim usnama, prćast nos, oči malo manje da bi bile savršene. Sjetila se kako je nekada stajala satima i gledala ovo dijete u kolijevci. Prešla joj je prstima po usnama kao što je to činila suprugu.

– Obećaj mi, zakuni se, da nikada nikome nećeš reći istinu. Cressida poljubi majčine prste. Kunem se.

Elise je vidjela da joj to nije bilo teško obećati. Djeci je bilo prirodno da roditelji žrtvuju svoj život za njih, a Cressida je bila sebična i razmažena jer su je takvom učinili ona i Joachim.

Reče joj: – Sjeti se uvijek da te volim.

Cressie šapnu: – I ja tebe volim, mamice.

Sat vremena poslije Elise je sjedila na uskome krevetu u svojoj ćeliji s blokom na koljenima i jeftinom kemijskom olovkom koja je zapisivala nekoliko povjerljivih rečenica. Pisala je odvjetniku obitelji Weissman da promjeni njezinu oporuku.

Ostavit će slike naciji, Joachimovoj posvojiteljskoj domovini, Tate galeriji. Neće nikada prestati voljeti Cressidu, ali nije više imala povjerenja ostaviti joj na čuvanje očeva omiljena dijela. Tako će biti sigurna da neće nikada dopasti u ruke ljudima koje bi Joachim prezirao.

– Da.

– Piers?

– Gregory. Piersov glas nije zvučao oduševljeno.

– Mislio sam da bi volio znati rezultate obdukcije gospodina Hamiltona.

Piers duboko udahnu. Pucaj.

– Ništa, čak niti kolac proboden kroz srce. Imao je infarkt, upravo kao što je liječnik dijagnosticirao. Čuo je dugačak uzdah s druge strane žice. I njemu je to bilo olakšanje, dvostruko

olakšanje. Reče: – Žao mi je, Piers. Znam kako je stresna ekshumacija nedugo nakon pogreba i posljednjeg oproštaja.

- Nisi ti kriv Piersov je glas bio topliji. Samo si radio svoj posao. Jesi li razočaran?
- Ne bi mi smetalo prišiti McFeeu i optužbu za ubojstvo.
- Jeste li ga našli?
- Ne još.
- Hvala što si me obavijestio.
- Vidimo se uskoro?
- Naravno, vidimo se.

Neka te vrag odnese

A onda je tu bila i starčeva smrt, pomisli Elise, dok je te noći ležala u ćeliji u pritvoru: – može li si to pripisati?

– Je li željela?

Prisjetila se večeri kada je pustila sina da spava omamljenim snom i pješice, preko polja, pošla prema Boxford Hallu.

Vrata Vrtnog apartmana tiho su se otvorila i ušla je žena srednjih godina. Nosila je hotelsku odoru: – crnu suknju do koljena i bijelu košulju, crnu pregaču i udobne cipele. I bijele pamučne rukavice.

Gospodin Hamilton sjedio je u naslonjaču pored prozora koji su gledali na ružičnjak. Na sebi nije imao ništa do ogrtača od smeđe svile sa zlatnim rubom. Nije upravo izašao iz kade jer nije mirisao po čistoći, a njegove su bosa noge bile očito prljave. Na stoliću pored njega nalazila se poluprazna boca brendija, a u desnoj je ruci držao čašu punu žute tekućine. Njegov lijep štap sa srebrnom drškom stajao je oslonjen na naslonjač.

Podignuo je pogled i rekao glasom pijanice: – Nisam večeras naručio posluhu u sobu.

– Niste? Ne.

– Dobro – reče Elise onda nas neće uznemirivati. Zatvorila je vrata za sobom, okrenula ključ u bravi i spremila ga u džep. Brzo je prišla krevetu i isključila telefon koji je stajao na noćnom ormariću. Naziv apartman bio je malo pretjeran jer je to podrazumijevalo najmanje dvije prostorije, a Vrtni apartman sastojao se od jedne velike prostorije podijeljene u dnevni i spavaći dio.

Hamiltonje ispio još jedan gutljaj promatrajući njezine radnje bez riječi, iako je lijevom rukom bio dohvatio štap. Zatim mu se lice razleglo u osmijeh i on reče: – Malo si stara za moj ukus, ljubavi, ali dobro si odjevena. Ha?

– Pretpostavila sam da si umro prije dugo vremena – reče ona. I onda si već bio prastar. Nisam mogla vjerovati svojim očima kada sam te neku večeri vidjela u restoranu, ali nisam sumnjala. Odmah sam te prepoznala.

On reče: – Tu si u prednosti.

– Da složi se ona jesam.

Iz džepa suknje izvadila je komad žice za vješanje slika i počeo je motati među prstima. Hamiltonje gledao pokrete njezinih elegantnih ruku.

– Prosvijetli me, draga.

– Salisbury – reče ona prije tridesetak godina. Divlja zabava i nevina djevojka koja je molila za milost.

Njegove su oči bile ravnodušne.

– No bilo nas je puno takvih, usuđujem se reći.

– A sada si se vratila po još, ha? Bolje ikad nego nikad. Odložio je čašu i teško se pridignuo na noge oslanjajući se na štap. Ogrtač mu se otvorio i on ga nije niti pokušao zavezati. Na svoje gađenje, vidjela je daje u napola podignutom stanju među sijedim dlakama. Izgubila je živce.

– Prljavi starce! bjesnjela je. Prljavi, odvratni starce.

On je podignuo štap kao daje želi lupiti njime, no ona mu ga iščupa iz ruku brzim pokretom i baci preko kreveta. Pošla je prema njemu sa žicom napetom u rukama.

Hamilton se od srca počeo smijati, ali smijeh se iznenada pretvorio u gušenje i rukom je posegnuo prema vrata, a oči su mu se u nevjerici raširile. Pao je natrag u naslonjač. Elise se zaustavila gledajući ga dok se borio da dohvati čašu. Ruka mu se tresla i on ju je srušio na pod gdje se tekućina razlila po skupocjenom tepisonu.

– Pomozi mi promrmljao je, glas mu je bio slabašan, iskrivljen.

Stajala je nekoliko trenutaka ne mogavši se pomaknuti, gledajući ga kako pada u naslonjač i kako mu se oči zatvaraju. Disanje mu je bilo glasno i plitko. Pribravši se, spremila je žicu u džep, vratila je ključ u bravu, otvorila prozore i izjurila. Zaustavila se na jednoj terasi kako bi uhvatila dah i pribrala se. Ponovno joj je izmaknulo iz ruku i bilo joj je drago; drugi put te večeri pošteđena je da ne počini ubojstvo.

Desno od nje jasno se čula buka iz restorana. Htjela je krenuti prema parku na lijevu stranu, prema puteljku koji je vodio natrag u Alderbright, a onda se zaustavila sjetivši se. Duboko je udahnula, skupila hrabrost i vratila se u sobu. Otišla je do kreveta, izbjegavajući pogledati lik u naslonjaču, i uključila telefon. Podignula je štap, a onda se prisilila pogledati ga.

Njegove su oči bile ponovno otvorene, pune straha kao posljedice godina raskalašenosti i egoizma i susreta sa smrću. Pokušavao je progovoriti, ali riječi nisu izlazile. Još je uvijek bilo vremena da se pozove pomoć, da je bilo nekoga tko je bio spreman to učiniti. Naslonila je štap na naslonjač gdje se nalazio kada je stigla.

Kada je ponovno napuštala sobu, začula je blag uzdah iz plavih starčevih usana, njegov posljednji dah. Možda nije prodao svoju dušu u Parizu 1947., no vrag je svejedno došao po svoje.

Brzo je hodala prema jezeru.

Dva puta je te večeri pokušala ubiti čovjeka i dva puta je bila spriječena jednom vlastitom savješću, a drugi put ju je preduhitrila priroda. Imala je sreće jer je znala da drugi put ne bi posustala i morala bi nositi taj teret.

Toliko uništenih života, pomisli ona, zbog toga zločestog starca. Nadala se daje Antony Lucas jedino sjeme koje je posijao. Ne bi mu bila mnogo skratila život. Živio je, nekažnjen, i duže od uobičajenoga životnog vijeka.

Na svijetu nije bilo pravde.

Okrenula se i zaspala.

Epilog

– Sretna nova godina – reče Greg podižući čašu šampanjca.

– I tebi. Piers se kucnu s prijateljem. Neka sve tvoje brige budu male, a moje neka vuku tegleći konji.

Bilo je vrijeme ručka prvog dana nove godine i oni su bili na piću u jednom baru u Hungerfordu koji je bio prazan nakon noćasnje proslave. Piers je izgledao odmorno, kao daje

spavao najmanje dvanaest sati, dok je ogledalo toga jutra govorilo Gregu daje star muškarac sa sivim podočnjacima. Bio je i svjestan kariranih čarapa, dara Sušan Habib, koje njegove Timberland cipele nisu potpuno sakrivala. Nitko u zadnje vrijeme nije oprao rublje i ovo su mu bile zadnje čiste čarape. Gurnuo je noge ispod stolice.

– Pa, što ćeš onda? – upita Greg kada su ispili čaše i ponovno ih napunili. Tavanski stan u Sohou? Ili kuću u marini u Brightonu s velikom jedrilicom?

– Piers ga – upita vragolasto: – Hoću li ti nedostajati, Gregory?

– Pa, znaš neugodno se promeškoltio na sjedalu. Nitko ne voli kada mu se prijatelj odseli.

– Onda neka ti srce bude na mjestu, dušo. Prastric Piers nije mi ostavio ništa do dugova.

– Molim?

– Sve nas je prevario. Sjećaš li se daje rekao daje najam njegove kuće u Chelsei bio istekao? Prije će biti da su ga izbacili jer nije plaćao stanarinu i troškove.

Ali Boxford Hali. Nabio je račun na tisuće funti, desetke tisuća.

To je bilo vrlo mudro. Dok je bio ondje, nije platio ni penija. Oni su imali podatke njegove kreditne kartice i sve dok je velikodušno trošio, nisu mu namjeravali dati račun do odlaska.

– Ah!

– Sve dok se ponašaš kao da imaš novca, malo će te ljudi pitati da to i dokažeš. Priznajmo, nije otišao onako kao što su to oni očekivali, no izgleda da je njegov novčanik prazan. Prema odvjetniku, i njegov će se orden morati prodati.

Greg nije mogao vjerovati. Dobio je i Viktorijin križ?

Za iznimnu hrabrost iskazanu tijekom evakuacije iz Dunkirka. Čudno, bila je to jedna od onih stvari o kojoj nije nikada pričao.

– Život je pun iznenađenja.

– Upravo tako.

– Na neki način moraš se diviti obrazu starog pедера – reče Greg.

– Oh, nije on nikada bio peder. Uvijek je to vrlo jasno isticao.

– Znači bio je samo stari prevarant?

Piers zatrese glavom. Nekada je imao novca, u to nema sumnje, sve one godine koje je proveo divljajući po Južnoj Americi i Africi, tridesetih, pedesetih i šezdesetih godina. Njegov odvjetnik misli da je posljednjih godina loše ulagao, špekulirao je odbijajući razumne savjete. A, naravno, nije želio ni smanjiti troškove. Kada se naučiš na bogataški život.

– Znači, ne dobivaš ništa?

– Ni penija.

– Da sam to znao, ne bih ti dopustio da kupiš šampanjac.

– Ne brini se, ti možeš kupiti sljedeću bocu. Piers je ispraznio posljednje kapi zlatne pjenušave tekućine u njihove čaše i pogledao oko sebe. Zašto te na ovakvim mjestima nitko ne poslužuje? Nije baš krcato.

– Kronični nedostatak osoblja – reče Greg.

– Ne voziš, zar ne?

– Angie će doći po mene nakon što odveze mamu na stanicu.

– I kakav je bio Božić s Angienom mamom? – upita Piers.

– U redu. Bolji nego što sam mislio.

– Zna li ona za tebe i Angie?

– Angie joj je to rekla prije nekoliko tjedana. Rita se nije doimala. iznenađenom.

– Pa, kako služi renault?

– Odlično.

Piers je bio pomogao Angie odabrati rabljeni automobil kako bi mogla svakodnevno putovati na predavanja. Na Gregovo veliko iznenađenje, tvrdio je daje proveo polovicu tinejdžerske dobi pod automobilima, prekriven uljem, a zasigurno se pokazao znalцем s lokalnim prodavačima automobila. Toliko o stereotipima, iako Greg nije pitao kako je proveo drugu polovicu mladosti, jer bi mu Piers to rado bio ispričao.

Otišao je do bara po još jednu bocu. Na povratku ga je pitao: – Je li ti žao zbog novca?

– Ne baš. Zapravo, uopće ne. Sviđa mi se Hungerford. Sviđa mi se moj mali stan, moji prijatelji. Sviđa mi se moj život. Ako nešto nije slomljeno, nema smisla to ni popravljati.

– Zanima li te West Highland terijer? – upita ga Greg. Idealni suputnik usamljenog samca.

– Hvala, ali alergičan sam – reče Piers brzo.

Greg se zapitao zašto je on bio jedina osoba koja nije bila toliko razumna da se ispriča alergijom kada mu je netko poklanja neželjenog psa. Ipak, malo se stvorenje dobro privikavalo na Kintbury i već je izabralo omiljeno mjesto pored radijatora u dnevnoj sobi, a on joj nije dopuštao da spava na krevetu.

Shvatio je da bi mu nedostajala daje nema.

Piers uzdahnu. Starac je uvijek bio pun sranja, ali kako sam gutao njegove priče kao dječak! On i njegove orgije? Gdje je to ono bilo? U Salisburyu? Sve gluposti, pretpostavljam.

– Ne – reče Greg trezveno. Bojim se da je tada govorio istinu.